

บูรณาการของ เยาวชนจีนในประเทศไทย
การเมือง การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา

๕-2 ก.ค. 2533

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

INSTITUTE OF SOUTHEAST ASIAN STUDIES

REPUBLIC OF SINGAPORE

170249

คานา

ชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศ ที่อพยพมาจากเมืองจีนอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยตั้งกรุงธนบุรี มามากบ้างน้อยบ้างตามกระแสการ เมืองภายในของ ไทยและจีน จนกระทั่งมาสิ้นสัดในราวปี พ.ศ. ๒๔๙๐ นับแต่นั้นมาชาวจีนก็สืบลูกสืบหลานต่อมาอีกสองชั่วอายุ จนถึงเยาวชนจีนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นชาวจีนรุ่นลูกหรือรุ่นหลาน เยาวชนจีนเหล่านี้เป็นไทยโดยสัญชาติ เป็นไทยโดยสภาพแวดล้อม และเป็นไทยโดยการอบรมกล่อมเกลามาทางสังคมไทย

การวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะแสวงหาความจริงที่ว่า เยาวชนจีนเหล่านี้ได้บูรณาการเข้าสู่สังคมไทยมากน้อยเพียงใด ทั้งทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยศึกษาจากความคาดหวังของ เยาวชนจีน ที่มีต่อกระแสบูรณาการในสังคมไทย การวิจัยนี้ได้พบว่า เยาวชนจีนส่วนใหญ่ได้พัฒนาตนเองมาถึงขั้นบูรณาการ และบางส่วนได้มีการผสมกลืนกลายเป็นไทยแล้ว ด้วยพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการศึกษาไทยเป็นตัวเชื่อมผนึก เยาวชนจีนรุ่นต่อไป จะ เดินทางไปสู่การผสมกลืนกลายเป็นไทยอย่างแน่นอน จึงหวังได้ว่าชาวจีนรุ่นหลานจะกลายเป็นไทยอย่างสมบูรณ์

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก The Stiftung Volkswagenwerk and the SeaCCNA Programme of the Institute of Southeast Asian Studies, Singapore และบุคคลที่ได้ส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยชิ้นนี้คือ ศ.ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง รวมทั้งขอขอบคุณสำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกประมวลผลข้อมูล ภายใต้การดูแลโปรแกรมของอาจารย์สมกิจ กิจพูนวงศ์

รศ.ดร.พลศักดิ์ จิรากรศิริ

มศว ประสานมิตร

สัญลักษณ์ที่ใช้ในหนังสือ

x^a	=	x^a
ม.	=	มัธยมศึกษา
ปวช.	=	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
มล.	=	มหาวิทยาลัย
>	=	มากกว่า

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ภูมิหลังของเยาวชนจีน	๒
แนวคิด วัตถุประสงค์และขอบเขต	๕
การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล	๖
บทที่ ๒ การศึกษาบูรณาการในแนวทาง เมืองพลวัต	๑๐
พฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย	๑๐
พฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยที่มีต่อชนกลุ่มใหญ่	๑๕
บูรณาการแห่งชาติ	๑๗
การ เมืองพลวัต	๒๓
สรุป	๒๕
บทที่ ๓ บูรณาการทางวัฒนธรรมของ เยาวชนจีน	๒๗
นโยบายวัฒนธรรมของรัฐบาลไทย	๒๘
ความเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาจีน	๒๙
ความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติตามพิธีกรรมจีน	๔๑
ความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติตามเทศกาลจีน	๕๕
พัฒนาการของบูรณาการทางวัฒนธรรมจีน-ไทย	๗๐
สรุป	๗๓
บทที่ ๔ บูรณาการทางสังคมของ เยาวชนจีน	๗๔
นโยบายการจำกัดจำนวนชาวจีนและโรงเรียนจีน	๗๕
ความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวจีน	๗๗
ความเปลี่ยนแปลงในการศึกษาจีน	๙๕
ความเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาจีน	๑๐๑
พัฒนาการของบูรณาการทางสังคมจีน-ไทย	๑๐๘
สรุป	๑๑๑

บทที่ ๕	บูรณาการทาง เศรษฐกิจของ เยาวชนจีน	๑๑๒
	นโยบายการสงวนอาชีพและที่ดิน	๑๑๓
	ความเปลี่ยนแปลงในอาชีพ	๑๑๗
	ความเปลี่ยนแปลงทางโลกทัศน์ของชนชั้น	๑๒๖
	ความเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ	๑๓๐
	พัฒนาการของบูรณาการทาง เศรษฐกิจจีน-ไทย	๑๓๖
	สรุป	๑๓๙
บทที่ ๖	บูรณาการทางการ เมืองของ เยาวชนจีน	๑๔๐
	นโยบายกีดกันทางการ เมือง	๑๔๑
	ความเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมทางการ เมือง	๑๔๓
	ความเปลี่ยนแปลงในสถานภาพทางการ เมือง	๑๔๘
	ความเปลี่ยนแปลงในความนิยมเอียงทางการ เมือง	๑๕๖
	พัฒนาการของบูรณาการทางการ เมืองจีน-ไทย	๑๖๐
	สรุป	๑๖๓
บทที่ ๗	สรุปและวิเคราะห์	๑๖๔
	บรรณานุกรม	๑๗๑
	ภาคผนวก แบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม	๑๘๐

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
๑	ชาวจีนอพยพเข้าและออกระหว่าง พ.ศ. ๒๔๒๕-๒๔๙๘	๒
๒	รุ่นอายุของชาวจีนโดยการคำนวณ	๔
๓	การนับถือลัทธิขงจื้อ	๓๒
๔	การนับถือลัทธิเต๋า	๓๔
๕	การบูชาบรรพบุรุษ	๓๖
๖	การนับถือพระพุทธรูปศานานิกายมหายาน	๓๘
๗	การนับถือพระพุทธรูปศานานิกายเถรวาท	๔๐
๘	ขั้นตอนการหมั้นแบบจีน	๔๓
๙	ขั้นตอนการแต่งงานแบบจีน	๕๖
๑๐	การตัดสินใจแต่งงาน พิธีแต่งงานและที่อยู่อาศัยของคู่สมรส	๕๗
๑๑	ธรรมเนียมแซยิด	๕๙
๑๒	ขั้นตอนของกงเต็ก	๕๒
๑๓	การจัดพิธีศพ	๕๔
๑๔	ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลตรุษจีน	๕๘
๑๕	ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลเซ็งเม้ง	๖๒
๑๖	ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลขนมจ้าง	๖๓
๑๗	ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลสารทจีน	๖๕
๑๘	ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลไหว้พระจันทร์	๖๘
๑๙	ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลกินเจ	๖๙
๒๐	สมาชิกในครอบครัวของเยาวชนจีน	๗๙
๒๑	ขนาดครอบครัวที่เยาวชนจีนนิยม	๘๐
๒๒	การนับญาติแค่เดียวกัน และการสังสรรค์กับสมาคมแซ่	๘๔
๒๓	ผู้เป็นใหญ่ในบ้าน และความสำคัญของบุตรชาย บุตรสาว	๘๖
๒๔	การนับญาติแท้ และการรับมรดก	๘๘

ตาราง

หน้า

๒๕	การแต่งงานกับคนแซ่เดียวกัน การเลือกคู่ครอง และการหย่าร้าง	๙๑
๒๖	ที่อยู่ของพ่อแม่ที่ชราภาพและแบบบ้านที่เลือกซื้อ	๙๔
๒๗	ระดับการศึกษาที่ต้องการและความเสมอภาคทางการศึกษา	๙๙
๒๘	สาขาวิชาที่ต้องการเรียน	๑๐๐
๒๙	การเรียนภาษาจีนและภาษาพุดินและนอกบ้าน	๑๐๓
๓๐	ความสามารถในภาษาจีน	๑๐๔
๓๑	ความสามารถในภาษาไทย	๑๐๕
๓๒	ความสามารถในภาษาอังกฤษ	๑๐๗
๓๓	รูปแบบของการค้าและการช่วยพ่อแม่ค้าขาย	๑๑๙
๓๔	ฐานะทางธุรกิจและอาชีพที่ค้าขาย	๑๒๒
๓๕	อาชีพของเยาวชนจีนในอนาคต	๑๒๕
๓๖	การเก็บเงินส่วนตัวและความสำคัญของการค้ากับการศึกษา	๑๒๙
๓๗	การเล่นแชร์ การนำบ้านมาเป็นร้านค้า พ่อแม่ร่วมกันทำการค้า และหน้าที่การทำงาน	๑๓๒
๓๘	การเข้าร่วมสมาคมการค้ากลุ่ม และการทำการค้าร่วมกับ คนไทย	๑๓๔
๓๙	ความเป็นพลเมืองไทย-จีน สิทธิของพลเมือง สิทธิทาง การเมือง และการไปเลือกตั้ง	๑๔๕
๔๐	บุคคลที่ปรึกษาได้เมื่อมีปัญหาและการค้าต้องพึ่งพิงข้าราชการ	๑๕๑
๔๑	การเป็นสมาชิกพรรค การเล่นการเมือง และการสมัคร ชิงตำแหน่งทางการเมือง	๑๕๓
๔๒	กระทรวงที่ต้องการเข้ารับราชการมากที่สุด	๑๕๕
๔๓	ความเป็นอิสระจากการเมืองไทย ความสำนึกทาง การเมือง และอคติต่อการเมือง	๑๕๗
๔๔	การเมือง เปิดโอกาสให้ค้าขายและราชการขัดขวางธุรกิจจีน	๑๕๙

บทที่ ๑

บทนำ

ชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และได้ทวีเพิ่มขึ้นอย่างมากในสมัยกรุงธนบุรี โดยเฉพาะในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวจีนโพ้นทะเลได้หลั่งไหลเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอย่างไม่ขาดสาย จนเกิดเป็นชุมชนชาวจีนขึ้นในกรุงเทพมหานครในย่านสำเพ็งและเยาวราช ต่อมาชุมชนชาวจีนได้ค่อย ๆ ขยายออกไปรอบ ๆ ย่านดังกล่าว ไปตามทิศใต้ของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีบริเวณตลาดครอบครัวเวณนินเจริญกรุง สวนมะลิ ตลาดน้อย ตรอกจันทร์ และบางรัก ที่ดินในบริเวณดังกล่าวเป็นที่ที่เจริญมาถึง ๕ ชั่วอายุ เป็นบริเวณศูนย์กลางทางธุรกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ และเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทยก็ได้

เมื่อกลุ่มชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อย ที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศมาตั้งแต่อดีตและปัจจุบันยังได้เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยโดยผ่านทางบรรดาผู้นำของประเทศ พรรคการเมืองและรัฐสภา ทำให้นักวิชาการทั้งไทยและเทศ สนใจศึกษาชุมชนชาวจีนมาอย่างต่อเนื่อง ผลงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวจีนในประเทศไทยโดยแลนดอน (Landon, ๑๙๔๑) การศึกษากลุ่มผลประโยชน์ของชาวจีน และผู้นำกับอำนาจในชุมชนชาวจีนของไทย โดยสกินเนอร์ (Skinner, ๑๙๕๗, ๑๙๕๘) การศึกษาเอกลักษณ์ของชาวจีนสมัยใหม่ของค็อกลิน (Coughlin, ๑๙๖๐) การศึกษาเปรียบเทียบชาวจีนในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเพอร์เซลส์ (Purcell, ๑๙๖๕) การศึกษาการผสมกลืนกลายของชาวจีน-ไทยในกรุงเทพมหานครของบุญสนอง บุญญวิทยาน (Punyodyana, ๑๙๗๑) และการศึกษาถึงความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวจีนในกรุงเทพมหานครของสมบุรณ์ สุขสำราญและคณะ (สมบุรณ์ สุขสำราญ และคณะ, ๒๕๓๐)

การศึกษาบูรณาการและการผสมกลืนกลายชาวจีนที่ผ่านมา เป็นการศึกษาชาวจีนในสภาวะแวดล้อมหนึ่ง ๆ อย่างเป็นเอกภาพ และเสร็จสมบูรณ์ในบริบทของตัวเอง สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนชาวจีนที่ศึกษาอย่างแจ่มแจ้ง นักวิชาการบางท่านเน้นศึกษาชุมชนชาวจีนในประวัติศาสตร์ บางท่านเน้นศึกษาชุมชนชาวจีนใน

ปัจจุบัน แต่ยังคงการศึกษาเยาวชนจีน ซึ่งจะสามารถขยายภาพแห่งการบูรณาการ
ชาวจีนในอนาคตได้อย่างเด่นชัด งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาถึงแนวโน้มของบูรณาการ
ทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของเยาวชนจีนในปัจจุบัน

ภูมิหลังของเยาวชนจีน

ชาวจีนในประเทศไทยมากกว่าร้อยละ ๙๕ มาจากมณฑลกว่างตุงและพ-
เกี้ยน บรรพบุรุษของชาวจีนอพยพมาเป็น ๒ ระลอกใหญ่ ระลอกแรกอพยพเข้ามาตั้ง
แต่สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. ๒๓๑๐) จนถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๔๖๐)
และอีกระลอกหนึ่งเข้ามาตั้งตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๙๘ การอพยพของชาวจีนมีข้อที่น่า
สังเกตหลายประการ (ตารางที่ ๑) คือประการแรก การอพยพของชาวจีนมีทั้ง
การอพยพเข้าและออก จำนวนที่เหลืออยู่จึงเป็นชาวจีนต่างด้าว โดยเฉพาะก่อนปี

ตารางที่ ๑ ชาวจีนอพยพเข้าและออกระหว่าง พ.ศ. ๒๔๒๕-๒๔๙๘

พ.ศ.	อพยพเข้า	อพยพออก	เหลือ
๒๔๒๕-๒๔๓๕	๑๓๗.๕	๙๙.๔	๓๘.๑
๒๔๓๖-๒๔๔๘	๔๕๕.๑	๒๖๑.๙	๑๙๓.๒
๒๔๔๙-๒๔๖๐	๘๑๕.๗	๖๓๕.๕	๑๘๐.๒

๒๔๖๑-๒๔๗๔	๑,๓๒๗.๖	๘๒๗.๙	๔๙๙.๗
๒๔๗๕-๒๔๘๘	๔๓๓.๗	๓๘๑.๓	๙๒.๔
๒๔๘๙-๒๔๙๘	๒๖๗.๘	๑๐๗.๘	๑๖๐.๐

ที่มา : Skinner, Chinese Society in Thailand, ch.๒.

พ.ศ. ๒๔๖๐ ชาวจีนมีการอพยพเข้า ๆ ออก ๆ ระหว่างกรุงเทพมหานครกับชัวเถา และกรุงเทพมหานครกับไห-โข่ว ประการที่สอง การอพยพเข้าของชาวจีนก่อน พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นการอพยพชั่วคราว เพื่อขายแรงงานและทำการค้าขาย เมื่อมีฐานะดีแล้วก็จะพยายามอพยพกลับ ดังจะเห็นว่า เมื่อจีนยกเลิกกฎหมายห้ามการอพยพออก และเข้าประเทศใน พ.ศ. ๒๔๓๖ ชาวจีนได้อพยพเข้าและออกจากไทยเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลัน (Skinner, ๑๙๕๘ : ๖๔) และประการสุดท้าย การอพยพของชาวจีนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นต้นมา เป็นการอพยพเข้ามากกว่าการอพยพออก ทำให้มีการประมาณว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในช่วงนี้ จะตกค้างอยู่ในประเทศไทยประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๐๐ (Skinner, ๑๙๕๘ : ๑๓๖) สาเหตุที่ชาวจีนไม่ยอมอพยพออกเพราะ รัฐบาลไทยได้ออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๓ กำหนดโควต้าคนเข้าเมืองไว้แต่ละสัญชาติไม่เกิน ๒๐๐ คน และมีข้อจำกัดอีกหลายประการ นับจาก พ.ศ. ๒๔๙๓ ชาวจีนที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่เคยอยู่ในประเทศไทยมาก่อน และมีหนังสืออนุญาตให้เดินทางกลับมาได้ (Purcell, ๑๙๖๕ : ๑๙๓) ชาวจีนอพยพที่ตกค้างอยู่นี้จึงเป็นต้นบรรพบุรุษของเขาวงกตจีนในปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่

เมื่อข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาวจีนอพยพเป็นเช่นนี้ ชาวจีนที่เห็นกันอยู่ในกรุงเทพมหานครปัจจุบัน เป็นชาวจีนใน ๕ ชั่วอายุเป็นส่วนใหญ่ ถ้านับอายุตั้งแต่ ๓๐ ปีลงมา แสดงว่าเขาวงกตจีนในปัจจุบัน เป็นชาวจีนในรุ่นลูกและรุ่นหลาน ถ้าชาวจีนอพยพเข้ามาในพ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๘๐ จะสามารถสืบสกุลไปถึงรุ่นหลานได้ แต่ถ้าชาวจีนอพยพเข้ามาในพ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๙๐ จะสามารถสืบสกุลไปถึงรุ่นบุตรเท่านั้น ดังปรากฏการคำนวณรุ่นอายุในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ รุนอายุของชาวจีนโดยการคำนวณ

ปีที่อพยพเข้าไทย	ปีที่อยู่	อายุของชาวจีน	รุนอายุ	สัญชาติ
๒๔๖๑-๒๔๗๐	๑๐	๖๑-๗๐	ปู่ย่า	จีน
๒๔๗๑-๒๔๘๐	๑๐	๕๑-๖๐	พ่อแม่	จีน-ไทย
๒๔๘๑-๒๔๙๐	๑๐	๔๑-๕๐	พ่อแม่	จีน-ไทย
๒๔๙๑-๒๕๐๐	๑๐	๓๑-๔๐	ลูก	ไทย
๒๕๐๑-๒๕๑๐	๑๐	๒๑-๓๐	ลูก	ไทย
๒๕๑๑-๒๕๒๐	๑๐	๑๑-๒๐	หลาน	ไทย
๒๕๒๑-๒๕๓๐	๑๐	๑-๑๐	หลาน	ไทย

ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๙๘ ชาวจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเป็น ช่วงใหญ่ ๆ คือ ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๕-๒๔๗๒ และช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๙-๒๔๙๐ โดยเฉพาะชาวจีนโพ้นทะเลในช่วงก่อนที่จะมีการจำกัดโควตาการเข้าเมืองของรัฐบาลไทยใน พ.ศ. ๒๔๙๓ ไม่เพียงแต่เป็นหนุ่มจีนเท่านั้น แต่ประกอบด้วยสาวจีนเป็นจำนวนมากอีกด้วย เพราะชาวจีนรุ่นก่อนได้มาลงรากฐานการทำมาหากินไว้แล้ว ชาวจีนที่อพยพตามมาจึงมีความมั่นใจมากขึ้น ที่จะนำครอบครัวติดตามมาด้วย หรือกล้าที่จะส่งบุตรสาวมาอยู่กับญาติจีนในเมืองไทย ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่จึงมีการสมรสระหว่างชาวจีนที่เกิดในไทยกับชาวจีนที่เกิดในจีน และสามารถดำรงความเป็นจีนได้ระดับหนึ่งตามข้อค้นพบของนักวิจัยหลายท่าน เป็นต้นว่า ดร.บุญสนอง บุญใหญ่ทยาน ดร.แสวง รัตนมงคลมาศ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ และดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ การเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาก ซึ่งได้กลายเป็นพลังผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเยาวชนจีนในรุ่นลูกและหลาน ทั้งด้วยการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เรียกว่า "บูรณาการ" นั้น ได้มีผลสืบเนื่องต่อมาเป็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และได้กลายเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาวิจัยในครั้งนั้น

แนวคิด วัตถุประสงค์และขอบข่าย

สังคมจีนก่อน พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นสังคมที่เคยแยกตัวออกจากสังคมไทยมาแล้วอย่างเด่นชัด กล่าวคือ เป็นชาวจีนที่ไว้เบียด ยอมรับอำนาจการตัดสินใจจากหัวหน้าชาวจีนและจ่ายภาษีทุก ๓ ปี เมื่อชาวจีนอพยพถูกปิดกั้นไม่ให้เข้าประเทศไทยเกินปีละ ๒๐๐ คน อันเป็นผลมาจากนโยบายชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย จึงเสมือนถูกตัดขาดออกจากชาวจีนในประเทศจีน สังคมจีนจึงต้องอยู่โดยลำพังและพึ่งพิงสังคมไทยอย่างเต็มที่

เมื่อสังคมจีนโพ้นทะเลในรุ่นปู่ย่า ค่อย ๆ เคลื่อนตัวไปสู่สังคมจีน-ไทยรุ่นพ่อแม่ ข้อจำกัดต่าง ๆ ทางการเมืองก็เป็นที่อันว่าใช้ไม่ได้กับสังคมชาวจีน-ไทยอีกต่อไป ในเวลานั้นสังคมชาวจีน-ไทยรุ่นพ่อแม่ได้เคลื่อนตัวเข้าสู่กึ่งกลางระหว่างสังคมชาวจีนโพ้นทะเลกับสังคมไทย พัฒนาการในช่วงนี้นับว่าสำคัญมาก เพราะเป็นช่วงที่ชี้ขาดว่าชาวจีนจะพัฒนาอนาคตของพวกตนไปทางใด ในระหว่างการดำรงความเป็นจีน กับการบูรณาการให้เป็นชาวไทยอย่างสมบูรณ์

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาตลอด ผู้นำไทยเป็นผู้ที่มีอำนาจ มีชื่อเสียงและมีความมั่งคั่ง แต่สังคมเพื่อนบ้านของไทย เป็นต้นว่า มาเลเซียและอินโดนีเซียไม่มีสภาพการณ์เช่นนี้ ในมาเลเซียมีสังคมอังกฤษเป็นสังคมที่โดดเด่น และในอินโดนีเซียมีสังคมฮอลันดาที่มีบทบาทสูง ชาวจีน-มาเลเซียและชาวจีนเปอรานากันในชวา จึงเลือกไปทางสังคมชาวตะวันตกมากกว่าจะไปทางสังคมชาวพื้นเมืองที่มีสถานภาพต่ำ หรืออย่างน้อยที่สุดก็จะเลือกเป็นสังคมกึ่งกลาง

ระหว่างสังคมชาวพื้นเมืองกับสังคมชาวตะวันตก ซึ่งเป็นการดำรงความเป็นจีน แต่
 ชาวจีน-ไทยในรุ่นพ่อแม่กลับเลือกไปทางสังคมไทย นักวิชาการอย่างสกินเนอร์ถึงกับ
 ตงข้อสังเกตุว่า

".....การเคลื่อนตัวของสังคมไทย ซึ่งได้มีการทำให้ล่าช้าใน
 ช่วงทศวรรษ ๑๙๒๐, ๑๙๓๐ และ ๑๙๔๐ ไม่มีวันที่จะสิ้นหน
 ทาง สถานะสูงสุดสังคมยังเป็นของชาวไทย และการที่จะ
 บรรลุถึงสถานะ เหล่านั้น ก็ไม่ไกลเกินเอื้อมสำหรับลูกหลาน
 ของชาวจีน" (Skinner, ๑๙๕๘ : ๓๐๔)

เมื่อชาวจีน-ไทยรุ่นพ่อแม่เลือกหนทางเข้าสู่สังคมไทย ชาวจีนรุ่นนี้จึงยอม
 ให้ชาวจีนรุ่นลูกและรุ่นหลานบูรณาการเข้าสู่สังคมไทย ประกอบกับแรงผลักดันของนโยบาย
 บัณฑิตบูรณาการชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย เป็นตัวเร่งให้เกิดบูรณาการเยาวชน
 จีนที่มีทางเป็นไปได้มากขึ้น วัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงอยู่ที่ "การค้นหาคำ
 คาดหวังเกี่ยวกับบูรณาการทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของเยา
 ชนจีนในประเทศไทย" ว่าจะมีแนวโน้มไปทางใดในอนาคตอันใกล้

ขอบเขตการศึกษานี้จะจำกัดอยู่เฉพาะเยาวชนจีนที่มีอายุระหว่าง ๑๓-๒๕
 ปี มีการศึกษาระหว่างมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงอุดมศึกษาปีที่ ๕ ทั้งชายและหญิง ที่มี
 ภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนการศึกษาบูรณาการจะเน้นการบูรณาการทาง
 วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบูรณาการของเยาวชนจีน จะสนใจข้อมูลทาง
 ประวัติศาสตร์นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นต้นมาเท่านั้น เพราะเป็นข้อมูลในช่วงต้น
 บรรพบุรุษของชาวจีนในปัจจุบัน โดยจะมุ่งความสนใจเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบาย

ของรัฐบาลไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมา ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมจีนรุ่นพ่อแม่ และพัฒนาการมาในรูปธรรมของการบูรณาการทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของเยาว์จีนในปัจจุบัน

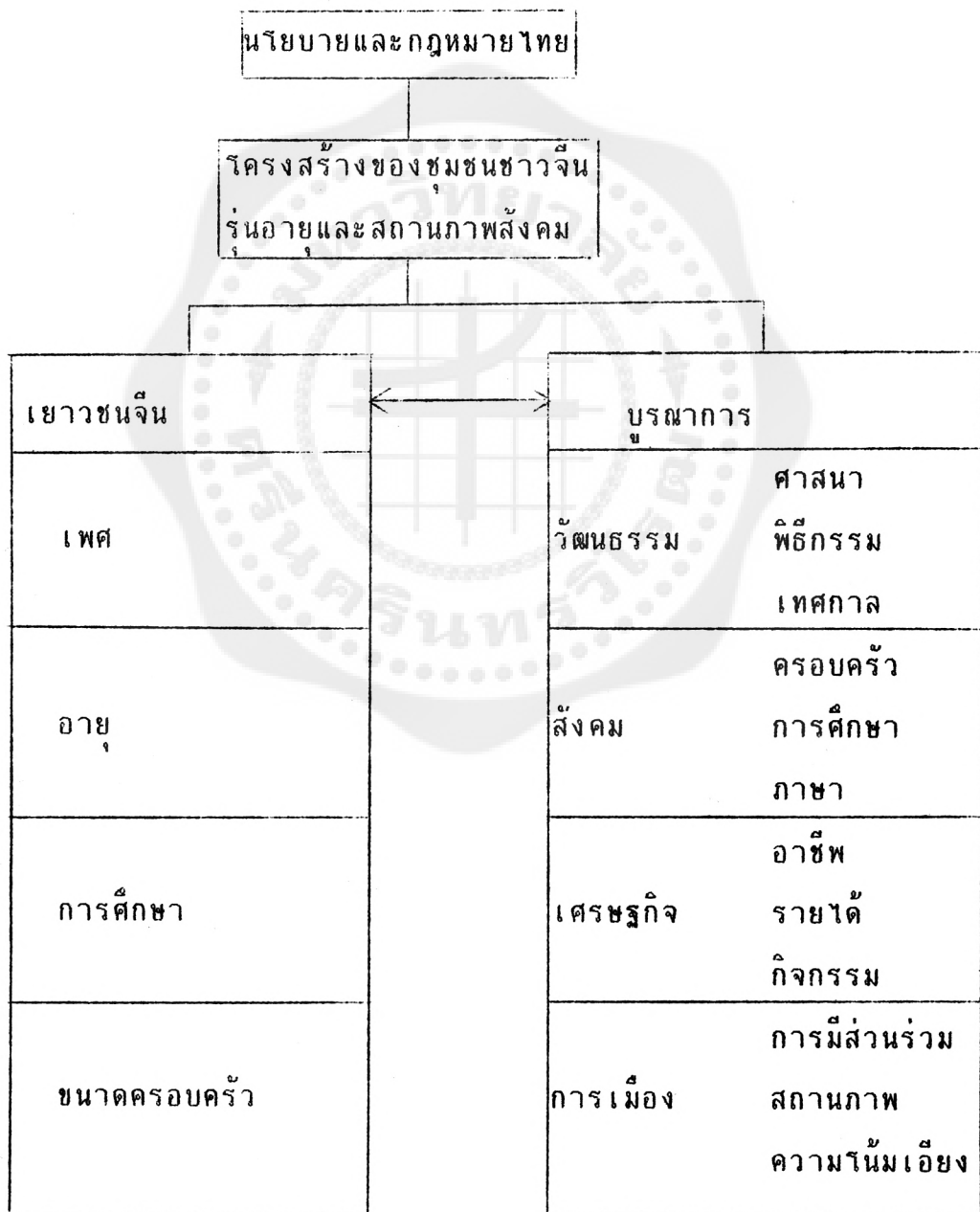
การรวบรวมข้อมูลขั้นต่อไป เป็นการสัมภาษณ์เยาว์จีนในกรุงเทพมหานครด้วยแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์เยาว์จีน ๓๐๐ คน และเมื่อคัดเลือกแบบสัมภาษณ์อย่างเคร่งครัดแล้ว ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์เพียง ๒๓๔ คน โดยสัมภาษณ์เยาว์จีนในโรงเรียนจีน โรงเรียนพณิชยการ และมหาวิทยาลัย ในย่านตั้งแต่ท่าพระจันทร์ไปจนถึงย่านบางรัก และการรวบรวมข้อมูลขั้นสุดท้าย เป็นการสัมภาษณ์แบบลึก เพื่อแสวงหาข้อมูลมาอธิบายข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบูรณาการของเยาว์จีน จะใช้แนวการวิเคราะห์ที่เรียกว่า "การเมืองพลวัต" (Political Dynamism) ซึ่งมีแนวทางดังนี้

๑. การเมือง : เมื่อระบบการเมืองมีการพลวัต ย่อมทำให้ระบบย่อย มีการพลวัตตามไปด้วย
๒. การเปลี่ยนแปลง : การพลวัตของระบบย่อย มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของระบบย่อย
๓. การพัฒนา : การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของระบบย่อย มีลักษณะ เป็นพัฒนาการคือ เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมในการมีส่วนร่วมของพลเมืองในทุกด้าน

องค์ประกอบทั้ง ๓ ของแนวการวิเคราะห์การเมืองพลวัต จะนำไปใช้
วิเคราะห์บูรณาการของเยาวชนจีนได้ดังนี้

กระบวนการบูรณาการของ เยาวชนจีน

การวิเคราะห์บูรณาการของเขาวงกตจีนจะเริ่มจากด้านการเมืองเป็นด้านแรก คือการศึกษาความพลวัตของนโยบายทางการเมือง และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับบูรณาการของเขาวงกตจีนตลอด ๕๐ ปีที่ผ่านมา ด้านสองเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของระบอบย่อยหรือชุมชนจีน ว่าได้รับผลกระทบจากการพลวัตของการเมืองมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะผลที่มีต่อโครงสร้างด้านรุ่นอายุ และด้านสุดท้ายเป็นการศึกษาการพัฒนาของบูรณาการของเขาวงกตจีนในแง่วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยมหรือความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในฐานะ เป็นพลเมืองไทยอย่างไรบ้าง

บทที่ ๒

การศึกษาบูรณาการในแนวการเมืองพลวัต

ในการศึกษาบูรณาการของเขาวงกตจีน บูรณาการเป็นศัพท์ทางวิชาการคำหนึ่งที่ใช้กับการศึกษาชนกลุ่มน้อย ศัพท์คำนี้เป็นศัพท์ต่อเนื่องที่อยู่ในแนวคิดต่อเนื่อง (continuum of concept) ของการศึกษาพฤติกรรมของชนกลุ่มน้อย การที่จะทำความเข้าใจกับบูรณาการ จึงควรทำความเข้าใจกับกระบวนการพฤติกรรมที่ชนกลุ่มใหญ่มีต่อชนกลุ่มน้อยและพฤติกรรมที่ชนกลุ่มน้อยมีต่อชนกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เข้าใจตำแหน่งของบูรณาการในแนวคิดต่อเนื่องเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยทั้งแนว หลังจากนั้นจึงจะทำความเข้าใจกับบูรณาการของชนกลุ่มน้อยว่า มีการจำแนกออกเป็นกี่ประเภท แต่ละประเภทจะทำการศึกษาลักษณะใด และสุดท้ายการศึกษาบูรณาการในเชิงแนวการศึกษา (approach) นั้น จะได้นำแนวการศึกษาแบบการเมืองพลวัต (political dynamic approach) มาอธิบายบูรณาการว่ามีขั้นตอนการศึกษายังไร เพื่อให้การอธิบายบูรณาการของเขาวงกตจีนมีกระบวนการศึกษาที่มีเหตุผลเพียงพอต่อการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

พฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย

ในแต่ละสังคมย่อมประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากที่มาจากที่ต่าง ๆ ตามพัฒนาการแห่งการอพยพย้ายถิ่นของมนุษยชาติ สังคมมนุษย์จึงประกอบด้วยชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยอีกหลายกลุ่มที่อยู่ร่วมกันมานาน ชนหลายกลุ่มที่อยู่ร่วมกันนั้นจะมีการติดต่อไปมาหาสู่กันเป็นธรรมดา โดยชนกลุ่มใหญ่อาจมีทัศนคติต่อชนกลุ่มน้อยในลักษณะที่แตกต่างกัน พฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย จึงมีกระบวนการได้หลายแบบ ดังนี้ (Thomas and Anderson, ๑๙๗๒ : ๑๖๑-๑๖๓)

๑. การทำลายล้าง (Extermination) เป็นความพยายามของชนกลุ่มใหญ่ที่จะแก้ไขปัญหากลุ่มน้อย โดยการทำลายล้างชนกลุ่มน้อยให้หมดไปจากสังคม การทำลายล้างชนกลุ่มน้อยมักใช้วิธีการกดดันอย่างรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อย เป็นต้นว่า

การทำลายล้างชาวอเมริกันอินเดียด้วยวิธีการกดดันต่าง ๆ ที่เห็นชัดเจนคือชาวผิวขาวได้ทำลายแหล่งอาหาร (ฝูงควายและกวาง) จนชาวอเมริกันอินเดียไม่สามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ เพราะไม่มีระบบการตั้งถิ่นฐานแบบชุมชนเกษตรกรรม ในบางกรณีชาวเขอินเดียได้ถูกกดดันจนอ่อนแอเกินกว่าที่พวกเขาจะต้านทาน ต่อชาวผิวขาวจำนวนมากที่เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าจะไม่มีนโยบายของรัฐบาลอย่างเป็นทางการในการทำลายล้างชาวเขอินเดีย ชาวอินเดียที่อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายและตั้งถิ่นฐานตามชายแดนมีความรู้สึกว้าวุ่น ชาวอินเดียอาจจะถูกทำลายล้าง สนธิสัญญาที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาทำกับชาวเขอินเดียได้ถูกฉีกทิ้ง โดยผู้ตั้งถิ่นฐานชาวผิวขาวที่ต้องการที่ดินเพิ่มขึ้นทัศนคติของผู้ตั้งถิ่นฐานชาวผิวขาวที่มีต่อชาวอเมริกันอินเดีย ได้แสดงออกในลักษณะที่ว่า "ชาวอินเดียที่มีเฉพาะชาวอินเดียที่ตายแล้วเท่านั้น"

การทำลายล้างชนกลุ่มน้อยที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ การทำลายล้างคนครึ่งสัญชาติหรือชาวยิว เป็นต้นว่า ในปีพ.ศ. ๒๔๒๔ รัฐบาลของพระเจ้าซาร์แห่งรัสเซียได้ใส่ร้ายป้ายสีชาวยิวต่าง ๆ นานา จนก่อให้เกิดการสังหารหมู่ชาวยิว ส่วนชาวยิวที่เหลือก็อพยพออกนอกประเทศบ้าง บางก็เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ ตามนโยบายของรัฐบาลรัสเซีย การทำลายล้างชาวยิว ๖ ล้านคนโดยฮิตเลอร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็เป็นตัวอย่างของการทำลายล้างชนกลุ่มน้อย ที่ถูกตั้งข้อหาว่าเป็นอาชญากรสงครามในเวลาต่อมา การทำลายล้างชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้ถูกจัดว่าเป็นความผิดต่อสิทธิมนุษยชน ก็ต้องเป็นการทำลายล้างชนกลุ่มน้อยโดยอ้อมอย่างที่ชาวผิวขาวอเมริกันทำกับชนกลุ่มน้อยอเมริกันอินเดีย

๒. การขับไล่ (Expulsion) เป็นสถานะที่ชนกลุ่มน้อยไม่อาจอยู่ร่วมกับชนกลุ่มใหญ่ได้ เพราะถูกชนกลุ่มใหญ่ทำลายล้าง ชนกลุ่มน้อยที่เหลือจึงต้องหลบหนีออกจากสังคม ชาวอเมริกันอินเดียที่รอดพ้นจากการทำลายล้างของชาวผิวขาว ก็ได้เข้าสู่วัฏจักรแห่งการขับไล่หรือการอพยพออกจากสังคมของชนกลุ่มใหญ่ ชาวอินเดียได้ย้ายถิ่นเหมือนฝูงปศุสัตว์ ที่หลบหนีไปอยู่ในที่ปลอดภัยและพื้นที่ที่ปลอดภัยและมีคุณค่ามากที่สุด คือพื้นที่ที่ชาวผิวขาวไม่สามารถจะอาศัยอยู่ได้ การขับไล่ชนกลุ่มน้อย

ในกรณีอื่นก็มี เป็นต้นว่า การขับไล่พวกยิวและพวกมัวร์ (Moors) โดยรัฐบาลสเปน ในช่วงกลางของยุคกลาง หรือการใช้กำลังบังคับให้ชาวยิวอพยพออกจากรัสเซียในปลายศตวรรษที่ ๑๙

๓. การแยกย่านที่อยู่อาศัย (Segregation) เป็นการจัดสถานที่เฉพาะให้ชนกลุ่มน้อยได้อยู่อาศัย เป็นวิธีการแยกชนกลุ่มน้อยออกจากชนกลุ่มใหญ่ของสังคมอย่างสงบสุข การจัดย่านที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะให้ชนกลุ่มน้อย อาจมีลักษณะอย่างที่ว่าชาวโรบได้ใช้กับชาวยิวอพยพ โดยการจัดตั้งชุมชนกลุ่มน้อย (ghetto) ชาวยิวขึ้นในบริเวณส่วนหนึ่งของเมือง แล้วทวงค่าแพงสูงล้อมรอบชุมชนกลุ่มน้อยนี้ ทำให้ชาวยิวอพยพไม่อาจที่จะออกมาปะปนกับชนกลุ่มใหญ่ได้ การแยกย่านนี้โกรออกจากย่านชาวยิวชาวก็เป็นการแยกย่านอย่างหนึ่งในสหรัฐอเมริกา บรรพบุรุษของชาวอเมริกันผิวดำได้ถูกบังคับให้อยู่อาศัยอยู่ในย่านใดย่านหนึ่งของเมือง แม้แต่เด็กผิวดำก็มีโรงเรียนเฉพาะคนผิวดำ ในมลรัฐทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกา ชาวผิวดำจะมีห้องอาหาร ห้องน้ำ โรงภาพยนตร์ และชายหาดเป็นของตนเอง โดยไม่ปะปนกับชาวยิวขาวซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ จนในปี.ศ. ๒๕๙๗ การแยกย่านอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ถูกยกเลิกไปในสหรัฐอเมริกา แต่ด้วยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ทุกวันนี้ชาวยิวขาวและชาวผิวดำในสหรัฐอเมริกา ยังคงอยู่อาศัยเป็นย่านใหญ่ ๆ แยกจากกัน การแยกย่านเป็นวิธีที่ธรรมดาที่สุดที่ใช้กับชนกลุ่มน้อย และมีการใช้กันในบางลักษณะในเกือบทุกสังคมที่มีชนกลุ่มน้อยเป็นพลเมืองร่วมอยู่ด้วย การแยกย่านเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างแยกสถานที่อยู่ การแยกย่านชนกลุ่มน้อยบนพื้นฐานของการเป็นสมาชิกสังคมได้มีผลต่อการรักษาเอกลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยได้ระดับหนึ่ง ทำให้ชนกลุ่มน้อยมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากชนกลุ่มใหญ่ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลของชนกลุ่มใหญ่ก็สามารถสร้างแรงกดดันต่อย่านชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มที่แตกต่างกันได้

๔. บูรณาการ (Integration) เป็นกระบวนการที่ทำให้ลำดับชั้นทางสังคมระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยมีความเหมือนกัน บูรณาการไม่จำเป็นต้องเป็นกระบวนการที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่รวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่บูรณาการมีนัยยะแห่งการทำให้เกิดรูปแบบของการปรองดองกัน เครื่องกีดขวางทาง

รูปธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการแบ่งลำดับชั้นจะถูกทำลายไป แต่เครื่องกีดขวางทางนามธรรมบางอย่างอาจจะยังคงดำรงอยู่ เป็นต้น วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ยังคงมีความแตกต่างกัน

๕. การผสมกลืนกลาย (Assimilation) เป็นกระบวนการที่ทำให้ลำดับชั้นทางสังคมของชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยที่มีลักษณะแตกต่างกัน กลมกลืนเข้าเป็นลำดับชั้นทางสังคมเดียวกัน การผสมกลืนกลายต้องการสภาพแห่งลำดับชั้นเริ่มแรกที่ไม่แบ่งแยก เมื่อการผสมกลืนกลายเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ความแตกต่างระหว่างลำดับชั้นจะถูกเชื่อมเข้าหากันอย่างสนิท จนกระทั่งลำดับชั้นทางสังคมอย่างใหม่ที่เป็นเอกภาพได้เกิดขึ้น

ความแตกต่างระหว่างบูรณาการกับการผสมกลืนกลายเป็นเรื่องของระดับเท่านั้น บูรณาการต้องการเพียงให้พลเมืองทุกคนติดตามที่จะปฏิบัติตามสิทธิของพลเมือง โดยไม่ถูกขัดขวางจากเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติหรือเพศ ส่วนการผสมกลืนกลายต้องการตัวเชื่อมผนึก (amalgamation) หรือการยอมรับร่วมกันของการแต่งงานข้ามลำดับชั้นระหว่างคู่สมรสที่ฝ่ายหนึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย และการยอมรับวัฒนธรรม (acculturation) หรือการผสมผสานความแตกต่างของชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อย โดยการยอมรับซึ่งกันและกันที่จะเรียนรู้พฤติกรรมของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง

การผสมกลืนกลายที่สมบูรณ์เป็นกระบวนการที่ยาวนาน เพราะการเชื่อมผนึกและการยอมรับวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาพอสมควร การผสมกลืนกลายจะไม่เกิดขึ้น ถ้าบูรณาการระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ยังไม่ปรากฏออกมา เพราะถ้าชนทั้งสองกลุ่มถูกแยกออกจากกัน ทั้งสองฝ่ายจะไม่มีหนทางที่จะผสมกลืนกลายกันได้

เมื่อชนกลุ่มน้อยอยู่ร่วมกับชนกลุ่มใหญ่ ไม่ว่าจะอยู่ร่วมกันในลักษณะใดจะมีพฤติกรรมต่อเนื่อง (continuum of behavior) ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ดังนี้

พฤติกรรมต่อเนื่องระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่

พฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรมสร้างสรรค์

การทำลายล้าง การขับไล่ การแยกย้าย บรูณาการ การเชื่อมพนัก การผสมกลืนกลาย

พฤติกรรมของชนสองกลุ่มที่อยู่ด้วยกันจะมีลักษณะของความต่อเนื่อง ด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรมสร้างสรรค์ พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นความสัมพันธ์แบบต่อต้านกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ โดยเริ่มจากการแยกย้าย การขับไล่และการทำลายล้าง ซึ่งเป็นลักษณะการต่อต้านซึ่งกันและกันตั้งแต่ไม่รุนแรงไปจนถึงกับการใช้กำลังรุนแรง ส่วนพฤติกรรมสร้างสรรค์เป็นความสัมพันธ์แบบผสมผสานปรองดองระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ โดยเริ่มจากบูรณาการ การเชื่อมพนัก และการผสมกลืนกลาย

พฤติกรรมต่อเนื่องระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ในแต่ละสังคม อาจจะมีหลายกระแสน สุดแล้วแต่ว่าจะมีชนกลุ่มน้อยกี่กลุ่ม รัฐบาลมีนโยบายต่อแต่ละกลุ่มอย่างไร ชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอย่างไร และพัฒนาการของชนกลุ่มน้อยในเรื่องค่านิยมเป็นอย่างไร เป็นต้นว่า ในสหรัฐอเมริกา พฤติกรรมของชาวผิวขาวที่มีต่อชาวผิวดำอยู่ระหว่างการแยกย้ายกับบูรณาการ การยอมรับวัฒนธรรมของทั้งสองกลุ่มนี้มีลักษณะจำกัดมาก แม้ว่าวัฒนธรรมของชาวผิวดำจะมีพื้นฐานคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของชาวผิวขาว ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ แต่การที่ชาวผิวดำต้องแยกย้าย มาอยู่เป็นสัดส่วนของพวกตนมานานกว่าหนึ่งศตวรรษ ได้มีผลต่อการพัฒนาให้เกิดความแตกต่างในวัฒนธรรมย่อย ส่วนชาวผิวขาวต่างด้าวอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวอังกฤษ สวีเดน เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน และฝรั่งเศส กลับมีการผสมกลืนกลายอย่างสมบูรณ์ จนไม่มีความแตกต่างระหว่างชาวผิวขาวต่างด้าวกับชาวผิวขาวอเมริกัน

พฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยที่มีต่อชนกลุ่มใหญ่

ในสังคมที่ประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม และชนกลุ่มใหญ่มีนโยบายเลือกปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยเหล่านี้แตกต่างกัน ชนกลุ่มน้อยก็ย่อมมีพฤติกรรมที่ต่างกันในกาปฏิบัติต่อชนกลุ่มใหญ่ พฤติกรรมบางอย่างของชนกลุ่มน้อยที่แสดงออกมา บางครั้งชนกลุ่มใหญ่อาจจะยอมรับได้ แต่อีกหลายอย่างยอมรับไม่ได้ การทำความเข้าใจกับพฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยที่มีต่อชนกลุ่มใหญ่ จึงสามารถรู้พฤติกรรมอันเบี่ยงเบนที่จะเกิดกับเขาชนของชนกลุ่มน้อยได้ในอนาคต พฤติกรรมที่กล่าววามมีดังนี้

๑. การยอมรับ (Acceptance) ในสถานการณ์ที่ชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยต้องอยู่ร่วมกันแบบชนกลุ่มใหญ่มีอำนาจทางการเมืองที่มากกว่าชนกลุ่มน้อย ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มจึงได้ยอมรับสถานภาพทางสังคมของพวกตนในลักษณะที่ด้อยกว่า ซึ่งเป็นสถานภาพที่ชนกลุ่มใหญ่เป็นผู้กำหนด และชนกลุ่มน้อยก็สามารถดำเนินชีวิตอย่างราบรื่นไปกับระบบของชนกลุ่มใหญ่

๒. การปรองดอง (Accommodation) เมื่อชนกลุ่มน้อยมีสถานภาพที่ด้อยกว่าชนกลุ่มใหญ่ สมาชิกบางคนของชนกลุ่มน้อยอาจไม่พอใจในเรื่องนี้และอาจเกลียดชังสมาชิกบางคนของชนกลุ่มใหญ่ด้วย แต่บุคคลเหล่านี้จะไม่พยายามทำการประท้วง เพราะพวกเขาอาจจะต้องสูญเสียมากกว่าสิ่งที่ได้รับ หรือพวกเขาอาจจะไม่มีโอกาสที่จะต่อต้าน เพราะความเข้มงวดทางการเมืองของชนกลุ่มใหญ่ แต่ถ้าพวกเขาอยู่กันอย่างอดทน บางทีพวกเขาอาจจะประสบความสำเร็จบ้าง โดยการรักษาปรากฏการณ์แห่งการยอมรับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ตลอดไป

๓. เหตุผลเชิงซ้อน (Rationalization Complex) มีชนกลุ่มน้อยบางคนได้พัฒนาชนิดของเหตุผลเชิงซ้อนขึ้นมา เพื่อให้หันไปสู่ความเชื่อที่ว่า พวกเขาจะประสบความสำเร็จและร่ำรวย ถ้าเพียงแต่พวกเขาจะไม่เป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อย ส่วนบุคคลที่ล้มเหลวในชีวิตก็สามารถอ้างได้ว่า เพราะพวกตนถูกจับแยกออกมาจากชนกลุ่มใหญ่ ส่วนเหตุผลอย่างอื่นอาจมีบ้างเล็กน้อย การอธิบายอย่างง่าย ๆ นี้สามารถนำไปใช้ได้กับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจไม่เป็นความจริงทั้งหมด แต่ก็ทำให้ชนกลุ่มน้อยบางคนที่ล้มเหลวมีความสบายใจขึ้นได้

๔. การแยกย่านอย่างสมัครใจ (Voluntary Segregation) เป็นการแยกย่านที่เกิดจากความสมัครใจของชนกลุ่มน้อย มิใช่เป็นการบังคับมาจากชนกลุ่มใหญ่ การแยกย่านอย่างสมัครใจของชนกลุ่มน้อยนี้ ก็เพื่อหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์แบบร้าวฉานกับชนกลุ่มใหญ่ เพราะการอยู่ร่วมกันย่อมต้องมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่เหตุการณ์รุนแรงได้ ลักษณะของชนกลุ่มน้อยที่ชอบแยกไปอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นลักษณะพิเศษที่เกิดกับชาวยิว ชาวจีน (Chinatown) ชาวอิตาลี (Little Italy) ชาวเม็กซิกันและชาวผิวดำ

๕. การจัดการประท้วง (Organized Protest) โดยปกติแล้ว ชนกลุ่มน้อยจะอยู่อย่างสงบ ถ้ามีปัญหาเพียงเล็กน้อย ชนกลุ่มน้อยจะเลือกข้างหลบหลีกปัญหาไว้ก่อน นอกจากว่าปัญหานั้นจะรุนแรงและหาทางหลบหลีกไม่ได้ แสดงว่าสถานการณ์ได้บีบบังคับให้ชนกลุ่มน้อยต้องทำการประท้วง เพื่อลดแรงกดดันจากชนกลุ่มใหญ่ การประท้วง เป็นหัตถุ์คณะยังช่วยให้อุประท้วง เกิดสำนักแห่งการมีส่วนร่วมและความเสียสละ เป็นต้นว่า ชาวอเมริกันผิวดำก็ชอบจัดให้มีการประท้วง เรื่องสิทธิแห่งความเป็นพลเมือง รูปแบบแห่งการประท้วงที่จัดขึ้นมีตั้งแต่เลิกซื้อสินค้า การนั่งเฉย และการเดินขบวน การประท้วง เป็นการแสดงออกต่อสาธารณชนที่มีจุดมุ่งหมายต้องการแก้ไขสถานการณ์บางอย่างที่ไม่เป็นธรรม ตามทัศนะของกลุ่มผู้ประท้วง

๖. ความก้าวร้าว (Aggression) สมาชิกบางคนของชนกลุ่มน้อยที่ไม่พอใจต่อสภาพของพวกตนและไม่สามารถระงับความรู้สึกที่ไม่พอใจได้ จะหาทางชดเชยความไม่สมหวัง ด้วยการแสดงความก้าวร้าวในรูปแบบต่าง ๆ ความก้าวร้าวอาจจะพุ่งตรงไปที่ชนกลุ่มใหญ่ หรือต่อชนกลุ่มน้อยอีกกลุ่มหนึ่ง หรือต่อชนกลุ่มน้อยด้วยกันเอง ความก้าวร้าวที่แสดงออกมีตั้งแต่โทรศัพท์ข่มขู่ว่าจะทำร้ายร่างกาย จนถึงขั้นการก่อจลาจล ในบางพื้นที่ที่มีชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มอยู่ร่วมกัน ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งอาจจะแสดงความก้าวร้าวต่อชนกลุ่มน้อยอีกกลุ่มหนึ่งได้ เป็นต้นว่า ชาวอเมริกันสเปน อาจแสดงออกด้วยการสร้างความเสียหายร้ายแรง แก่ชาวอเมริกันเม็กซิกัน ชาวอเมริกันเม็กซิกันก็ชอบแสดงความก้าวร้าวต่อชาวอเมริกันผิวดำ ส่วนชาวอเมริกันผิวดำก็อาจแสดงความก้าวร้าวต่อคนผิวดำด้วยกันเอง การแสดงความก้าวร้าว

ระหว่างชนกลุ่มน้อยด้วยกันเองนี้ เป็นภาพของการหาแพะรับบาป (scapegoat)

พฤติกรรมของชนกลุ่มน้อยที่มีต่อชนกลุ่มใหญ่ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการสนองตอบต่อพฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย ถ้าชนกลุ่มใหญ่มีพฤติกรรมต่อชนกลุ่มน้อยแบบทำลายล้าง ชนกลุ่มน้อยก็มักจะโต้ตอบด้วยอาการดุเดียวกัน ถ้าชนกลุ่มใหญ่มีพฤติกรรมต่อชนกลุ่มน้อยแบบสร้างสรรค์ ชนกลุ่มน้อยก็จะมีพฤติกรรมต่อชนกลุ่มใหญ่แบบยอมรับ แสวงหาทางปรองดอง การรวมกลุ่มกับชนกลุ่มใหญ่ หรือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติแบบแยกย้ายกันอย่างสมัครใจ

บูรณาการแห่งชาติ

บูรณาการเป็นกระบวนการที่ทำให้ลำดับชั้นทางสังคมระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยมีความเหมือนกัน กระบวนการนี้เป็นกระบวนการของพฤติกรรมของชนส่วนใหญ่อที่มีต่อชนส่วนน้อย และชนกลุ่มน้อยก็จะเกิดพฤติกรรมแห่งการปรองดองกับชนกลุ่มใหญ่ การทำให้ลำดับชั้นทางสังคมระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยแคบเข้ามา สามารถกระทำได้ง่ายในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่จะทำได้ยากในด้านวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. บูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural Integration) ตามทฤษฎีของนักวิชาการแล้ว (Olmstead, ๑๙๕๙ ; Shils, ๑๙๕๑ : ๑๗ ; Sorokin, ๑๙๔๗ : ๖๓ ; Tylor, ๑๘๗๑ : ๑ ; Kroeber, ๑๙๕๒) สังคมกับวัฒนธรรมมิใช่เป็นสิ่งเดียวกันแต่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ สังคมประกอบขึ้นด้วยมนุษย์กลุ่มหนึ่งที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และผลผลิตของการมีปฏิสัมพันธ์ก็คือสถาบัน ค่านิยม สถานภาพ บทบาท และเทคนิค หรือเรียกสั้นๆ ว่า "วัฒนธรรม" วัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการแห่งพฤติกรรม ที่มีผลมาจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

เมื่อพิจารณาคคุณลักษณะ (qualities) ของวัฒนธรรมจะพบว่าวัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้กันได้ ถ่ายทอดระหว่างรุ่นอายุได้ (Moore, ๑๙๕๕ : ๓๕๗-๓๕๙) เป็นปทัสฐานที่คาดหวังกันได้ (Shirif, ๑๙๕๔ : ๓๓๙-๓๓๑) ทำให้ความ

ต้องการของมนุษย์บรรลุถึงความพึงพอใจได้ (Winch, Thomas, Ktsanes, ๑๙๕๕ : ๒๕๑-๒๕๙) สามารถปรับให้เข้ากับแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมได้ (Meggers, ๑๙๕๕ : ๘๐๑-๘๒๕) และที่สำคัญวัฒนธรรมมีคุณลักษณะของการบูรณาการ กล่าวคือ ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรม จะมีแรงยึดเหนี่ยวของความต่อเนื่อง (strain of consistency) (Sumner, ๑๙๐๖ : ๕-๖) ส่วนต่างๆของวัฒนธรรมจึงมีแนวโน้มที่จะสร้างรูปแบบร่วมกันอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมจึงมีแนวโน้มแห่งบูรณาการ ซึ่งปรากฏอยู่ในสังคมที่เรียบง่าย บูรณาการจะไม่ค่อยปรากฏกับวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อน สังคมที่มีหลายกลุ่มชนอาศัยอยู่ร่วมกัน จะมีแนวโน้มแห่งบูรณาการทางวัฒนธรรมระดับหนึ่ง ไม่เช่นนั้นกลุ่มชนหลายกลุ่มจะอยู่ร่วมกันไม่ได้อย่างราบรื่น

เมื่อวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Kroeber and Parsons, ๑๙๕๘ : ๕๘๒-๕๘๓) บูรณาการทางวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจึงมีลักษณะแตกต่างกัน บูรณาการทางวัฒนธรรมเป็นผลรวมระหว่างสองวัฒนธรรมในสังคมเดียวกัน หรือเป็นผลของการประองคองระหว่างวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่กับวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย แต่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจะก่อให้เกิดสิ่งใหม่ (invention) และการแพร่กระจาย (diffusion) ของสิ่งใหม่ (Barnett, ๑๙๕๓ : ๗-๘) สิ่งใหม่นี้อาจจะเป็นรูปแบบใหม่ของการเรียนรู้หลักการใหม่ ของศาสนา การประองคองทางวัฒนธรรมจึงเป็นหลักการของบูรณาการทางวัฒนธรรม ส่วนการสร้างสรรคสิ่งใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

๒. บูรณาการทางสังคม (Social Integration) สังคมเป็นโครงข่ายรวมของรูปแบบทางพฤติกรรม ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมดเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ กัน สังคมจึงมิได้มีความหยุดนิ่ง (Ogburn, ๑๙๓๖ : ๑๖-๓๑) แต่มีลักษณะเปลี่ยนแปลง เมื่อความสัมพันธ์ของมนุษย์มีการพลวัตร สังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับดุลยภาพ (Moore, ๑๙๖๐ : ๘๑๐-๘๑๘) จึงมีการปรับบทบาท สถานภาพ สถาบัน และโครงสร้างทางสังคมอยู่เสมอ (Gerth and Mills, ๑๙๕๓ : ๓๙๘) สถานการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเหล่านี้ จะสะท้อนออกมาในรูปของการเกิดเทคนิคใหม่ การดำเนินชีวิตอย่างใหม่ การโยกย้ายที่อยู่อาศัย การมีความคิดใหม่ และ

การเกิดค่านิยมใหม่ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงหมายถึงการเปลี่ยนวิถีการทำงาน การสร้างครอบครัว การให้การศึกษาแก่เยาวชน และการแสวงหาความหมายแห่งชีวิตใหม่

เมื่อพิจารณาสังคมในลักษณะที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน รูปแบบแห่งปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละชุมชนย่อมมีการเปลี่ยนแปลง แต่ก่อนที่จะแต่ละพฤติกรรมของชุมชนจะเปลี่ยนแปลง แต่ละชุมชนจะมีพฤติกรรมบูรณาการเข้าหากัน การปรองดองระหว่างชุมชน จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชุมชน เมื่อหลายชุมชนเปลี่ยนแปลงจะกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยรวม

สภาพของบูรณาการทางสังคม จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนกลุ่มใหญ่ก่อน และสังคมของชนกลุ่มใหญ่มีพฤติกรรมที่จะบูรณาการชนกลุ่มน้อยเข้ามาปรองดองกัน จึงเกิดแรงดึงทางสังคมระหว่างสังคมของชนกลุ่มใหญ่กับสังคมของชนกลุ่มน้อย โดยชนกลุ่มน้อยจะยอมรับภาษา ลักษณะของครอบครัวและการศึกษาของชนกลุ่มใหญ่ เมื่อการปรองดองเกิดขึ้นจะนำไปสู่บูรณาการทางสังคม โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยจะยอมรับพฤติกรรมบางอย่างของชนกลุ่มใหญ่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งแห่งพฤติกรรมทางสังคมของตน เป็นต้นว่า ชาวจีนสามารถพูดได้ทั้งภาษาจีนและภาษาไทย บูรณาการทางสังคมจึงยังไม่ถึงขั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเป็นขั้นที่ต้องมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น แต่บูรณาการเป็นการผสมผสานสิ่งเก่าทั้งสองสิ่งเข้าด้วยกัน และชนกลุ่มน้อยก็ยังใช้ทั้งสองสิ่งควบคู่กัน

๓. บูรณาการทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) ระบบเศรษฐกิจของชนกลุ่มใหญ่เป็นระบบเศรษฐกิจระดับชาติ ซึ่งมีการค้าขายกันทั่วทั้งประเทศ ก่อนที่ชนกลุ่มน้อยจะได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานถาวรอยู่ในสังคมของชนกลุ่มใหญ่ เมื่อชนกลุ่มน้อยเข้ามาอยู่อาศัย ชนกลุ่มน้อยย่อมต้องกินต้องใช้ต้องมีการผลิต มีการขายแรงงาน พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยจึงเกิดขึ้น ต่อมาชนกลุ่มน้อยค่อยๆ บูรณาการระบบเศรษฐกิจของชุมชนของตน เข้ากับระบบเศรษฐกิจของชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจระดับชาติ โดยยอมรับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบเศรษฐกิจระดับชาติ (Amyot, ๑๙๖๘ : ๒๑๙) หมายความว่าชนกลุ่มน้อยยังคงรักษาระบบ

เศรษฐกิจของชนกลุ่มตน ในขณะที่ยอมรับระบบเศรษฐกิจระดับชาติ หรือการทำมาค้าขายอยู่กับ ๒ ระบบคือ ทั้งระบบเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจระดับชาติ มิใช่มาจากการไม่มีบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ แต่มักมาจากระบบเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยมีความเข้มแข็งเกินไป จนทำให้ชนกลุ่มน้อยมีอำนาจทางเศรษฐกิจมากกว่าชนกลุ่มใหญ่

๔. บูรณาการทางการเมือง (Political Integration) ระบบการเมืองของชนกลุ่มใหญ่เป็นระบบการเมืองระดับชาติ ที่มีอำนาจทางการเมืองครอบคลุมทุกชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อยมักจะถูกปฏิเสธจากชนกลุ่มใหญ่ที่จะเข้ามีส่วนร่วมในอำนาจทางการเมือง แต่การเมืองมีลักษณะพลวัตรและวิวัฒนาการ เมื่อรุ่นอายุได้เปลี่ยนไป ระบบการเมืองของชนกลุ่มใหญ่ก็ปรับตัวและบูรณาการ เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติอีกต่อไป แต่จะคำนึงถึงสัญชาติแทน บทบาทและสถาบันทางการเมืองของชนกลุ่มใหญ่จะมีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ และสามารถพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของทุกกลุ่มชน (Weiner, ๑๙๗๑ : ๑๘๐-๑๘๒) บูรณาการทางการเมืองเป็นบูรณาการแห่งอำนาจ ชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการบูรณาการทางการเมืองจะมีอำนาจทางการเมืองโดยอ้อม คือการติดต่อการเมืองผ่านนักการเมืองที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ กับการมีอำนาจทางการเมืองโดยตรง คือการส่งบุตรหลานของชนกลุ่มน้อยเข้าแข่งขันทางการเมืองให้ได้มีตำแหน่ง เป็นนักการเมืองอาชีพ

บูรณาการแห่งชาติเป็นกระบวนการที่มีได้มุ่งให้ชนกลุ่มน้อยละทิ้งเอกลักษณ์ของกลุ่มตนแต่อย่างใด หากแต่ในเวลาเดียวกันกับที่ยึดถือเอกลักษณ์ของกลุ่มตนอยู่นั้น ให้เพียงมีความภักดีต่อประชาคมทางการเมืองร่วมกัน และยอมรับวัฒนธรรมกับจารีตประเพณีของชนกลุ่มใหญ่บ้าง โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำทางการเมืองมักจะยินดีให้ชนกลุ่มน้อยประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ประจำกลุ่มของตนได้ ในส่วนที่ไม่ขัดต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาคมทางการเมือง (Binder, ๑๙๖๔ : ๖๒๒-๖๓๑) กล่าวคือ เป็นการยอมรับในความแตกต่าง ถือว่าความแตกต่างมิใช่จะนำไปสู่ความขัดแย้งของชาติเสมอไป แต่อาจจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่าง เป็นสุขได้

เพื่อให้พลเมืองที่มีความแตกต่างกันในหลายด้าน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
บูรณาการแห่งชาติจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกัน การ
ช่วยปรับวิถีชีวิตให้ดีขึ้น การให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเพียงพอ การให้ได้รับ
ความคุ้มครองทางกฎหมายและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Behrman, ๑๙๕๕ : ๕๙)

กระบวนการบูรณาการของชาติที่กล่าวมานี้จะบรรลุความสำเร็จได้ โดย
ใช้นโยบายสาธารณะ ๒ ประการคือ

๑. การสลายวัฒนธรรมดั้งเดิมในชุมชนของชนกลุ่มน้อยบางประการ เพื่อ
ให้ชนกลุ่มน้อยสามารถรับวัฒนธรรมแห่งชาติได้บ้าง การกระทำดังกล่าวเป็นการเข้า
ครอบงำทางวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการผสมกลืนกลาย ดังเช่นกระบวนการ
การเปลี่ยนให้เป็นชาวอเมริกัน (Americanization) หรือกระบวนการเปลี่ยนชน
กลุ่มน้อยให้เป็นชาวพม่า (Burmanization)

๒. การสร้างความจงรักภักดีต่อชาติ โดยไม่สลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของ
ชนกลุ่มน้อย เป็นนโยบายที่แสวงหาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากความแตกต่างใน
ด้านต่าง ๆ ของพลเมือง เป็นนโยบายที่สร้างความเป็นเอกภาพของประเทศ โดยที่
ยังคงรักษาวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของชนกลุ่มน้อยไว้ และมีเพียงไม่กี่ประเทศที่ประ-
สบความสำเร็จในการแยกความจงรักภักดีทางการเมือง และวัฒนธรรมออกจากกัน
ได้อย่างสมบูรณ์ (Geertz, ๑๙๖๓)

กระบวนการบูรณาการแห่งชาติเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชน
กลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อย ชนกลุ่มน้อยที่กล่าวถึงนี้อาจเป็นชนกลุ่มน้อยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่
ก่อนแล้ว หรือเพิ่งอพยพย้ายถิ่นตามกันเข้ามาภายหลัง เป็นชาวต่างด้าวหรือผู้ลี้ภัยก็
ได้ ในกรณีที่เป็นผู้อพยพอย่างนี้ เจ้าของประเทศที่รับเข้ามามักจะมีโครงการบูร-
ณาการแห่งชาติทั้งในระยะยาวและระยะสั้น แต่ที่จริงคำว่า "บูรณาการแห่งชาติ"
เป็นแนวความคิดที่เริ่มใช้หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ก่อนหน้านั้นมักใช้แนวความคิด
เกี่ยวกับการผสมกลืนกลายและการแยกย้าย แต่เนื่องจากแนวความคิดเหล่านี้มีปัญหา
มากในระดับปฏิบัติการ จึงมีการนำเอาแนวความคิดทางบูรณาการมาใช้แทน ดังจะ

เห็นได้จาก ข้อเสนอจากการประชุมของยูเนสโกที่กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๙ ว่า (Bernard and Eisenstadt, ๑๙๕๙ : ๙๗)

๑. ให้ลดการเน้นการผสมกลืนกลายเป็นเรื่องวัฒนธรรมและสังคม
  ๒. ให้เพิ่มการปรับใช้บูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมหลากหลาย โดยเฉพาะในส่วนของผู้พหุกับเจ้าของถิ่นเดิม ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ขัดกับความเป็นเอกภาพทางสังคม และพึงยอมรับว่ากลุ่มหรือปัจเจกชนมีสิทธิในความแตกต่างจากกลุ่มหรือบุคคลอื่น ตราบเท่าที่ความต่างนั้นไม่นำไปสู่การทำลายเอกภาพของสังคม
  ๓. ไม่พึงประกาศเขตของการทำบูรณาการออกมาอย่างโจ่งแจ้ง
  ๔. กระบวนการบูรณาการ ต้องได้รับการยอมรับโดยสมัครใจจากผู้พหุ ในการเลือกวิถีชีวิตใหม่และเลือกกิจกรรมทาง เศรษฐกิจและสังคมของตน ก่อนที่รัฐบาลของประเทศนั้นจะกำหนดความต้องการขั้นต่ำสุดและโอกาสขั้นสูงสุด ในการเข้ามีส่วนร่วมทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในประชาคมนั้น
  ๕. ประเทศที่รับผู้พหุสามารถสร้างบูรณาการได้ โดยวิธีการคัดเลือกผู้พหุอย่างระมัดระวัง ควบคุมดูแลปัจจัยทาง เศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้แก่ผู้พหุเกี่ยวกับสภาพที่พวกเขาต้องเผชิญ ให้ความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในการฝึกอบรมและดูแลความเป็นอยู่ของผู้พหุ ให้การศึกษาและยินยอมให้ผู้พหุมีสิทธิทาง เศรษฐกิจและสิทธิอื่น ๆ เยื้องพลเมืองทั่วไป
  ๖. บูรณาการเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนยาวนาน รัฐบาลอาจไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด จึงพึงให้องค์การเอกชนมีบทบาทร่วม ในการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้พหุกับเจ้าของถิ่นเดิมด้วย
- นอกจากนั้น ที่ประชุมครั้งนี้นี้ยังได้ชี้แนวทางไว้ว่า บูรณาการเป็นกระบวนการพลวัต ที่มีการสร้างค่านิยมโดยผ่านทางความคุ้นเคย ความเอื้ออารีต่อกันและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสำคัญของกระบวนการนี้จึงอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พหุกับเจ้าของถิ่นเดิม ผู้พหุจะต้องเต็มใจและรู้สึกสุขใจที่จะอยู่ร่วมกับเจ้าของถิ่น ส่วนเจ้าของถิ่นตั้งแต่ระดับรัฐบาลไปจนถึงพลเมือง ต้องให้ความร่วมมือในอันที่

จะอยู่ร่วมกับผู้อพยพอย่างปกติสุข ในกระบวนการบูรณาการจึงมีปัจจัยสำคัญ ๓ ประการที่จะต้องคำนึงถึงให้มากคือ การจูงใจให้ผู้อพยพยินยอมพร้อมใจที่จะปรับตัว การจูงใจให้ชนกลุ่มใหญ่ยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ และการพิจารณาระดับของเสถียรภาพ หรือของโครงสร้างทางวัฒนธรรมและสังคมของชนกลุ่มใหญ่ว่า จะถูกกระทบกระเทือนเพียงใด

การบูรณาการแห่งชาติเป็นบูรณาการในระดับกว้างและลึก ในระดับกว้างบูรณาการแห่งชาติครอบคลุมถึง เรื่องบูรณาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในระดับลึกบูรณาการแห่งชาติเป็นบูรณาการทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นบูรณาการที่รอกการเชื่อมผนึก และการผสมกลืนกันไป บูรณาการทางวัฒนธรรมถือเป็นบูรณาการขั้นพื้นฐาน และบูรณาการทางการเมืองเป็นบูรณาการขั้นสุดท้าย ที่จะนำชนกลุ่มน้อยเข้าเชื่อมผนึกกับชนกลุ่มใหญ่และนำความเข้าใจมาสู่ทุกกลุ่มชน จนเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ

การเมืองพลวัตร

พฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่หรือชนกลุ่มน้อย ไม่ว่าจะ เป็นแบบสร้างสรรค์หรือแบบทำลายล้างกัน ย่อมอยู่ภายใต้การกำหนดของระบบการเมือง ด้วยเหตุที่ระบบการเมืองมีลักษณะ เป็นกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะและนำนโยบายไปปฏิบัติตามให้สำเร็จ ชนทุกกลุ่มที่อยู่ภายใต้ระบบการเมือง เดียวกันจึงมีอาการเคลื่อนไหวไปตามผลแห่งการปฏิบัติตามนโยบาย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ระบบการเมืองมีลักษณะพลวัตร ชุมชนของกลุ่มชนจะมีลักษณะพลวัตรไปด้วย การศึกษาบูรณาการตามแนวการเมืองพลวัตร จึงมีขั้นตอนดังนี้

๑. การเมือง การเมืองเป็นกิจกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ ในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมเพื่อพลเมืองทุกคน (Easton, ๑๙๕๗ : ๓๙๓-๔๐๐) ระบบการเมืองจึงเป็นระบบความสัมพันธ์ในระหว่างกิจกรรมของกลุ่มชน หรือชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม การเมืองมิใช่กิจกรรมของมนุษย์ที่หยุดนิ่ง แต่มีลักษณะของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมทางการเมือง เริ่มในจุดที่ระบบการเมืองมีปฏิริยาบ่อนกลับ ทำให้ปัจจัยนำเข้าที่กระทบต่อกลุ่มย่อยหรือกลุ่มชนมีการเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงในปัจจัยนำเข้า จะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยผลิตผล และ เนื่องจากก่อนที่จะกลายเป็นปัจจัยผลิตผล กระบวนการตัดสินใจในระบบการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของชนกลุ่มใหญ่ ได้เป็นผู้กำหนดลักษณะของปัจจัยผลิตผล ที่จะมีผลกระทบต่อกลุ่มย่อยหรือกลุ่มชนเหมือนกัน (Almond and Powell, ๑๙๗๘ : ๙-๑๒)

ในระบบการเมืองหนึ่ง ๆ ชนกลุ่มใหญ่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายบูรณาการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยผลิตผลที่กระทบต่อชนกลุ่มน้อยโดยตรง เมื่อชนกลุ่มน้อยมีพฤติกรรมแสดงออกมา ย่อมมีปฏิริยาสะท้อนกลับเป็นปัจจัยนำเข้าอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อระบบการเมืองเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของชนกลุ่มย่อยย่อมต้องเปลี่ยนแปลง กิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้การกำหนดนโยบาย จึงมีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายที่เปลี่ยนแปลงนั้น

๒. การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงเป็นการผ่านจากสภาวะหนึ่งไปสู่อีกสภาวะหนึ่ง ซึ่งสภาวะใหม่นี้ เมื่อเปรียบเทียบกับสภาวะเดิมแล้วมีความแตกต่างกัน ส่วนความแตกต่างดังกล่าวนี้จะมีมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่า การเปลี่ยนแปลงได้มีผลต่อโครงสร้างเดิมทั้งหมด หรือมีผลกระทบต่อโครงสร้างเดิมเพียงบางส่วน เมื่อสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้น เป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือพฤติกรรมของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงเป็นการเปลี่ยนไปของกระบวนการปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ หรือเป็นการเปลี่ยนไปของความสัมพันธ์ภายในระหว่างกลุ่มชนย่อย และเป็นการเปลี่ยนไปของความสัมพันธระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ (Allen, ๑๙๗๑ : ๑-๑๐)

เมื่อระบบการเมืองของชนกลุ่มใหญ่ เปิดใจกว้างในการกำหนดนโยบายบูรณาการชนกลุ่มน้อย การเปลี่ยนแปลงในนโยบายนี้ จะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมของชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสัญชาติ ได้เปลี่ยนฐานะของชนกลุ่มน้อยที่เป็นพลเมืองชั้นสอง กลายมาเป็น

พลเมืองอย่างเต็มขั้น ทำให้ความสัมพันธ์ภายในชนกลุ่มน้อยระหว่างคนรุ่นพ่อกับคนรุ่นลูกหลานมีการเปลี่ยนแปลงไป และยังทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชนรุ่นลูกหลานของชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ มีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากความสัมพันธ์ดั้งเดิมระหว่างชนรุ่นพ่อกับชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่

๓. การพัฒนา การพัฒนาเป็นกิจกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง กิจกรรมที่ว่าเป็นทั้งสภาพแวดล้อมที่ผสมผสานกัน และเป็นวัฒนธรรมทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการ การพัฒนาที่มีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีชีวิตชีวา มีเป้าหมายที่จะยกฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจตามความหมายในแต่ละวัฒนธรรม การพัฒนาจึงเป็นกระบวนการมิใช่เป้าหมาย กระบวนการนี้มีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมแห่งการมีส่วนร่วมของประชาชน (Misra, ๑๙๘๑ : ๗-๘)

นโยบายบูรณาการของชนกลุ่มใหญ่ ที่นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่โครงสร้างทางสังคมของชนกลุ่มน้อย สุดท้ายจะมีลักษณะแห่งพัฒนาการ กล่าวคือ ในกระบวนการบูรณาการจะมีการกลมกลืนชนกลุ่มน้อยเข้ากับชนกลุ่มใหญ่ และในที่สุดชนกลุ่มใหญ่จะสามารถระดมชนกลุ่มน้อย ให้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมผนึกชนในชาติให้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาประเทศชาติ

สรุป

การศึกษาบูรณาการในแนวการเมืองพลวัต เป็นการพิจารณาบูรณาการในลักษณะระบบการเมืองทั้งระบบ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมของชนกลุ่มน้อย ดังจะเห็นว่า บูรณาการแห่งชาติมิใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นตามยถากรรม แต่บูรณาการแห่งชาติเป็นกระบวนการที่มีการกำหนดนโยบายสาธารณะมาตั้งแต่ต้น ด้วยความใจกว้างของชนกลุ่มใหญ่ เพราะบูรณาการเป็นพฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย ในลักษณะแห่งการปรองดองด้วยเมตตาธรรม ส่วนชนกลุ่มน้อยได้สำนึกในนโยบายนี้ และได้นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมยอมรับชนกลุ่มใหญ่ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสัญชาติของชนกลุ่มน้อยในชั้นลูกชั้นหลาน ได้มีส่วนผลักดันให้กระบวนการบูรณาการได้ก้าวไปถึงขั้นของการพัฒนาประเทศ คือ การ

ระดมสรรพกำลัง ของชนกลุ่มน้อยเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ประเทศใดที่กระบวนการบูรณาการเป็นไปตามการเมืองพลวัตในลักษณะสร้างสรรค์ ประเทศนั้นก็จะสามารถระดมสรรพกำลังของชนกลุ่มน้อยมาช่วยพัฒนาบ้านเมืองได้ ส่วนประเทศที่กระบวนการเป็นไปตามการเมืองพลวัตในลักษณะทำลายล้างกัน ประเทศนั้นก็จะไม่สามารถระดมสรรพกำลังของชนกลุ่มน้อยได้เลย เพราะชนกลุ่มน้อยจะพยายามหลีกเลี่ยงหนีออกจากสังคมของชนกลุ่มใหญ่

บทที่ ๓

บูรณาการทางวัฒนธรรมของ เยาวชนจีน

ชาวจีนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีบรรพบุรุษจีนอยู่ในภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีนแผ่นดินใหญ่มาก่อน ซึ่งมีอาชีพหลักเป็นชาวนา และมีการศึกษาน้อย การดำรงชีวิตจึงเป็นไปในรูปแบบของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีการผสมผสานพิธีกรรมของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ขงจื้อ เต๋า การบูชาบรรพบุรุษและการบูชาเจ้าเข้าด้วยกัน วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวจีนนี้ประกอบด้วยวัฒนธรรม ๒ ส่วน คือ วัฒนธรรมชาวนากับวัฒนธรรมชาวจีน วัฒนธรรมชาวนาเป็นวัฒนธรรมย่อย ที่พยายามจะต่อสู้กับสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติ โดยการเช่นสร้างบูชา "จี่" ซึ่งมีการเช่นบูชาเจ้าหรือเทียน (ฟ้า) และการเช่นไหว้วิญญาณของบรรพบุรุษ สืบทอดต่อ ๆ กันมา และมีการประกอบพิธีกรรมในระดับครอบครัวเท่านั้น ส่วนวัฒนธรรมชาวจีนเป็นวัฒนธรรมใหญ่ ที่นำหลักการณ์ลัทธิขงจื้อ เต๋า และพระพุทธศาสนานิกายมหายาน มาประกอบเป็นพิธีกรรม และเทศกาลชนในสังคม เพื่อสนองความต้องการของชุมชนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (เสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป, ๒๔๗๕ : ๒-๓)

ระบบความเชื่อของชาวจีน ที่เป็นบรรพบุรุษของชาวจีนโพ้นทะเลในกรุงเทพมหานคร จึงมีลักษณะเป็นความเชื่อแบบสังเคราะห์ เป็นการยอมรับระบบความเชื่อหลายอย่าง ซึ่งมีที่มาจากแหล่งแตกต่างกัน โดยนำมาผสมผสาน จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของชาวจีน เมื่อชาวจีนเหล่านี้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย ก็ได้้นำความเชื่อในด้านศาสนา พิธีกรรมและเทศกาลติดตามเข้ามาด้วย ประกอบกับชาวจีนเป็นนักจารีตนิยม จึงได้พยายามรักษาจารีตประเพณีของตนอย่างเห็นยวแน่นในระยะแรก แม้ว่าชาวจีนจะได้มาอาศัยอยู่ในดินแดนไทย ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปอีกอย่างหนึ่ง

ความเชื่อที่ชาวจีนโพ้นทะเลยึดถืออยู่เกี่ยวกับศาสนาและลัทธิ มีบทบาทอย่างสำคัญต่อวัฒนธรรมทางสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับชีวิตของชาวจีน ในด้านของการให้ความเชื่อมั่นทางจิตใจ เมื่อชาวจีนต้องอาศัยอยู่ในบ้านเมืองไทย ความเชื่อ

เหล่านี้จะเป็นแกนสำคัญของการส่งเสริมความรู้สึกรักคนในชนชาติเดียวกัน จนก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชาวจีน โดยอาศัยกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมในเทศกาล กิจกรรมทางสังคมเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าแห่งการร่วมมือกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นหลักการสำคัญของชุมชนชาวจีนในประเทศไทย (กมล จันทรสสร, ๒๕๐๖ : ๔๙๙)

ในปีหนึ่ง ๆ ชาวจีนจะมีวันที่จะต้องประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นระยะ ซึ่งเป็นรูปธรรมด้านหนึ่งของความเชื่อในพระพุทธรูปศานานิกายมหายาน ขงจื๊อ เต๋า และการบูชาบรรพบุรุษ พิธีกรรมเหล่านี้มีทั้งที่จัดเลี้ยงกันภายในครอบครัวและภายในชุมชน บางพิธีกรรมอาจมีลักษณะทั้งสองปนกัน การสืบต่อในพิธีกรรม เทศกาลและศาสนาของชาวจีนจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ของเยาวชนจีนในปัจจุบัน ได้เริ่มปรองดองกับกระแสแห่งวัฒนธรรมไทยและเทศมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อกาลเวลาผ่านไปจนถึงรุ่นเยาวชนจีน กระแสแห่งวัฒนธรรมจีนน่าจะเข้าผสมผสานกับกระแสแห่งวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ได้บ้าง

การศึกษาบูรณาการทางวัฒนธรรมของเยาวชนจีนต่อไปนี้จะศึกษาถึงการกำหนดนโยบายของรัฐบาลไทยต่อเรื่องวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางวัฒนธรรมของเยาวชนจีน และพัฒนาการของบูรณาการทางวัฒนธรรมจีนเข้าปรองดองกับวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน

นโยบายวัฒนธรรมของรัฐบาลไทย

นโยบายเป็นปฏิบัติต่อชาวจีนของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในช่วง พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๗ และ พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๔๙๗ อาจจะมีส่วนทำให้ชุมชนชาวจีนแยกย้ายอยู่อาศัยกับชุมชนชาวไทย เพื่อลดการเผชิญหน้ากับชาวไทยโดยตรง ในช่วงหลังของ พ.ศ. ๒๔๙๘ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่ถือว่านโยบายเป็นปฏิบัติต่อชาวจีน จะสามารถเป็นเครื่องมือทางการเมืองได้อีกต่อไป ในปีต่อมา รัฐบาลจึงได้

ใช้นโยบายอะลุ่มอล่วย เพื่อบุรณาการชาวจีนเข้าสู่สังคมไทย (Skinner, ๑๙๕๓ : ๓๐๓)

ในช่วงที่รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กำลังใช้นโยบายเป็นปฏิบัติกับต่อชาวจีน รัฐบาลก็ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปวัฒนธรรมไทย โดยการรับเอารูปแบบบางอย่างของวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ทั่วประเทศ โดยเฉพาะชบวนการทางวัฒนธรรมของจอมพล ป. พิบูลสงครามมีความเข้มงวดมาก กระแสแห่งวัฒนธรรมตะวันตกในด้านรูปธรรมบางอย่าง จึงได้พัดพาเอาทั้งชาวจีนและชาวไทย ไปสู่ทิศทางเดียวกัน เป็นต้นว่า ทั้งชาวจีนชายไทยนิยมสวมเสื้อผ้าแบบตะวันตกในที่สาธารณะ ทั้งหญิงจีนหญิงไทยต่างละ ทั้งเสื้อคลุมแบบจีนและผ้านุ่งแบบไทย รวมทั้งพากันคิดผมแบบฝรั่ง ด้วยชบวนการทางวัฒนธรรมนี้ ได้มีส่วนลดความแตกต่างระหว่างชาวจีนกับชาวไทยทางด้านรูปแบบอย่างเห็นได้ชัด

เหตุการณ์ของชบวนการทางวัฒนธรรม แม้ว่าจะได้เกิดขึ้นในสมัยของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ แต่ผลของปฏิสัมพันธ์ใหม่ทางสังคม ก็ได้ตกทอดมาถึงเยาวชนจีนในรุ่นปัจจุบันด้วย เมื่อชาวจีนรุ่นพ่อแม่ลดความรู้สึกแบ่งแยกกับชาวไทยได้บางส่วน ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงได้กระจายตัวออกจากย่านของชาวจีนดั้งเดิมในบริเวณสาเหิง-เยาวราช และได้ทำมาค้าขายอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่งในกรุงเทพมหานคร (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๘๖-๘๗) เยาวชนจีนที่เกิดในรุ่นต่อมา จึงได้อยู่ร่วมกับชาวไทยมาตั้งแต่เด็ก ๆ

เมื่อเยาวชนจีนเติบโตขึ้นมาในท่ามกลางสังคมกรุงเทพฯ มากกว่าสังคมย่านเยาวราชหรือย่านสาเหิง เยาวชนจีนจึงไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนจีนด้วยกันได้ อย่างที่เคยสร้างมาแล้วในชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ความสัมพันธ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงนี้ ได้มีผลกระทบต่อความเชื่อในศาสนา พิธีกรรมและเทศกาลของเยาวชนจีนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ความเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาจีน

ชาวจีนโพ้นทะเล รุ่นแรก ๆ ที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยจะมีความเคารพนับถือศาสนาเช่นเดียวกับชาวจีนบนแผ่นดินใหญ่ คือนับถือศาสนาที่เรียกว่า "ซำก่า"

(ศาสนาสองสาม) อันประกอบด้วยลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นปู่ย่าจึงมีการเชนบูชาวิญญาณของบรรพบุรุษตามลัทธิขงจื้อ การเชนบูชาเจ้าหรือเทียน (ฟ้า) ตามลัทธิเต๋า และการกราบไหว้พระโพธิสัตว์ตามศาสนาพุทธนิกายมหายาน

ในเรื่องนี้สกินเนอร์ก็ได้สังเกตเห็นว่า ชาวจีนรุ่นปู่ย่ากับชาวไทยมีแบบแผนทางศาสนาที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดและต่างมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ชาวจีนสักการะพระโพธิสัตว์และเทพเจ้าในวัดจีน ชาวไทยสักการะพระพุทธรูปในวัดไทย ชาวจีนฝังศพของบรรพบุรุษไว้ในสุสานและมีหน้าที่รักษาและเคารพหลุมฝังศพในเทศกาลเซ็งเม็งกับตรุษจีน รวมทั้งต้องบูชาทั้งบูชาบรรพบุรุษที่บ้านตามเทศกาลต่าง ๆ ชาวไทยเผาศพบรรพบุรุษที่วัดไทยหรือที่ปะรำเผาศพ ชาวจีนถือเอาการอุปสมบทเป็นเรื่องถาวรตลอดชีวิต ส่วนชาวไทยถือเอาการอุปสมบทเป็นการชั่วคราวและถือเป็นแบบฉบับที่ดีสำหรับชาวไทยทุกคน (Skinner, ๑๙๕๓ : ๓๑๖-๓๑๗)

นักวิชาการยังสังเกตเห็นว่า ชาวจีนที่เกิดในเมืองไทย ซึ่งเป็นชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ได้เลือกที่จะรวมธรรมเนียมจีนกับธรรมเนียมไทยบ้างแล้ว คือเข้าวัดไหว้พระทำบุญตักบาตรทุกวันพระ ในขณะที่บ้านยังมีทั้งบูชาบรรพบุรุษและไหว้เจ้าทุกวันที่ ๑ และ ๑๕ ของเดือนทางจันทรคติ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่บางคนจึงไหว้ทั้งศาลเจ้าจีนและศาลพระภูมิแบบไทย โดยเฉพาะชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีมารดาเป็นชาวไทย จะบวชพระระยะหนึ่ง อยู่น้อย ๗ วันเพื่อความสบายใจของมารดา (Amyot, ๑๙๓๒ : ๘๕) ตามคติความเชื่อของคนไทยที่ว่า ถ้าบุตรชายบวชเรียนในพระพุทธศาสนา แม้จะกี่วันก็เดือนก็ตาม บิดามารดาจะได้ส่วนบุญกุศลมากเป็นพิเศษ

การศึกษาและการสังเกตการณ์ความเชื่อทางศาสนา ของชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่ได้พบลักษณะของความเปลี่ยนแปลงในความเชื่อบ้างแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการแยกแยะให้ละเอียดชัดเจนลงไปว่า ความเชื่อทางศาสนาที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเกี่ยวกับลัทธิขงจื้อ เต๋า การบูชาบรรพบุรุษ พระพุทธรูป นิกายมหายาน และเกรวาทอย่างไรบ้าง การวิจัยจึงได้ศึกษาถึงแนวโน้มของเยาวชนจีนที่มีต่อความเชื่อทางศาสนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ลัทธิขงจื้อ (Confucianism) ลัทธิธรรมของขงจื้อเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของจีน ชาวจีนมีแนวความคิดที่ได้รับการอบรมสั่งสอนสืบต่อกันมาว่า มนุษย์มีฐานะแห่งความสัมพันธ์ ๕ ด้าน (Lang, ๑๙๕๖ : ๘-๑๐) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับบุตรเป็นเรื่องของความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาเป็นเรื่องของความสงัดในสถานภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้องหรือผู้ใหญ่กับผู้น้อยเป็นเรื่องของการเชื่อฟัง ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับครอบครัว หรือมิตรกับมิตรเป็นเรื่องของความซื่อสัตย์ และความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับราษฎรเป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ต่อกัน

หลักการแห่งความสัมพันธ์อยู่ที่ความกตัญญูกตเวที ซึ่งถือเป็นรากฐานของคุณธรรมความดีในวัฒนธรรมจีน ชาวจีนยังมีความเชื่อในเรื่องของการเคารพผู้อาวุโส บุตรชายต้องทำพิธีเซ่นไหว้วิญญาณของบรรพบุรุษ และให้ไว้ทุกข์แก่บรรพบุรุษตามความสำคัญของพงศญาติ (เสถียร โปธิ์นันทะ, ๒๕๑๒ : ๑๑๒) นอกจากนี้ ชาวจีนยังต้องสักการะบูชาเจ้าแห่งสวรรค์ ซึ่งเป็นการแสดงออกของการจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ที่พาส่งมาจุดเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย และให้ความสุขสบายในการดำเนินชีวิต

เยาวชนจีนปัจจุบันส่วนใหญ่ ยังมีความเชื่อในการบูชาบรรพบุรุษ และการเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเยาวชนจีนจะเป็นชายหรือหญิง จะมีอายุมากเท่าใด จะมีการศึกษาสูงเท่าใด และจะอยู่ในครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวเล็ก (ตารางที่ ๓) แสดงว่าชาวจีนรุ่นพ่อแม่ สามารถอบรมกล่อมเกลามาให้ชาวจีนรุ่นลูกและรุ่นหลาน ยังคงมีความเชื่อในลัทธิขงจื้ออย่างตั้งมั่น

ตารางที่ ๓ การนับถือลัทธิขงจื้อ

สถานภาพสังคม	การบูชาบรรพบุรุษ			การเซ่นเซี้ยวใหญ่		
	บูชา	ไม่บูชา	ไม่แน่ใจ	จำเป็น	ไม่จำเป็น	ไม่แน่ใจ
เพศ	$\bar{x} = 0.0356$			$\bar{x} = 0.4928$		
ชาย	๘๘.๖	๖.๘	๕.๕	๘๕.๘	๘.๓	๖.๘
หญิง	๙๖.๕	๑.๕	๒.๑	๘๙.๕	๗.๐	๓.๕
อายุ	$\bar{x} = 0.๙๓๓๒$			$\bar{x} = 0.๐๐๓๒$		
๑๓-๑๕ ปี	๙๒.๕	๓.๐	๕.๕	๙๗.๐	๑.๕	๑.๕
๑๖-๑๘ ปี	๙๒.๕	๕.๒	๓.๕	๘๙.๑	๕.๐	๕.๙
๑๙-๒๕ ปี	๙๓.๓	๕.๕	๒.๒	๗๗.๕	๑๕.๗	๖.๗
การศึกษา	$\bar{x} = 0.๕๕๒๐$			$\bar{x} = 0.๐๐๔๔$		
ม.๑-๓	๙๓.๒	๒.๗	๕.๑	๙๗.๓	๑.๕	๑.๕
ม.๔-๖	๙๔.๙	๒.๖	๒.๖	๘๙.๗	๖.๕	๓.๘
ปวช.๑-๓	๘๙.๙	๕.๗	๕.๘	๘๕.๑	๗.๒	๘.๗
มลิ.๑-๔	๙๒.๖	๗.๕	-	๗๕.๑	๑๘.๕	๗.๕
ครอบครัว	$\bar{x} = 0.๖๖๖๕$			$\bar{x} = 0.๖๕๙๙$		
๑-๔ คน	๙๓.๕	๕.๕	๒.๒	๘๕.๗	๘.๘	๕.๕
๕-๘ คน	๙๓.๕	๒.๕	๕.๑	๘๖.๑	๗.๕	๖.๖
๙-๙ คน	๙๐.๒	๖.๖	๓.๓	๙๑.๘	๖.๖	๑.๖

๒. ลัทธิเต๋า (Taoism) เป็นลัทธิที่นับถือธรรมชาติ คือเชื่อในความมีอยู่ และ เป็นอยู่ของธรรมชาติ จึงมีการบูชาธรรมชาติ ลัทธินี้ไต่ยก "เต๋า" ให้เป็นใหญ่ สามารถสร้างโลกและทำลายโลกได้ เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด เป็นอยู่นิรันดร และแลเห็นไม่ได้ ลัทธิเต๋าได้สอนให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างสงบตามครรลองของธรรมชาติ (Encyclopaedia Britannica, ๑๙๖๕ : ๓๙๖) และสอนให้เห็นความบริสุทธิ์

๓ ประการคือ

๑) เทียนเปาซัน เป็นมหาเทพที่ทรงอยู่เหนือฟ้าดิน เป็นจอมโลก และสวรรค์ ไม่มีรูป สถิตย์อยู่ในอาณาจักรแห่งความบริสุทธิ์

๒) วูซีเทียนซัน เป็นจอมแห่งปัญญา เป็นมหาเทพที่อุบัติขึ้นมาพร้อมกับจักรวาล ทรงมีหน้าที่จัดแบ่งเวลา เป็นวันคืนและฤดูกาลของโลก ทรงเป็นเจ้าของแห่งธรรมชาติ (หยางกับหยิน) เต๋าจึงถือเป็นแหล่งกำเนิดแห่งพลังชีวิตของมนุษย์

๓) ฟานซิงเทียนซัน เป็นเจ้าแห่งวิญญาณทั้งปวง เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์สูงสุด เทียบได้กับเจ้าลัทธิปรมาจารย์เล่าจื้อ

ตามหลักปรัชญาชีวิตของเต๋าแล้ว ได้สอนให้บุคคลรู้จักตนเองให้ถูกต้อง การเอาชนะตนเอง ความรู้จักพอด้วยตนเอง และการมีเต๋าเป็นอุดมคติ แต่ตามหลักคำสอนของนักบวชเต๋า จะสอนให้บุคคลบูชาธรรมชาติ บูชาเทพเจ้า เพื่อบันดาลโชคลาภมาสู่ครอบครัว

ความเข้าใจเต๋าของเขาวชนจีนปัจจุบันเป็นไปแบบผิวเผิน คือเขาวชนจีนส่วนใหญ่เชื่อในการบูชาเจ้า แต่ไม่เชื่อในการบูชาธรรมชาติ ไม่ว่าจะ เป็นเขาวชนจีนชายหรือหญิง อายุมากเท่าใด มีการศึกษาสูงเท่าใด หรืออยู่ในครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวเล็ก (ตารางที่ ๕) จากการสัมภาษณ์เขาวชนจีนได้ความว่า เขาวชนจีนทั่วไปเข้าไปตามธรรมเนียมมากกว่าความเข้าใจ และมีความรู้เกี่ยวกับเต๋าน้อยมาก จนไม่สามารถปะติดปะต่อความเข้าใจระหว่างการบูชาเจ้า กับ การบูชาฟ้าและธรรมชาติเข้าด้วยกันได้

ตารางที่ ๕ การนับถือลัทธิเต๋า

สถานภาพสังคม	การบูชาเจ้า			การบูชาธรรมชาติ		
	บูชา	ไม่บูชา	ไม่แน่ใจ	จำเป็น	ไม่จำเป็น	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.9639$			$X^2 = 0.4403$		
ชาย	๗๖.๕	๑๐.๖	๑๒.๙	๑๕.๒	๕๓.๐	๓๑.๘
หญิง	๘๕.๒	๗.๗	๗.๐	๑๕.๕	๕๙.๒	๒๕.๔
อายุ	$X^2 = 0.9550$			$X^2 = 0.6697$		
๑๓-๑๕ ปี	๘๔.๘	๓.๐	๑๒.๑	๑๘.๒	๕๖.๑	๒๕.๘
๑๖-๑๘ ปี	๗๙.๘	๙.๒	๑๐.๙	๑๖.๐	๕๔.๖	๒๙.๔
๑๙-๒๕ ปี	๗๙.๘	๑๓.๕	๖.๗	๑๒.๔	๕๘.๔	๒๙.๒
การศึกษา	$X^2 = 0.0976$			$X^2 = 0.0053$		
ม.๑-๓	๘๙.๐	๑.๔	๙.๖	๒๐.๕	๕๔.๘	๒๔.๗
ม.๔-๖	๘๒.๑	๗.๗	๑๐.๓	๑๑.๕	๖๔.๑	๒๔.๔
ปวช.๑-๓	๗๓.๙	๑๑.๖	๑๔.๕	๒๐.๓	๓๗.๗	๔๒.๐
มล.๑-๔	๗๗.๘	๑๘.๕	๓.๗	๗.๔	๗๐.๔	๒๒.๒
ครอบครัว	$X^2 = 0.0535$			$X^2 = 0.2743$		
๑-๔ คน	๘๐.๒	๑๒.๑	๗.๗	๑๓.๒	๕๖.๐	๓๐.๘
๕-๘ คน	๘๓.๖	๔.๑	๑๒.๓	๑๓.๑	๕๕.๗	๓๑.๑
> ๙ คน	๗๗.๐	๑๔.๘	๘.๒	๒๓.๐	๕๗.๔	๑๙.๗

๓. การบูชาบรรพบุรุษ (Ancestral Worship) ชาวจีนมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการบูชาบรรพบุรุษหลายประการ ประการแรก ชาวจีนเชื่อว่าบรรพบุรุษไม่ได้ตายจากไป แต่วิญญาณของบรรพบุรุษยังคงอยู่และคอยเฝ้าดูแลความเป็นอยู่ของบุตรหลาน ประการที่สอง ความมีโชคหรืออัปโชคของตระกูลเป็นผลมาจากกรรมที่บรรพบุรุษได้สะสมไว้ยามที่ยังมีชีวิตอยู่ จะส่งผลต่อโชคชะตาของลูกหลานเมื่อบรรพบุรุษล่วงลับไปแล้ว ประการที่สาม วิญญาณของบรรพบุรุษในปรภพ ยังต้องการปัจจัยสี่เหมือนตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ บุตรธิดาต้อง เช่นไหว้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้เป็นวิญญาณที่มีกินมีใช้ในสัมปรายภพ ประการสุดท้าย เมื่อบุตรธิดามีความกตัญญู เช่นไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับ วิญญาณของบรรพบุรุษจะสนองตอบ ด้วยการบันดาลให้อยู่ดีมีสุข (Freedman, ๑๙๕๘ : ๗๒-๘๓) ถ้าบรรพบุรุษที่ล่วงลับมีความประสงค์ร้ายต่อบุตรหลาน โดยบันดาลให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บและความยากจนแก่ตระกูล บุตรหลานก็จะทำการ เช่นไหว้แต่เพียงในเทศกาลสำคัญ ๆ และจัดหาเครื่อง เช่นไหว้แต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

สังคมจีนเป็นสังคมที่สร้างขึ้น ด้วยความสัมพันธ์ที่พัวพันระหว่างบิดากับบุตรชาย และศูนย์กลางของความสัมพันธ์อยู่ที่ความกตัญญูต่อบิดามารดา ชาวจีนจึงถือว่าต้องอุทิศตนเพื่อบิดามารดาก่อน แล้วจึงจะอุทิศตนเพื่อประเทศชาติ (Baker, ๑๙๗๙ : ๑๐๒) บุตรชายจึงมิใช่มีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูและให้ความเคารพบิดามารดาในยามที่มีชีวิตอยู่เท่านั้น เมื่อบิดามารดาถึงแก่กรรมไปแล้ว บุตรชายและบุตรสะใภ้จะต้องเลี้ยงดูด้วยการทำพิธีบูชาบรรพบุรุษตลอดไปด้วย

การถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาบรรพบุรุษของครอบครัวจีน นับว่ายังมีความสมบูรณ์อยู่มาก เพราะเยาวชนจีนมีความเชื่อในการบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับ แต่เยาวชนจีนส่วนใหญ่เชื่อ เพราะเป็นการแสดงความกตัญญูมากกว่าวิญญาณคุ้มครองลูกหลาน โดยระดับอายุและการศึกษาก็ไม่มีผลต่อความเชื่อในการบูชาบรรพบุรุษของเยาวชนจีน (ตารางที่ ๕)

ตารางที่ ๕ การบูชาบรรพบุรุษ

สถานภาพ	วิญญาณคุ้มครองลูกหลาน			บูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับ			ความหมายของการบูชา		
	เชื่อ	ไม่เชื่อ	ไม่แน่ใจ	ควร	ไม่ควร	ไม่แน่ใจ	กตัญญู	มีวิญญาณ	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.2470$			$X^2 = 0.4693$			$X^2 = 0.4653$		
ชาย	๓๘.๖	๑๕.๙	๔๕.๕	๘๑.๘	๘.๐	๑๕.๒	๙๐.๙	๒.๓	๖.๘
หญิง	๔๘.๖	๑๔.๑	๓๗.๓	๘๓.๑	๒.๘	๑๔.๑	๙๑.๕	๑.๔	๗.๐
อายุ	$X^2 = 0.0566$			$X^2 = 0.0027$			$X^2 = 0.0644$		
๑๓-๑๕ ปี	๕๓.๐	๔.๕	๔๒.๕	๗๗.๓	๓.๐	๑๙.๗	๙๕.๕	-	๔.๕
๑๖-๑๘ ปี	๕๒.๐	๑๖.๐	๔๒.๐	๘๓.๒	๓.๔	๑๓.๔	๙๐.๘	๐.๘	๘.๔
๑๙-๒๕ ปี	๓๙.๓	๒๑.๓	๓๙.๓	๘๕.๔	๒.๒	๑๒.๔	๘๘.๘	๔.๕	๖.๗
การศึกษา	$X^2 = 0.0744$			$X^2 = 0.6004$			$X^2 = 0.0573$		
ม.๑-๓	๕๒.๑	๖.๘	๔๑.๑	๘๐.๘	๔.๑	๑๕.๑	๙๕.๙	-	๕.๑
ม.๔-๖	๕๔.๙	๑๗.๙	๓๗.๒	๘๕.๙	๑.๓	๑๒.๘	๙๔.๙	๑.๓	๓.๘
ปวช.๑-๓	๓๓.๓	๑๗.๕	๕๙.๓	๗๖.๘	๒.๙	๒๐.๓	๘๘.๑	๒.๙	๑๗.๐
มธ.๑-๔	๕๔-๔	๑๘.๕	๓๗.๐	๘๗.๐	๓.๗	๙.๗	๘๘.๙	๓.๗	๗.๕
ครอบครัว	$X^2 = 0.2024$			$X^2 = 0.4053$			$X^2 = 0.2552$		
๑-๔ คน	๓๔.๑	๑๖.๕	๕๙.๕	๘๖.๘	๑.๑	๑๒.๑	๘๖.๘	๒.๒	๑๑.๐
๕-๘ คน	๕๘.๔	๑๕.๖	๒๖.๑	๗๗.๙	๔.๑	๑๘.๐	๙๓.๔	๒.๕	๔.๑
> ๙ คน	๕๙.๒	๑๑.๕	๓๙.๓	๘๕.๒	๓.๓	๑๑.๕	๙๓.๔	-	๖.๖

๕. พระพุทธศาสนานิกายมหายาน (Mahayana Buddhism) นิกายมหายานได้เผยแผ่เข้าไปในจีนประมาณพุทธศตวรรษที่ ๖ และได้เข้าผสมผสานกับลัทธิขงจื้อและเต๋า ปรัชญามหายานได้ช่วยเสริมลักษณะลัทธิขงจื้อที่มุ่งแก้ปัญหาสังคมและเน้นประโยชน์ในปัจจุบัน กับช่วยเสริมลัทธิเต๋าที่มุ่งให้ความสำคัญกับธรรมชาติและเน้นประโยชน์ในอนาคต จนทำให้ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และมหายานรวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

แนวความคิดแบบมหายานมีว่า การปฏิบัติธรรมจะต้องประกอบด้วย ปัญญา และกรุณาควบคู่กัน จนขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ การบำเพ็ญความดีของมหายาน เป็นการประกอบกรรมดีตามคุณธรรมของพระโพธิสัตว์ คือการไม่คิดถึงตนเอง การคิดถึงผู้อื่น การรู้จักทาน ช่วยเหลือคนส่วนรวม เสียสละและทำประโยชน์ให้แก่สังคม ประพฤติในสิ่งที่ควรกระทำและมีจิตใจเมตตากรุณา ชาวจีนส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในเรื่องการสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เป็นต้นว่า การสร้างสะพานและถนน นอกจากนั้นชาวจีนยังมีความเคารพบูชาเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งชาวจีนถือเป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่ง การเคารพพระโพธิสัตว์นี้เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความเชื่อของชาวจีนที่มีต่อวิญญูณว่า เมื่อบุคคลถึงแก่กรรมแล้ววิญญูณยังคงอยู่ วิญญูณที่ทำความดีจะไปสู่สุคติ วิญญูณที่ทำความเลวจะไปสู่ทุคติ และวิญญูณจะกลับมาเกิดใหม่ได้อีก

ในกรุงเทพมหานครมีวัดมหายานอยู่หลายวัด ซึ่งเป็นวัดจีน (Wells, ๑๙๖๐ : ๒๘) แสดงว่าชาวจีนโพ้นทะเลยังนับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งความเชื่อนี้ได้ถ่ายทอดมาถึงเยาวชนจีนด้วย เพราะเยาวชนจีนส่วนใหญ่ยังเคารพบูชาเจ้าแม่กวนอิม และเชื่อในการสร้างสาธารณประโยชน์ ประเภทสะพาน ถนนมากกว่าโบสถ์วิหาร แต่มีเยาวชนจีนส่วนน้อยที่เชื่อในการเกิดใหม่ โดยเฉพาะเยาวชนยังมีการศึกษามากขึ้น จะยิ่งเคารพบูชาเจ้าแม่กวนอิมน้อยลง (ตารางที่ ๖) ซึ่งมีส่วนทำให้เยาวชนจีนมีความเชื่อในเรื่องวิญญูณน้อยลงด้วย

ตารางที่ ๖ การนับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายาน

สถานภาพ สังคม	บูชาเจ้าแม่กวนอิม			สร้างสาธารณประโยชน์			การเกิดใหม่		
	บูชา	ไม่บูชา	ไม่แน่ใจ	ถนน	วัด	ไม่แน่ใจ	เชื่อ	ไม่เชื่อ	ไม่แน่ใจ
เพศ	$x^2 = 0.4749$			$x^2 = 0.6556$			$x^2 = 0.4924$		
ชาย	๖๒.๙	๑๔.๔	๒๒.๗	๖๔.๔	๑๒.๙	๒๒.๗	๓๑.๑	๑๘.๒	๕๐.๘
หญิง	๖๘.๓	๑๔.๘	๑๖.๙	๖๙.๐	๑๒.๐	๑๙.๐	๓๑.๐	๒๑.๑	๔๗.๙
อายุ	$x^2 = 0.2640$			$x^2 = 0.25$			$x^2 = 0.4930$		
๑๓-๑๕ ปี	๖๙.๗	๑๖.๗	๑๓.๖	๖๙.๗	๑๐.๖	๑๙.๗	๓๙.๔	๙.๑	๕๑.๕
๑๖-๑๘ ปี	๖๘.๙	๑๓.๔	๑๗.๖	๖๐.๕	๑๗.๖	๒๑.๘	๒๗.๗	๒๑.๘	๕๐.๕
๑๙-๒๕ ปี	๕๘.๔	๑๔.๖	๒๗.๐	๗๓.๐	๖.๗	๒๐.๒	๒๙.๒	๒๔.๗	๔๖.๑
การศึกษา	$x^2 = 0.0000$			$x^2 = 0.4550$			$x^2 = 0.4564$		
ม.๑-๓	๖๗.๑	๒๑.๙	๑๑.๐	๖๘.๕	๑๕.๑	๑๖.๔	๓๙.๗	๑๒.๓	๔๗.๙
ม.๔-๖	๗๖.๙	๑๑.๕	๑๑.๕	๖๖.๗	๑๕.๔	๑๗.๙	๒๙.๕	๑๗.๙	๕๒.๖
ปวช.๑-๓	๖๘.๑	๒.๙	๒๙.๐	๕๘.๐	๑๐.๑	๓๑.๙	๒๑.๗	๒๙.๐	๔๙.๓
มล.๑-๔	๔๔.๔	๒๔.๑	๓๑.๕	๗๕.๙	๗.๔	๑๖.๗	๓๓.๓	๒๐.๔	๔๖.๓
ครอบครัว	$x^2 = 0.4043$			$x^2 = 0.6064$			$x^2 = 0.0070$		
๑-๔ คน	๕๖.๐	๑๖.๕	๒๗.๕	๖๗.๐	๙.๙	๒๓.๑	๒๓.๑	๑๓.๒	๖๓.๗
๕-๘ คน	๖๘.๐	๑๓.๙	๑๘.๐	๖๕.๖	๑๒.๓	๒๒.๑	๓๔.๔	๒๖.๒	๓๙.๓
> ๙ คน	๗๕.๔	๑๓.๑	๑๑.๕	๖๘.๙	๑๖.๔	๑๔.๘	๓๖.๑	๑๖.๔	๔๗.๕

๕. พระพุทธศาสนานิกายเถรวาท (Theravada Buddhism) เป็นศาสนาของชาวไทยที่ดำรงคัมภีร์ความเป็นชาติไทย โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นโครงสร้างและบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ วัดและพระสงฆ์มีบทบาทเกี่ยวกับความเป็นอยู่เกือบทุกอย่างในชีวิตของราษฎร วัดกลายเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย (Suksamran, ๑๙๘๒ : ๒-๓) ระบบความเชื่อและวิถีการปฏิบัติต่างๆ ตามความเชื่อในเถรวาทนั้น คนไทยได้กระทำสืบทอดกันมาจนวางเป็นแบบฉบับ กลายเป็นความเชื่อที่ฝังแน่นและพิธีกรรมที่มีการยึดตายตัว เพื่อคุณค่าในความศักดิ์สิทธิ์และความงาม (พระราชวรมณี, ๒๕๑๓ : ๑๕)

เนื่องจากนิกายเถรวาทได้สอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ ทั้งในระดับครอบครัวและสังคม ในระดับครอบครัว การทำบุญตักบาตรถือเป็นการสร้างบุญกุศลต่อตนเอง และสามารถกวาดหน้าอกที่ศส่วนบุญไปถึง เจ้ากรรมนายเวรได้ ส่วนการอุปสมบทเป็นพระภิกษุถือเป็นการทดแทนบุญคุณของบิดามารดาอย่างสำคัญ เพราะถือกันว่าผลบุญแห่งการอุปสมบทของบุตรชาย จะส่งผลให้บิดามารดาไปสู่สุคติในปรโลก ในระดับสังคม ชาวไทยนิยมสร้างโบสถ์ วิหาร ศาลากลาง เปรียญ ทอดกฐินและผ้าป่า เพื่อบูรณะปฏิสังขรณ์วัดและ เกื้อกูลพระภิกษุให้สามารถดำรงอยู่ในสมณเพศอย่างสมเกียรติ เพื่อให้พระสงฆ์ได้สืบทอดพระพุทธศาสนา

เมื่อชาวจีนโพ้นทะเล เลมาอยู่ในสังคมไทยเป็นเวลา ๓-๔ ชั่วคน เขาวชนจีนปัจจุบันย่อมเติบโตขึ้นมา ในบรรยากาศของสังคมเถรวาทของชาวไทย กับสังคมมหายานของชาวจีน โดยเฉพาะความเชื่อและพิธีกรรมอย่างเถรวาทน่าจะค่อยๆ ซึมซาบเข้าสู่วิถีชีวิตของเขาวชนจีนโดยผ่านระบบการศึกษาไทย จากการศึกษาพบว่า เขาวชนจีนไม่นิยมการทำบุญตักบาตร การอุปสมบทและการบริจาคเงินให้วัด แต่นิยมไหว้เจ้า เลี้ยงดูบพการีและบริจาคเงินให้มูลนิธิ แต่มีแนวโน้มว่าเขาวชนจีน ซึ่งมีการศึกษาสูงขึ้นหรือมีอายุมากขึ้น จะยังไหว้เจ้าน้อยลง ในขณะที่นิยมทำบุญกับมูลนิธิมากขึ้น แสดงว่าเขาวชนจีนมิได้นับถือนิกายเถรวาท แม้ว่าเขาวชนจีนส่วนใหญ่จะเคยทอดกฐิน ทอดผ้าป่าก็ตาม (ตารางที่ ๗)

ตารางที่ ๓ การนับถือพระพุทธรูปศาสนานิกายเถรวาท

สถานภาพ	วิธีทำบุญที่ทางที่สุด	การทดแทนคุณพ่อแม่	การสร้างบุญกุศล	การทอดกฐิน/ผ้าป่า
สังคม	ไหว้เจ้า ตักบาตร ทางขบ ไม่แบ่งข	เช่นไหว้ บวชพระ เลี้ยงดู	ไม่แบ่งข	ไม่แบ่งข
เพศ	$X^2 = 0.0๓๓๕$	$X^2 = 0.๖๑๓๐$	$X^2 = 0.๖๕๕๖$	$X^2 = 0.๑๑๐๖$
ชาย	๓๙.๕	๑.๕	๖.๑	๕๙.๕
หญิง	๕๐.๕	๐.๗	๕.๖	๕๐.๕
อายุ	$X^2 = 0.000๑$	$X^2 = 0.๖๕๕๕$	$X^2 = 0.0๒๙๑$	$X^2 = 0.0๙๐๗$
๑๓-๑๕ ปี	๕๕.๕	-	๓.๐	๕๕.๕
๑๖-๑๘ ปี	๕๕.๕	๑.๗	๕.๐	๕๕.๕
๑๙-๒๕ ปี	๒๒.๕	๑.๑	๙.๐	๒๒.๕
การศึกษา	$X^2 = 0.000๐$	$X^2 = 0.00๐๙$	$X^2 = 0.00๐๑$	$X^2 = 0.0๗๒๖$
ม.๑-๓	๕๓.๕	-	๒.๗	๕๓.๕
ม.๔-๖	๕๑.๓	๑.๓	๓.๙	๕๑.๓
ปวช.๑-๓	๓๖.๒	๑.๕	๓.๒	๓๖.๒
มธ.๑-๕	๑๑.๑	๑.๙	๓.๗	๑๑.๑
ครอบครัว	$X^2 = 0.๒๐๒๐$	$X^2 = 0.๓๕๐๗$	$X^2 = 0.๐๓๐๑$	$X^2 = 0.๐๗๐๖$
๑-๕ คน	๓๘.๕	-	๖.๖	๓๘.๕
๕-๘ คน	๕๑.๐	๐.๘	๖.๖	๕๑.๐
> ๙ คน	๕๑.๐	๓.๓	๓.๓	๕๑.๐

ความเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาที่สำคัญ จะต้องเปลี่ยนแปลงจากด้านจิตใจก่อน แล้วระเบียบปฏิบัติเป็นด้านต่อมา ส่วนการรับความเชื่อทางศาสนา ก็เช่นกัน จะต้องรับจากด้านระเบียบปฏิบัติก่อน แล้วการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจจึงค่อยตามมา ในกรณีของเขาวงกตจีนจะเห็นได้ชัดแจ้งว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจเกี่ยวกับศาสนาจีนแล้ว กล่าวคือเขาวงกตจีนส่วนใหญ่ไม่เชื่อเรื่องวิญญาณและการเกิดใหม่ แต่เชื่อฟังผู้ใหญ่ตามลัทธิขงจื้อ เพราะเห็นว่าผู้มีอาวุโสสามารถแนะนำในสิ่งที่ประโยชน์ได้ การบูชาบรรพบุรุษเพราะเชื่อในความกตัญญูต่อกตเวทิตการเคารพเจ้าแม่กวนอิม เพราะพระองค์เป็นสัญลักษณ์แห่งคุณธรรมความดีทั้งปวง ส่วนการบูชาเจ้านั้นเป็นการปฏิบัติตามธรรมเนียมมากกว่าจะมีความหมายอื่นใด ในขณะที่เดียวกันเขาวงกตจีนรับพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทในด้านรูปแบบ เช่นการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ตักบาตร ส่วนด้านจิตใจยังคงนับถือมหายานอยู่มาก ความเปลี่ยนแปลงความเชื่อในศาสนาของเขาวงกตจีน จึงได้มาถึงจุดกึ่งกลางระหว่างการรับรูปแบบทั้งของลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า พระพุทธศาสนานิกายมหายานและเถรวาท ส่วนด้านจิตใจได้ถอยห่างออกจากความเชื่อในศาสนาดั้งเดิม และยังคงอยู่ห่างจากความเชื่อทางเถรวาท

ความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติตามพิธีกรรมจีน

ความคิดเห็นของชาวจีนมีว่า ๑ ชีวิตมี ๕ พิธีกรรม คือการรับขวัญเด็ก การผ่านช่วงอายุ การแต่งงาน แซยิดและกงเต็ก การปฏิบัติตามพิธีกรรมอย่างครบถ้วนจะเป็นสิริมงคลต่อบุคคลที่เป็นเจ้าของพิธีกรรม ชาวจีนโพ้นทะเลในรุ่นปู่ย่าน่าจะได้มีการปฏิบัติตามพิธีกรรมจีนเหล่านี้อย่างครบถ้วน ต่อมาชาวจีนในรุ่นพ่อแม่มีความเป็นสมัยใหม่มากขึ้น เพราะได้รับวิทยาการใหม่ๆ จากสังคมไทย ทำให้การปฏิบัติตามพิธีกรรมจีนได้เปลี่ยนแปลงไป โดยได้ถือปฏิบัติกันเพียง ๓ พิธีกรรมเท่านั้น คือการแต่งงาน แซยิดและกงเต็ก ส่วนการรับขวัญเด็กและการผ่านช่วงอายุได้ค่อยๆ ถูกละเว้น สาเหตุที่ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ไม่นิยมปฏิบัติตามพิธีรับขวัญเด็ก เพราะพิธีนี้ไม่อาจ

จะเข้ากันได้กับวิทยาการแพทย์สมัยใหม่ เด็กทารกจะมีชีวิตหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบริหารทารกมากกว่าจะขึ้นอยู่กับที่ตั้งแม่ชื่อนิติรับขวัญเด็ก การไม่นิยมปฏิบัติตามพิธีกรรมผ่านช่วงอายุก็เช่นกัน เพราะชาวจีนส่วนใหญ่ไม่อาจยอมรับได้ว่า การถือเกณฑ์อายุ ๑๕ ปี ตามพิธีกรรมนี้ เป็นเกณฑ์ตัดสินความเป็นผู้ใหญ่ของเยาวชนชาวจีนในปัจจุบัน (สมบูรณ์ สุขสำราญ และคณะ, ๒๕๓๐ : ๘๖-๘๗)

ความเปลี่ยนแปลงโดยการงดเว้นไม่ปฏิบัติตามพิธีกรรมรับขวัญเด็ก และการผ่านช่วงอายุ และปฏิบัติเฉพาะพิธีกรรมการแต่งงาน แชยิดและกง เต็ก จะมีผลไปถึงเยาวชนชาวจีน ดังนั้นเยาวชนชาวจีนจึงรับถ่ายทอดเฉพาะพิธีกรรม การแต่งงาน แชยิด และกง เต็ก ส่วนจะรับมาน้อยเพียงใดเป็นสิ่งที่จะศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

๑. พิธีแต่งงาน (Wedding Ceremony) สังคมจีนมีความเชื่อเช่นเดียวกับสังคมไทยว่า การแต่งงานมีครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญในชีวิตของมนุษย์ บิดามารดาจะต้องรับรู้และชุมชนรับทราบ เมื่อการแต่งงานถือเป็นการได้มาซึ่งสมาชิกใหม่ของครอบครัว สำหรับครอบครัวที่มีบิดามารดาป่วยไข้ หรือการแต่งงานถือเป็นการสะเดาะเคราะห์ ที่จะช่วยให้หายจากการเจ็บป่วยได้ ในครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม การแต่งงานถือเป็นการได้สมาชิกใหม่ทดแทนผู้ที่ล่วงลับ การแต่งงานจึงเป็นพิธีกรรมระดับครอบครัว ซึ่งมีอยู่หลายขั้นตอนตั้งแต่การเลือกคู่ การสู่ขอ การหมั้น การส่งเงินสินสอด การกำหนดวันแต่งงานและพิธีแต่งงาน

การเลือกคู่ครองของชาวจีน จะมีการผ่านแม่สื่อที่เรียกว่า "ย้วยนึ่ง" แม่สื่อจะเป็นผู้ชักนำให้ชายหนุ่มหญิงสาวมาคุยตัวกัน เมื่อต่างฝ่ายต่างชอบพอกัน รวมทั้งบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายด้วย แม่สื่อจะนำดวงชะตาของทั้งคู่ไปเทียบชะตากันว่าเหมาะสมหรือไม่ ถ้าเหมาะสมแม่สื่อจะทำหน้าที่เป็นเจ้าแม่ไปส่ขอให้ โดยจะไปตกลงกับบิดามารดาของฝ่ายหญิง ในเรื่องวันหมั้นและของหมั้นที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะเห็นสมควร ในขั้นตอนแม่สื่อ การคุยตัวและการเทียบดวงชะตา เยาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย (ตารางที่ ๘ และ ๑๐) เพราะเยาวชนจีนได้รับเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกคู่ครองตามความรัก มิได้ตามใจบิดามารดาเหมือนชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ (Latourette, ๑๙๖๖ : ๕๙๘)

ตารางที่ ๘ ขั้นตอนการทบทวนแบบเงิน

สถานภาพ	แม่สื่อ		การดูแล		เทียบชเชตา		การหมั้น		ชงแพง *	
	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร
เพศ	X ^๒ = ๐.๔๒๒๖	X ^๒ = ๐.๓๕๓๖	X ^๒ = ๐.๓๕๓๖	X ^๒ = ๐.๓๖๖๓	X ^๒ = ๐.๔๓๖๖	X ^๒ = ๐.๔๓๖๖	X ^๒ = ๐.๔๓๖๖	X ^๒ = ๐.๔๓๖๖	X ^๒ = ๐.๖๔๔๓	X ^๒ = ๐.๖๔๔๓
ชาย	๓.๐	๓๓.๐	๓๓.๑	๖๒.๙	๒๒.๓	๓๓.๓	๓๑.๒	๒๔.๘	๖.๘	๓๓.๒
หญิง	๔.๙	๓๕.๑	๓๘.๓	๖๑.๓	๒๒.๕	๓๒.๕	๓๕.๕	๒๕.๖	๕.๖	๓๕.๕
อายุ	X ^๒ = ๐.๓๕๕๕	X ^๒ = ๐.๐๑๘๓	X ^๒ = ๐.๐๑๘๓	X ^๒ = ๐.๖๖๓๕	X ^๒ = ๐.๖๖๓๕	X ^๒ = ๐.๖๖๓๕	X ^๒ = ๐.๖๖๓๕	X ^๒ = ๐.๖๖๓๕	X ^๒ = ๐.๐๑๘๓	X ^๒ = ๐.๐๑๘๓
๑๓-๑๕ ปี	๓.๐	๓๓.๐	๔๘.๕	๕๑.๕	๒๘.๘	๓๑.๒	๓๓.๓	๒๒.๓	๑.๕	๓๘.๕
๑๖-๑๘ ปี	๕.๐	๓๕.๐	๕๐.๓	๕๙.๓	๒๕.๒	๓๕.๘	๓๕.๘	๒๕.๒	๑๐.๑	๔๙.๓
๑๙-๒๕ ปี	๓.๔	๓๖.๖	๒๓.๐	๓๓.๐	๒๒.๕	๓๓.๕	๒๘.๕	๓๑.๕	๕.๕	๓๕.๕
การศึกษา	X ^๒ = ๐.๒๘๓๑	X ^๒ = ๐.๒๘๓๑	X ^๒ = ๐.๑๕๕๘	X ^๒ = ๐.๑๕๕๘	X ^๒ = ๐.๑๕๕๘	X ^๒ = ๐.๑๕๕๘	X ^๒ = ๐.๑๕๕๘	X ^๒ = ๐.๑๕๕๘	X ^๒ = ๐.๐๑๕๕	X ^๒ = ๐.๐๑๕๕
ม.๑-๓	๖.๘	๓๓.๒	๔๓.๙	๕๒.๑	๓๑.๕	๖๘.๕	๓๓.๕	๒๐.๕	๑.๕	๓๘.๖
ม.๔-๖	๓.๘	๓๖.๒	๔๑.๐	๕๙.๐	๒๕.๖	๓๕.๕	๓๓.๑	๒๖.๙	๓.๐	๓๘.๐
ปวช.๑-๓	๔.๓	๓๕.๓	๓๓.๓	๖๒.๓	๒๒.๒	๓๖.๘	๒๖.๖	๓๓.๓	๑๐.๑	๔๙.๓
มก.๑-๔	-	๑๐๐.๐	๒๐.๕	๓๙.๖	๑๘.๕	๔๑.๕	๓๕.๑	๒๕.๙	๓.๓	๓๖.๓
ครอบครัว	X ^๒ = ๐.๑๖๐๓	X ^๒ = ๐.๑๖๐๓	X ^๒ = ๐.๘๐๕๖	X ^๒ = ๕๒๓๐	X ^๒ = ๕๒๓๐	X ^๒ = ๕๒๓๐	X ^๒ = ๕๒๓๐	X ^๒ = ๕๒๓๐	X ^๒ = ๐.๒๕๕๓	X ^๒ = ๐.๒๕๕๓
๑-๕ คน	๓.๓	๓๖.๓	๓๘.๕	๖๑.๕	๒๐.๙	๓๙.๑	๒๓.๑	๓๐.๘	๓.๓	๓๖.๓
๕-๘ คน	๒.๕	๓๓.๕	๓๖.๑	๔๓.๙	๒๘.๓	๓๑.๓	๒๘.๘	๒๖.๒	๖.๖	๓๓.๕
> ๙ คน	๘.๒	๓๑.๘	๔๑.๐	๕๙.๐	๒๕.๓	๓๕.๕	๓๑.๓	๒๑.๓	๓.๘	๓๐.๒

* หมายถึงการแจกขหมนตามบ้านญาติมิตรสหาย

เมื่อถึงวันหมั้น ผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะเดินทางไปบ้านของฝ่ายหญิงพร้อมด้วยของหมั้น มีขนมเบี๊ยะ ผลไม้มังคุด แพรพรรณ เครื่องทอง ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะออกมาต้อนรับ เมื่อถึงเวลาหมั้น ฝ่ายชายจะสวมแหวนหมั้นให้กับฝ่ายหญิง ต่อหน้าผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งแสดงของหมั้นต่อหน้าแขกที่อยู่ในพิธีหมั้น หลังจากนั้นผู้ใหญ่ฝ่ายชายและหญิงจะตกลงกันเรื่องเงินสินสอด เมื่อตกลงกันได้แล้ว ฝ่ายชายจะเขียนจำนวนสินสอดไว้บนกระดาษแดง มอบให้ฝ่ายหญิงไว้เป็นหลักฐาน จากนั้นฝ่ายหญิงจะจัดเลี้ยงอาหารแก่ฝ่ายชายและแขกผู้มีเกียรติ หลังจากนั้นฝ่ายชายจะส่งสินสอดมาให้พร้อมกับใบทับทิม อันถือเป็นไม้มงคล ต้นซัง เข้าอันถือเป็นความมั่งคั่งและขนม นอกจากนี้ ฝ่ายชายจะจัดเงินจำนวนหนึ่งให้กับฝ่ายหญิง เพื่อซื้อขนมจีนอบสำหรับแจกจ่ายญาติมิตร เพื่อร่วมรับบริการหมั้น ในเรื่องการหมั้นนี้ เยาวชนจีนเห็นว่าสมควรจะจัดให้มีขึ้น แต่การซังเผงหรือการแจกขนมของฝ่ายหญิง เพื่อให้ญาติมิตรรับรู้ เยาวชนจีนกลับไม่เห็นด้วย (ตารางที่ ๘) เพราะอาจถือว่าเป็นการสิ้นเปลืองและไม่สะดวก

เมื่อฝ่ายชายหากฤกษ์วันพิธีแต่งงานได้แล้ว ฝ่ายชายจะเขียนวันดังกล่าวบนกระดาษแดงด้วยอักษรจีนสีทอง ส่งไปยังบ้านฝ่ายหญิง พร้อมกับเงินค่าแต่งงานของเจ้าสาว ขนม ผลไม้ จัดใส่หีบส่งไปบ้านฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงจะจัดกล้วยหอม ๑ เครือ ส้ม ลำไย ลูกพลับ ผ้า ๑ สำรับ เงินและทอง ใส่หีบของฝ่ายหญิงไปส่งให้กับฝ่ายชายเป็นการตอบแทน หลังจากนั้นฝ่ายชายจะส่งเทียบเชิญไปยังญาติมิตรทั้งสองฝ่าย เพื่อมาร่วมพิธีแต่งงาน

เมื่อถึงวันแต่งงาน จะมีฤกษ์รับตัวเจ้าสาว โดยฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่หรือแม่สื่อมารับเจ้าสาว พร้อมกับรถยนต์ที่ประดับด้วยแพรแดงและดอกไม้ระบุชื่อคู่บ่าวสาว และฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมเครื่องเรือนให้ ๑ ชุด ส่งไปพร้อมกับเจ้าสาว เมื่อเจ้าสาวมาถึงบ้านเจ้าบ่าว จะมีการเข้าพิธีไหว้ฟ้าดินในบริเวณกลางแจ้งของบ้าน

ซึ่งมีการตั้งโต๊ะประกอบด้วยอาหารเนื้อสัตว์ ๑๐ ชนิด ขนมและผลไม้กันอย่างละ ๕ ชนิด ถ้าแก่จะเป็นผู้จัดบุเทียนแดง และแนะนำให้คู่บ่าวสาวปฏิบัติตนต่อฟ้าดิน คำนับพ่อแม่ คำนับซึ่งกันและกัน ต่อจากนั้นแม่สื่อจะนำคู่บ่าวสาวเข้าหอ

ในวันรุ่งขึ้น ถ้าแก่จะนำคู่บ่าวสาวมาค้ำขันบิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ด้วย น้ำชา คู่บ่าวสาวจะได้รับตอบแทนด้วยของขวัญนานาชนิด ต่อจากนั้นจึงทำพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ และศาลเจ้าในบ้าน จากนั้นสมาชิกในครอบครัวจะรับประทานอาหารร่วมกัน ส่วนตอนเย็นก็จะจัดโต๊ะเงินเลี้ยงแขกที่มาร่วมพิธี ภายหลังการแต่งงาน ๓ วัน คู่บ่าวสาวจะจัดของค้ำขัน มีอาหาร ๑๐ ชนิด ขนม ๕ ชนิด ส่งไปให้พ่อแม่ฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมอาหารไว้เลี้ยงลูกเขย และจะมีการจัดพิธีค้ำขันผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงด้วยน้ำชาอย่างกับวันแต่งงานที่บ้านเจ้าบ่าว

ในขั้นตอนก่อนแต่งงาน เยาวชนจีนเห็นด้วยกับการหมั้นเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการแต่งงาน เยาวชนจีนเห็นด้วยกับการคารวะน้ำชาต่อผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง แต่ไม่เห็นด้วยกับขบวนรับเจ้าสาว การประกาศตัวต่อเจ้า การประกาศตัวต่อชุมชนและการตั้งลูก มีข้อที่น่าสังเกตว่า เยาวชนจีนที่มีการศึกษามากขึ้น จะยังไม่เห็นด้วยกับขั้นตอนการแต่งงานต่าง ๆ (ตารางที่ ๙) แสดงว่าการศึกษาไทยมีส่วนนำเยาวชนจีนให้ถอยห่างออกจากพิธีแต่งงานแบบจีน และเข้าใกล้พิธีแต่งงานแบบไทย ดังจะเห็นว่าเยาวชนจีนนิยมพิธีการแต่งงานแบบจีน-ไทย คือมีการคารวะน้ำชา ทาบุญเลี้ยงพระ รดน้ำสังข์ และจัดงานเลี้ยงเพื่อประกาศตัวต่อชุมชน และที่เห็นได้เด่นชัดคือ เยาวชนจีนที่มีการศึกษามากขึ้น จะนิยมการแยกบ้านหลังการสมรส โดยจะไม่ยอมอยู่บ้านพ่อแม่ของเจ้าบ่าวอีกต่อไป (ตารางที่ ๑๐) และไม่ยอมอยู่บ้านเจ้าสาวในแบบของไทยด้วย ความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติพิธีกรรมแต่งงานแบบจีนของเยาวชนจีน เป็นไปในลักษณะตามสมัยนิยม คือเน้นความประหยัด สะดวก และจัดสิ่งมั่งงายออกไป รวมทั้งยินยอมที่จะบูรณาการกับพิธีแต่งงานแบบไทยอย่างเต็มที่

๒. แซยิด (Sixtieth Year Birthday) ชาวจีนถือว่า การเกิดของมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญ จึงมีพิธีกรรมรับขวัญเด็กแรกเกิดเพื่อความเป็นศิริมงคล (Hsu, ๑๙๔๘ : ๑๙๙) และจะจัดงานวันเกิดอีกครั้งหนึ่ง เมื่ออายุครบรอบ ๖๐ ปี

ตารางที่ ๙ ขั้นตอนการดำเนินงานแบบเงิน

สถานภาพ	ชววนรับเจ้าสาว		ประกาศตัวต่อเจ้า		ประกาศต่อชุมชน		คารวะน้ำชา		ตั้งผู้ *
	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	
เพศ	X ^๒ = ๐.๐๓๒๗๘	X ^๒ = ๐.๖๙๘๐	X ^๒ = ๐.๖๙๘๐	X ^๒ = ๐.๙๐๖๘	X ^๒ = ๐.๑๐๓๐	X ^๒ = ๐.๑๐๓๐	X ^๒ = ๐.๕๕๓๖	X ^๒ = ๐.๕๕๓๖	
ชาย	๓๕.๖	๖๔.๔	๓๕.๐	๖๔.๐	๓๕.๐	๖๖.๒	๑๕.๒	๖๔.๔	๖๔.๔
หญิง	๔๐.๘	๕๙.๒	๓๖.๑	๖๓.๕	๓๖.๕	๖๖.๖	๑๓.๗	๖๓.๗	๖๓.๗
อายุ	X ^๒ = ๐.๐๒๖๖๔	X ^๒ = ๐.๖๑๕๕	X ^๒ = ๐.๐๑๑๗	X ^๒ = ๐.๐๑๑๗	X ^๒ = ๐.๐๑๑๗	X ^๒ = ๐.๖๕๒๕	X ^๒ = ๐.๐๑๑๗	X ^๒ = ๐.๐๑๑๗	
๑๓-๑๕ ปี	๕๒.๕	๕๓.๖	๓๕.๒	๑๓.๖	๖๖.๕	๓๖.๕	๕.๕	๕๕.๕	
๑๖-๑๘ ปี	๕๕.๕	๕๕.๕	๓๐.๒	๓๓.๖	๖๖.๕	๖๖.๕	๒๑.๘	๖๖.๕	
๑๙-๒๕ ปี	๒๓.๐	๓๓.๐	๒๕.๓	๓๐.๓	๖๙.๗	๖๙.๗	๑๐.๑	๖๙.๗	
การศึกษา	X ^๒ = ๐.๐๐๒๕๕	X ^๒ = ๐.๐๖๗๑	X ^๒ = ๐.๐๖๗๑	X ^๒ = ๐.๐๖๗๑	X ^๒ = ๐.๐๖๗๑	X ^๒ = ๐.๐๐๑๗	X ^๒ = ๐.๐๐๑๗	X ^๒ = ๐.๐๐๑๗	
ม.๑-๓	๕๕.๒	๕๕.๘	๒๑.๘	๑๓.๘	๖๖.๒	๖๖.๒	๑.๕	๕๕.๖	
ม.๔-๖	๕๘.๗	๕๑.๓	๒๖.๙	๓๕.๑	๖๑.๕	๖๑.๕	๒๘.๒	๖๑.๕	
ปวช.๑-๓	๓๕.๘	๖๕.๒	๑๑.๖	๖๘.๕	๒๓.๒	๕๙.๕	๑๑.๖	๖๘.๕	
มถ.๑-๔	๑๘.๕	๘๑.๕	๒๕.๑	๓๑.๕	๖๘.๕	๖๘.๕	๑๓.๐	๖๘.๕	
ครอบครัว	X ^๒ = ๐.๐๒๕๐	X ^๒ = ๐.๓๒๙๑	X ^๒ = ๐.๓๒๙๑	X ^๒ = ๐.๕๑๑๕	X ^๒ = ๐.๕๑๑๕	X ^๒ = ๐.๓๕๒๐	X ^๒ = ๐.๕๕๒๓	X ^๒ = ๐.๕๕๒๓	
๑-๔ คน	๓๐.๘	๖๙.๒	๒๓.๑	๒๖.๙	๖๓.๖	๕๐.๗	๑๒.๑	๖๓.๙	
๕-๘ คน	๓๖.๙	๖๓.๑	๑๙.๗	๒๕.๔	๖๕.๖	๕๕.๙	๑๓.๑	๖๖.๙	
> ๙ คน	๕๒.๕	๕๗.๕	๒๙.๕	๓๕.๕	๖๕.๖	๓๕.๕	๑๘.๐	๖๒.๐	

* หมายถึงเจ้าสาวกลับบ้านคืนหลังการสมรส ๓ วัน

ตารางที่ ๑๐ การตัดสินใจแต่งงาน พิจารณาตำแหน่งงาน พิจารณาตำแหน่งงาน และที่อยู่อาศัยของผู้สมรส

สถานภาพ	การตัดสินใจแต่งงาน				พิจารณาตำแหน่งงาน				พิจารณาตำแหน่งงาน และที่อยู่อาศัยของผู้สมรส					
	พ่อแม่ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ	
เพศ	$X^2 = 0.0286$				$X^2 = 0.0228$				$X^2 = 0.5297$					
ชาย	๘๙.๕	๐.๘	๓.๘	๖.๑	๑๒.๑	๑๕.๙	๒.๓	๓.๐	๑.๕	๒๑.๒	๔๗.๐	๐.๘	๒๕.๘	๒๖.๕
หญิง	๗๗.๕	-	๙.๒	๑๓.๔	๔.๒	๒๑.๑	๓.๕	๒.๘	๗.๐	๑๒.๗	๔๐.๑	๐.๗	๓๓.๘	๒๕.๕
อายุ	$X^2 = 0.๘๐๕๕$				$X^2 = 0.๓๐๐๑$				$X^2 = 0.๐๐๐๐$					
๑๓-๑๕ ปี	๘๕.๘	-	๖.๑	๙.๑	๔.๕	๒๕.๘	๔.๕	๑.๕	๔.๕	๑๕.๒	๕๗.๖	-	๑๕.๒	๒๗.๗
๑๖-๑๘ ปี	๘๑.๕	-	๖.๗	๑๑.๘	๑๐.๙	๑๖.๐	๒.๕	๑.๗	๑.๗	๑๘.๕	๕๑.๗	๑.๗	๒๕.๕	๒๒.๗
๑๙-๒๕ ปี	๘๕.๓	๑.๑	๖.๗	๗.๙	๖.๗	๑๖.๙	๒.๖	๕.๖	๗.๙	๑๕.๗	๒๒.๕	-	๕.๘	๒๙.๒
การศึกษา	$X^2 = 0.๐๐๒๐$				$X^2 = 0.๖๓๕๒$				$X^2 = 0.๐๐๐๐$					
ม.๑-๓	๘๓.๖	-	๖.๘	๙.๖	๕.๕	๒๖.๐	๔.๑	๑.๕	๔.๑	๑๓.๗	๕๘.๙	-	๑๕.๑	๒๖.๐
ม.๔-๖	๘๙.๗	-	๑.๓	๙.๐	๑๐.๓	๑๑.๕	๓.๖	๒.๖	๑.๓	๑๗.๙	๕๓.๘	๑.๓	๒๕.๖	๑๙.๒
ปวช.๑-๓	๖๘.๑	๑.๕	๑๗.๕	๑๓.๐	๑๐.๑	๒๑.๗	๑.๙	๒.๓	๗.๙	๑๗.๕	๓๖.๒	๑.๕	๓๐.๕	๓๑.๙
มก.๑-๕	๙๒.๖	-	๗.๕	๕.๖	๑๕.๖	๑๕.๘	๕.๖	๕.๖	๕.๖	๑๘.๕	๑๖.๗	-	๕.๖	๒๗.๘
ครอบครัว	$X^2 = 0.๗๙๙๗$				$X^2 = 0.๑๒๙๘$				$X^2 = 0.๑๑๕๐$					
๑-๕ คน	๘๒.๕	-	๖.๖	๑๑.๐	๗.๗	๑๓.๒	๒.๕	๔.๕	๓.๓	๒๓.๑	๓๕.๒	๑.๑	๒๙.๗	๓๕.๑
๕-๘ คน	๘๕.๕	๐.๘	๕.๙	๙.๘	๕.๙	๑๙.๗	๐.๘	๑.๘	๕.๗	๑๖.๕	๕๓.๕	-	๓๒.๘	๒๓.๘
> ๙ คน	๘๒.๐	-	๙.๘	๘.๒	๑๕.๘	๒๕.๖	๓.๓	๕.๙	๓.๓	๘.๒	๕๕.๗	๑.๖	๒๕.๖	๑๘.๐

และเรียกพิธีกรรมนี้ว่า "แซยิด" งานแซยิดจึงมีใช้จัดกันทุกปีทุกวัย เพราะชาวจีนถือว่าบุคคลที่มีอายุครบ ๕ รอบ เป็นบุคคลที่บรรลุความเป็นคนอย่างสมบูรณ์ ได้ผ่านกิจกรรมต่างๆ มามาก มีประสบการณ์หลายด้าน และที่สำคัญได้บรรลุความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน พิธีแซยิดจึงเป็นกิจกรรมทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน คือนอกจากจะเป็นการชมนมญาติแล้ว ยังเป็นการชมนมมิตรสหายอีกด้วย

พิธีแซยิดจะเริ่มตั้งแต่เช้า โดยผู้เป็นเจ้าของงานจะอาบน้ำ แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ และนำเครื่อง เช่น ไข่ไปไข่ ไข่ในบ้านและวิญญาณของบรรพบุรุษในคอนสาย ญาติมิตรที่ได้รับเทียบเชิญจะทยอยมาอวยพร พร้อมกับนำของขวัญมาให้ ซึ่งมีแพรพรรณ สุนัข เงินทองและอื่นๆ ครั้นถึงเวลาเที่ยง แยกที่มัตลอดทั้งเช้าจะส่งตัวแทนของญาติและตัวแทนของมิตรสหาย ขึ้นมากล่าวสรรเสริญถึงคุณงามความดี พร้อมทั้งอวยพรให้มีความสุขอย่างเป็นทางการ แล้วจึงร่วมรับประทานอาหารกลางวัน โดยจะมีเส้นหมี่ผัดและซาลาเปาเป็นอาหารสำคัญ เพื่ออวยพรให้เจ้าของงานมีอายุยืนยาว และมีความสุขตลอดไป

เยาวชนจีนในปัจจุบัน เห็นด้วยกับการจัดงานแซยิดเฉพาะผู้ชราเท่านั้น โดยเฉพาะเยาวชนจีนที่มีอายุมากขึ้น จะยังเห็นด้วยกับการจัดงานแซยิดให้ผู้ชรา แสดงว่าเยาวชนจีนมีความรู้เกี่ยวกับงานแซยิดพอสมควร เพราะงานแซยิดจะจัดให้เฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป และเห็นด้วยกับการจัดงานแซยิดที่แก้บิดามารดา เพื่อแสดงความกตัญญูต่อคุณ แต่มีข้อสังเกตว่า มีการยอมรับการตักบาตรในตอนเช้าของวันแซยิด (ตารางที่ ๑๑) อันเป็นการยอมรับพิธีวันเกิดแบบไทยด้วย

๓. พิธีฝังเต็ก (Chinese Burial) พิธีศพจีนเป็นพิธีที่มีวิวัฒนาการมานานกว่า ๒,๐๐๐ ปี ในระยะแรกของพิธีศพนั้นชาวจีนนำความเชื่อของลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า มาผสมผสานกัน กล่าวคือ ลัทธิขงจื้อสอนให้บุตรหลานมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ชาวจีนจึงต้องฝังศพเท่านั้น ไม่นิยมการเผา เนื่องจากการฝังศพสามารถจารึกชื่อแซ่และคุณความดีของบรรพบุรุษไว้ที่หินแกะสลักหน้าฮวงจุ้ย (นารัตน์ เลชะกุล, ๒๕๒๒ : ๘๖-๘๗) และมีการเขียนป้ายชื่อของบรรพบุรุษไว้กราบไหว้บูชาที่บ้านอีกด้วย เมื่อครบรอบวันเซ็งเม็ง บุตรหลานจะต้องมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่ฮวงจุ้ย

ตารางที่ ๑๑ ธรรมเนียมของชายตัด

สถานภาพ	วัยสำหรับการจัดพิธีชั้ยตัด	ชั้ยตัดของบิดามารดา	ตัดบาทราวันชั้ยตัด									
สังคัม	วัยเด็ก	วัยรุ่น	ผู้ใหญ่	ผู้ชรา	ทักวัย	ไม่แน่ใจ	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่แน่ใจ	คาร	ไม่คาร	ไม่แน่ใจ
เพศ			$X^2 = 0.0056$				$X^2 = 0.0056$					$X^2 = 0.0056$
ชาย	๐.๘	๑.๕	๑๒.๑	๕๐.๘	๑๑.๕	๒๓.๕	๕๖.๘	๒.๓	๕๐.๙	๘๑.๘	๓.๘	๑๕.๕
หญิง	๑.๕	๐.๗	๑๓.๕	๖๘.๓	๕.๒	๑๒.๐	๖๒.๐	๕.๖	๓๒.๕	๙๐.๘	๐.๕	๗.๗
อายุ			$X^2 = 0.0000$				$X^2 = 0.0000$					$X^2 = 0$
๑๓-๑๕ ปี	๓.๐	-	๙.๑	๕๗.๐	๑๐.๖	๓๐.๓	๕๙.๑	๓.๐	๓๗.๙	๙๐.๙	๕.๕	๕.๕
๑๖-๑๘ ปี	๐.๘	๑.๗	๙.๒	๖๒.๒	๗.๖	๑๘.๕	๕๙.๗	๓.๕	๓๗.๐	๘๖.๖	๑.๗	๑๑.๘
๑๙-๒๕ ปี	-	๑.๑	๒๐.๒	๖๖.๓	๕.๖	๖.๗	๕๙.๖	๕.๖	๓๕.๘	๘๓.๑	๒.๒	๑๕.๖
การศึกษา			$X^2 = 0.0056$				$X^2 = 0.0056$					$X^2 = 0.0056$
ม.๑-๓	๒.๗	๑.๕	๘.๒	๕๐.๗	๙.๖	๒๗.๕	๖๑.๖	๒.๗	๓๕.๖	๙๕.๕	๒.๗	๒.๗
ม.๔-๖	๑.๓	๑.๓	๑๑.๕	๖๑.๕	๙.๐	๑๕.๕	๖๖.๗	๒.๖	๓๐.๘	๘๗.๒	๒.๖	๑๐.๓
ปวช.๑-๓	-	๑.๕	๑๕.๙	๕๙.๕	๗.๒	๑๕.๙	๕๓.๖	๑๐.๑	๓๖.๒	๗๙.๗	๑๗.๕	๑๗.๕
มล.๑-๕	-	-	๑๖.๗	๗๐.๕	๓.๗	๙.๓	๕๓.๗	-	๕๖.๓	๘๓.๓	๑.๙	๑๕.๘
ครอบครัว			$X^2 = 0.0056$				$X^2 = 0.0056$					$X^2 = 0.0056$
๑-๕ คน	๑.๑	-	๑๓.๒	๕๕.๙	๓.๓	๒๗.๕	๕๙.๓	๓.๓	๓๗.๕	๘๕.๗	๑.๑	๑๓.๒
๕-๘ คน	๐.๘	๑.๖	๑๒.๓	๖๒.๓	๙.๐	๑๓.๙	๕๕.๗	๕.๙	๓๙.๓	๘๘.๕	๓.๓	๘.๒
> ๙ คน	๑.๖	๑.๖	๑๓.๑	๖๒.๓	๑๑.๕	๙.๘	๖๗.๒	๓.๓	๒๙.๕	๘๓.๖	๓.๓	๑๓.๑

ทำให้ต้องแสดงความกตัญญูอย่างไม่ขาดระยะ ส่วนลัทธิเต๋าสอนในเรื่องธรรมชาติ การหาช่วงจู่จึงต้องหาทำเลทางธรรมชาติที่เหมาะสม และสามารถเกือกกล้าให้บุตรหลานมีโชคลาภยศในอนาคต เมื่อชาวจีนได้รับคติของมหายานเข้าไว้ จึงมีการจัดศาสนพิธีขึ้น เพื่อชำระล้างบาปและมลทินของดวงวิญญาณให้บริสุทธิ์ และสร้างกุศลกรรมให้แก่ดวงวิญญาณได้ประสบสุขคติในปรโลก (เย็นเกียรติภิกขุ, ๒๕๐๑ : ๓๕) ดังจะเห็นได้จากความหมายของกงเต็ก คำว่า "กง" หมายถึงการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องแทนวิญญาณของผู้ถึงแก่กรรม อันจะเป็นผลให้เกิด "เต็ก" ซึ่งหมายถึงกุศลกรรมที่เกิดจากการกระทำดี ซึ่งจะส่งผลให้อานาจของเทพพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้ดวงวิญญาณ บรรลถึงความสุขอย่างแท้จริง

ในเรื่องการจัดพิธีศพ ชาวจีนก็เหมือนกับชนชาติอื่นที่ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีศพของบรรพบุรุษ และบุตรหลานจะยอมเสียค่าใช้จ่ายเพื่อจัดพิธีศพอย่างใหญ่โต ด้วยเหตุที่กงเต็กถือเป็นพิธีในระดับชุมชน ญาติมิตรและคนรู้จักจึงได้มาร่วมงานอย่างคับคั่ง และถือเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะได้แสดงน้ำใจที่ต่อเจ้าภาพ และอุทิศกรรมแก่ผู้ล่วงลับ

ครอบครัวของชาวจีนที่มีผู้ถึงแก่กรรมภายในบ้าน จะมีการปลดเครื่องตกแต่งเรือนที่มีสีฉูดฉาดออก คนภายในบ้านจะแต่งตัวเป็นเครื่องไว้ทุกข์ ศพจะเก็บไว้ที่บ้านหรือวัด โดยจะมีการแต่งตัวศพ แล้วบรรจุใส่โลงศพ ซึ่งจะมีบุตรชายคนโตเป็นผู้ดูแลโลงศพ ตลอดระยะเวลาเวลาที่ทำพิธีค่านับศพ ญาติพี่น้องจะมีการแจ้งการมรณกรรมไปถึงบรรดาญาติมิตรเป็นต่อ ๆ กันไป การค่านับศพจะเริ่มตั้งแต่คืนแรกที่ตั้งศพ จนกระทั่งถึงวันกำหนดการค่านับศพจริง ซึ่งจะเป็นงานใหญ่ แล้วจะมีพิธีกงเต็ก

ในการประกอบพิธีกงเต็ก จะมีการจัดห้องพิธีโดยเฉพาะซึ่งประกอบด้วยเครื่องสักการะ พิธีจะเริ่ม เมื่อพระสงฆ์ฝ่ายมหายานมาเจริญพระพุทธมนต์และเชิญดวงวิญญาณของผู้ล่วงลับมายังห้องพิธี เพื่อชำระดวงวิญญาณให้บริสุทธิ์ปราศจากพันธะใด ๆ และจะพาดวงวิญญาณผู้ตายข้ามสะพานโฆชะสงสาร ซึ่งเป็นสิ่งสมมติที่สัตว์โลกจะต้องข้าม เมื่อยังมีการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในโลก พร้อมทั้งตั้งสวดคำนั่งในอ่างที่หัวสะพาน เพื่อไปมอบให้กับนายคลังชำระหนี้สินต่าง ๆ ที่กระทำไว้ในชาติก่อนยัง

โลกมนุษย์และยมโลก และยังแสดงถึง การตัดทวงทั้งคนที่รักและทรัพย์สินสมบัติที่ไม่สามารถนำติดตัวไปได้ นอกจากนั้นยังมีการเผากระดาษรูปทรงสมมติเป็นบ้านเครื่องใช้ต่างๆ เพื่ออุทิศให้แก่ผู้ตาย เพื่อนำไปใช้ในปรภพ เป็นอันเสร็จพิธี วันรุ่งขึ้นจะมีการทำพิธีย้ายศพไปฝังยังฮวงจุ้ย ที่ได้เลือกสรรไว้แล้ว จากนั้นจะมีการตั้งแท่นสถิตวิญญาณหรือรูปถ่ายของผู้ล่วงลับ และคนในครอบครัวจะไว้ทุกข์ ๑๐๐ วัน โดยทุกวันจะมีการทำบุญ เมื่อครบ ๑๐๐ วันจะมีการทำพิธีเปลื้องเครื่องทุกข์ของบุตรหลาน

เขาวงกตเงินส่วนใหญ่มักไม่ค่อยเห็นด้วยกับขั้นตอนของพิธีงเด็ก ตั้งแต่การบอกเจ้าที่ การตั้งตะเกียงวิญญาณ การแจ้งต่อชุมชน การตั้งศพ การส่งวิญญาณ การหาฮวงจุ้ย การนำศพสู่สุสาน การตั้งแท่นสถิตวิญญาณ การไว้ทุกข์ การทำบุญ ๑๐๐ วัน และการเปลื้องเครื่องทุกข์ และมีที่เห็นด้วยคือ การแต่งตัวศพและการไว้ทุกข์ (ตารางที่ ๑๒) แสดงว่าพิธีก่อนถึงการฝังศพที่สุสาน เขาวงกตเงินยอมรับได้ พิธีหลังจากนั้น เขาวงกตเงินไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะในเขาวงกตเงินที่มีการศึกษาสูงขึ้น จะยังไม่เห็นด้วยกับพิธีงเด็ก

เมื่อเขาวงกตเงินส่วนใหญ่มักไม่ค่อยเห็นด้วยกับพิธีงเด็ก แสดงว่าเขาวงกตเงินเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับพิธีศพแบบจีนที่ให้ฝังที่สุสาน โดยหันไปยอมรับพิธีศพแบบไทยที่ทำเผา จากการศึกษาพบว่า เขาวงกตเงินที่เห็นด้วยกับการฝังศพมีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้น และในจำนวนนี้ยังมีแนวโน้มลดลง เมื่อมีการศึกษาไทยเพิ่มขึ้น (ตารางที่ ๑๓) แสดงว่าเขาวงกตเงินมีความทันสมัยมากขึ้น เมื่อไม่เชื่อเรื่องวิญญาณทำให้ขั้นตอนที่เกี่ยวกับวิญญาณถูกละเลย ส่วนพิธีเผาศพแบบไทย ไม่มีเรื่องวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เขาวงกตเงินจึงยอมรับได้ การค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อสังเกตของสคินเนอร์ที่ว่า ชาวจีนที่เกิดในเมืองไทยส่วนใหญ่นิยมการเผาศพมากกว่าการฝังศพ แต่ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ไม่อาจจะทำการเผาศพแบบไทยได้ทั้งหมด เพราะติดขัดที่จารีตประเพณีจีน การบูรณาการพิธีศพจีน-ไทย จึงเกิดขึ้นหลายแบบ บ้างก็ให้มีการสวดศพแบบเถรวาทที่วัดไทย ก่อนเคลื่อนศพไปฝังที่สุสาน บ้างก็ทำพิธีแห่ศพแบบจีนไปที่วัดไทยเพื่อทำพิธีทางศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ก่อนที่จะทำการเผาศพ บ้างก็มี

ตารางที่ ๑๒ ขั้นตอนของงบเด็ก (๑)

สถานภาพ	บอกเจ้าหน้าที่	แต่ตัวศพ	ตั้งตะเกียง	แจ้งต่อชุมชน	การตงศพ	การไว้ทุกข์	ส่งวิญญาณ
สังคม	การ ไม่ควร	การ ไม่ควร	การ ไม่ควร	การ ไม่ควร	การ ไม่ควร	การ ไม่ควร	การ ไม่ควร
เพศ	X ^๒ = ๐.๑๘๑๓	X ^๒ = ๐.๒๕๓๒	X ^๒ = ๐.๒๓๓๓	X ^๒ = ๐.๑๘๖๓	X ^๒ = ๐.๕๐๕๓	X ^๒ = ๐.๕๒๕๒	X ^๒ = ๐.๕๑๕๓
ชาย	๕๐.๒ ๕๙.๘	๕๖.๖ ๕๖.๒	๕๖.๕ ๕๓.๕	๓๐.๓ ๖๙.๗	๕๑.๕ ๕๘.๕	๖๖.๗ ๓๓.๓	๓๖.๕ ๖๓.๖
หญิง	๓๒.๕ ๖๗.๖	๖๐.๖ ๓๙.๔	๒๐.๔ ๗๙.๖	๒๓.๒ ๗๖.๘	๕๖.๕ ๕๓.๕	๓๑.๑ ๒๘.๙	๓๑.๗ ๖๘.๓
อายุ	X ^๒ = ๐.๐๑๒๘	X ^๒ = ๐.๓๓๖๕	X ^๒ = ๐.๓๓๓๒	X ^๒ = ๐.๒๐๕๕	X ^๒ = ๐.๒๕๓๒	X ^๒ = ๐.๐๕๖๑	X ^๒ = ๐.๑๗๕๓
๑๓-๑๕ ปี	๕๗.๐ ๕๓.๐	๕๙.๑ ๕๐.๙	๓๕.๘ ๖๔.๒	๓๕.๒ ๖๔.๘	๕๖.๑ ๕๓.๙	๖๖.๗ ๓๓.๓	๕๒.๕ ๕๗.๖
๑๖-๑๘ ปี	๓๘.๗ ๖๑.๓	๕๘.๘ ๕๑.๒	๑๙.๓ ๘๐.๗	๓๑.๙ ๖๘.๑	๕๙.๖ ๕๐.๔	๗๖.๕ ๒๓.๕	๓๓.๖ ๖๖.๔
๑๙-๒๕ ปี	๒๕.๗ ๗๔.๓	๕๖.๓ ๕๖.๑	๒๗.๐ ๗๓.๐	๒๑.๓ ๗๘.๗	๕๒.๗ ๕๗.๓	๖๐.๗ ๓๙.๓	๒๘.๑ ๗๑.๙
การศึกษา	X ^๒ = ๐.๐๐๓๓	X ^๒ = ๐.๐๙๙๕	X ^๒ = ๐.๕๙๕๑	X ^๒ = ๐.๒๑๐๓	X ^๒ = ๐.๐๒๕๒	X ^๒ = ๐.๐๕๙๒	X ^๒ = ๐.๐๑๙๕
ม.๑-๓	๕๗.๙ ๕๒.๑	๖๓.๐ ๓๗.๐	๒๓.๓ ๗๖.๗	๒๗.๕ ๗๒.๖	๕๓.๕ ๔๖.๖	๖๙.๙ ๓๐.๑	๓๙.๗ ๖๐.๓
ม.๔-๖	๕๓.๖ ๕๖.๔	๖๒.๘ ๓๗.๒	๒๘.๒ ๗๑.๘	๓๕.๖ ๖๔.๔	๕๙.๐ ๔๑.๐	๗๙.๕ ๒๐.๕	๕๑.๐ ๕๙.๐
อาชีพ.๑-๓	๒๓.๒ ๗๖.๘	๕๕.๙ ๕๕.๑	๕๗.๖ ๔๒.๔	๒๐.๓ ๗๙.๗	๓๕.๘ ๖๔.๒	๕๙.๕ ๔๐.๖	๑๘.๙ ๘๑.๒
ม.๑-๔	๒๕.๙ ๗๔.๑	๕๗.๖ ๕๒.๖	๒๕.๑ ๗๕.๙	๒๒.๒ ๗๗.๘	๕๖.๓ ๕๓.๗	๖๕.๘ ๓๔.๒	๓๕.๒ ๖๔.๘
ครอบครัว	X ^๒ = ๐.๐๕๘๐	X ^๒ = ๐.๒๘๕๘	X ^๒ = ๐.๑๗๕๑	X ^๒ = ๐.๙๗๐๐	X ^๒ = ๐.๑๐๕๖	X ^๒ = ๐.๕๙๕๓	X ^๒ = ๐.๑๐๐๑
๑-๔ คน	๒๘.๖ ๗๑.๔	๕๒.๗ ๕๗.๓	๒๕.๒ ๗๔.๘	๒๖.๕ ๗๓.๖	๕๕.๐ ๕๖.๐	๗๐.๓ ๒๙.๗	๒๗.๕ ๗๒.๕
๕-๘ คน	๓๖.๑ ๖๓.๙	๕๖.๖ ๕๓.๔	๑๘.๙ ๘๑.๑	๒๖.๒ ๗๓.๘	๕๖.๗ ๕๓.๓	๖๕.๖ ๓๔.๔	๓๓.๖ ๖๖.๔
> ๙ คน	๕๗.๕ ๕๒.๕	๖๕.๖ ๓๔.๔	๓๑.๑ ๖๘.๙	๒๗.๙ ๗๒.๑	๖๐.๗ ๓๙.๓	๗๖.๘ ๒๖.๒	๕๕.๓ ๕๕.๗

ตารางที่ ๑๒ ชั้นตอนของungskเด็ก (๒)

สถานภาพ	หาจ้าง	นำศพสู่สุสาน	แทนสภิกษาคณะ	ไว้ทุกข์ ๑๐๐ วัน	ทำบุญรายน	เปลื้องเครื่องทุกข์
สังคม	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร
เพศ						
ชาย	X ^๒ = ๐.๗๑๓๐	X ^๒ = ๐.๗๗๒๒	X ^๒ = ๐.๗๕๒๕	X ^๒ = ๐.๗๙๓๓	X ^๒ = ๐.๐๓๕๕	X ^๒ = ๐.๗๓๘๖
หญิง	๔๐.๗	๕๗.๖	๓๕.๑	๕๑.๕	๓๗.๑	๒๕.๒
อายุ	๓๘.๗	๕๗.๗	๒๘.๗	๕๗.๗	๒๕.๕	๒๒.๕
๑๓-๑๕ ปี	X ^๒ = ๐.๐๘๕๗	X ^๒ = ๐.๐๑๒๓	X ^๒ = ๐.๐๕๕๗	X ^๒ = ๐.๕๓๐๓	X ^๒ = ๐.๗๘๐๕	X ^๒ = ๐.๕๗๘๗
๑๖-๑๘ ปี	๔๓.๗	๕๗.๑	๓๖.๕	๕๕.๕	๓๑.๘	๑๘.๘
๑๙-๒๕ ปี	๔๔.๕	๕๕.๕	๓๖.๑	๕๑.๓	๓๑.๑	๒๖.๑
การศีกษา	๓๐.๓	๖๗.๗	๒๑.๓	๕๗.๗	๓๐.๓	๒๓.๖
ม.๑-๓	X ^๒ = ๐.๐๘๘๐	X ^๒ = ๐.๐๐๑๘	X ^๒ = ๐.๐๐๒๘	X ^๒ = ๐.๘๕๖๕	X ^๒ = ๐.๐๓๖๑	X ^๒ = ๐.๐๖๖๗
ม.๔-๖	๔๗.๓	๕๗.๗	๔๑.๑	๕๗.๓	๓๒.๗	๒๑.๗
ปวช.๑-๓	๔๔.๗	๕๕.๑	๓๗.๗	๕๐.๐	๓๕.๗	๓๐.๘
มธ.๑-๔	๒๗.๐	๗๗.๑	๑๕.๗	๕๖.๕	๑๗.๕	๑๓.๐
ครอบครัว	๓๓.๓	๖๖.๗	๒๕.๗	๕๓.๗	๓๘.๗	๒๗.๒
๑-๔ คน	X ^๒ = ๐.๗๒๗๕	X ^๒ = ๐.๖๑๓๑	X ^๒ = ๐.๖๘๕๗	X ^๒ = ๐.๖๘๗๗	X ^๒ = ๐.๖๓๒๒	X ^๒ = ๐.๕๓๓๖
๕-๘ คน	๔๐.๗	๖๐.๕	๒๗.๕	๕๗.๗	๒๗.๕	๒๒.๐
> ๙ คน	๓๘.๕	๖๑.๕	๓๐.๓	๕๖.๗	๓๒.๐	๒๑.๓
	๔๑.๐	๕๒.๕	๓๗.๓	๕๕.๗	๓๕.๕	๒๗.๕

ตารางที่ ๑๓ การจัดพิธีศพ

สถานภาพ	พิธีศพ			สถานภาพ	พิธีศพ		
	ฝัง	เผา	ไม่แน่ใจ		ฝัง	เผา	ไม่แน่ใจ
เพศ	$x^2 = 0.5558$			อายุ	$x^2 = 0.2344$		
ชาย	๕๘.๓	๒๕.๘	๑๕.๙	๑๓-๑๕ ปี	๕๔.๕	๒๗.๓	๑๘.๒
หญิง	๕๓.๕	๓๑.๗	๑๔.๘	๑๖-๑๘ ปี	๖๒.๒	๒๓.๕	๑๔.๓
				๑๙-๒๕ ปี	๔๘.๓	๓๗.๑	๑๔.๖
การศึกษา	$x^2 = 0.0895$			ครอบครัว	$x^2 = 0.7883$		
ม.๑-๓	๕๖.๒	๒๘.๘	๑๕.๑	๑-๔ คน	๕	๒๖.๔	๑๖.๕
ม.๔-๖	๖๖.๗	๑๙.๒	๑๔.๑	๕-๘ คน	๕๕.๗	๒๗.๙	๑๖.๔
ปวช.๑-๓	๕.๑	๒๗.๕	๑๗.๔	> ๙ คน	๕๔.๑	๓๔.๔	๑๑.๕
มล.๑-๔	๔๐.๗	๔๔.๔	๑๔.๘				

การฝังศพแบบจีนก่อน ต่อมาอีก ๒-๓ ปี จึงมีการขุดศพขึ้นมาทำพิธีเผาศพแบบไทย แล้วนำอัฐิไปไว้ที่ฮวงจุ้ยจำลอง หรือนำอัฐิไปไว้เจดีย์เล็กๆ ภายในวัดไทย หรือบรรจุอัฐิไปไว้ใต้ฐานพระพุทธรูปในวิหาร หรือนำพระพุทธรูปนั้นมาบูชาที่หิ้งพระที่บ้าน (Skinner, ๑๙๕๗ : ๓๑๘-๓๑๙)

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว เยาวชนจีนในปัจจุบันกำลังมีแนวโน้มที่จะยอมรับการบูรณาการจากสังคมไทย ในการปฏิบัติตามพิธีแต่งงานชายิตและกงเต็ก โดยยอมรับพิธีทำบุญตักบาตรและการรดน้ำสังข์แบบไทยในพิธีแต่งงาน ยอมรับการทำบุญตักบาตรในวันชายิต และยอมรับการเผาศพในพิธีกงเต็ก

ความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติตามเทศกาลจีน

วัฒนธรรมของชาวจีนได้กำหนดเป็นหลักว่า หนึ่งปีมี ๘ เทศกาล ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนชาวจีน ความเป็นคนจีนจะถูกควบคุมไว้ด้วยแบบแผนทางวัฒนธรรมที่คงที่ตลอดปี ชาวจีนทุกคนตั้งแต่เกิดจนถึงแก่กรรม ทุกปีจะมีวัฏจักรแห่งเทศกาลซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่ง ความเชื่อในเทศกาลถูกฝังรากลึกอยู่ในชาวจีนโพ้นทะเล เทศกาลจีนจึงเป็นจุดศูนย์รวมของชาวจีน และเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชาวจีนที่มาชุมนุมกันแสวงหาความสนุกสนานรื่นเริง พฤติกรรมของชาวจีนที่มาเข้าร่วมทำบุญ ต้มกิน ท่องเที่ยวและการละเล่นนี้ มีลักษณะสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกระหว่างความเชื่อที่เป็นนามธรรม และพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรม

นักวิชาการหลายท่าน ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเทศกาลของชาวจีนในไทยพบว่า ใน ๘ เทศกาลจีน (ตรุษจีน หยวนเซียว เซ็งเม้ง ตวนอู๋ สารทจีน ไหว้พระจันทร์ กินเจและไหว้เจ้าประจำปี) ของชาวจีนรุ่นปู่ย่า ได้มีการถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดพอสมควร (Burkhardt, ๑๙๕๖ : ๗๕) ต่อมาการยึดถือปฏิบัติตามเทศกาลได้ลดหย่อนลงในชาวจีนรุ่นพ่อแม่ โดยเฉพาะเทศกาลหยวนเซียวและการไหว้เจ้าประจำปี ไม่ได้รับการปฏิบัติตามจากชาวจีนรุ่นลูกหลานเป็นส่วนใหญ่ (สมบูรณ์ สุขสำราญ และคณะ, ๒๕๓๐ : ๗๐-๗๑) การศึกษาการปฏิบัติตามเทศกาลจีน จึงขอศึกษาเพียง ๖ เทศกาลดังนี้

๑. ตรุษจีน (Chinese New Year) เป็นวันสำคัญที่สุดตามประเพณีจีน และถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีน ซึ่งจะมีการเฉลิมฉลองการเริ่มศักราชใหม่ การบูชาเทพเจ้า และบรรพบุรุษ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจีนกล่าวว่า ตรุษจีนเป็นเทศกาลที่ถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับการประดิษฐ์ปฏิทินจีน (๙๘๐ ปีก่อนพุทธศักราช) ตรุษจีนตามภาษาจีนแปลว่า "เทศกาลวสันต์ฤดู" เทศกาลแรกของจีนจึงมีขึ้นสำหรับการเริ่มวัฏจักรทางการเกษตรโดยเฉพาะ แสดงว่าเทศกาลของจีนมีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรในตอนเริ่มต้น

ด้วยเหตุที่ชาวจีนนับถือลัทธิขงจื้อและเต๋า ที่เน้นครอบครัวและธรรมชาติเป็นหลัก พิธีกรรมของตรุษจีนจึงเป็นพิธีกรรมในระดับครอบครัว มากกว่าระดับชุมชน แต่โดยทุกครอบครัวประกอบพิธีกรรมตรุษจีน ทำให้ตรุษจีนมีลักษณะ เป็นเทศกาลของชุมชน วันตรุษจีนจะมี ๓ วันคือวันจ่าย วันไหว้และวันถือ ซึ่งตรงกับวันที่ ๒๙-๓๐ เดือน ๑๒ และวันที่ ๑ เดือน ๑ ทางจันทรคติ

ก่อนวันจ่ายประมาณ ๑ สัปดาห์ ชาวจีนจะมีการชำระบัญชีหรือปิดบัญชีประจำปี และทำการปิดกวาด ทำความสะอาดบ้านเรือนอย่างพิเศษ คือจะมีการขัดตู้เตียง โต๊ะ เก้าอี้ ทาสีบ้าน เปลี่ยนผ้าปูที่นอน และอื่นๆ ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่เป็นมาตั้งแต่โบราณ เพื่อการสาธารณสุขภายในครอบครัว

ในวันจ่าย ชาวจีนจะซื้อเบ็ด ไม้ และท่านเป็นๆ ไปทำการเชือดเองและจะซื้อผลไม้สด ผลไม้กระป๋อง หมู ปลาและผักสดต่างๆ ทั้งคนซื้อและคนขายจะแลกเปลี่ยนซื้อขายเฉพาะวันนั้นเท่านั้น วันรุ่งขึ้นจะหยุดขายหยุดซื้อและจะหยุดอย่างนี้ไปอีกอย่างน้อย ๔ วัน

ในวันไหว้ จะมีการไหว้ ๓ เวลา คือเวลาเช้า ชาวจีนจะไหว้เจ้าในละแวกบ้านตามศาลเจ้าจีน ศาลเจ้าที่ภายในบ้าน ตอนเที่ยงจะไหว้บรรพบุรุษ เมื่อไหว้เสร็จแล้ว พี่น้องจะรับประทานอาหารร่วมกัน ตอนบ่ายจะมีการไหว้เช่นผีจรจัด ไร้ญาติที่หน้าบ้าน ตามคติความเชื่อที่ว่า ในหนึ่งปีวิญญาณจะได้รับการปลดปล่อยจากปรโลกให้มารับทานและเครื่องเซ่นไหว้จากมนุษย์บนโลก หลังจากการเซ่นไหว้แล้ว สมาชิกในครอบครัวจะรับประทานอาหารเช้าพร้อมกัน ในวันไหว้จะมีการปิดกระดาษแดง เขียนด้วยหมึกสีทองไว้ตามหน้าบ้านเพื่อเป็นศิริมงคล เป็นต้นว่า ทูตหนึ่งกาไรหมื่น นอกจากนั้น ยังมีการตั้งเครื่องบูชาเจ้าต่าง ๆ เป็นต้นว่า ถ้ามีอาชีพค้าขายจะเซ่นนางกวัก ถ้ามีอาชีพชาวเรือจะเซ่นแม่ย่านาง จนถึงวันปีใหม่ และวันไหว้จะปิดท้ายด้วยการให้แต๊ะเอียหรืออั่งเปาแก่เด็กและคนชรา จากคนที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน ยกเว้นบริษัทห้างร้านจะให้อั่งเปาเป็นแบบโบนัสประจำปี

ในวันถือ สมาชิกภายในครอบครัวจะพาลูกหลานนำส้มไปค้ำบ้านปีใหม่ แต่ผู้อาวุโสซึ่งเป็นญาติสนิท ตามคติความเชื่อที่ว่า ส้ม เป็นสัญลักษณ์ของความกลมเกลียวสามัคคี เนื่องจากส้มมีลักษณะกลม ผู้อาวุโสจะรับส้มไว้ ๒ ผล แล้วให้ส้มของตนแทนไป ๒ ผล เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ด้วยส้มเพียง ๔ ผล ก็สามารถพาเด็ก ๆ ไปอวยพรปีใหม่ได้ทุกบ้าน เด็กที่ไปอวยพรจะได้รับอั่งเปาจากผู้อาวุโส บางครั้งเด็กที่ไม่ได้ไปก็อาจได้รับอั่งเปาด้วย โดยฝากผู้ใหญ่ที่พาไป การอวยพรจะทำเฉพาะช่วงเช้า ช่วงบ่ายเด็ก ๆ จะทยอยกันกลับบ้าน และจะพากันไปเที่ยวในตอนเย็น และต่อไปอีก ๒-๓ วันเป็นอย่างน้อย ส่วนบิดามารดาอาจจะนำดวงชะตาของบุตรหลานไปตรวจดูว่าในปีใหม่นี้จะมีเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายอย่างไร

กิจกรรมของเทศกาลตรุษจีนในกรุงเทพมหานคร ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามแบบแผนครอบครัวจีน โดยเฉพาะชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ได้มีการละเว้นกิจกรรมบางอย่าง โดยเฉพาะรายละเอียดที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับกาลสมัย (สมบูรณ์ สุขสำราญ และคณะ, ๒๕๓๐ : ๕๗) จากการศึกษาพบว่า เยาวชนจีนก็มีความเห็นเช่นเดียวกับบุพการี ที่นิยมถือปฏิบัติตามแบบแผนที่มีเหตุผลมากขึ้น แบบแผนซึ่งมุ่งายได้รับการงดเว้น กล่าวคือเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่า กิจกรรมของตรุษจีนน่าจะมีเพียงการทำความสะดวกสบาย รื่น การบูชาบรรพบุรุษ การไหว้เจ้าและการแต๊ะเอีย ส่วนที่ไม่ควรปฏิบัติคือ การชำระบัญชี การเซ็นผังจรจัด การตั้งเครื่องบูชารับเทพเจ้า การส่งส้มค้ำบ้านผู้ใหญ่ การปิดกระดาศอวยพรปีใหม่ และการดูชะตาของคนในครอบครัวโดยการทรงเจ้า (ตารางที่ ๑๔) มีข้อที่น่าสนใจเกิดว่า การบูชาบรรพบุรุษและการไหว้เจ้าที่เยาวชนจีนเห็นด้วย มีความสอดคล้องกับความเชื่อในลัทธิขงจื้อและเต๋า จึงทำให้การศึกษาไทย เข้ามามีบทบาทต่อความเชื่อในเทศกาลตรุษจีน คือเยาวชนจีนที่มีการศึกษาสูงขึ้น จะยิ่งปฏิบัติในสิ่งที่ตนเห็นว่าควรปฏิบัติในตรุษจีนน้อยลง และมีจุดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการที่เยาวชนจีนไม่เห็นด้วยกับการทำบุญตักบาตร การไหว้พระพุทธรูป และการเซ่นไหว้ศาลพระภูมิ แสดงว่าเยาวชนจีนได้แยกวันตรุษจีนออกจากขนบธรรมเนียมไทยในวันปีใหม่ออย่างแท้จริง แต่ก็มีเยาวชนจีนมากกว่า ๑ ใน ๓ ที่เห็นด้วยกับการนำขนบธรรมเนียมไทยเข้ามาผสมผสานในวัน

ตารางที่ ๑๔ ธรรมเนียมปฏิบัติานเทศกาลตรุษจีน (๒)

สถานภาพ	สังฆคัมภีร์	ปิดคำขวัญ	ดูชะตาประจำปี	ทำบุญตักบาตร	ไหว้พระพุทธรูป	เช่นไหว้พระภูมิ	ไม่จัดตรุษจีน
สังคม	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร	ไม่คาร	คาร
เพศ	X ^๒ = ๐.๖๐๐๒	X ^๒ = ๐.๘๔๕๕	X ^๒ = ๐.๖๘๗๒	X ^๒ = ๐.๖๘๒๑	X ^๒ = ๐.๑๗๓๖	X ^๒ = ๐.๔๘๒๒	X ^๒ = ๐.๑๒๓๓
ชาย	๓๑.๑ ๖๘.๙	๒๔.๒ ๗๕.๘	๑๐.๖ ๘๙.๔	๒๘.๐ ๗๒.๐	๔๔.๗ ๕๕.๓	๓๒.๖ ๖๗.๔	๔.๕ ๙๕.๕
หญิง	๒๘.๒ ๗๑.๘	๒๓.๒ ๗๖.๘	๙.๒ ๙๐.๘	๓๐.๓ ๖๙.๗	๓๖.๖ ๖๓.๔	๓๖.๖ ๖๓.๔	๑.๔ ๙๘.๖
อายุ	X ^๒ = ๐.๐๐๗๕	X ^๒ = ๐.๐๐๘๘	X ^๒ = ๐.๓๖๐๕	X ^๒ = ๐.๖๓๖๐	X ^๒ = ๐.๑๐๔๕	X ^๒ = ๐.๓๙๑๗	X ^๒ = ๐.๕๒๕๓
๑๓-๑๕ ปี	๓๔.๘ ๖๕.๒	๓๐.๓ ๖๙.๗	๑๓.๖ ๘๖.๔	๓๓.๓ ๖๖.๗	๔๓.๙ ๕๖.๑	๔๐.๙ ๕๙.๑	๑.๕ ๙๘.๕
๑๖-๑๘ ปี	๓๒.๘ ๖๗.๒	๒๘.๖ ๗๑.๔	๑๐.๑ ๘๙.๙	๒๘.๖ ๗๑.๔	๔๕.๔ ๕๔.๖	๓๔.๕ ๖๕.๕	๔.๒ ๙๕.๘
๑๙-๒๕ ปี	๒๑.๓ ๗๘.๗	๑๒.๔ ๘๗.๖	๖.๗ ๙๓.๓	๒๗.๐ ๗๓.๐	๓๑.๕ ๖๘.๕	๓๐.๓ ๖๙.๗	๒.๒ ๙๗.๘
การศึกษา	X ^๒ = ๐.๐๐๐๒	X ^๒ = ๐.๐๐๕๓	X ^๒ = ๐.๐๓๒๓	X ^๒ = ๐.๒๓๙๐	X ^๒ = ๐.๐๔๕๐	X ^๒ = ๐.๐๑๐๕	X ^๒ = ๐.๘๐๘๐
ม.๑-๓	๓๗.๐ ๖๓.๐	๓๐.๑ ๖๙.๙	๑๓.๗ ๘๖.๓	๓๗.๐ ๖๓.๐	๔๓.๘ ๕๖.๒	๔๙.๓ ๕๐.๗	๑.๔ ๙๘.๖
ม.๔-๖	๔๒.๒ ๕๗.๗	๓๓.๓ ๖๖.๗	๑๕.๔ ๘๔.๖	๒๘.๒ ๗๑.๘	๕๑.๓ ๔๘.๗	๓๓.๓ ๖๖.๗	๓.๘ ๙๖.๒
ปวช.๑-๓	๑๑.๖ ๘๘.๔	๑๕.๙ ๘๔.๑	๒.๙ ๙๗.๑	๒๙.๐ ๗๑.๐	๓๑.๙ ๖๘.๑	๒๓.๒ ๗๖.๘	๒.๙ ๙๗.๑
มลิ.๑-๔	๒๔.๑ ๗๕.๙	๑๑.๑ ๘๘.๙	๕.๖ ๙๔.๔	๒๐.๔ ๗๙.๖	๓๑.๕ ๖๘.๕	๓๑.๕ ๖๘.๕	๓.๗ ๙๖.๓
ครอบครัว	X ^๒ = ๐.๓๙๗๕	X ^๒ = ๐.๓๕๘๙	X ^๒ = ๐.๙๙๙๙	X ^๒ = ๐.๘๙๓๐	X ^๒ = ๐.๒๘๒๓	X ^๒ = ๐.๕๓๐๐	X ^๒ = ๐.๔๕๖๙
๑-๔ คน	๒๕.๓ ๗๔.๗	๑๘.๗ ๘๑.๓	๙.๙ ๙๐.๑	๒๙.๗ ๗๐.๓	๓๔.๑ ๖๕.๙	๓๐.๘ ๖๙.๒	๓.๓ ๙๖.๗
๕-๘ คน	๓๓.๖ ๖๖.๔	๒๗.๐ ๗๓.๐	๙.๘ ๙๐.๒	๒๗.๙ ๗๒.๑	๔๒.๖ ๕๗.๔	๓๔.๕ ๖๕.๖	๑.๖ ๙๘.๔
> ๙ คน	๒๗.๙ ๗๒.๑	๒๕.๖ ๗๔.๔	๙.๘ ๙๐.๒	๓๑.๑ ๖๘.๙	๕๕.๙ ๔๔.๑	๔๑.๐ ๕๙.๐	๔.๙ ๙๕.๑

ตรุษจีนด้วย เพราะเคยเห็นบิดามารดาของตนปฏิบัติเช่นนั้นในวันตรุษจีน

๒. **เซ็งเหม็ง (Ching Ming)** เซ็งเหม็งถือเป็นเทศกาลที่มีพิธีกรรมในระดับครอบครัว กำหนดเป็นวันที่ ๒๙ เดือน ๒ ตามจันทรคติ ซึ่งจะอยู่ในเดือนเมษายนของทุกปี ตามตัวอักษรจีน "เซ็งเหม็ง" แปลว่าความแจ่มกระจ่างหรือความสว่าง เพราะในระหว่างเทศกาลเซ็งเหม็ง สภาพท้องฟ้าแจ่มใสมาก (ประยงค์ อนันตวงศ์, ๒๕๒๕ : ๙๖-๙๗) กำหนดวันเช่นไหว้ของเซ็งเหม็ง กระทำได้ช่วงก่อนและหลังวันไหว้จริง ๓ วัน เนื่องด้วยต้องการความพร้อมเพรียงของญาติพี่น้อง และเพื่อให้มีที่สุสานมีคนมาแน่นเกินไป

ในวันเซ็งเหม็ง บรรดาบุตรหลานจะเดินทางออกจากบ้านแต่เช้า เพื่อไปยังสุสานของบรรพบุรุษ เมื่ถึงหน้าฮวงจ้วยแล้ว บุตรชายคนโตจะเผาเครื่องกำยานต่างๆ และทุกคนจะช่วยกันจัดข้าวของอาหารมาตั้งเรียงรายหน้าหลุมศพของบรรพบุรุษ จุดธูปกราบไหว้ แล้วเผากระดาษทองกระดาษเงินและกระดาษตะไคร้วางไว้ข้างฮวงจ้วย เพื่อขับไล่ภูตผีอื่น ๆ ให้พ้นไปจากที่นั้น จากนั้นทุกคนจะช่วยกันทำความสะอาดฮวงจ้วยด้วยการปักกวาด ด้ายหญ้า ตัดแต่งต้นไม้ ถอนวัชพืช ใส่ปูนขาวเพื่อปราบวัชพืช จากนั้นก็ถอนเครื่องเช่น ถ้างถึงเวลาเที่ยง จะนำเครื่องเช่นมารับประทานร่วมกัน ถ้ายังไม่ถึงเที่ยงหรือเลยเวลาเที่ยงมาแล้ว จะเก็บเครื่องเช่นไปรับประทานร่วมกันที่บ้าน (Baker, ๑๙๓๙ : ๘๖) แล้วนำกระดาษเงินสำหรับไหว้วางคลุมฮวงจ้วย เอาก้อนหินก้อนดินวางทับไว้กันลมพัดปลิว ปักธงกระดาษ เพื่อเป็นเครื่องแสดงว่า ตระกูลนี้ได้มาเคารพบูชาบรรพบุรุษแล้ว ความกตัญญูต่อบุพการีของชาวจีนเช่นนี้ เยาวชนจีนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ควรมีการบูชาบรรพบุรุษที่สุสานและที่บ้าน ไม่ว่าจะมียายุมากเท่าใด มีการศึกษาสูงเท่าใดและอยู่ในครอบครัวใหญ่ขนาดใด (ตารางที่ ๑๕)

๓. **เทศกาลขนมจ้าง (Fifth Month Festival)** เทศกาลนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "ตวนอู" เป็นเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงฉีหยวน มหาวีผู้รักชาติในสมัยโบราณของจีน ฉีหยวนเป็นชาวก๊กู่ เกิดในสมัยจ้านกว๋อ ท่านไม่พอใจในการเมืองอันอ่อนแอของก๊กู่ และเคยเสนอแผนการปฏิรูปต่อกษัตริย์ก๊กู่หลายครั้ง แต่มีพวกขุน

นางกัณณคิณคฤกษณ์ฉวีหยาณ ท่านจึงถูกกษัตริย์กัณณสัง เเนรเทศเมื่อ พ.ศ.๒๖๕ ต่อมา ก่อนทหารกัณณยกเข้าตีเมืองกัณณแตก ฉวีหยาณได้พลีชีพกระโดดน้ำตายในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ พ.ศ.๒๖๕ (วันเทศกาลสำคัญๆ ตามประเพณีโบราณ, ๑๙๘๕ : ๕)

เมื่อถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๕ ของทุกปี ชาวจีนจะนำข้าวเหนียวไปลักระ บอกไม้ไปโยนลงไปในแม่น้ำ เพื่อรำลึกถึงความซื่อสัตย์ของฉวีหยาณ ต่อมาชาวจีนได้ นำข้าวไปห่อข้าวเหนียว ทำเป็นขนมจ้างมาเช่นไหว้รำลึกถึงฉวีหยาณ จนถึงทุกวันนี้ ขนมจ้างได้กลายเป็นอาหารหลักที่เช่นไหว้เจ้าในเทศกาลตวนอู๋ เมื่อเทศกาลนี้ได้สืบทอดมาถึงเยาวชนจีน ทำให้ความหมายอันแท้จริงของขนมจ้างได้เปลี่ยนไป เพราะ ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ได้ทำขนมจ้างขายเป็นอาชีพหรือขายตามศูนย์การค้า จนเยาวชนจีนเห็นขนมจ้าง เป็นเพียงอาหารว่างชนิดหนึ่งเท่านั้น และไม่สามารถสื่อไปถึงคติ ความเชื่อเรื่องความซื่อสัตย์ของชาวจีนโบราณได้ แต่เยาวชนจีนก็ยังเห็นว่า เทศกาลขนมจ้างควรจะมีอยู่ต่อไป เมื่อการคงอยู่ของเทศกาลนี้มีเพียงรูปแบบเท่านั้น เยาวชนจีนที่มีการศึกษาไทย จึงเห็นความสำคัญของเทศกาลนี้ลดน้อยลงไป และผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นไป จะเห็นด้วยกับการมีเทศกาลนี้ลดน้อยลงเป็นลำดับ (ตารางที่ ๑๖)

๔. สารทจีน (Chung-yuan) เป็นเทศกาลการทาบูกิ่งปีของชาวจีน ที่มีความสำคัญรองลงมาจากเทศกาลตรุษจีน สารทจีนจะเริ่มในวันที่ ๑๕ เดือน ๗ ทางจันทรคติ ซึ่งจะอยู่ในระยะเดือนสิงหาคม การจัดเทศกาลสารทจีนมาจากความเชื่อดั้งเดิมที่ว่า ทุก ๖ เดือน ปรโลกจะเปิดให้วิญญาณออกมารับส่วนบุญส่วนกุศลของมนุษย์เป็นเวลา ๑ เดือน ความเชื่อนี้ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นแรกๆ มีความเชื่อมาก เพราะชาวจีนโพ้นทะเล เล่นในเมืองไทยรุ่นแรก ๆ ต้องถึงแก่กรรมไปอย่างเดี๋ยวดาย ด้วยเหตุที่ญาติอยู่ในเมืองจีน ชาวจีนโพ้นทะเล รุ่นหลังๆ จึงเน้นการจัดเทศกาลสารทจีนเป็นพิเศษด้วยการทาบูกิ่งที่เรียกว่า "การเทกระจาด" ถ้าพิจารณาถึง อบายของการจัดเทศกาลสารทจีน มิใช่แต่เพียงเพื่อการทาบูกิ่งเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการพักผ่อนทุกครั้งปีอีกด้วย เพราะชาวจีนนิยมทำงานอย่างไม่มีวันหยุด การมีเทศกาลหมายถึงการมีวันหยุดไปด้วย

ตารางที่ ๑๕ ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลแข่งเรือ

สถานภาพ	สถานที่บูชาพรพรหม	การบูชาพรพรหมที่ส่วน	การบูชาพรพรหมที่บ้าน
สังคม	บ้าน ไม่โตบูชา ไม่แน่ใจ	คาร ไม่คาร ไม่แน่ใจ	คาร ไม่คาร ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^๒ = ๐.๖๒๘๖$	$X^๒ = ๐.๕๕๖๗$	$X^๒ = ๐.๐๘๐๑$
ชาย	๒๒.๐ ๖๑.๔ ๖.๑ ๑๐.๖ ๑๒.๐ ๕.๓ ๒๒.๗	๒๒.๐ ๕.๓ ๒๒.๗	๖๒.๙ ๙.๘ ๒๗.๓
หญิง	๒๘.๙ ๕๖.๓ ๕.๖ ๙.๒ ๖๗.๖ ๘.๕ ๒๓.๙	๖๗.๖ ๘.๕ ๒๓.๙	๗๕.๔ ๗.๐ ๑๗.๖
อายุ	$X^๒ = ๐.๔๓๓๕$	$X^๒ = ๐.๐๖๔๗$	$X^๒ = ๐.๔๘๓๕$
๑๓-๑๕ ปี	๒๕.๘ ๖๕.๒ ๑.๕ ๗.๖ ๗๒.๗ ๑.๕ ๒๕.๘	๗๒.๗ ๑.๕ ๒๕.๘	๗๑.๒ ๔.๕ ๒๕.๒
๑๖-๑๘ ปี	๒๘.๖ ๕๕.๕ ๕.๙ ๑๐.๑ ๗๕.๘ ๗.๖ ๑๗.๖	๗๕.๘ ๗.๖ ๑๗.๖	๗๑.๔ ๗.๖ ๒๑.๐
๑๙-๒๕ ปี	๒๑.๓ ๕๘.๕ ๙.๐ ๑๑.๒ ๖๐.๗ ๑๐.๑ ๒๙.๒	๖๐.๗ ๑๐.๑ ๒๙.๒	๖๕.๒ ๑๒.๔ ๒๒.๕
การศกษา	$X^๒ = ๐.๐๓๖๐$	$X^๒ = ๐.๐๖๒๖$	$X^๒ = ๐.๔๗๒๗$
ม.๑-๓	๒๘.๘ ๖๑.๖ ๑.๔ ๘.๒ ๗๖.๗ ๒.๑ ๒๐.๕	๗๖.๗ ๒.๑ ๒๐.๕	๗๕.๓ ๔.๑ ๒๐.๕
ม.๔-๖	๒๖.๙ ๖๕.๔ ๒.๖ ๕.๑ ๗๘.๒ ๕.๑ ๑๖.๗	๗๘.๒ ๕.๑ ๑๖.๗	๗๓.๑ ๗.๗ ๑๙.๒
ปวช.๑-๓	๒๕.๖ ๕๖.๙ ๑๓.๐ ๑๕.๙ ๖๐.๙ ๘.๗ ๓๐.๕	๖๐.๙ ๘.๗ ๓๐.๕	๖๒.๓ ๑๓.๐ ๒๕.๖
มว.๑-๔	๒๐.๔ ๖๑.๑ ๗.๔ ๑๑.๑ ๕๙.๓ ๑๓.๐ ๒๗.๘	๕๙.๓ ๑๓.๐ ๒๗.๘	๖๔.๘ ๙.๓ ๒๕.๙
ครอบครัว	$X^๒ = ๐.๓๔๐๒$	$X^๒ = ๐.๖๐๓๖$	$X^๒ = ๐.๐๓๒๕$
๑-๔ คน	๒๓.๑ ๕๙.๓ ๕.๕ ๑๒.๑ ๖๕.๙ ๖.๖ ๒๗.๕	๖๕.๙ ๖.๖ ๒๗.๕	๖๗.๐ ๓.๓ ๒๙.๗
๕-๘ คน	๒๖.๒ ๖๒.๓ ๓.๓ ๘.๒ ๖๘.๙ ๘.๒ ๒๓.๐	๖๘.๙ ๘.๒ ๒๓.๐	๖๗.๒ ๑๓.๑ ๑๙.๗
> ๙ คน	๒๗.๙ ๕๐.๘ ๑๑.๕ ๙.๘ ๗๗.๐ ๔.๙ ๑๘.๐	๗๗.๐ ๔.๙ ๑๘.๐	๗๗.๐ ๖.๖ ๑๖.๕

ตารางที่ ๑๖ ธรรมเนียมปฏิบัติานเทศกาลนมจำวง

สถานภาพ	ความหมายของเทศกาลนมจำวง	ไหว้เจ้าด้วยนมจำวง	เทศกาลนมจำวง
สังคม	อุดม ไหมแฉ่	ไหว้ ไหมไหว้ ไหมแฉ่	คารม ไหมคารม ไหมแฉ่
เพศ	$X^2 = 0.0๕๕๕$	$X^2 = 0.0๒๐๕$	$X^2 = 0.0๐๓๓$
ชาย	๘.๓ ๓๑.๑ ๙.๘ ๕๐.๗ ๖๒.๑ ๑๒.๙ ๒๕.๐	๖๒.๑ ๑๒.๙ ๕๐.๗ ๖๒.๑ ๑๒.๙ ๒๕.๐	๕๐.๘ ๖.๑ ๔๓.๒
หญิง	๒.๘ ๓๓.๘ ๑๙.๗ ๔๓.๖ ๓๗.๕ ๘.๕ ๑๔.๑	๓๗.๕ ๘.๕ ๑๔.๑ ๓๗.๕ ๘.๕ ๑๔.๑	๓๐.๔ ๔.๒ ๒๕.๔
อายุ	$X^2 = 0.0๕๕๕$	$X^2 = 0.0๓๐๕$	$X^2 = 0.0๐๑๘$
๑๓-๑๕ ปี	๖.๑ ๓๓.๓ ๑๒.๑ ๔๘.๕ ๓๖.๑ ๑๓.๖	๓๖.๑ ๑๒.๑ ๑๓.๖ ๓๖.๑ ๑๒.๑ ๑๓.๖	๖๘.๒ ๓.๐ ๒๘.๘
๑๖-๑๘ ปี	๑.๗ ๓๗.๐ ๑๙.๓ ๔๒.๑ ๓๖.๕ ๑๙.๖	๓๖.๕ ๑๙.๖ ๔๒.๑ ๓๖.๕ ๑๙.๖	๖๙.๗ ๓.๔ ๒๖.๙
๑๙-๒๕ ปี	๑๐.๑ ๒๕.๘ ๑๑.๒ ๕๒.๘ ๔๘.๗ ๒๕.๘	๔๘.๗ ๒๕.๘ ๕๒.๗ ๔๘.๗ ๒๕.๘	๔๓.๘ ๙.๐ ๔๗.๒
การศึกษา	$X^2 = 0.0๐๘๒$	$X^2 = 0.0๓๙๕$	$X^2 = 0.0๐๐๕$
ม.๑-๓	๔.๑ ๓๔.๒ ๑๗.๘ ๔๓.๘ ๓๖.๑ ๑๒.๓	๓๖.๑ ๑๒.๓ ๔๓.๘ ๓๖.๑ ๑๒.๓	๓๑.๒ ๑.๔ ๒๗.๔
ม.๔-๖	๓.๘ ๔๘.๗ ๑๐.๓ ๓๗.๒ ๓๘.๗ ๑๗.๙	๓๗.๒ ๑๗.๙ ๓๗.๒ ๓๗.๒ ๑๗.๙	๓๑.๘ ๓.๘ ๒๕.๔
ปวช.๑-๓	๕.๘ ๒๐.๓ ๒๑.๗ ๕๒.๒ ๕๒.๒ ๒๐.๓	๕๒.๒ ๒๐.๓ ๕๒.๒ ๕๒.๒ ๒๐.๓	๕๒.๒ ๑๑.๖ ๓๖.๒
มลิ.๑-๔	๙.๓ ๒๒.๒ ๙.๓ ๕๙.๓ ๕๙.๓ ๒๙.๖	๕๙.๓ ๒๙.๖ ๕๙.๓ ๕๙.๓ ๒๙.๖	๕๒.๖ ๓.๗ ๕๓.๗
ครอบครัว	$X^2 = 0.๗๘๖๙$	$X^2 = 0.๓๙๑๒$	$X^2 = 0.๐๗๔๐$
๑-๔ คน	๕.๕ ๓๑.๙ ๑๑.๐ ๕๑.๗ ๖๗.๐ ๙.๙ ๒๓.๑	๖๗.๐ ๙.๙ ๕๑.๗ ๖๗.๐ ๙.๙ ๒๓.๑	๕๐.๕ ๕.๕ ๔๕.๐
๕-๘ คน	๖.๖ ๓๓.๖ ๑๕.๘ ๔๕.๐ ๓๗.๘ ๑๘.๐	๓๗.๘ ๑๘.๐ ๔๕.๐ ๓๗.๘ ๑๘.๐	๖๕.๘ ๖.๖ ๒๘.๗
> ๙ คน	๓.๓ ๓๑.๑ ๒๑.๓ ๕๕.๓ ๕๕.๓ ๑๖.๕	๕๕.๓ ๑๖.๕ ๕๕.๓ ๕๕.๓ ๑๖.๕	๖๘.๙ ๑.๖ ๒๙.๕

เมื่อถึงวันสารทจีน ชาวจีนจะมีการไหว้เจ้า เช่นไหว้บุชาบรรพบุรุษและ
เช่นผีไร้ญาติ เหมือนอย่างเทศกาลตรุษจีน แต่เครื่องเซ่นอาจจะมีจำนวนลดลงมา
ตามสัดส่วน ซึ่งสังเกตุได้จากขนมเซ่ง สำหรับการเทศกาลนั้น จะจัดตั้งแต่ ๑๕
ค่ำเดือน ๗ ถึง ๑๕ ค่ำเดือน ๘ ทางจันทรคติ โดยมลนิธิหรือสมาคมจีนจะจัดเจ้า
หน้าที่ออกไปเรียกรับเงินจากชาวจีน ด้วยวิธีการติดใบเรียไรสีเหลือง เขียนด้วยอักษร
จีนสีแดง ไว้ที่กระดาษใบเล็กๆ แล้วแจกกระดาษเหล่านั้นไปตามบ้านเรือนชาวจีน
เพื่อนำเงินบริจาคมาซื้อเครื่องเซ่นไหว้ ทั้งอาหารสด อาหารแห้งและเครื่องใช้
ต่างๆ แล้วจะมีการกำหนดวันเทศกาล เมื่อถึงวันงาน ในตอนเช้าจะมีการตั้งโต๊ะ
ไว้ที่กลางแจ้งหน้าศาลเจ้า ประกาศอิทธิฤทธิ์เครื่องเซ่นเหล่านั้นแก่บรรดาวิญญาณที่ไร้
ญาติขาดมิตร ต่อจากนั้นจึงนำอาหารและของใช้มาจัดเป็นชุด ทาลากกำหนดไว้ใน
แต่ละชุด แล้วเออลากติดไว้ในกระดาษใบเล็กๆ ทั่วให้กับคนยากจนที่มาคอยรับ
และนำไปขียนของบริโภคตามลลากนั้นๆ

เขาวชนจีนปัจจุบันมีประมาณเพียง ๓ ใน ๕ คนเท่านั้น ที่เห็นด้วยกับการ
มีวันสารทจีน แต่ที่บ้านของเขาวชนจีนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเช่นไหว้ในวันสารท
จีน แสดงว่าเขาวชนจีนเริ่มมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากบรรพบุรุษของตน เพราะ
เขาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่รู้ความหมายของสารทจีนว่า เป็นวันทำบุญทำทานของชาวจีน
แต่จิว (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๑๑๑) แต่คิดว่าเป็นวันบูชาบรรพบุรุษ เขาวชนจีนใน
ส่วนที่เห็นว่าควรจะมีวันสารทจีน อาจเป็นด้วยความเข้าใจผิดคิดว่า วันสารทจีนเป็น
วันบูชาบรรพบุรุษเพื่อแสดงความกตัญญูก็ได้ นอกจากนั้นเขาวชนจีนในปัจจุบัน ยังไม่รู้
เรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมของวันสารทจีนอีกด้วย (ตารางที่ ๑๓) ถ้าเขาวชนจีนล่วงรู้
ความจริงว่า วันสารทจีนเป็นวันทำบุญทำทานให้แก่ผีไร้ญาติ เขาวชนจีนอาจไม่เห็น
ด้วยกับการมีวันสารทจีนก็ได้และมีข้อที่น่าสังเกตุว่า เขาวชนจีนที่มีการศึกษาสูง
ยังไม่เห็นด้วยกับการมีวันสารทจีน วันสารทจีนจึงมีแนวโน้มที่จะถูกยกเลิกมากขึ้นใน
อนาคต

ตารางที่ ๑๓ ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศบาลสารทจีน

สถานภาพ	ความหมายของสารทจีน	พิธีกรรมของสารทจีน	สารทจีนที่บ้าน	วันสารทจีน
สังคม	บุชาย เช่นมี ไม่แน่ใจ	เทภระจาก ให้อำนาจ มี ไม่แน่ใจ	คาร ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.5๓๓๖$	$X^2 = 0.๓๐๕๑$	$X^2 = 0.๐๘๑๘$	$X^2 = 0.๓๒๘๓$
ชาย	๑๕.๒ ๓๕.๑ ๙.๘ ๔๐.๙	๑๕.๖ ๑๕.๕ ๒๕.๐ ๕.๓ ๔๑.๗ ๖๙.๗ ๑๕.๙ ๑๕.๕	๕๙.๑ ๕.๓ ๓๕.๖	๕.๓ ๓๕.๖
หญิง	๑๑.๓ ๓๕.๕ ๑๕.๘ ๓๙.๕	๑๖.๙ ๒๖.๘ ๗.๗ ๓๓.๘ ๘๑.๐ ๑๑.๓ ๗.๗	๖๕.๕ ๖๕.๕ ๗.๗	๗.๗ ๗๗.๕
ภรรยา	$X^2 = 0.๐๑๘๑$	$X^2 = 0.๑๘๘๖$	$X^2 = 0.๒๕๑๖$	$X^2 = 0.๐๑๓๕$
๑๓-๑๕ ปี	๑๕.๒ ๔๗.๐ ๑๐.๖ ๒๗.๓	๑๒.๑ ๓๓.๓ ๓.๐ ๓๖.๕ ๘๐.๓ ๑๓.๖ ๖.๑	๖๘.๒ ๑.๕ ๓๐.๓	๓๐.๓
๑๖-๑๘ ปี	๑๑.๘ ๓๓.๖ ๑๖.๘ ๓๗.๘	๑๕.๓ ๒๖.๙ ๕.๙ ๓๕.๓ ๖๙.๗ ๑๖.๘ ๑๓.๕	๖๗.๒ ๙.๒ ๒๓.๕	๒๓.๕
๑๙-๒๕ ปี	๑๓.๕ ๒๕.๘ ๗.๙ ๕๒.๘	๙.๐ ๒๐.๒ ๑๙.๑ ๑๐.๑ ๔๑.๖ ๗๙.๘ ๙.๐ ๑๑.๒	๕๑.๗ ๕.๖ ๕๒.๗	๕.๖ ๕๒.๗
การศึกษา	$X^2 = 0.๐๐๘๗$	$X^2 = 0.๐๒๑๕$	$X^2 = 0.๖๙๕๒$	$X^2 = 0.๐๐๐๕$
ม.๑-๓	๑๕.๑ ๔๓.๘ ๙.๖ ๓๑.๕	๑๒.๓ ๓๒.๙ ๕.๑ ๓๒.๙ ๕๒.๒ ๑๑.๐ ๖.๘	๖๙.๙ ๒.๗ ๒๗.๕	๒.๗ ๒๗.๕
ม.๔-๖	๑๕.๑ ๓๒.๑ ๑๙.๒ ๓๕.๖	๑๑.๕ ๒๓.๑ ๕.๑ ๓๙.๗ ๗๐.๕ ๑๕.๕ ๑๕.๑	๗๑.๘ ๓.๘ ๒๙.๕	๓.๘ ๒๙.๕
ปวช.๑-๓	๑๐.๑ ๓๗.๗ ๑๕.๕ ๓๗.๗	๘.๗ ๒๑.๗ ๓๑.๙ ๑๐.๑ ๒๗.๕ ๗๓.๙ ๑๐.๑	๕๕.๐ ๑๑.๕ ๑๐.๑	๑๑.๕ ๑๐.๑
มธ.๑-๕	๑๓.๐ ๒๐.๕ ๓.๗ ๖๓.๐	๗.๕ ๑๘.๕ ๑๓.๐ ๗.๕ ๕๓.๗ ๗๕.๗ ๑๓.๐	๕๕.๕ ๗.๕ ๑๓.๐	๗.๕ ๑๓.๐
ครอบครัว	$X^2 = 0.๑๘๙๓$	$X^2 = 0.๓๕๐๖$	$X^2 = 0.๓๕๖๘$	$X^2 = 0.๐๑๕๒$
๑-๕ คน	๑๕.๓ ๒๕.๒ ๑๑.๐ ๕๐.๕	๑๕.๕ ๒๕.๓ ๕.๕ ๕๕.๐ ๗๐.๓ ๑๕.๕ ๑๕.๕	๕๗.๑ ๕.๕ ๑๕.๕	๕.๕ ๑๕.๕
๕-๘ คน	๑๒.๓ ๓๘.๕ ๑๒.๓ ๓๖.๙	๑๕.๘ ๒๘.๗ ๘.๒ ๓๓.๖ ๗๗.๐ ๑๖.๗ ๑๐.๗	๕๙.๘ ๙.๐ ๑๖.๗	๙.๐ ๑๖.๗
> ๙ คน	๑๓.๑ ๔๑.๐ ๑๕.๘ ๓๑.๑	๑๘.๐ ๒๑.๓ ๖.๖ ๓๖.๑ ๘๐.๓ ๑๕.๘ ๕.๙	๗๕.๕ ๕.๙ ๓๑.๓	๕.๙ ๓๑.๓

๕. ไหว้พระจันทร์ (Moon Festival) เป็นเทศกาลเก่าแก่ของชาวจีน ที่รำลึกถึงคุณงามความดีของเจ้าหญิงเซียงง้อซึ่งได้ทรงคัดค้านต่อการแผ่กษัตริย์ภาพของพระราชบิดา จนเจ้าหญิงต้องสิ้นพระชนม์ ทำให้พระราชบิดาทรงเลิกทำสงคราม และด้วยทรงระลึกถึงพระราชธิดา จึงทรงจัดให้มีการไหว้พระจันทร์ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ และได้สืบเป็นประเพณีต่อมาจนถึงปลายราชวงศ์หมิง ชาวจีนได้ถูกเกณฑ์แรงงานให้ไปช่วยขุดลอกแม่น้ำเหลือง ทำให้ได้รับความลำบากอย่างยิ่ง จึงเกิดขบวนการต่อต้านหมิงเจี้ยวขึ้น ขบวนการนี้ได้อาศัยกำลังของชาวนา โดยชักลอบขายนัดแนะกัน ด้วยการสอดรหัสลับกำหนดวันก่อนการไปยิงชาวนาไว้ในขนมเปี๊ยะ ทำให้ขบวนการหมิงเจี้ยวสามารถรวบรวมชาวนาล้มล้างราชวงศ์หมิงได้สำเร็จ ชาวจีนจึงให้ความสำคัญแก่เทศกาลไหว้พระจันทร์ยิ่งขึ้น

เมื่อถึงวันไหว้พระจันทร์ ชาวจีนจะประกอบพิธีภายในครอบครัว โดยในตอนเย็นจะจัดโต๊ะบูชาไว้ที่หน้าบ้าน สองข้างโต๊ะจะผูกอ้อยทั้งต้นไว้ ทำเป็นรูปโค้งเข้าหากัน บนโต๊ะจะตั้งอาหารเจ ขนม ผลไม้ และเครื่องสำอางค์ และตั้งกระถางธูปสำหรับจุดไหว้พระจันทร์ นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งศาลเจ้าหญิงเซียงง้อ เป็นศาลเล็กๆ ภายในมีเจ็ดรูปเจ้าหญิง ภายในนอกศาลประกอบด้วยกระดาดเงินกระดาดทอง และประดับศาลด้วยดอกไม้สี ระหว่างการบูชาจะมีการจุดประทัดดอกไม้ไฟ และโคมกระดาด บางครอบครัวจะมีการเล่นดนตรีพื้นบ้านประกอบเป็นที่รื่นเริงของสมาชิกภายในครอบครัว

เยาวชนจีนประมาณครึ่งหนึ่งในปัจจุบันนี้ ยังเห็นว่าควรมีวันไหว้พระจันทร์ต่อไป และที่บ้านของเยาวชนจีนที่เห็นด้วยก็ยังมีการจัดพิธีไหว้พระจันทร์อีก ซึ่งเป็นการตอกย้ำความเชื่อ ทั้งที่ความหมายของวันไหว้พระจันทร์ก็ไม่รู้เป็นส่วนใหญ่ ที่น่าสนใจคือ เยาวชนจีนยังมีอายุมากขึ้น ยังมีการศึกษาสูงขึ้น และยังอยู่ในครอบครัวขนาดเล็กจะยังไม่เห็นด้วยกับการมีเทศกาลนี้ จึงมีความเป็นไปได้มากกว่าเทศกาลไหว้พระจันทร์ จะหมดความนิยมลงไปทุกที เมื่อเทศกาลนี้ไม่สามารถสื่อให้เห็นถึงความรักชาติบ้านเมืองได้อีกต่อไป (ตารางที่ ๑๘)

๖. กินเจ (Vegetarian Festival) เป็นเทศกาลที่มีคติความเชื่อมาจากพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งสอนให้ทำความดี ละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ผู้ปฏิบัติธรรมก่อนชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ควรชำระร่างกายให้บริสุทธิ์ ด้วยการงดเว้นอาหารจากพวกเนื้อสัตว์ และพืชผักที่ก่อความก้ำกัณฑ์ ชาวจีนจึงได้จัดเทศกาลกินเจขึ้นในวันขึ้น ๑ ค่ำ ถึงวันขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๙ ทางจันทรคติ ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม เพื่อรักษาศีลและชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องปราศจากความเศร้าหมอง

เทศกาลกินเจเป็นทั้งเทศกาลระดับครอบครัวและระดับชุมชน เมื่อถึงระยะเวลาการกินเจ ครอบครัวที่กินเจจะทำอาหารเจให้สมาชิกภายในครอบครัวรับประทาน ทั้ง ๓ มื้อ รวม ๙ วัน และสมาชิกภายในครอบครัวบางคนอาจจะไปร่วมการกินเจตามโรงเจหรือศาลเจ้าจีน โดยผู้ไปกินเจจะนั่งขาหม้อหรือแต่งกายด้วยชุดขาวล้วน ถือศีล ๕ หรือศีล ๘ และจะไปชุมนุมอยู่ที่โรงเจตลอด ๙ วัน สวดมนต์ภาวนา และกินอาหารเจตามโรงเจจะจัดให้ ภายในโรงเจจะมีกลิ่นธูปวันเทียนจากไม้หอมกลบคลุ้งไปทั่ว และจะมีเสียงล่อโก๊ะและการสวดมนต์ดังอยู่แทบทั้งวัน ส่วนในศาลเจ้าจะมีแท่นบูชาเจ้ารูปเขียน ๙ รูป และจะมีการบูชาเขียนทั้ง ๙ รูปตลอด ๙ วัน

การกินเจของชาวจีนแตกต่างจากการกินมังสวิรัตของไทย ในด้านรูปแบบเท่านั้น ส่วนด้านเนื้อหาจะเหมือนกันคือ ด้านรูปแบบการกินเจจะรวมไปถึงการไม่กินผักที่ก่อให้เกิดความก้ำกัณฑ์ เป็นต้นว่า ต้นหอม กระเทียม พริก พริกไทย ส่วนการกินมังสวิรัตจะงดเว้นเฉพาะเนื้อสัตว์เท่านั้น ส่วนด้านเนื้อหา ทั้งการกินเจและมังสวิรัตก็เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ชาวชนจีนส่วนใหญ่จะรู้ว่าการกินเจ เป็นการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ และที่บ้านของเขาวงชนจีนก็มีการกินเจตามเทศกาลเป็นส่วนใหญ่ แต่เขาวงชนจีนส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมการกินเจ โดยเฉพาะเขาวงชนจีนยังมีการศึกษามากขึ้น จะยังเข้าร่วมกินเจน้อยลง (ตารางที่ ๑๙) แสดงว่าการกินเจเป็นเรื่องความเชื่อระหว่างกามารมย์กับอาหารว่ามีความสัมพันธ์กัน ผู้มีการศึกษาสูงขึ้นจึงไม่เชื่อเรื่องนี้ และถือว่าอาหารจากพวกเนื้อสัตว์ก็เป็นอาหาร ผักก็เป็นอาหาร ส่วนกามารมย์เป็นเรื่องของจิตใจแต่ละคน

ตารางที่ ๑๘ ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลไหว้พระจันทร์

สถานภาพ	ความหมายของเทศกาล	ไหว้พระจันทร์ที่บ้าน	วันไหว้พระจันทร์				
สังคม	กานั้ม เชียงอ ไม่น้ำจ	มี ไม่น้ำจ	ควรมี ไม่น้ำจ				
			ควรมี ไม่น้ำจ				
เพศ							
ชาย	๒๓.๓	๖๐.๖	๕๕.๕	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖
หญิง	๕๖.๕	๖๐.๖	๕๕.๕	๕๕.๕	๕๕.๕	๕๕.๕	๕๕.๕
อายุ							
๑๓-๑๕ ปี	๑๐.๖	๕๕.๕					
๑๖-๑๘ ปี	๑๓.๕	๕๓.๓					
๑๙-๒๕ ปี	๓๑.๕	๕๓.๓					
การศึกษา							
ม.๑-๓	๔๑.๑	๑๒.๓	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖
ม.๔-๖	๓๓.๓	๑๕.๕	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓
ปวช.๑-๓	๔๕.๕	๒.๕	๕๒.๒	๕๒.๒	๕๒.๒	๕๒.๒	๕๒.๒
มถ.๑-๕	๒๒.๒	๑๕.๕	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓
ครอบครัว							
๑-๕ คน	๒๖.๕	๑๑.๐	๕๒.๒	๕๒.๒	๕๒.๒	๕๒.๒	๕๒.๒
๕-๘ คน	๕๓.๕	๓.๕	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖	๕๖.๖
> ๙ คน	๕๑.๐	๑๕.๕	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓	๕๓.๓

ตารางที่ ๑๙ ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลกินเจ

สถานภาพ	ความหมายของเทศกาลกินเจ	กินเจที่บ้าน	การร่วมกินเจที่บ้าน				
สังคม	รักษา	ไม่แน่	มี	ไม่แน่	ร่วม	ไม่ร่วม	ไม่แน่
เพศ	ชาย	X ^๒ = ๐.๑๒๑๑	X ^๒ = ๐.๑๒๒๓	X ^๒ = ๐.๑๒๓๕	X ^๒ = ๐.๑๒๓๕		
	หญิง	๕.๓ ๒.๖	๑๕.๕ ๓.๖	๕๖.๑ ๕๓.๙	๖๕.๑ ๕๓.๙	๖๕.๑ ๕๓.๙	๑๐.๖ ๕.๙
	อายุ	X ^๒ = ๐.๕๕๐๒	X ^๒ = ๐.๑๒๓๐	X ^๒ = ๐.๑๒๓๐	X ^๒ = ๐.๑๒๓๐		
การศีกษา	๑๓-๑๕ ปี	๓.๐	๓.๑	๓๕.๖	๓๕.๖	๓๕.๖	๓.๑
	๑๖-๑๘ ปี	๒.๕	๒.๕	๑๖.๐	๑๖.๐	๑๖.๐	๒.๖
	๑๙-๒๕ ปี	๕.๖	๒.๒	๑๓.๕	๑๓.๕	๑๓.๕	๕.๕
ครอบครัว	๒.๑-๓	๒.๓	๒.๒	๒๖.๒	๒๖.๒	๒๖.๒	๒.๖
	๓.๔-๖	-	๑.๓	๑๒.๖	๑๒.๖	๑๒.๖	๑.๖
	๗.๑-๑๑	๓.๒	๕.๖	๑๕.๙	๑๕.๙	๑๕.๙	๓.๒
ครอบครัว	๓.๑-๕	๓.๖	๓.๖	๕๐.๑	๕๐.๑	๕๐.๑	๓.๖
	๑-๕ คน	๕.๕	๓.๐	๑๒.๖	๑๒.๖	๑๒.๖	๓.๐
	๕-๘ คน	๓.๓	๒.๕	๑๒.๓	๑๒.๓	๑๒.๓	๒.๕
> ๙ คน	๓.๓	๓.๖	๓.๖	๓.๖	๓.๖	๓.๓	

- ๑ รักษาประเพณีการกินเจ
- ๒ ด้รงความเป็นเงิน

ในปัจจุบันนี้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ในประเทศไทย เริ่มจะไม่ค่อยเชื่อถือเทศกาล ทั้ง ๘ อย่าง เสมอกัน เพราะการถ่ายทอดความเชื่อและรูปแบบของพิธีกรรมตามเทศกาล จากชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นปู่ย่าสืบทอดกันมาไม่มีความบกพร่อง เพราะชุมชนจีน ใช้วิธีการถ่ายทอดเทศกาลด้วยการปฏิบัติเป็นครอบครัว และสนับสนุนโดยสมาคมจีนตามแนวทางการถ่ายทอดแบบนี้ สารสำคัญแห่งเทศกาลจะขาดหายไป ประกอบกับฤดูกาล และสภาพแวดล้อมของไทยก็ต่างจากประเทศจีน เทศกาลบางอย่างจึงไม่สามารถสื่อไปถึงต้นกำเนิดแห่งเทศกาลได้ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงสามารถรักษาเทศกาลจีนที่มีเหตุผลสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในสังคมไทยได้เท่านั้น เมื่อมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางเทศกาลจีนจากชาวจีนรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูกหลานซึ่งเป็นเยาวชนจีน สารสำคัญก็ยิ่งสูญหายไปจนไม่สามารถอธิบายให้ลูกหลานรู้ได้ว่า เทศกาลมีความเป็นมาอย่างไร องค์กรพิธีที่ถูกต้องมีอะไร และต้องการผลอะไรที่มากกว่าการปฏิบัติตามบรรพบุรุษ เยาวชนจีนจึงรับความรู้ความเข้าใจในเทศกาลจีนมาเพียงรูปแบบเท่านั้น เมื่อไม่คอยคำนึงถึงแก่นสารของเทศกาลจีน การดำรงรักษาเทศกาลจีนเพื่อคงความเป็นจีนก็เป็นไปไม่ได้ ประกอบกับเยาวชนจีนได้รับการศึกษาตามระบบไทย ซึ่งให้ความรู้เฉพาะด้านเทศกาลไทยและผู้มีการศึกษาสูงขึ้น จะยังมีเหตุผลมากขึ้น เทศกาลจีนที่ไม่ค่อยมีเหตุผลจึงได้รับความนิยมน้อยลงเป็นลำดับ และมีแนวโน้มว่า เทศกาลไทยจะเข้าแทนที่เทศกาลจีนได้ในอนาคต

พัฒนาการของบูรณาการทางวัฒนธรรมจีน-ไทย

นักวิชาการเคยตั้งข้อสังเกตว่าศาสนาสามารถเป็นเครื่องมือในการบูรณาการชนกลุ่มน้อยให้เข้ากับชนกลุ่มใหญ่ได้อย่างแนบเนียน และได้ยกตัวอย่างความสำเร็จของการบูรณาการชาวเขาในบริเวณภาคเหนือของไทย ให้รับศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเพื่อจะได้เป็นคนไทยต่อไปในอนาคต โดยเริ่มจากรัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีนโยบายบูรณาการแห่งชาติ แล้วนำไปสู่การปฏิรูปการบริหารคณะสงฆ์ในระดับจังหวัด จนเกิดโครงการพระธรรมทูตและพระธรรมจาริก ที่สามารถบูรณาการชาวเขาเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมไทยได้ในที่สุด (Suksamran, ๑๙๘๒ : ๕)

บูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างชาวจีนกับสังคมไทย ก็มีลักษณะ เช่นเดียวกับระหว่างชาวเขากับชาวไทย โดยเริ่มจากศาสนาเป็นหลัก เนื่องจากศาสนาเป็นที่มาแห่งพิธีกรรมและ เทศกาลเป็นส่วนใหญ่ ถ้าสามารถเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาของเขาวงชนจีนได้ โอกาสที่เขาวงชนจีนจะยินยอมปรองดองกับความเชื่อทางศาสนาของชนชาวไทยก็มีมากขึ้น การปรองดองระหว่างความเชื่อในสองศาสนา จะเริ่มจากการคลายความเชื่อทางศาสนาเดิมลง การปฏิบัติตามรูปแบบทางศาสนาจะคงเหลือแต่ที่เป็นหลักๆ และจะตัดรายละเอียดปลีกย่อยออก แล้วหันไปรับการปฏิบัติตามรูปแบบทางศาสนาของชนชาวไทยเข้ามาผสมผสาน รวมทั้งการยอมรับความเชื่อทางศาสนาของชนชาวไทยบางส่วน พัฒนาการของขั้นตอนเหล่านี้ถือเป็นวิวัฒนาการแห่งบูรณาการทางวัฒนธรรม ที่มีจุดเริ่มต้นที่การกำหนดนโยบายบูรณาการทางวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในศาสนาพิธีกรรมและ เทศกาลของชนกลุ่มน้อย และสุดท้ายจะมีการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบแห่งการปรองดองทางวัฒนธรรมระหว่างเขาวงชนจีนกับชนชาวไทย

บูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างเขาวงชนจีนกับชาวไทย มีพัฒนาการด้านเนื้อหาและรูปแบบแห่งการปรองดองทางศาสนา พิธีกรรมและ เทศกาลดังนี้

๑. บูรณาการทางศาสนา เขาวงชนจีนส่วนใหญ่ยังคงเคารพศาสนาของขงจื้อ คือมีความกตัญญูต่อบุพการีและ เคารพผู้อาวุโส ทำให้เขาวงชนจีนบูชาบรรพบุรุษ เพื่อแสดงถึงความกตัญญูแก่เวที มิใช่แสดงถึงความเชื่อในเรื่องวิญญาณ แต่เขาวงชนจีนก็บูชาเจ้าตามลัทธิเต๋า เช่นเดียวกับบูชาพระโพธิสัตว์ตามความเชื่อของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งเขาวงชนจีนถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถอานวยพรให้กับผู้บูชาได้ เมื่อเขาวงชนจีนถนอนความเชื่อในเรื่องวิญญาณ ทำให้เขาวงชนจีนเหล่านี้ละเลยในรูปแบบที่ปฏิบัติตามศาสนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิญญาณ ประกอบกับเขาวงชนไม่ค่อยไปวัดมหายาน ซึ่งมีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับวัดเถรวาท และไปวัดเถรวาทแทน ทำให้เขาวงชนจีนรับรูปแบบของเถรวาทเข้ามาด้วย เป็นต้นว่า การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า บวชเรียน การตักบาตร การไหว้พระพุทธรูป พัฒนาการแห่งการรวมรูปแบบทางศาสนาของชาวจีนกับของชาวไทย ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ชาวจีนรุ่นพ่อ

แม่ เมื่อพัฒนาการมาถึงเยาวชนจีนรุ่นปัจจุบัน เยาวชนจีนจึงทิ้งไหว้เจ้าและไหว้ศาลพระภูมิ บูชาเจ้าแม่กวนอิมและบูชาพระพุทธรูป ทำบุญกับมูลนิธิและทำบุญตักบาตร เทกระจาดกินเจ กับทอดกฐินทอดผ้าป่า จนแยกกันไม่ออก

๒. **บูรณาการทางพิธีกรรม** เยาวชนจีนในปัจจุบัน ได้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของจีนโดยได้รวมเอาพิธีกรรมของไทยเข้าไปผสมผสานอย่างกับเป็นของคู่กัน ดังจะเห็นว่า พิธีกรรมแต่งงานจะเป็นแบบจีน-ไทย คือมีการหมั้น การคารวะน้ำชา การทำบุญตักบาตร การรดน้ำสังข์และการจัดงานเลี้ยงในตอนค่ำ พิธีชายังก็มีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า และตอนเที่ยงมีการเลี้ยงโต๊ะจีน ส่วนพิธีงเด็กก็มีการแต่งตัวศพ การไว้ทุกข์ระหว่างงานศพ การสวดศพที่วัดไทย การทำงเด็กโดยพระภิกษุ มหายาน จากนั้นก็ฝังข้างเผ่าข้างตามแต่ศรัทธา เยาวชนจีนมีความเห็นว่าพิธีกรรมที่มีการบูรณาการระหว่างแบบจีนและแบบไทย ได้กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติไปแล้ว

๓. **บูรณาการทางเทศกาล** เยาวชนจีนส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยกับเทศกาลตรุษจีนและเซ็งเม้ง และทั้งสองเทศกาลนี้ เยาวชนจีนได้นำหลักปฏิบัติของชาวไทยเข้ามาผสมด้วย ดังจะเห็นว่าในเทศกาลตรุษจีน เยาวชนจะทำความสะอาดบ้านเรือน บูชาบรรพบุรุษ ไหว้เจ้า แต่เอ๋ย ไหว้พระพุทธรูป ทำบุญตักบาตร ส่วนในวันเซ็งเม้ง ก็อาจมีการทำบุญตักบาตรอุทิศกรวดน้ำไปให้บรรพบุรุษ และไปบูชาบรรพบุรุษที่สุสานจีน สำหรับเทศกาลขนมจ้าง สารทจีนและไหว้พระจันทร์ เยาวชนจีนไม่ค่อยรู้ความหมายอันแท้จริง และคิดว่า เป็นเทศกาลบูชาบรรพบุรุษ และขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีเยาวชนจีนกว่าครึ่งหนึ่งไม่เห็นด้วยกับเทศกาลทั้งสองนี้ ส่วนเทศกาลกินเจ เยาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมเพราะไม่เห็นด้วยกับการกินอาหารเฉพาะผักอย่างเดียว แม้ว่าจะเป็นเพียงช่วงสั้น ๆ

พัฒนาการของบูรณาการทางวัฒนธรรมจีน-ไทย ได้มาถึงจุดที่เยาวชนจีนส่วนใหญ่ยอมรับรูปแบบทางศาสนา พิธีกรรม และเทศกาลของทั้งจีนและไทย เพราะเยาวชนจีนได้เติบโตขึ้นมาในสังคมไทย มีมิตรสหายเป็นชาวไทย และบางครั้งมีคู่รักและคู่สมรสเป็นชาวไทย ประกอบกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ก็ได้ยอมรับรูปแบบทางศาสนา

พิธีกรรมและเทศกาลไทยบางอย่างมาแล้ว เยาวชนจีนเพียงแค่เพิ่มเติมการยอมรับมากขึ้นเท่านั้น ทำให้สามารถลดความแตกต่างทางวัฒนธรรมจีน-ไทยลงได้มาก

สรุป

เยาวชนจีนที่เติบโตขึ้นมาในสังคมไทย โดยต้องอยู่ในสภาพที่สมาคมแห่งชาติจีนได้ลดบทบาทลงไปมาก โรงเรียนจีนต้องสอนหนังสือไทย ครอบครัวยอมรับวัฒนธรรมไทยบางอย่าง การถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนสู่เยาวชนจีน จึงกระทำได้ทางเดียวคือผ่านครอบครัว แต่ครอบครัวก็รับหน้าที่นี้ได้ไม่เต็มที่ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงเลือกการถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเป็นหลักแก่ลูกหลานจีน ดังนั้น เยาวชนจีนยังคงรักษารูปแบบทางศาสนาจีน พิธีกรรมและเทศกาลจีนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และเยาวชนจีนได้อาศัยหลักความกตัญญูนี้เป็นหลักการในการรับรูปแบบทางศาสนา พิธีกรรมและเทศกาลไทย นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจว่า เยาวชนจีนได้รับการศึกษาไทยอย่างเต็มที่ จึงมีความเข้าใจวัฒนธรรมไทยพอสมควร ประกอบกับความไม่ค่อยรู้เรื่องวัฒนธรรมจีน เยาวชนจีนจึงยอมรับวัฒนธรรมไทยเข้ามาบางส่วน เพื่อทดแทนความไม่รู้และไม่เข้าใจในวัฒนธรรมจีน แต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมจีนในส่วนที่เป็นเรื่องความกตัญญู เพราะ เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับครอบครัวจีนจริง ๆ

บทที่ ๔

บูรณาการทางสังคมของเยาวชนจีน

สังคมจีนในเมืองไทยได้รับความสนใจจากนักวิชาการมาตลอด มิใช่ว่ามี ย่านชาวจีนอยู่ในจังหวัดใหญ่ ๆ ของไทย เพราะนั่นเป็นภาพลักษณ์ที่สามารถพบเห็น ได้ตามเมืองใหญ่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ชาวจีนได้ อพยพมาอยู่ประเทศไทยตลอดทั้ง ๙ รัชกาล น้อยบ้างมากบ้างตามสภาวะการณที่ เปลี่ยนแปลงไปของทั้งสองประเทศ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในสมัยต้นราชวงศ์จักรี ส่วนใหญ่จะเป็นชายจีน (Skinner, ๑๙๕๗ : ๒๙-๕๘) ไม่มีครอบครัวติดมาด้วย เมื่อมาอยู่เมืองไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งจะสมรสกับสตรีไทย และยอมรับนับถือพระพุทธ ศาสนานิกายเถรวาท ประกอบกับนโยบายของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชที่ต้องการให้ลูก หลานของชาวจีนเหล่านี้ แสดงตนเป็นจีนหรือเป็นไทยอย่างใดอย่างหนึ่งโดยแจ่มแจ้ง สังคมครึ่งจีนครึ่งไทยจึงไม่เกิดขึ้นในสังคมไทย ลูกหลานของชาวจีนจึงสามารถเข้า ได้กับทั้งชาวจีนและชาวไทย จนในที่สุดลูกผสมกลมกลืนเป็นคนไทยหมด ดังปรากฏว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เคยทรงสำรวจข้าราชการ แล้วพบว่า มีเชื้อชาติจีนอยู่ถึง ๙ ใน ๑๐ คน (Purcell, ๑๙๕๑ : ๑๙๙)

สภาวะแห่งการบูรณาการชาวจีนเข้าสู่สังคมไทย เป็นสภาวะที่ค่อยเป็น ค่อยไป ชาวจีนอพยพรุ่นแรก ๆ ได้กลายเป็นชาวไทยไปเกือบหมดสิ้น ส่วนชาวจีน ที่อพยพเข้ามาครั้งใหญ่ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๙๘ ก็ได้เข้าสู่วัฏจักรแห่งการ บูรณาการทางสังคมของชนกลุ่มน้อยเข้าสู่สังคมของชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งเริ่มจากการที่รัฐ- บาลไทยมีนโยบายการจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพ และการให้การศึกษาไทย ซึ่งได้นำ ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของครอบครัวจีน การศึกษาของเยาวชนจีนและ การใช้ภาษาจีน จนเกิดเป็นภาพแห่งพัฒนาการของบูรณาการทางสังคมจีน-ไทยใน ปัจจุบัน

นโยบายการจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพและโรงเรียนจีน

ก่อนพ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐบาลไทยได้ปล่อยให้ชาวจีนอพยพเข้า-ออกอย่างเสรี เป็นเหตุให้ชาวจีนตกค้างอยู่ในประเทศไทยปีละประมาณเกือบ ๒๐,๐๐๐ คน พลเมืองจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้หยุดชะงักลงใน พ.ศ. ๒๔๙๐ เมื่อรัฐบาลไทยได้เริ่มจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพเข้าให้เหลือเพียงปีละ ๑๐,๐๐๐ คน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๙๒ รัฐบาลไทยได้จำกัดจำนวนลงมาเหลือเพียงปีละ ๒๐๐ คน และรัฐบาลได้ผ่านพระราชบัญญัติการทะเบียนต่างด้าว เพื่อประโยชน์ในการควบคุมชาวต่างด้าวให้เป็นระเบียบยิ่งขึ้นในปีต่อมา (Thompson and Adloff, ๑๙๕๕ : ๔๕) ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลไทยยังพยายามหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะลดจำนวนชาวจีนเข้าเมือง โดยยินยอมให้ชาวจีนซึ่งอยู่ในประเทศไทยแล้ว ได้รับอนุญาตชั่วคราวสมัครเข้าอยู่ในโควต้าคนเข้าเมืองได้ ทำให้ผู้ที่ประสงค์จะกลับไปเยี่ยมญาติที่เมืองจีน ได้ขออนุญาตเข้าไปอยู่ในโควต้าคนเข้าเมือง เป็นจำนวนมากในที่สุด ทำให้ชาวจีนต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยเป็นรายใหม่มีน้อยลงอย่างมาก และชาวจีนที่กลับไปเยี่ยมญาติตามโควต้าคนเข้าเมืองนี้ ต้องกลับมาภายในกำหนดเวลาตามหนังสือเดินทาง มิฉะนั้นจะเสียสิทธิกลับเข้าประเทศ ส่วนชาวจีนต่างด้าวที่ประสงค์จะเข้าสู่ประเทศไทย จะต้องไปขอวีซ่ากับกงสุลไทย ชาวจีนที่มาถึงใหม่จะต้องไปลงทะเบียนไว้กับสถานเอกอัครราชทูตจีน โดยมีญาติสองคนเป็นผู้เซ็นค้ำประกัน

นโยบายการจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพในปี ๒๔๙๐ เป็นหนึ่งในหลายนโยบายที่นำไปสู่ลัทธิชาตินิยมก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง และจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง จึงได้สั่งดำเนินการต่อ แต่แปลงลัทธิชาตินิยมเสียใหม่ ให้ออกมาในรูปของการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ และชาวจีนเป็นผู้นำลัทธิคอมมิวนิสต์มาสู่ประเทศไทย ชาวจีนจึงถูกต่อต้านไปด้วย รัฐบาลจึงไม่เพียงแต่มีการจำกัดจำนวนชาวจีนเท่านั้น แต่ยังได้จำกัดกิจกรรมทางสังคมของชาวจีนด้วย โดยหวังว่ากิจกรรมเหล่านั้นจะไม่สามารถเป็นพื้นฐานให้ชาวจีนถ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ไปสู่บุตรหลานที่เกิดในไทยได้ โดยเฉพาะกิจกรรมทางการศึกษา

ในระยะก่อน พ.ศ. ๒๔๖๑ ชาวจีนได้จัดตั้งโรงเรียนจีนเป็นจำนวนมาก โรงเรียนเหล่านี้ได้ทำการสอนภาษาจีนล้วน และต่างก็ไม่มีหลักสูตรเป็นการเฉพาะ การอบรมกลุ่มเกลาก็เป็นไปเพื่อการปลูกฝังค่านิยมจีนเป็นปฐม รัฐบาลไทยจึงได้พิจารณาว่า การเรียนการสอนแบบนี้ไม่เหมาะสมแก่เยาวชนจีนที่จะต้องเติบโตเป็นพลเมืองไทย จึงได้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๖๑ ขึ้น เพื่อให้โรงเรียนราษฎร์ทั่วประเทศมาจดทะเบียนและขอจัดตั้งให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อควบคุมโรงเรียนจีนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย และจัดหลักสูตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

แม้ว่าพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์จะเข้มงวดกวาดขัน โรงเรียนจีนเกือบก็ตั้งกันอย่างดาษดื่น โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชาวจีนโพ้นทะเลเกือบคนว่าเป็นพลเมืองของประเทศที่ชนะสงคราม จึงได้เปิดโรงเรียนจีนเกือบขึ้นมาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำการสอนภาษาจีนทั้งสิ้น ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษา ครูผู้สอนก็ไม่มีคุณภาพ ทั้งยังฝึกฝืนในลัทธิการเมืองต่าง ๆ กัน ไม่มีแบบเรียนที่ได้มาตรฐาน มีการชักธงชาติจีน และร้องเพลงชาติจีนในโรงเรียนอย่างไม่ว่าจนถึงกฎหมายไทย

การเปิดโรงเรียนจีนเกือบเกิดขึ้นในระยะที่รัฐบาลไทยได้ยินยอมผ่อนปรนให้โรงเรียนจีนเหล่านี้ แต่การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ก็ไม่มีที่ท่าว่าจะยุติลง และโรงเรียนจีนที่ได้เปิดขึ้นก็มีมากกว่า ๒๐๐ โรงเรียนทั่วประเทศ รัฐบาลไทยจึงได้มีนโยบายจำกัดจำนวนโรงเรียนจีนใน พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นผลให้โรงเรียนจีนไม่ได้รับการอนุญาตให้จัดตั้งใหม่ ถ้าโรงเรียนจีนใดถูกสั่งปิดกิจการ ล้มเลิกไปเอง ถูกไฟไหม้หรือถูกลักที่ จะไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการกิจการต่อไป โรงเรียนจีนจึงลดจาก ๒๗๖ แห่งในพ.ศ. ๒๔๙๑ เหลือเพียง ๑๖๘ แห่งในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ ในปัจจุบันนี้โรงเรียนจีนได้ลดจำนวนลงไปอีก เพราะไม่อาจแข่งขันกับโรงเรียนรัฐบาลได้

เมื่อสังคมจีนไม่ได้รับกระแสวัฒนธรรมจากชาวจีนพื้นทะเลที่อพยพเข้ามาใหม่ ส่วนสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันสำคัญในการถ่ายทอดภาษาจีนและค่านิยมจีนก็มีอันต้องล้มเลิกไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสังคมจีนเป็นสังคมเปิด สังคมจีนจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในหลายลักษณะ ทั้งด้านครอบครัว การศึกษาและภาษา

ความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวจีน

ชาวจีนถือว่าครอบครัวเป็นหน่วยสังคมขั้นรากฐานที่สำคัญ ครอบครัวจีนจะรับผิดชอบทุกอย่างในความเป็นอยู่ของสมาชิก ตั้งแต่เรื่องสุขภาพ การทำงาน การศึกษา การครองคู่ บังคับ และ การดำรงชีวิตอื่น ๆ เท่ากับว่าครอบครัวมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมต่อสวัสดิภาพและสวัสดิการของสมาชิกทุกคนในครอบครัว เมื่อชาวจีนเชื่อถือลัทธิขงจื้อ ครอบครัวจีนจึงถือเสมือนหนึ่งเป็นหน่วยทางศาสนา โดยมีคตินิยมว่า ความเป็นอยู่ที่ดีของบุตรหลานในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับระดับความซื่อสัตย์กตัญญูที่บุตรหลานมีต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ครอบครัวจีนจะเป็นแหล่งการศึกษาทางศีลธรรม ที่อบรมกล่อมเกล้าให้เยาวชนจีนมีความจงรักภักดี กตัญญู และพากุมิใจในครอบครัว รวมทั้งสอนให้หนีภัยผู้มีอาวุโสว่าเป็นผู้มีปัญญา คู่และผู้เยาว์ และให้ความสำคัญแก่สมาชิกทุกคนในครอบครัว

ถ้าพิจารณาโดยเปรียบเทียบตามความเชื่อทางศาสนาแล้ว ชาวจีนและชาวไทยมีพื้นฐานเดียวกันมาจากพระพุทธศาสนา เมื่อเปรียบเทียบตามกลไกทางสังคมแล้ว ระเบียบและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจีนเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมแบบไทยเป็นอย่างดี ดังจะเห็นว่า บทบาทและหน้าที่ของครอบครัวจีน ได้แสดงออกในลักษณะของสมาคมตระกูล (แซ่) ต่าง ๆ และสมาคมแซ่จะสะท้อนให้เห็นถึงการรวมกลุ่มครอบครัวจีนที่พูดภาษาจีนท้องถิ่นเดียวกันอีกด้วย สมาคมจีนเหล่านี้ที่สุดจะไปรวมตัวกันเป็นหอการค้าจีน ซึ่งจะเป็นผู้แทนของชุมชนชาวจีนในการติดต่อกับรัฐบาลไทย

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ครอบครัวจีนยังทำหน้าที่เป็นกลไกที่ถ่ายทอดค่านิยมจีนไปสู่บุตรหลาน โดยเฉพาะความเชื่อทางศาสนา แต่ความเชื่อทางสังคมจำเป็นต้องอาศัยสภาพแวดล้อมเป็นส่วนเสริมส่งด้วย ปรากฏว่า ในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมาทั้งสังคมไทยและสังคมจีนมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ความเปลี่ยนแปลงนี้ถือเป็นอันตรกิริยาปกติที่เกิดขึ้นระหว่างสังคมจีนกับสังคมไทย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อครอบครัวจีนดังนี้

๑. ขนาดของครอบครัว ตามแนวความคิดทางเชื้อชาติที่ชาวจีนรับมาจากลัทธิขงจื้อ ได้มีผลต่อการสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นภายในครอบครัวจีน โดยหลักการทางศีลธรรมของจารีตจีนได้เน้นความสัมพันธ์ของบุคคล ๕ ประการคือ ระหว่างกษัตริย์กับไพร่ฟ้า บิดากับบุตรชาย พี่ใหญ่กับน้องเล็ก สามีกับภรรยา และเพื่อนกับเพื่อน ตามหลักความสัมพันธ์นี้ ๓ ใน ๕ เป็นเรื่องของครอบครัว โดยเฉพาะความกตัญญู (filial piety) ได้กลายเป็นแกนสำคัญของคณธรรมจีน แนวความคิดเกี่ยวกับความกตัญญูได้รับการพัฒนาต่อมาจนกลายเป็นหน้าที่ เป็นต้นว่า บุตรเคารพบิดามารดา น้องเล็กเคารพพี่ใหญ่ และกลายเป็นรูปแบบแห่งความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งจะสามารถป้องกันความสนิทสนมคั่นเคยของสมาชิกในครอบครัว จนละเลยหน้าที่แห่งความเคารพนับถือผู้อาวุโส ความช่วยเหลือกันภายในครอบครัวจีนได้นำไปสู่ความอยู่รอดในสังคมที่ต้องแข่งขันกับชาวไทย

ครอบครัวจีนมีขนาดและองค์ประกอบที่แตกต่างจากครอบครัวไทย ตามแนวความคิดแบบจีนดั้งเดิม ชาวจีนหลายชั่วอายุคนจะอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ภายใต้หลังคาเดียวกัน แต่ชาวจีนปัจจุบันจะเท่านั้นได้ก็ต่อเมื่อเป็นครอบครัวที่มั่งคั่งร่ำรวย เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครเป็นเงื่อนไขบังคับครอบครัวจีนต้องให้มีขนาดเล็กลง องค์ประกอบของครอบครัวจีนจึงเป็นแบบครอบครัวเล็กที่ประกอบด้วยบิดา มารดาและบุตรเท่านั้น (ตารางที่ ๒๐) ขนาดของครอบครัวจีนที่เล็กลงเช่นนี้ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากขนาดของครอบครัวจีนในชาวจีนรุ่นปู่ย่า ซึ่งเป็นครอบครัวขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง ครอบครัวแบบนี้จะประกอบด้วยบิดา มารดา บุตร สะกัและหลานเป็นอย่างน้อย โดยเฉพาะบุตรชายคนโตจะต้องอยู่กับบิดา

ตารางที่ ๒๐ สมาชิกในครอบครัวของเขาวชนจีน

ลำดับญาติ	มี	ไม่มี	ลำดับญาติ	มี	ไม่มี
ปู่	๑๑.๗	๘๘.๓	พี่สะใภ้	๑๕.๓	๘๔.๗
ย่า	๒๐.๔	๗๙.๖	น้องสะใภ้	๓.๓	๙๖.๗
ตา	๙.๑	๙๐.๙	หลานชาย	๑๘.๒	๘๑.๘
ยาย	๑๕.๐	๘๕.๐	หลานสาว	๑๗.๙	๘๒.๑
พ่อ	๘๔.๗	๑๕.๓	ลุง	๑๓.๑	๘๖.๙
แม่	๙๑.๖	๘.๔	ป้า	๑๕.๐	๘๕.๐
พี่ชาย	๖๐.๙	๓๙.๑	อาชาย	๑๙.๓	๘๐.๗
พี่สาว	๕๘.๐	๔๒.๐	อาหญิง	๑๙.๓	๘๐.๗
น้องชาย	๕๗.๓	๔๒.๗	น้าชาย	๑๒.๘	๘๗.๒
น้องสาว	๕๒.๒	๔๗.๘	น้าสาว	๑๔.๒	๘๕.๘

มารดา ทำให้สะใภ้คนโตและหลานเข้ามาอยู่ร่วมกัน ถ้าบุตรชายคนรองแต่งงานอาจต้องแยกครอบครัวออกไป โดยการแบ่งมรดกให้ส่วนหนึ่ง (Skinner, ๑๙๕๘ : ๕๗)

นอกเหนือจากอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ขนาดครอบครัวจีนเล็กลงแล้ว ค่านิยมของการมีหลายภรรยาตามแบบจารีตจีนของกลุ่มชนชั้นสูงชาวจีน ก็กำลังเสื่อมถอยลงอย่างรวดเร็ว อันสอดคล้องกับค่านิยมสมัยใหม่ของเมืองหลวง เมื่อค่านิยมของการมีหลายภรรยา (polygamy) หดหายไป ค่านิยมของการมีครอบครัวแบบชายาได้ค่อยๆ หดไปด้วย ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่จึงมีภรรยาเดียว ไม่ว่าจะมีการศึกษาสูงเพียงใด ร่ำรวยเพียงใดและความคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับภรรยาเดียวได้เป็นที่ยอมรับ

รับกันทั่วไปในชุมชนจีน ทำให้ทัศนคติของเยาวชนจีนยอมรับครอบครัวขนาดเล็ก (ตารางที่ ๒๑) ซึ่งเรื่องนี้มีลักษณะแตกต่างจากค่านิยมของขนาดครอบครัวของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่ต้องการมีบุตรหลายคน (๗-๙ คน) เพื่อช่วยดูแลกิจการค้าและบิดามารดาในยามแก่เฒ่า (สมบูรณ์ สุขสำราญและคณะ, ๒๕๓๐ : ๑๕) เพราะเยาวชนจีนมีการศึกษา มีความคิดสมัยใหม่ การพึ่งพิงบุตรในเชิงการค้าและการเลี้ยงดูจึงลดน้อยลงไป มีข้อที่น่าสังเกตว่า เยาวชนจีนยังอยู่ในครอบครัวใหญ่เท่าใด ก็ยังเห็นด้วยกับการมีครอบครัวขนาดเล็กมากขึ้นเท่านั้น

ตารางที่ ๒๑ ขนาดครอบครัวที่เยาวชนจีนนิยม

สถานภาพ	ขนาดของครอบครัว				สถานภาพ	ขนาดของครอบครัว			
	ใหญ่	กลาง	เล็ก	ไม่แน่ใจ		ใหญ่	กลาง	เล็ก	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.8899$				อายุ	$X^2 = 0.9869$			
ชาย	๑๘.๒	๙.๘	๖๓.๖	๘.๓	๑๓-๑๕ ปี	๒๔.๒	๑๐.๖	๕๔.๕	๑๐.๖
หญิง	๑๓.๖	๑๐.๖	๖๖.๒	๕.๖	๑๖-๑๘ ปี	๑๙.๓	๗.๖	๖๗.๒	๕.๙
					๑๙-๒๕ ปี	๑๑.๒	๑๓.๕	๖๙.๗	๕.๖
การศึกษา	$X^2 = 0.9044$				ครอบครัว	$X^2 = 0.0000$			
ม.๑-๓	๒๓.๓	๙.๖	๕๗.๕	๙.๖	๑-๔ คน	๙.๙	๔.๔	๘๐.๒	๕.๕
ม.๔-๖	๑๔.๑	๑๐.๓	๖๗.๙	๗.๗	๕-๘ คน	๑๒.๓	๑๓.๑	๖๖.๔	๘.๒
ปวช.๑-๓	๒๓.๒	๔.๓	๖๙.๖	๒.๙	> ๙ คน	๔๑.๐	๑๓.๑	๓๙.๓	๖.๖
มล.๑-๔	๙.๓	๑๘.๕	๖๔.๘	๗.๔					

๒. ความสัมพันธ์ทางแซ่ ชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่จะมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับคนแซ่เดียวกัน ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่อยู่ในมณฑลภาคใต้ของจีน กล่าวคือบางแซ่ในเมืองจีนอาจจะประกอบด้วยหลายร้อยครอบครัว และอยู่รวมกันในห้องถิ่นเดียวกัน ชาวจีนที่มีแซ่เดียวกันนี้ จะต่างกันเฉพาะชื่อเท่านั้น ด้วยการใช้นี้แซ่เดียวกันนี้ ชาวจีนสามารถสัมพันธ์เป็นสายเลือดเดียวกันได้ สามารถสืบบรรพบุรุษร่วมกันได้ถึง ๒๐ชั่วอายุคนหรือจนถึงบรรพบุรุษคนแรกที่ตั้งแซ่

ในเมืองจีนมีศูนย์กลางของแซ่เดียวกันอยู่ที่หอบรรพบุรุษ ซึ่งจะมีป้ายชื่อของบรรพบุรุษทุกชั่วอายุคนรวบรวมไว้ เพื่อทำการสักการบูชาบรรพบุรุษตามเทศกาล เพื่อแสดงถึงเกียรติคุณของต้นตระกูลในแต่ละแซ่ หอบรรพบุรุษยังมีหน้าที่ทางสังคมคือเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นปึกแผ่นของแซ่ และมีอำนาจหน้าที่เหนือชีวิตของคนแซ่เดียวกันในหลายลักษณะ เป็นต้นว่า การตัดสินคดี การบังคับคดี และการช่วยเหลือในยามตกทุกข์ได้ยาก หอบรรพบุรุษจึงเป็นสถาบันแห่งการรักษากฎหมายและระเบียบข้อบังคับทางสังคม ระงับข้อพิพาท บางครั้งลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการขับไล่ออกจากชุมชน ถ้ารุนแรงจะขับออกจากแซ่ หอบรรพบุรุษมีรายได้จากที่ดินที่มีผู้บริจาคให้ ซึ่งจะนำไปใช้สำหรับการศึกษา การรักษาพยาบาล การจัดพิธีแต่งงานและพิธีศพ การจัดพิธีตามเทศกาลและการดูแลผู้สูงอายุ (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๓๖-๓๘)

เมื่อชาวจีนรุ่นปู่ย่าอพยพมาอยู่เมืองไทย เท่ากับเป็นการตัดขาดจากการติดต่อ การควบคุม การปกป้องและการใช้บริการของหอบรรพบุรุษ ซึ่งเป็น การอพยพแบบจากชนบทจีนสู่เมืองหลวงไทย ชีวิตในเมืองหลวงที่มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง ทำให้ชาวจีนยังลดความผูกพันในสังคมแซ่ของตนลง ประกอบกับรัฐบาลไทยได้เข้มงวดการอนุญาตให้ชาวจีนเข้าประเทศ ทำให้บทบาทของหอบรรพบุรุษลดลงอย่างมาก จนเห็นห่างกันไปในภายหลัง

อย่างไรก็ตาม ชาวจีนรุ่นปู่ย่ายังมีความจำเป็นที่จะต้องรวมกลุ่มกัน เพื่อช่วยเหลือชาวจีนด้วยกันในเมืองไทย และการรวมกลุ่มที่ง่ายที่สุดคือ การรวมกลุ่มแค่เดียวกัน ชาวจีนจึงจัดตั้งสมาคมแข่งขันโดยรวบรวมคนแค่เดียวกันมาเป็นสมาชิก แม้จะไม่มีคามผูกพันทางสายเลือด ซึ่งแตกต่างจากหอบรรพบุรุษที่มีสมาชิกเป็นสายเลือดเดียวกัน สมาคมแข่งจึงไม่มีป้ายชื่อของบรรพบุรุษร่วมกัน มีแต่รูปของบุคคลสำคัญที่เข้าร่วมก่อตั้งสมาคมแข่งติดไว้แทนที่ในหอประชุมใหญ่ หอประชุมของสมาคมแข่งนี้ มีเพื่อเป็นที่พบปะสังสรรค์กันระหว่างมิตรสหายและการเจรจาทางธุรกิจ รวมทั้งใช้เป็นสถานที่แต่งงานและจัดงานสังสรรค์อื่นๆ ผู้ที่เป็นกรรมการของสมาคมแข่งมักเป็นคนหนึ่งที่มั่งคั่ง สมาคมแข่งจึงมีรายได้จากการบริจาคมากและมีการนำเงินรายได้มาช่วยเหลือโรงเรียนจีน โรงพยาบาลจีน วัดจีนและจัดสวัสดิการอื่น ๆ ให้กับชาวจีนที่ยากจนนอกแคว้นอีกด้วย การดำรงอยู่ของสมาคมแข่งสามารถเป็นพื้นฐานให้การดำรงอยู่ของสังคมจีนได้ระดับหนึ่ง

สังคมชาวจีนรุ่นปู่ย่าได้อาศัยสมาคมแข่งเป็นศูนย์กลางของการสมาคม แต่ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ได้เริ่มคลายความศรัทธาที่มีต่อสมาคมแข่ง เพราะสภาพแห่งการรวมกลุ่มเพื่อความอยู่รอดของผู้โดดเดี่ยว อย่างชาวจีนรุ่นปู่ย่าได้ค่อย ๆ หดไป เพราะชาวจีนที่เกิดในไทยในรุ่นพ่อแม่ ได้รวมกลุ่มกันกับเพื่อนชาวไทยก่อตั้งสมาคมต่าง ๆ ที่มีลักษณะไม่ผูกพันเชื้อชาติหรือตระกูล เป็นต้นว่า สมาคมศิษย์เก่าของโรงเรียนต่าง ๆ ในย่านเยาวราช-บางรัก สมาคมเหล่านี้ได้ขึ้นมาทดแทนสมาคมแข่ง และต่อมาได้มีการจัดตั้งสมาคมการค้าต่าง ๆ ตามสาขาธุรกิจที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกได้มากกว่า ซึ่งได้ขึ้นมาทดแทนสมาคมกลุ่มภาษาของชาวจีนรุ่นปู่ย่า นักวิชาการจึงสังเกตเห็นมาตั้งแต่ ๓๐ ปีแล้วว่า สมาคมแต่जू สมาคมฮกเกี้ยน สมาคมไทหล่า สมาคมกวางตุ้ง และสมาคมแคะ ได้มีบทบาทลดน้อยลงไปในกลุ่มชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เกิดในเมืองไทย (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๕๐)

เมื่อสมาคมแข่งและสมาคมกลุ่มภาษาของชาวจีน ลดบทบาทลงไปอย่างมากจากสาเหตุที่กล่าวมาแล้ว สำหรับเยาวชนจีนซึ่งเป็นชาวจีนรุ่นลูกและหลาน มีสาเหตุที่แตกต่างกันไประุ่นพ่อแม่ในการไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสมาคมแข่ง กล่าวคือเยาว-

ชนจีนในปัจจุบันส่วนใหญ่ ไม่ได้นับญาติจากคนแค่เดียวกัน เขาชนจีนเหล่านี้จึงไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องไปสังสรรค์กับคนแค่เดียวกันในสมาคมแค่ (ตารางที่ ๒๒) เช่นเดียวกับการไม่ได้ภาคภูมิใจในกลุ่มภาษาพูดจีนเท่ากับชาวจีนรุ่นปู่ย่า เขาชนจีนจึงไม่ค่อยได้ใส่ใจในสมาคมกลุ่มภาษาพูดจีน แต่ด้วยการเติบโตของชุมชนจีนในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มจะเป็นไปได้มากกว่า เขาชนจีนจะคลายความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย และหันไปใช้นามสกุลไทยมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งเขาชนจีนเหล่านี้ไม่สามารถสืบต้นกำเนิดของวงศ์สกุลได้ และกลายเป็นสกุลไทยใหม่ขึ้นมาต่างหากในอนาคต

๓. ทายาทจีน ภายในครอบครัวจีน บรุษเป็นผู้นำ สตรีเป็นผู้ตาม เพราะบรุษเป็นผู้สืบต่อระหว่างอดีตกับอนาคตของครอบครัว บรุษมีบทบาทเสมือนนักบวชที่มีหน้าที่บูชาบรรพบุรุษ และอาชีพของบรุษจะเป็นตัวกำหนดฐานะหรือจุดยืนของครอบครัวในชุมชนชาวจีน ครอบครัวจีนจึงถือบรุษเป็นใหญ่ ทุกครอบครัวจีนจึงต้องการบุตรชายไว้สืบสกุล ส่วนบุตรสาวมีหน้าที่เพียงรอวันแต่งงาน และย้ายไปอยู่บ้านอื่น ในขณะที่บุตรชายถูกฝึกหัดการงานอาชีพ บุตรสาวจะถูกฝึกหัดงานบ้าน เพื่อเตรียมตัวไปเป็นแม่ศรีเรือนของครอบครัวอื่น ครอบครัวจีนจึงถือว่าบุตรสาวนำมาซึ่งความสูญเสียแรงงานของครอบครัว (Latourette, ๑๙๖๖ : ๕๓๕)

ตามปรัชญาธรรมชาติของจีนเกี่ยวกับหยิน-หยาง (yin-yang) ถือว่าบรุษเป็นเสมือนความสว่างและความโชคดี สตรีเป็นเสมือนความมืดและความโชคร้าย บรุษจึงมีเสรีทางสังคมมากและสามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว นักวิชาการได้สังเกตเห็นว่า ชาวจีนสามารถเรียนรู้การพูดภาษาไทยและปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบไทยและแบบตะวันตก เป็นต้นว่า การแต่งกายและรสนิยมในการรับประทานอาหารได้อย่างรวดเร็วกว่าหญิงจีน ซึ่งมีบทบาทเป็นเพียงแม่บ้านตามจารีตจีน (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๓๕)

ตารางที่ ๒๒ การนับญาติแค่เดียวกันและการสังสรรค์กับสมาคมแค่

สถานภาพ	การนับญาติแค่เดียวกัน			สังสรรค์กับสมาคมแค่		
	ทุกคน	บางคน	ไม่แน่ใจ	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.2028$			$X^2 = 0.3555$		
ชาย	๑๔.๕	๔๘.๕	๓๗.๑	๕๐.๙	๕๗.๗	๑๑.๕
หญิง	๒๑.๑	๕๙.๓	๒๙.๖	๓๓.๘	๕๖.๓	๙.๙
อายุ	$X^2 = 0.2028$			$X^2 = 0.5693$		
๑๓-๑๕ ปี	๑๙.๗	๕๕.๕	๒๕.๘	๓๗.๙	๕๓.๐	๙.๑
๑๖-๑๘ ปี	๒๑.๐	๕๒.๐	๓๗.๐	๓๕.๓	๕๓.๘	๑๐.๙
๑๙-๒๕ ปี	๑๒.๕	๕๓.๙	๓๓.๗	๓๙.๓	๕๙.๕	๑๑.๒
การศึกษา	$X^2 = 0.3443$			$X^2 = 0.6767$		
ม.๑-๓	๒๐.๕	๕๒.๑	๒๗.๕	๓๗.๐	๕๕.๘	๘.๒
ม.๔-๖	๒๑.๘	๕๕.๙	๓๓.๓	๓๗.๒	๕๒.๖	๑๐.๓
ปวช.๑-๓	๑๕.๕	๕๓.๕	๕๒.๐	๓๙.๑	๕๕.๙	๑๕.๙
มล.๑-๕	๑๓.๐	๕๗.๕	๒๙.๖	๓๕.๒	๕๗.๕	๗.๕
ครอบครัว	$X^2 = 0.5566$			$X^2 = 0.2836$		
๑-๕ คน	๑๗.๖	๕๘.๕	๓๕.๑	๓๗.๕	๕๘.๕	๑๕.๓
๕-๘ คน	๑๘.๐	๕๘.๕	๓๓.๖	๓๖.๑	๕๒.๕	๑๑.๕
> ๙ คน	๑๘.๐	๕๐.๘	๓๑.๑	๓๙.๓	๕๗.๕	๓.๓

ในปัจจุบันนี้ ครอบครัวของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ประมาณครึ่งหนึ่งยังถือว่าบุรุษเป็นใหญ่ในครอบครัว แสดงว่าครอบครัวของชาวจีนรุ่นพ่อแม่อีกครึ่งหนึ่ง มีความเท่าเทียมกันระหว่างพ่อแม่บ้าง เพราะมีแม่เป็นชาวไทย หรือมีแม่เป็นใหญ่บ้าง เพราะพ่อสิ้นบุญไปแล้ว ส่วนเยาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการถือบุรุษเป็นใหญ่ และมีความเห็นว่าบุตรชายบุตรสาวมีความสำคัญเท่ากัน (ตารางที่ ๒๓) แสดงว่าเยาวชนจีนไม่ได้นิยมจารีตจีนที่ให้ความสำคัญต่อเพศชาย และจารีตไทยที่ให้ความสำคัญต่อเพศหญิง การที่เยาวชนจีนให้ความสำคัญต่อเรื่องเพศนั้นน่าจะเป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะพ่อแม่ของเยาวชนจีนเหล่านี้จะสามารถพึงได้ทั้งบุตรชายและบุตรสาว และก็ไม่รังเกียจที่จะแต่งงานให้ลูกชายเข้าบ้านหรือให้บุตรชายแต่งงานไปอยู่บ้านเจ้าสาวในแบบประเพณีไทยในอนาคต ในเมื่อบุตรชายและบุตรสาวมีความรู้และความสามารถทัดเทียมกันในอาชีพการงาน

ส่วนในอดีตนั้น ตำแหน่งของสตรีในครอบครัวจีนเป็นเหมือนส่วนเกิน กิจกรรมของสตรีจึงไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับธุรกิจของครอบครัว แต่จะถูกเข้มงวดกวดขันในเรื่องการสมาคม สตรีจีนจึงได้รับอนุญาตให้มีการศึกษาได้เพียงอ่านออกเขียนได้เล็กน้อย การเรียนรู้ออกของหญิงจีนมักจะได้รับจากประสบการณ์อย่างหนัก ในหน้าที่ของแม่บ้าน และถูกสอนให้เคารพเชื่อฟังสามี แม่ของสามีและญาติฝ่ายสามี ครอบครัวจีนจะนับญาติแต่เฉพาะญาติฝ่ายชาย ซึ่งถือว่าเป็นคนสายเลือดเดียวกัน แต่ครอบครัวไทยจะนับญาติแต่จากญาติฝ่ายหญิง เพราะถือว่าได้เลี้ยงดูกันมา เนื่องจากครอบครัวไทยนิยมการแต่งงานลูกชายเข้าบ้าน ทำให้ครอบครัวฝ่ายหญิงเป็นผู้เลี้ยงดูหลานที่เกิดจากบุตรสาว แต่เยาวชนจีนไม่เห็นด้วยกับการนับญาติข้างพ่อในแบบจีนและนับญาติข้างแม่ในแบบไทย เยาวชนจีนส่วนใหญ่เห็นว่าสมควรนับญาติทั้งสองฝ่าย (ตารางที่ ๒๔) เพราะมีทัศนคติแห่งความเสมอภาคทางเพศเป็นอุดมการณ์แห่งชีวิต

ตารางที่ ๒๓ ผู้เป็นใหญ่ในบ้านและความสำคัญของบุตรชายและบุตรสาว

สถานภาพ	ผู้เป็นใหญ่ในบ้าน				บุตรที่สำคัญในบ้าน			
	พ่อ	แม่	เท่ากัน	ไม่แน่ใจ	ลูกชาย	ลูกสาว	เท่ากัน	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.5034$				$X^2 = 0.0002$			
ชาย	๕๗.๖	๙.๑	๒๒.๐	๑๑.๔	๓๗.๙	๒.๓	๕๒.๓	๗.๖
หญิง	๕๓.๕	๑๑.๓	๒๗.๕	๗.๗	๑๕.๕	๒.๑	๗๖.๘	๕.๖
อายุ	$X^2 = 0.0036$				$X^2 = 0.5246$			
๑๓-๑๕ ปี	๖๙.๗	๖.๑	๑๒.๑	๑๒.๑	๒๕.๘	๑.๕	๖๒.๑	๑๐.๖
๑๖-๑๘ ปี	๕๔.๖	๙.๒	๒๕.๒	๑๐.๙	๒๙.๔	๒.๕	๖๑.๓	๖.๗
๑๙-๒๕ ปี	๕๖.๑	๑๔.๖	๓๓.๗	๕.๖	๒๒.๕	๒.๒	๗๑.๙	๓.๔
การศึกษา	$X^2 = 0.9444$				$X^2 = 0.2033$			
ม.๑-๓	๖๗.๑	๖.๘	๑๕.๑	๑๑.๐	๒๔.๗	๑.๔	๖๔.๔	๙.๖
ม.๔-๖	๕๖.๔	๑๑.๕	๒๓.๑	๙.๐	๓๒.๑	๒.๖	๕๙.๐	๖.๔
ปวช.๑-๓	๕๐.๐	๑๐.๑	๒๗.๕	๑๑.๖	๒๙.๐	๔.๓	๕๙.๔	๗.๒
มล.๑-๔	๕๔.๔	๑๓.๐	๓๗.๐	๕.๖	๑๖.๗	-	๘๑.๕	๑.๙
ครอบครัว	$X^2 = 0.5652$				$X^2 = 0.2407$			
๑-๔ คน	๕๐.๕	๑๒.๑	๒๓.๑	๑๔.๓	๒๖.๔	๑.๑	๖๔.๘	๗.๗
๕-๘ คน	๕๖.๖	๙.๘	๒๖.๒	๗.๔	๒๐.๕	๓.๓	๖๘.๙	๗.๔
> ๙ คน	๖๐.๗	๘.๒	๒๔.๖	๖.๖	๓๗.๗	๑.๖	๕๗.๔	๓.๓

เมื่อครอบครัวจีนดั้งเดิมนับญาติเฉพาะฝ่ายชายเป็นหลัก การรับมรดกก็เป็นเรื่องของฝ่ายชายอีกเช่นกัน สตรีจีนจะไม่มีสิทธิครอบครองทรัพย์สิน เมื่อหญิงจีนยังเยาว์อยู่กับบิดามารดา ทรัพย์สินเป็นของบิดา เมื่อแต่งงานไปแล้ว ทรัพย์สินเป็นของสามี เมื่อถึงแก่กรรม ทรัพย์สินเป็นของบุตรชาย ทศนะการรับมรดกของชาวจีนโบราณเช่นนี้ เป็นทศนะที่ยึดติดอยู่กับการนับญาติฝ่ายบิดา ตรงกันข้ามกับการรับมรดกของชาวไทยที่ให้ความสำคัญกับฝ่ายแม่ เพราะถือว่าบุตรอยู่กับบิดามารดา จึงมักเป็นผู้ได้มรดกมากกว่าบุตรชายที่ไปอยู่กับครอบครัวฝ่ายภรรยา การรับมรดกทั้งสองแบบนี้เยาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เยาวชนจีนมีความเห็นว่า บุตรชายและบุตรสาวควรมีสิทธิรับมรดกอย่างเท่าเทียมกัน (ตารางที่ ๒๔) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นที่เยาวชนจีนให้ความเท่าเทียมระหว่างชายกับหญิง

โดยเปรียบเทียบกับบุรุษแล้ว สตรีจีนได้ถูกผลักดันให้มีลักษณะโดดเด่นทางด้านสังคม สตรีจีนจะมีบทบาทต่อครอบครัวจีนมากขึ้น ต้องหลังจากเป็นมารดาแล้ว ตราบใดที่หญิงจีนที่สมรสแล้ว ยังไม่สามารถให้กำเนิดบุตรชายได้ ตราบนั้นฐานะของหญิงจีนที่สมรสก็ไม่แตกต่างจากหญิงโสดจีน ถ้าไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ สะเก็กจีนจะถูกคาดหวังจากครอบครัวสามีและเพื่อนบ้านอีกด้วย นอกจากนั้นสะเก็กจีนยังถูกแม่สามีควบคุมและใช้ให้ทำงานบ้านสารพัด จนหลังจากสะเก็กจีนมีฐานะเป็นย่าแล้วเท่านั้นจึงจะสบายขึ้นและได้รับความเคารพนับถือจากลูกและหลาน และหลังจากถึงแก่กรรมแล้ว สตรีจีนจึงจะได้รับการบูชาร่วมกับสามีที่ล่วงลับไปแล้ว ถ้าไม่มีบุตรชาย สะเก็กจีนจะไม่ได้รับเกียรติจากครอบครัว จนกระทั่งถึงแก่กรรม

เยาวชนสตรีจีนในปัจจุบัน ได้มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากความคิดทางสังคมจีนดั้งเดิมหลายลักษณะ เป็นต้นว่า เยาวชนสตรีจีนเริ่มไม่ยอมรับบทบาทของแม่สามีมากขึ้น นิยมทำงานนอกบ้าน ศึกษาสูง ๆ และมีความเป็นตัวของตัวเองสูงขึ้น ยิ่งเยาวชนสตรีจีนมีบิดาหรือมารดาเป็นชาวไทย บุตรที่เกิดตามมาจะถูกสอนให้เป็นคนไทยมากกว่าคนจีน ถ้าเยาวชนชายจีนแต่งงานกับหญิงไทย โอกาสที่หญิงไทยจะเข้าควบคุมกิจการและทรัพย์สินของครอบครัวก็มีสูงขึ้น (Thompson, ๑๙๔๑ : ๑๑๔) และเยาวชนชายจีนก็ยินยอมที่ภรรยาไทยจะนำประเพณีไทยเข้ามาใช้ในครอบครัว

ตารางที่ ๒๔ การนับญาติแท้และการรับมรดก

สถานภาพ	การนับญาติแท้				การรับมรดก			
	ฝ่ายพ่อ	ฝ่ายแม่	๒ฝ่าย	ไม่แน่ใจ	ลูกชาย	ลูกสาว	เท่ากัน	ไม่แน่ใจ
เพศ	$x^b = 0.250๘$				$x^b = 0.000๑$			
ชาย	๑๓.๖	๕.๓	๖๕.๙	๑๕.๒	๑๙.๗	๒.๓	๖๑.๕	๑๖.๗
หญิง	๑๕.๘	๕.๖	๗๑.๘	๗.๗	๕.๙	๒.๑	๘๕.๒	๗.๗
อายุ	$x^b = 0.๓๒๐๗$				$x^b = 0.๙๔๑๓$			
๑๓-๑๕ ปี	๑๕.๒	๕.๕	๖๖.๗	๑๓.๖	๑๒.๑	๓.๐	๖๙.๗	๑๕.๒
๑๖-๑๘ ปี	๑๘.๕	๕.๒	๖๕.๕	๑๑.๘	๑๒.๖	๒.๕	๗๓.๙	๑๐.๙
๑๙-๒๕ ปี	๗.๙	๗.๙	๗๕.๓	๙.๐	๑๑.๒	๑.๑	๗๖.๕	๑๑.๒
การศึกษา	$x^b = 0.๐๓๕๕$				$x^b = 0.๕๖๖๑$			
ม.๑-๓	๑๖.๕	๕.๕	๖๕.๘	๑๒.๓	๙.๖	๕.๑	๗๒.๖	๑๓.๗
ม.๔-๖	๒๕.๕	๓.๘	๖๐.๓	๑๑.๕	๑๒.๘	-	๗๖.๙	๑๐.๓
ปวช.๑-๓	๑๑.๖	๗.๒	๖๙.๖	๑๑.๖	๑๓.๐	๕.๓	๖๘.๑	๑๕.๕
มธ.๑-๔	-	๕.๖	๘๕.๒	๙.๓	๑๓.๐	-	๗๗.๘	๙.๓
ครอบครัว	$x^b = 0.๑๐๑๒$				$x^b = 0.๐๑๒๕$			
๑-๔ คน	๘.๘	๕.๕	๗๕.๘	๙.๙	๑๑.๐	-	๗๕.๗	๑๕.๓
๕-๘ คน	๑๓.๙	๕.๙	๖๕.๖	๑๕.๖	๖.๖	๓.๓	๗๘.๗	๑๑.๕
> ๙ คน	๒๓.๐	๖.๖	๖๕.๖	๕.๙	๒๕.๖	๓.๓	๖๒.๓	๙.๘

๕. การสมรสข้ามชาติพันธุ์ ครอบครัวจีนถือเรื่องการแต่งงานว่า มีความสำคัญต่อการสืบตระกูลหลานมาก ชาวจีนจึงมีพิธีแต่งงานที่พิถีพิถันและเสียค่าใช้จ่ายมาก ชาวจีนที่ยากจนจึงไม่ค่อยมีโอกาสในการแต่งงานที่ถูกต้องตามจารีตประเพณีจีน แม้ว่าชาวจีนจะเปิดโอกาสให้บุตรเลือกคู่ครองได้อย่างอิสระพอสมควร การแต่งงานก็ยังเป็นเรื่องของครอบครัวมากกว่าเรื่องส่วนตัว เพราะการแต่งงานจะต้องดำเนินไปตามครรลองแห่งประเพณี คือการตัดสินใจขั้นสุดท้ายอยู่ที่บิดามารดา

การแต่งงานตามความเห็นชอบของบิดามารดาจีน ได้รับการงดเว้นไปเมื่อเกิดสถานการณ์การอพยพของชาวจีนสู่เมืองไทยก่อน พ.ศ. ๒๔๖๐ (ก่อนชาวจีนรุ่นป๋าย่า) ดังจะเห็นว่า ชาวจีนอพยพรุ่นแรกๆ ได้สมรสกับหญิงไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็นได้ทั่วไปในขณะนั้น เนื่องจากสาเหตุอันน่าเวทียังฝ่ายไทยและฝ่ายจีน เหตุผลของฝ่ายไทยมีว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีลักษณะเปิดกว้างต่อกฎเกณฑ์การสมรส ไม่มีการกีดกันรูปแบบการสมรสเหมือนอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมของประเทศเพื่อนบ้านของไทย (Freedman, ๑๙๖๒ ; Tan-Gatue, ๑๙๕๕) ไม่มีอุปสรรคทางเชื้อชาติที่จะขัดขวางการสมรส ไม่มีความแตกต่างทางกายภาพระหว่างคนจีนกับคนไทย ชายไทยพอใจผิวขาวของหญิงจีนมาก ปรากฏว่าในปี พ.ศ. ๒๓๖๘ ชนชั้นนำของไทยสมรสกับหญิงจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นสังคมไทยยังยอมรับบุตรหลานที่เกิดจากการสมรสของคนต่างเผ่าพันธุ์อีกด้วย ส่วนเหตุผลทางฝ่ายจีนมีว่า การอพยพของชาวจีนรุ่นแรกๆ ไม่ค่อยมีหญิงจีน ชายจีนมากกว่าครึ่งหนึ่งที่อยู่เมืองไทยมากกว่า ๕ ปี มักจะสมรสกับหญิงไทย แม้ว่าจะมีการอยู่อาศัยในเมืองจีน ชายจีนมีความพึงพอใจในคุณสมบัติของหญิงไทย ที่มีความสามารถทางการค้า มีความรอบรู้ทางธุรกิจ มีปฏิภาณดี ยอมสว่ทนต่อความยากลำบากในขณะก่อร่างสร้างตัวของสามี่จีน ส่วนหญิงไทยก็พอใจในอุปนิสัยขยันขันแข็งของชายจีน และการสมรสกับหญิงไทยเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหญิงจีนมาก (Skinner, ๑๙๕๗ : ๑๒๖-๑๒๘)

สำหรับชาวจีนรุ่นปู่ย่า ไม่นิยมสมรสกับหญิงไทย เพราะชาวจีนรุ่นปู่ย่า ที่อพยพเข้ามาเมืองไทย มีหญิงจีนอพยพเข้ามามาก หญิงจีนที่เข้ามาสมัยนั้นจึงเป็น ปัจจัยการชลอการสมรสข้ามชาติพันธุ์ได้อย่างมาก ยกเว้นชายจีนโสดที่อพยพเข้ามา เมื่อสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้แล้ว โดยเฉพาะสามารถพูดภาษาไทยได้แล้ว จะสมรสกับหญิงไทยบ้างเหมือนกัน ได้มีการประมาณการว่า ครอบครัวจีน ๑ ใน ๕ เท่านั้นที่มีสมาชิกในครอบครัวที่แต่งงานกับชาวไทย (สมบูรณ์ สุขสำราญและคณะ, ๒๕๓๐ : ๒๕-๓๐)

เนื่องจากชาวจีนมิได้รังเกียจชาวไทยหรือถูกชาวไทยตั้งข้อรังเกียจ ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ จึงนิยมสมรสกับชาวจีนด้วยกันหรือกับชาวไทย แต่ไม่นิยมสมรสกับชาวจีนที่อยู่มาเลเซีย สิงคโปร์ ฮองกง อินโดนีเซียหรือจีน นอกจากนั้น ชาวจีนยังไม่นิยมสมรสกับคนต่างชาติด้วยกัน แม้ว่าจะไม่ได้เป็นญาติกันในฝ่ายใดเลย เพราะชาวจีนถือว่า คนต่างชาติด้วยกันมีบรรพบุรุษมาจากคนเดียวกัน การแต่งงานภายในชาติเดียวกัน อาจจะไปสู่การลดศักยภาพทางสมองของบุตรหลานได้ แต่เยาวชนจีนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่เชื่อเรื่องเหล่านี้ (ตารางที่ ๒๕) อาจเป็นเพราะมีการใช้นามสกุลแทน ชาติเป็นส่วนใหญ่มากแล้วก็ได้

แม้ว่าชาวจีนรุ่นปู่ย่าจะไม่นิยมแต่งงานกับชาวไทย แต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่ เกิดในเมืองไทยได้เริ่มสมรสกับชาวไทยเพิ่มขึ้น มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากกว่า ชาวจีนในต่างจังหวัด จะแต่งงานกับชาวไทย มากกว่าชาวจีนในกรุงเทพมหานคร เพราะชาวจีนในต่างจังหวัดมีน้อย และชาวจีนรุ่นพ่อแม่สามารถกลืนกลายเป็นไทยได้ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับเยาวชนจีนในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะแต่งงานกับชาวไทยเพิ่มมากขึ้น เพราะเยาวชนจีนมีทัศนคติในการเลือกคู่ครองมิได้จำกัดเชื้อชาติ ขอให้คู่ ครองเป็นคนดีก็ใช้ได้แล้ว (ตารางที่ ๒๕) เนื่องจากเยาวชนจีนเหล่านี้รู้สึกมีความ เป็นไทยเพิ่มขึ้น การจะสมรสกับชาวไทยจึงมิใช่สิ่งผิดปกติแต่ประการใด เมื่อแต่งงานแล้ว คู่บ่าวสาวนิยมแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก เพื่อหลีกเลี่ยงการตัดสินใจที่จะต้องอยู่บ้านเจ้าบ่าวตามประเพณีจีน และการอยู่บ้านเจ้าสาวตามประเพณีไทย

ตารางที่ ๒๕ การแต่งงานกับคนแค่เดียวกัน การเลือกคู่ครองและการหย่าร้าง

สถานภาพ	แต่งงานในแง่		การเลือกคู่ครอง			สิทธิแห่งการหย่าร้าง				
	ได้	ไม่ได้	จีน	ไทย	คนดี	ไม่แน่ใจ	สามมี	ภรรยา	ขฝ่าย	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.4779$		$X^2 = 0.9404$			$X^2 = 0.5590$				
ชาย	๖๒.๑	๓๗.๙	๑๖.๗	๓.๘	๗๒.๗	๖.๘	๘.๓	๗.๖	๒๓.๕	๖๐.๖
หญิง	๖๓.๔	๓๖.๖	๑๑.๓	๒.๘	๘๓.๑	๒.๘	๗.๗	๘.๕	๒๓.๙	๕๙.๙
อายุ	$X^2 = 0.6642$		$X^2 = 0.9330$			$X^2 = 0.4763$				
๑๓-๑๕ ปี	๖๘.๒	๓๑.๘	๑๐.๖	๓.๐	๘๓.๓	๓.๐	๙.๑	๙.๑	๑๕.๒	๖๖.๗
๑๖-๑๘ ปี	๖๓.๐	๓๗.๐	๑๑.๘	๔.๒	๗๕.๖	๘.๔	๕.๙	๙.๒	๒๖.๑	๕๘.๘
๑๙-๒๕ ปี	๕๘.๔	๔๑.๖	๑๙.๑	๒.๒	๗๗.๕	๑.๑	๑๐.๑	๕.๖	๒๗.๐	๕๗.๓
การศึกษา	$X^2 = 0.6552$		$X^2 = 0.9333$			$X^2 = 0.4052$				
ม.๑-๓	๖๕.๘	๓๔.๒	๑๒.๓	๔.๑	๘๐.๘	๒.๗	๘.๒	๖.๘	๑๙.๒	๖๕.๘
ม.๔-๖	๖๙.๒	๓๐.๘	๑๑.๕	๑.๓	๗๙.๕	๗.๗	๗.๗	๙.๐	๒๘.๒	๕๕.๑
ปวช.๑-๓	๕๖.๕	๔๓.๕	๑๐.๑	๕.๘	๗๖.๘	๗.๒	๑๐.๑	๑๐.๑	๑๘.๘	๖๐.๙
มล.๑-๔	๕๗.๔	๔๒.๖	๒๔.๑	๑.๙	๗๔.๑	-	๕.๖	๕.๖	๒๙.๖	๕๙.๓
ครอบครัว	$X^2 = 0.7494$		$X^2 = 0.4252$			$X^2 = 0.9005$				
๑-๔ คน	๖๕.๙	๓๔.๑	๑๖.๕	๓.๓	๗๔.๗	๕.๕	๗.๗	๓.๓	๒๗.๕	๖๑.๕
๕-๘ คน	๖๓.๙	๓๖.๑	๑๓.๑	๒.๕	๘๑.๑	๓.๓	๕.๗	๘.๒	๒๓.๘	๖๒.๓
> ๙ คน	๕๓.๗	๔๔.๓	๑๑.๕	๔.๙	๗๗.๐	๖.๖	๑๓.๑	๑๔.๘	๑๘.๐	๕๕.๑

สังคมจีนยังถือว่า การหย่าร้าง เป็นเรื่องอัปมงคล หญิงจีนจึงได้รับการพร่ำสอนให้อดทนต่อแรงกดดันจากสามี ถ้าจะมีการหย่าร้าง สามีจะเป็นฝ่ายเริ่มต้น โดยอาจอ้างสาเหตุที่ภรรยาไม่สามารถให้กำเนิดบุตรชายได้ ภรรยาละทิ้งบิดามารดาของสามี ภรรยาเป็นคนปากร้ายปากจัด ภรรยานอกใจสามีหรือภรรยาเจ็บป่วยเรื้อรัง ส่วนภรณยานั้นจะไม่ใช่คนเริ่มต้นหย่าร้างกับสามีก่อน ถ้าทำเช่นนั้นจะถูกชาวบ้านประจาน และหญิงหม้ายจีนไม่ค่อยมีโอกาสแต่งงานเป็นครั้งที่ ๒ ตรงกันข้ามกับสามีที่สามารถแต่งงานใหม่ได้อีกอย่างง่ายดาย สำหรับเขาวชนจีนแล้ว การหย่าร้าง เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือความคาดหมาย แต่มีแนวโน้มว่าเขาวชนจีนจะเห็นว่า สิทธิแห่งการหย่าร้าง เป็นของสามีภรรยาอย่างทัดเทียมกัน มิใช่เป็นของฝ่ายสามีตามคติจีนโบราณ (ตารางที่ ๒๕) เพราะเขาวชนจีนเชื่อถือในความเสมอภาคแห่งเพศ อีกประการหนึ่ง แม่หม้ายและพ่อหม้ายจีนสามารถแต่งงานใหม่ได้ตามประเพณีจีนอยู่แล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีสิทธิในการครองคู่อย่างทัดเทียมกัน เพียงแต่หญิงหม้ายจีนรักเกียรติและซื่อสัตย์ต่อสามีมาก อีกทั้งยังต้องดูแลรับผิดชอบบ้านเรือนและบุตรธิดา จึงไม่อาจจะทิ้งหน้าตาไปแต่งงานใหม่ได้ (Latourette, ๑๙๖๖ : ๕๓๐)

๕. ที่อยู่อาศัย ชาวจีนโดยทั่วไปที่มีความเชื่อในเรื่องครอบครัวใหญ่ระบบครอบครัวจะจัดให้เป็นแบบเดียวกันหมด คือสามีเป็นใหญ่และความเป็นใหญ่นี้จะถ่ายทอดไปสู่บุตรชายคนโตที่สุด บางครั้งอาจถ่ายทอดไปสู่บุตรชายที่ร่ำรวยที่สุดก็ได้ บุตรชายจะอยู่ในบ้านเดียวกัน เมื่อบุตรชายคนโตสมรสจะนำเจ้าสาวเข้ามาเป็นสะใภ้ในบ้าน ทายาทหลายชั่วอายุคนจึงอยู่รวมกันภายในบ้านหลังใหญ่ (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๖๙)

เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในกรุงเทพมหานคร ชาวจีนรุ่นปู่ย่าจะอาศัยอยู่กันเป็นย่าน ย่านที่เป็นใจกลางคือย่านเขาวราช เนื่องจากนั้นชุมชนจีนได้ขยายไปทางย่านพาหุรัด ย่านบางกอก ย่านเจริญกรุงและย่านสัมพันธวงศ์ ต่อมาย่านเหล่านี้ได้เติบโตกลายเป็นย่านธุรกิจสำคัญของกรุงเทพมหานคร ย่านชาวจีนจะมีการปลูกสร้างอาคารเป็นแบบห้องแถว ซึ่งสามารถค้าขายได้ในชั้นล่าง หลังบ้านเป็นครัว

และห้องน้ำ ชั้นบนเป็นที่หลับนอน ในระยะแรกห้องแถวของชาวจีนจะเป็นห้องแถวไม้ ๒ ชั้น ต่อมาพัฒนาเป็นตึกแถว ๒ ชั้น ซึ่งพอเหมาะแก่ครอบครัวของชาวจีนรุ่นปู่ย่า เมื่อครอบครัวชาวจีนรุ่นปู่ย่าขยายตัวออก ชาวจีนจึงนิยมเช่าเชิงอาคารแถวที่มี ๓-๔ ชั้น เพื่อรองรับครอบครัวของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ แต่ก็รองรับได้เฉพาะครอบครัวของบุตรชายหัวปีเท่านั้น บุตรชายรองๆ ลงไป เมื่อแต่งงานอาจต้องแยกครอบครัวออกไป การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์สำหรับบุตรชายคนรอง ชาวจีนจึงไม่ค่อยถือกัน (Skinner, ๑๙๖๔ : ๘๖) บุตรชายคนรองของชาวจีนรุ่นปู่ย่า จึงมีโอกาสมุ่งหน้า-การเข้าสู่สังคมไทยได้มากกว่าบุตรชายหัวปี

การยึดถือคติบิดามารดาที่ชราภาพต้องอยู่กับบุตรชายหัวปี ชาวจีนสามารถรักษาไว้ได้ในชาวจีนรุ่นพ่อแม่เท่านั้น เพราะเขาวชนจีนมีส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นด้วยกับคติเช่นนั้น จะมีก็แต่เฉพาะเขาวชนชายจีนเท่านั้น ที่ครึ่งหนึ่งยังเห็นด้วยกับการให้บุพการีควรรออาศัยอยู่กับบุตรชายคนโตก็ได้ ส่วนเขาวชนหญิงจีนกลับมีทัศนคติที่เป็นกลางคือให้อยู่กับใครก็ได้ (ตารางที่ ๒๖) สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะเขาวชนหญิงจีนคิดว่าตนเองมีความสามารถเทียบเท่ากับเขาวชนชายจีน จึงสามารถเลี้ยงบิดามารดาได้พอๆ กับบุตรชาย

การที่เขาวชนจีนไม่เห็นด้วยกับคติบุพการีควรรออยู่กับบุตรชายหัวปี มีเหตุผลหลายประการคือ ครอบครัวชาวจีนเริ่มมีขนาดเล็กลงและมีบุตรชายเพียง ๑-๒ คนเท่านั้น เมื่อมีบุตรชายบุตรสาวน้อยคน จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องไปสนใจกับคติโบราณที่ใช้กับครอบครัวขนาดใหญ่ ส่วนบุตรชายคนโตกับคนรองนั้นก็ไม่ว่าใครจะมีความสามารถ ถ้ามีความสามารถทั้งคู่ บุตรชายชาวจีนมักจะอพยพครอบครัวไปสร้างฐานะกันเอาเอง ส่วนพ่อแม่จะอยู่กับบุตรสาว แต่บุตรชายยังคงส่งเงินมาทดแทนบุญคุณของพ่อแม่ตราบจนถึงแก่กรรม บางครั้งบุตรชายจะซื้อห้องแถวใหม่ให้พ่อแม่กับน้องสาวอยู่อาศัย แสดงว่าชาวจีนรุ่นพ่อแม่ก็มีใช้ร่ำรวยทุกคน ประกอบกับตึกแถวก็เป็น การเข้าส่วนใหญ่ เพราะชาวจีนไม่นิยมซื้อที่ดินและเป็นเพราะกฎหมายไม่อนุญาตให้คนจีนต่างด้าวมีที่ดินได้ ที่สำคัญคือย่านชุมชนชาวจีนเก่าเป็นย่านพาณิชย์ อาคารมีราคาแพงมาก เมื่อสัญญาเช่าของชาวจีนรุ่นปู่ย่าหมดลง ชาวจีนรุ่นอื่นๆ มักจะโยก-

ตารางที่ ๒๖ ที่อยู่ของพ่อแม่ที่ชราภาพ และแบบบ้านที่เลือกซื้อ

สถานภาพ	ที่อยู่ของพ่อแม่ที่ชราภาพ				แบบบ้านที่เลือกซื้อ				
	ลูกชาย หัวปี	ลูกชาย หัว	ลูกสาว หัว	ไม่แน่ ใจ	ห้อง แถว	ทาว เฮ้าส์	จัดสรร	คอนโด	ไม่แน่ ใจ
เพศ	$x^2 = 0.0000$				$x^2 = 0.๘๔๘๖$				
ชาย	๒๔.๒	๕๓.๐	๒.๓	๒๐.๕	๘.๓	๑๐.๖	๖๘.๒	๑.๔	๑๑.๔
หญิง	๒๓.๒	๒๖.๘	๒๓.๙	๒๖.๑	๔.๙	๑๒.๐	๗๐.๔	๑.๔	๑๑.๓
อายุ	$x^2 = 0.๐๖๗๖$				$x^2 = 0.๘๐๓๘$				
๑๓-๑๕ ปี	๒๔.๒	๓๔.๘	๑๘.๒	๒๒.๗	๗.๖	๑๐.๖	๖๙.๗	-	๑๒.๑
๑๖-๑๘ ปี	๒๖.๙	๓๓.๖	๑๐.๑	๒๙.๔	๔.๒	๑๑.๘	๖๘.๙	๒.๕	๑๒.๖
๑๙-๒๕ ปี	๑๙.๑	๕๐.๖	๑๘.๖	๑๕.๗	๙.๐	๑๑.๒	๖๙.๗	๑.๑	๙.๐
การศึกษา	$x^2 = 0.๒๑๔๓$				$x^2 = 0.๒๓๑๓$				
ม.๑-๓	๒๓.๓	๓๑.๕	๒๐.๕	๒๔.๗	๒.๗	๙.๖	๗๔.๐	๑.๔	๑๒.๓
ม.๔-๖	๒๕.๖	๔๓.๖	๖.๔	๒๔.๔	๑๑.๕	๖.๔	๖๙.๒	๒.๖	๑๐.๓
ปวช.๑-๓	๒๖.๑	๓๓.๓	๑๕.๙	๒๔.๖	๕.๘	๒๐.๓	๕๙.๔	๑.๔	๑๓.๐
มลิ.๑-๔	๑๘.๕	๕๑.๙	๑๑.๑	๑๘.๕	๕.๖	๙.๓	๗๕.๙	-	๙.๓
ครอบครัว	$x^2 = 0.๑๒๘๐$				$x^2 = 0.๙๒๗๕$				
๑-๔ คน	๒๔.๒	๔๔.๐	๘.๘	๒๓.๑	๔.๔	๑๒.๑	๖๗.๐	๒.๒	๑๔.๓
๕-๘ คน	๒๓.๘	๓๔.๔	๑๓.๑	๒๘.๗	๘.๒	๑๐.๗	๗๐.๕	๐.๘	๙.๘
> ๙ คน	๒๓.๐	๔๒.๖	๒๑.๓	๑๓.๑	๖.๖	๑๑.๕	๗๐.๕	๑.๖	๙.๘

ย้ายออกไปยังย่านอื่นๆ ของกรุงเทพมหานคร หรือถ้าสัญญาเช่ามีอายุน้อยลง ก็ไม่คิดที่จะอยู่ต่อไป

ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ได้มีการขยับขยายที่อยู่อาศัยออกจากบ้านเดิมของพ่อแม่ที่เป็นอาคารพาณิชย์ ชาวจีนเหล่านี้เริ่มมีฐานะดีขึ้น อย่างน้อยที่สุดก็มีฐานะเป็นชนชั้นกลาง การจัดอาคารห้องแถวเริ่มเป็นส่วนส่วนสำหรับลูกๆ ยิ่งเขาวชนจีนมีการศึกษาสูงขึ้น ก็ยังต้องการห้องส่วนตัวที่มีอุปกรณ์พร้อม และถ้าเขาวชนจีนเหล่านี้จะซื้อบ้านส่วนตัวใหญ่ต้องการซื้อบ้านจัดสรรที่มีบริเวณไว้อยู่อาศัย เพื่อแยกออกจากห้องแถวที่เป็นร้านค้า (ตารางที่ ๒๖) เมื่อเขาวชนจีนมีทัศนคติที่ต้องการแยกที่อยู่อาศัยออกจากตึกแถวร้านค้า ทำให้มีความเป็นไปได้ว่า การค้าขายของชาวจีนในอนาคตอันใกล้จะมีการเปลี่ยนรูปจากตึกแถว ไปเปิดสำนักงานตามคอนโดมิเนียมหรืออาคารชุดสูงๆ ปัจจุบันอาคารร้านค้าแบบคอนโดมิเนียมกำลังปรากฏขึ้นในย่านชุมชนชาวจีนอย่างรวดเร็ว ควบคู่กับการเกิดบ้านจัดสรรตามชานเมืองมากขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงในการศึกษาจีน

ชาวจีนเป็นชนชาติที่มีภาษาของตนเองมานานนับพันปี เมื่อชาวจีนอพยพไปอยู่ประเทศใด ก็จะทำเอาภาษาจีนไปใช้ติดต่อกันอย่างเป็นระบบ ชาวจีนอยู่ในที่แห่งใด มักจะมีโรงเรียนจีนอยู่ที่นั่น สถานการณ์เช่นนี้ได้เกิดกับชาวจีนที่อพยพมาอยู่เมืองไทยด้วย แต่สถานการณ์เช่นนี้เป็นสภาวะชั่วคราว เพราะในที่สุดเจ้าของประเทศไทยก็จะพยายามใช้มาตรการต่างๆ เพื่อชักจูงให้ชาวจีนหันมาศึกษาภาษาประจำชาติและเข้ารับการศึกษาตามระบบสากลนิยมของประเทศไทย การศึกษาของชาวจีนในเมืองไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยนี้

๑. การศึกษาของชาวจีนก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชาวจีนรุ่นปู่ย่าทวดอพยพเข้ามาเมืองไทยในระยะแรก เป็นชาวชนบทจีนที่ยากจนและไม่ค่อยมีการศึกษา จึงมีทัศนคติว่า การศึกษาเป็นเรื่องสิ้นเปลือง ต่อเมื่อชาวจีนเหล่านี้ค่อยๆ มีฐานะสูงขึ้น มีรายได้ดีขึ้น จึงคิดจะให้บุตรหลานมีการศึกษา ชาวจีนที่ร่ำรวยนิยมส่งบุตรเข้าศึกษาในโรงเรียนฝรั่ง เป็นต้นว่า โรงเรียนอัสสัมชัญหรือโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน ซึ่ง

ต้องมีค่าใช้จ่ายมาก เพราะบุตรต้องเรียนติดต่อกันเป็นเวลาหลายปี ส่วนชาวจีนที่มีฐานะปานกลาง จะส่งบุตรไปเรียนหนังสือในโรงเรียนราษฎรจีน ถ้าชาวจีนมีฐานะยากจน จะส่งบุตรไปเรียนหนังสือจีนตามบ้านของครูจีนในเวลาค่ำ

นอกจากเรื่องฐานะของครอบครัวแล้ว ชาวจีนรุ่นปู่ย่ายังมีแรงกระตุ้นหลายแรงที่ทำให้ต้องส่งชาวจีนรุ่นพ่อแม่ไปเรียนหนังสือจีน เป็นต้นว่า ต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมจีน ต้องการให้บุตรมีสมาคมกับชาวจีนด้วยกัน แต่ที่สำคัญคือการขยายตัวของธุรกิจการค้า ทำให้พ่อค้าจำเป็นต้องใช้ภาษาจีนทั้งการเขียนและการอ่านใบเสร็จรับเงินบ้าง ใบส่งของบ้าง บัญชีบ้าง หนังสือพิมพ์จีนบ้าง นอกจากนั้นภายในชุมชนชาวจีนยังมีบรรยากาศแห่งความภาคภูมิใจในความเป็นจีน โรงเรียนจีนจึงเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงปีแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มีโรงเรียนจีนอยู่ทั่วประเทศไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ แห่ง

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐบาลไทยได้มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาไทยอย่างจริงจัง ในขณะที่เดียวกันก็มีนโยบายควบคุมโรงเรียนจีน โดยพิจารณาว่าโรงเรียนจีนเป็นเสมือนสถาบันแห่งการรักษาวรรณธรรมจีน ซึ่งเป็นเครื่องกีดขวางการบูรณาการให้ชาวจีนเข้าสู่สังคมไทย เหมือนอย่างชาวจีนอพยพในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ถูกบูรณาการเข้าสู่สังคมไทยได้อย่างราบรื่น โดยไม่มีโรงเรียนจีนเป็นเครื่องเห็นยว้างทางสังคม

เมื่อพิจารณาว่าการที่ชาวจีนจำนวนมากยังมีวิถีชีวิตจีนที่แปลกแยกออกจากสังคมไทยอยู่ได้ เพราะโรงเรียนจีน รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๗๙ ขึ้นมาควบคุมโรงเรียนจีน โดยขั้นแรกให้สอนภาษาจีนได้สัปดาห์ละ ๖ ชั่วโมง และลดลงมาเหลือเพียง ๒ ชั่วโมง ในพ.ศ. ๒๔๘๒ นอกจากนั้น ครูจีนที่จะสอนในโรงเรียนจีนได้ต้องสอบผ่านภาษาไทย จึงจะได้รับประกาศนียบัตรให้สอนหนังสือได้ ด้วยเหตุนี้ครูจีนที่มาจากจีนแผ่นดินใหญ่จึงลดจำนวนลงไปมาก ครูจีนเริ่มเป็นชาวจีนที่เกิดในไทยมากขึ้น ซึ่งทำให้ยากต่อการส่งเสริมค่านิยมตามวัฒนธรรมจีน ยิ่งกว่านั้น กระทรวงศึกษาธิการยังเข้าควบคุมหลักสูตร ตำราสอนและแบบเรียนของโรงเรียนจีนอย่างเข้มงวด แบบเรียนที่สนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์ถูกสั่งห้าม ตำรา

จีนได้รับการเขียนขึ้นใหม่ตามหลักสตรและเนื้อหาที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ด้วยวิธีการเหล่านี้ทำให้โรงเรียนจีนจำนวน ๒๓๑ แห่ง ในปีพ.ศ. ๒๔๗๖ ลดลงเหลือ ๑๖ แห่ง ในปีพ.ศ. ๒๔๘๓ จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สองเกิดขึ้น โรงเรียนจีนจึงปิดกิจการทั้งหมด

๒. การศึกษาของชาวจีนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โรงเรียนจีนได้รับการก่อตั้งขึ้นใหม่และมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่เป็นโรงเรียนชั้นประถมศึกษาทั้งหมด เพราะกระทรวงศึกษาธิการไม่อนุญาตให้เปิดโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา ต่อมารัฐบาลไทยได้มีนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ปรากฏว่ามีโรงเรียนจีนบางแห่งปิดในลัทธิคอมมิวนิสต์ โรงเรียนจีนทั้งหมดในกรุงเทพมหานครจึงถูกเพ่งเล็งว่ามีส่วนสนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์ โรงเรียนจีนได้ค่อย ๆ เลิกกิจการลงไปมาก เพราะเสี่ยงต่อการถูกจับกุมและตั้งข้อหาให้การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์

โรงเรียนจีนที่อยู่รอดมาได้ ก็ถูกทำให้มีมาตรฐานการศึกษาชั้น เริ่มตั้งแต่ให้สอนภาษาจีนได้ ๖-๑๐ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ให้มีการสอนภาษาไทยด้วยครูไทยเท่านั้น (Landon, ๑๙๖๐) ตั้งคณะกรรมการโรงเรียนจีนขึ้นมาเพื่อชำระหลักสตรและเขียนตำราจีนใหม่ ที่ส่งเสริมความจงรักภักดีต่อชาติไทย ให้ใช้หลักสตรใหม่ทุกโรงเรียน ให้มีการเคารพธงชาติไทยและสวดมนต์ทุกเช้า อย่างไรก็ตาม โรงเรียนจีนได้ค่อย ๆ เลิกกิจการต่อมา เพราะค่าเล่าเรียนที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการไม่พอกับค่าใช้จ่าย บางแห่งก็สู้โรงเรียนรัฐบาลไม่ได้ แต่ผู้บริหารโรงเรียนจีนมักอ้างว่า โรงเรียนจีนปิดกิจการเพราะถูกรัฐบาลไทยควบคุมมาตรฐานหนักเกินไป

เมื่อโรงเรียนจีนเลิกกิจการเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนจีนที่เหลืออยู่ก็ได้หาทางเพิ่มรายได้ให้กับโรงเรียน โดยเปิดสอนพิเศษรอบค่ำ คล้ายๆ กับการกวัดวิชาวิชาที่สอนจะเป็นภาษาจีนล้วน นอกจากนั้น ตามบ้านเรือนชาวจีนยังเปิดสอนภาษาจีนรอบค่ำอีก ซึ่งได้รับความนิยมมาก แม้ค่าเล่าเรียนจะแพง แต่การเรียนตอนค่ำเป็นเรื่องที่เป็นไปได้เพราะเป็นเวลาที่ว่างจากการทำงาน ต่อมาโรงเรียนไทยได้เปิดสอนรอบค่ำตามหลักสตรภาษาไทยเอาอย่างบ้าง ซึ่งได้รับความนิยมจากชาวจีนรุ่นลูกเหมือนกัน ชาวจีนรุ่นลูกนี้เป็นพี่ๆ ของเยาวชนจีนในปัจจุบัน

เยาวชนจีนรุ่นลูกในช่วงแรก จึงจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียน กวดวิชาของไทยเป็นส่วนใหญ่ และมีความสามารถอ่านออกเขียนภาษาจีนได้อย่างดี

๓. การศึกษาของเยาวชนจีนปัจจุบัน โรงเรียนจีนที่ตั้งอยู่ได้มาจนถึงทุกวันนี้ จะเป็นโรงเรียนที่ได้ปรับตัวเข้าสู่ระบบโรงเรียนไทยเป็นส่วนใหญ่ และมี เฉพาะโรงเรียนจีนชั้นประถมศึกษาเท่านั้น เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว เยาวชนจีนในรุ่นลูกและรุ่นหลานจะ เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนไทย เนื่องจาก กฎหมายไทยได้บังคับให้เยาวชนที่เกิดในไทยต้องรับการศึกษาทั้งชายและหญิง เยาวชนจีนส่วนใหญ่มักเห็นด้วยกับการศึกษาทั้งชายและหญิง (ตารางที่ ๒๗) แสดงว่าทัศนคติของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้เปิดกว้างต่อการศึกษาของเยาวชนจีนในปัจจุบัน โดยไม่มีการจำกัดเพศอย่างแต่ก่อน ส่วนผู้ที่ได้รับการศึกษาจีน แม้จะเป็นภาคค่ำก็เป็นชายจีนมากกว่าหญิงจีน และทัศนคติที่เปิดกว้างนี้ได้ถ่ายทอดมาถึงเยาวชนจีนด้วย

การที่เยาวชนจีนเข้าศึกษาตามระบบโรงเรียนไทย น่าจะมีใช้เพื่อให้รู้ ภาษาไทยเพียงอย่างเดียว เพราะระดับการศึกษาที่เยาวชนจีนส่วนใหญ่นิยมจะอยู่ที่ ระดับอาชีวศึกษา (ตารางที่ ๒๗) ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะ แสดงว่าเยาวชนจีนมีทัศนคติทางการศึกษาแบบวัตถุนิยมมากกว่าจิตนิยม คือศึกษาไปเพื่อประกอบอาชีพทางการค้าขายเป็นประการสำคัญ และถ้าสามารถ เรียนในระดับมหาวิทยาลัยได้ เยาวชนจีนจะ เลือกเรียนในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ พยาบาล วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม คอมพิวเตอร์และพาณิชย์ศาสตร์ (ตารางที่ ๒๘) จึงมีแนวโน้มว่า เยาวชนจีนส่วนใหญ่จะมุ่งการทำงานไปสู่ภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐบาล และมุ่งสู่วิชาชีพมากกว่าวิชาสามัญทั่วไป ส่วนการระดมสนับสนุน ทางการศึกษาของเยาวชนจีนเหล่านี้ก็มาจาก ๒ แหล่งคือ บิดา มารดาและพี่ๆ โดยเฉพาะพี่ๆ ของเยาวชนจีนเหล่านี้ ซึ่งมีความรู้ภาษาไทยมาก่อนมีความตระหนักรู้ ภารกิจของชาวจีนในปัจจุบันได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแห่งการสื่อสาร ความจำเป็นที่ ต้องใช้ภาษาจีนได้ลดน้อยลงไป ในขณะที่ความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษกำลัง เข้ามาแทนที่ภาษาจีน จึงได้สนับสนุนให้น้องๆ ได้เรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่าง จริงจัง เพื่อการประกอบธุรกิจในอนาคต

ตารางที่ ๒๗ ระดับการศึกษาที่ต้องการและความเสมอภาคทางการศึกษา

สถานภาพ	ระดับการศึกษาที่ต้องการ					ความเสมอภาคทางการศึกษา			
	ประถม	มัธยม	อาชีวะ	อุดม	โท	ชาย > หญิง	หญิง > ชาย	เท่ากัน	ไม่แน่นอน
เพศ	$x^2 = 0.0479$					$x^2 = 0.0052$			
ชาย	๑.๕	๓๔.๘	๓๕.๖	๑๕.๒	๑๒.๙	๑๗.๖	-	๗๒.๐	๑๔.๕
หญิง	๓.๕	๒๑.๑	๔๕.๑	๑๗.๔	๑๖.๙	๕.๖	๒.๑	๘๔.๕	๗.๗
อายุ	$x^2 = 0.00๑๖$					$x^2 = 0.๕๒๔๑$			
๑๓-๑๕ ปี	๓.๐	๔๒.๔	๓๓.๓	๖.๑	๑๕.๒	๗.๖	-	๘๓.๓	๙.๑
๑๖-๑๘ ปี	๑.๗	๓๐.๓	๔๑.๒	๑๐.๙	๑๖.๐	๑๐.๙	๒.๕	๗๔.๘	๑๑.๘
๑๙-๒๕ ปี	๓.๔	๑๗.๕	๔๔.๙	๒๔.๗	๑๓.๕	๙.๐	-	๗๙.๘	๑๑.๒
การศึกษา	$x^2 = 0.00๐๐$					$x^2 = 0.๐๕๙๕$			
ม.๑-๓	๔.๑	๓๙.๗	๓๑.๕	๘.๒	๑๖.๔	๖.๘	-	๘๐.๘	๑๒.๓
ม.๔-๖	๒.๖	๒๑.๘	๕๒.๖	๑๐.๓	๑๒.๘	๑๑.๕	-	๗๙.๕	๙.๐
ปวช.๑-๓	๒.๙	๔๓.๕	๓๔.๘	๔.๓	๑๔.๕	๑๐.๑	๔.๓	๖๘.๑	๑๗.๕
มล.๑-๔	-	-	๔๒.๖	๔๐.๗	๑๖.๗	๙.๓	-	๘๗.๐	๓.๗
ครอบครัว	$x^2 = 0.๑๑๗๕$					$x^2 = 0.๓๐๗๖$			
๑-๔ คน	๑.๑	๒๗.๕	๔๑.๘	๑๗.๖	๑๒.๑	๘.๘	๒.๒	๗๕.๘	๑๓.๒
๕-๘ คน	๐.๘	๒๗.๙	๓๙.๓	๑๓.๙	๑๘.๐	๖.๖	๐.๘	๘๒.๘	๙.๘
> ๙ คน	๘.๒	๒๗.๙	๔๑.๐	๙.๘	๑๓.๑	๑๖.๔	-	๗๓.๘	๙.๘

ตารางที่ ๒๘ สาขาวิชาที่ต้องการเรียน

สถานภาพ สังคม	แพทย์ ศาสตร์	พยา บาล	วิศวะ กรรม	สถาปัตย์ กรรม	คอมพิวเตอร์	พาณิชย ศาสตร์	วิชา อื่น
เพศ	$\chi^2 = 0.000$						
ชาย	๑๐.๖	๒.๓	๑๔.๔	๑๒.๙	๑๘.๙	๑๑.๔	๒๙.๕
หญิง	๗.๐	๑๖.๒	๐.๗	๐.๗	๑๖.๙	๑๕.๕	๔๓.๐
อายุ	$\chi^2 = 0.000$						
๑๓-๑๕ ปี	๑๐.๖	๑๖.๗	๗.๖	๗.๖	๑๕.๒	๗.๖	๓๔.๗
๑๖-๑๘ ปี	๑๒.๖	๑๐.๙	๑๐.๑	๑๐.๑	๑๐.๙	๑๐.๑	๓๕.๓
๑๙-๒๕ ปี	๒.๒	๒.๒	๓.๔	๑.๑	๒๙.๒	๒๒.๕	๓๙.๔
การศึกษา	$\chi^2 = 0.000$						
ม.๑-๓	๑๒.๓	๑๕.๑	๖.๘	๔.๑	๑๖.๔	๘.๒	๓๗.๑
ม.๔-๖	๑๐.๓	๑๕.๔	๑๕.๔	๑๗.๙	๓.๘	๖.๔	๓๐.๘
ปวช.๑-๓	๗.๒	๔.๓	๑.๔	๑.๔	๒๗.๕	๑๔.๕	๔๓.๗
มธ.๑-๔	๓.๗	-	๓.๗	-	๒๗.๘	๒๙.๖	๓๕.๒
ครอบครัว	$\chi^2 = 0.000$						
๑-๔ คน	๖.๖	๖.๖	๘.๘	๖.๖	๑๕.๔	๑๗.๖	๓๘.๔
๕-๘ คน	๘.๒	๑๑.๕	๙.๐	๗.๔	๒๑.๓	๑๑.๕	๓๑.๑
> ๙ คน	๑๗.๑	๙.๘	๑.๖	๔.๙	๑๔.๘	๑๑.๕	๔๔.๓

การเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาจีน

ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีหลายสำเนียงพูด ซึ่งเป็นภาษาที่สืบทอดมาจากตระกูลภาษาจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan language family) แต่ภาษาพูดและเขียนของชาวจีนก็มีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาในตระกูลดังกล่าวอย่างมาก เป็นต้นว่าแตกต่างจากภาษาทิเบตและภาษาพม่า ภาษาเขียนและภาษาพูดของจีนไม่ค่อยมีความกลมกลืนกัน คือชาวจีนจะใช้อักษรจีนตัวเดียวกัน แต่ออกเสียงตามกลุ่มภาษาพูดของแต่ละท้องถิ่น ยกเว้นภาษาจีนกลาง ซึ่งผู้มีความรู้ภาษาจีนสามารถใช้สื่อถึงกันได้ตลอด

ชาวจีนอพยพรุ่นปู่ย่าในประเทศไทย เป็นชาวชนบทจีนที่อพยพมาจากหลายท้องถิ่นของประเทศจีน จึงมีภาษาพูดท้องถิ่นของตนเอง กลุ่มภาษาพูดของชาวจีนในไทยมีอยู่ ๕ กลุ่มคือ แต้จิ๋ว กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไทหล่าและแคะ ซึ่งแต่ละกลุ่มภาษาจะแสดงถึงถิ่นกำเนิดของตนอย่างชัดเจน แม้ว่าชาวจีนจะพูดภาษาท้องถิ่นที่ต่างกกัน แต่ชาวจีนยังสามารถสื่อความถึงกันได้ เพราะสำเนียงพูดที่มีระดับเสียงไม่เท่ากัน ไม่ได้เป็นอุปสรรคจนฟังกันไม่ออก ยิ่งชาวจีนทุกกลุ่มภาษาพูดอยู่ปะปนกันและค้าขายแลกเปลี่ยนกัน ทำให้ชาวจีนสามารถปรับสำเนียงพูดเข้าหากันได้ ที่สำคัญเมื่อการสื่อความหมายใช้ภาษาเขียนจีน ชาวจีนจะสามารถอ่านได้ในกลุ่มภาษาพูดของตน (Punyodyana, ๑๙๗๑ : ๑๓-๒๐)

ในเรื่องภาษาพูดของชาวจีนรุ่นปู่ย่าที่มีถึง ๕ กลุ่มภาษาพูด ก็ไม่เป็นอุปสรรคของการสื่อสารระหว่างชาวจีน เพราะชาวจีนรุ่นปู่ย่าส่วนใหญ่เป็นชาวจีนในกลุ่มภาษาแต้จิ๋ว แม้แต่ชาวจีนในกลุ่มภาษาอื่นที่จะพูดภาษาของตน ก็เฉพาะที่บ้านกับลูกหลานเท่านั้น นอกบ้านจะพูดภาษาแต้จิ๋ว ซึ่งเป็นภาษาพูดของชาวจีนส่วนใหญ่ในสังคมชาวจีนกรุงเทพฯ ภาษาแต้จิ๋วจึงกลายเป็นภาษาการค้าของชุมชนชาวจีน

ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะ มีบิดามารดาอยู่กลุ่มภาษาพูดใด ก็
สามารถพูดภาษาแต้จิ๋วได้ เพราะในตอนเยาว์วัยได้เข้าโรงเรียนจีนหรือเรียนภาษา
จีนภาคค่ำ เด็กนักเรียนจีนส่วนใหญ่พูดภาษาแต้จิ๋ว เด็กนักเรียนน้อยในกลุ่มภาษา
พูดอื่น ต้องหัดพูดตามไปด้วย เมื่อเด็กจีนเหล่านี้เติบโตขึ้นและเข้าสู่การค้ำของ
ชาวจีนแต้จิ๋ว ก็ยังต้องพูดภาษาแต้จิ๋ว ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานคร
จึงสามารถพูดภาษาแต้จิ๋วได้

ตรงกันข้ามกับเยาวชนจีนในปัจจุบัน ที่ส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนภาษาจีน และ
เยาวชนจีนทั้งหมดเข้าศึกษาในโรงเรียนไทย หรือโรงเรียนจีนที่ใช้หลักสูตรไทย
(ตารางที่ ๒๙) เยาวชนจีนส่วนใหญ่จึงใช้ภาษาไทยในการติดต่อกันภายนอกบ้าน แม้
แต่ภายในบ้านเยาวชนจีนก็ใช้ภาษาไทยในการสื่อความหมายกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ และ
อาจใช้ภาษาจีนปนภาษาไทยกับชาวจีนรุ่นปู่ย่า (ตารางที่ ๒๙) นอกจากอิทธิพลของ
การศึกษาไทยที่ทำให้เยาวชนจีนหันมาใช้ภาษาไทยแทนภาษาจีนเป็นส่วนใหญ่แล้ว สื่อ
มวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสารรายบ็อกซ์ รายเดือนหรือรายสัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์
และวีดีโอ ก็ใช้ภาษาไทยทั้งสิ้น สื่อมวลชนเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อเยาวชนจีน
อย่างเบ็ดเสร็จเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อชาวจีนรุ่นพ่อแม่อีกด้วย ที่ทำให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่
สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยกับเยาวชนจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาจีน ไทยและอังกฤษของเยาวชน
จีนในปัจจุบัน พบว่าระบบการศึกษาไทยมีส่วนในการลดความสามารถในการพูด
ฟังและเขียนภาษาจีน ในขณะที่เดียวกันก็ไปเพิ่มความสามารถในการพูด ฟังและเขียน
ภาษาไทย กล่าวคือเยาวชนจีนยังมีการศึกษาสูงขึ้น จะยิ่งพูด ฟังและเขียนภาษาจีน
ได้ลดน้อยลง ในทางตรงกันข้ามกัน จะยิ่งพูด ฟังและเขียนภาษาไทยดีขึ้น (ตารางที่
๓๐-๓๑) สถานการณ์ของการใช้ภาษาจีนของเยาวชนจีน จะเริ่มจากการเขียนภาษา
จีนไม่ได้ก่อน ต่อไปก็คือพูดไม่ได้ และในที่สุดจะฟังไม่ได้ด้วย ส่วนภาษานั้น
เยาวชนจีนทั้งเขียนได้ ฟังได้และพูดได้อย่างดียิ่งกว่าภาษาจีน

ตารางที่ ๒๙ การเรียนภาษาจีนและการพูดจีนและนอกบ้าน

สถานภาพ	การเรียนภาษาจีน	ภาษาพูดในบ้าน	ภาษาพูดนอกบ้าน
สังคม	เคย ไม่เคย ไม่แน่ใจ	จีน ไทย จีน/ไทย ไม่แน่ใจ	จีน ไทย จีน/ไทย ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.6407$	$X^2 = 0.23265$	$X^2 = 0.20944$
ชาย	๓๙.๔ ๕๘.๓ ๒.๓	๒.๓ ๕๓.๐ ๔๐.๒ ๔.๕	๐.๘ ๘๙.๔ ๖.๘ ๓.๐
หญิง	๓๕.๒ ๖๓.๔ ๑.๔	๒.๘ ๕๗.๐ ๓๙.๔ ๐.๗	๐.๗ ๙๑.๕ ๓.๗ -
อายุ	$X^2 = 0.0062$	$X^2 = 0.004๙$	$X^2 = 0.๘๘๒๗$
๑๓-๑๕ ปี	๒๑.๒ ๗๔.๒ ๔.๕	- ๕๙.๑ ๓๖.๔ ๔.๕	๑.๕ ๘๗.๙ ๙.๑ ๑.๕
๑๖-๑๘ ปี	๔๑.๒ ๕๘.๘ -	๑.๗ ๔๖.๒ ๔๙.๖ ๒.๕	๐.๘ ๙๑.๖ ๖.๗ ๐.๘
๑๙-๒๕ ปี	๔๓.๘ ๕๓.๙ ๒.๒	๕.๖ ๖๔.๐ ๒๙.๒ ๑.๑	- ๙๑.๐ ๖.๗ ๒.๒
การศึกษา	$X^2 = 0.0000$	$X^2 = 0.๑๕๖๕$	$X^2 = 0.0000$
ม.๑-๓	๒๐.๕ ๗๕.๓ ๔.๑	๑.๕ ๘๙.๐ ๘.๒ ๑.๕	๒๐.๕ ๗๕.๓ ๔.๑ -
ม.๔-๖	๓๕.๙ ๖๔.๑ -	๑.๓ ๙๑.๐ ๕.๑ ๒.๖	๓๕.๙ ๖๔.๑ -
ปวช.๑-๓	๖๒.๓ ๓๖.๒ ๑.๕	- ๘๔.๑ ๑๕.๕ ๑.๕	๖๒.๓ ๓๖.๒ ๑.๕ -
มธ.๑-๔	๒๙.๖ ๖๘.๕ ๑.๙	- ๑๐๐.๐ -	๒๙.๖ ๖๘.๕ ๑.๙ -
ครอบครัว	$X^2 = 0.0๓๖๓$	$X^2 = 0.๔๒๖๘$	$X^2 = 0.๗๕๘๐$
๑-๔ คน	๔๗.๓ ๕๑.๖ ๑.๑	๑.๑ ๕๙.๓ ๓๖.๗ ๓.๗	- ๙๑.๒ ๗.๗ ๑.๑
๕-๘ คน	๒๗.๐ ๗๐.๕ ๒.๕	๑.๖ ๕๕.๙ ๔๑.๐ ๒.๕	๐.๘ ๙๑.๘ ๖.๖ ๐.๘
> ๙ คน	๔๒.๖ ๕๕.๗ ๑.๖	๖.๖ ๔๙.๒ ๔๒.๖ ๑.๖	๑.๖ ๘๖.๙ ๘.๒ ๓.๗

ตารางที่ ๓๐ ความสามารถในภาษาจีน

สถานภาพ	พูด			ฟัง			เขียน		
	ดี	พอใช้	ไม่ได้	ดี	พอใช้	ไม่ได้	ดี	พอใช้	ไม่ได้
เพศ	$x^2 = 2262$			$x^2 = 0.4474$			$x^2 = 0.4678$		
ชาย	๗.๖	๕๖.๑	๓๖.๔	๑๖.๗	๕๖.๘	๒๖.๕	๓.๘	๑๗.๕	๗๘.๘
หญิง	๑๔.๑	๕๒.๑	๓๓.๘	๒๑.๑	๕๗.๗	๒๑.๑	๕.๖	๒๑.๘	๗๒.๕
อายุ	$x^2 = 0.000๕$			$x^2 = 0.๑๕๕๘$			$x^2 = 0.๒๐๙๒$		
๑๗-๑๕ ปี	๓.๐	๕๖.๑	๔๐.๙	๑๓.๖	๕๖.๑	๓๐.๓	๑.๕	๑๒.๑	๘๖.๔
๑๖-๑๘ ปี	๑๐.๙	๖๕.๗	๒๕.๔	๒๑.๐	๖๒.๒	๑๖.๘	๕.๙	๒๒.๗	๗๑.๔
๑๙-๒๕ ปี	๑๖.๙	๓๘.๒	๔๕.๙	๒๐.๒	๕๑.๗	๒๘.๑	๕.๖	๒๑.๓	๗๓.๐
การศึกษา	$x^2 = 0.000๓$			$x^2 = 0.๐๕๒๘$			$x^2 = 0.0000$		
ม.๑-๓	๕.๕	๕๕.๘	๓๙.๗	๑๗.๘	๕๗.๕	๒๕.๗	๑.๕	๑๓.๗	๘๕.๙
ม.๔-๖	๑๐.๓	๖๖.๗	๒๓.๑	๑๗.๙	๖๒.๘	๑๙.๒	๖.๕	๑๑.๕	๘๒.๑
ปวช.๑-๓	๑๘.๘	๕๕.๑	๒๖.๑	๒๙.๐	๕๓.๖	๑๗.๕	๘.๗	๕๒.๐	๕๙.๓
มลิ.๑-๔	๙.๓	๓๓.๓	๕๗.๕	๙.๓	๕๓.๗	๓๗.๐	๑.๙	๑๑.๑	๘๗.๐
ครอบครัว	$x^2 = ๔๑๑๐$			$x^2 = 0.๑๕๗๖$			$x^2 = 0.๐๕๐๑$		
๑-๕ คน	๑๑.๐	๕๑.๖	๓๗.๕	๒๐.๙	๕๗.๓	๓๑.๙	๓.๓	๒๖.๕	๗๐.๓
๕-๘ คน	๘.๒	๕๙.๐	๓๒.๘	๑๘.๐	๖๓.๑	๑๘.๙	๓.๓	๑๓.๙	๘๒.๘
> ๙ คน	๑๖.๕	๕๗.๕	๓๖.๑	๑๘.๐	๖๐.๗	๒๑.๓	๙.๘	๒๑.๓	๖๘.๙

ตารางที่ ๓๑ ความสามารถในการภาษาไทย

สถานภาพ	พูด			ฟัง			เขียน		
	ดี	พอใช้	ไม่ได้	ดี	พอใช้	ไม่ได้	ดี	พอใช้	ไม่ได้
เพศ	$x^2 = 0.0443$			$x^2 = 0.0796$			$x^2 = 0.0654$		
ชาย	๗๙.๕	๑๙.๗	๐.๘	๘๖.๕	๑๓.๖	-	๗๘.๐	๒๑.๒	๐.๘
หญิง	๘๘.๗	๑๑.๓	-	๙๓.๐	๗.๐	-	๘๘.๐	๑๒.๐	-
อายุ	$x^2 = 0.6452$			$x^2 = 0.2376$			$x^2 = 0.5335$		
๑๓-๑๕ ปี	๘๓.๓	๑๖.๗	-	๙๐.๙	๙.๑	-	๗๘.๘	๒๑.๒	-
๑๖-๑๘ ปี	๘๖.๖	๑๒.๖	๐.๘	๙๒.๕	๗.๖	-	๘๕.๙	๑๔.๓	๐.๘
๑๙-๒๕ ปี	๘๒.๐	๑๘.๐	-	๘๕.๕	๑๔.๖	-	๘๘.๓	๑๕.๗	-
การศึกษา	$x^2 = 0.0000$			$x^2 = 0.4450$			$x^2 = 0.5502$		
ม.๑-๓	๘๓.๖	๑๖.๔	-	๙๐.๕	๙.๖	-	๘๒.๒	๑๗.๘	-
ม.๔-๖	๘๐.๘	๑๗.๙	๑.๓	๘๙.๗	๑๐.๓	-	๗๘.๒	๒๐.๕	๑.๓
ปวช.๑-๓	๘๙.๙	๑๐.๑	-	๙๑.๓	๘.๗	-	๘๘.๕	๑๑.๖	-
มล.๑-๕	๘๓.๓	๑๖.๗	-	๘๗.๐	๑๓.๐	-	๘๕.๒	๑๔.๘	-
ครอบครัว	$x^2 = 0.0399$			$x^2 = 0.4057$			$x^2 = 0.2905$		
๑-๕ คน	๗๙.๑	๒๐.๙	-	๘๖.๘	๑๓.๒	-	๘๑.๓	๑๘.๗	-
๕-๘ คน	๘๓.๖	๑๖.๔	-	๙๐.๒	๙.๘	-	๘๒.๐	๑๘.๐	-
> ๙ คน	๙๓.๕	๕.๙	๑.๖	๙๓.๕	๖.๖	-	๘๘.๕	๙.๘	๑.๖

ในขณะที่เยาวชนจีนได้ค่อยๆ ถดถอยทางความสามารถในการใช้ภาษาจีน เยาวชนจีนส่วนใหญ่ได้พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษขึ้นมาแทนที่ เพราะระบบการศึกษาไทยกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่จะต้องเรียนให้ได้ดี ยิ่งเรียนสูงขึ้นไปเท่าใด ก็ยิ่งต้องมีความสามารถทางภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นเท่านั้น จึงพบว่าเยาวชนจีนส่วนใหญ่สามารถเขียน พูด และฟังภาษาอังกฤษในระดับพอใช้ได้ (ตารางที่ ๓๒)

สถานการณ์การเขียนภาษาจีนไม่ได้ มิใช่เป็นสถานการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นสมัย เยาวชนจีน แต่ได้เริ่มเกิดขึ้นในสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่มาแล้ว เพราะชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีโอกาสเรียนภาษาจีนกลาง (Mandarin) อย่างเป็นระบบ จะต้องปฏิบัติตามราคาที่มีฐานะดีเท่านั้น ที่สามารถส่งเข้าศึกษาในโรงเรียนราชภัฏจีนที่มีการสอนภาษาจีนกลางสัปดาห์ละ ๑๐ ชั่วโมง และถึงจะได้เล่าเรียนหนังสือจีนอย่างดี ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ก็มีความสามารถเพียงการอ่านหนังสือจีนได้เท่านั้น ความสามารถในการเขียนภาษาจีนนั้นยังอยู่ในขั้นที่ใช้ไม่ได้ เพราะไม่ค่อยได้เขียนภาษาจีนอย่างสม่ำเสมอ

ปรากฏการณ์ของการค่อย ๆ เลิกใช้ภาษาจีน และหันมาใช้ภาษาไทยแทนในกลุ่มชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้มีนักวิชาการสังเกตเห็นมานาน (Amyot, ๑๙๗๒ : ๙๓) และในกลุ่มเยาวชนจีนก็มีการสังเกตพบเช่นกัน (Ossapan, ๑๙๗๙ : ๖๕) แต่การศึกษานี้ได้ยืนยันข้อสังเกตของนักวิชาการตลอด ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา และได้พบเพิ่มเติมว่า ความเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาจีนของเยาวชนไทย มีแนวโน้มไปในทางนำภาษาอังกฤษมาใช้แทนภาษาจีน ซึ่งทำให้เยาวชนจีนกับเยาวชนไทยไม่มีความแตกต่างกันในการใช้ภาษา แต่เยาวชนจีนอาจจะกระตือรือร้นกว่าเยาวชนไทยในการเรียนภาษาอังกฤษก็ได้ เพราะเยาวชนจีนส่วนใหญ่ต้องการทำมาค้าขายในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องติดต่อกับต่างประเทศในการส่งสินค้าออกและสั่งสินค้าเข้า ทำให้เยาวชนจีนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าเยาวชนไทย แต่สถานการณ์เช่นนี้กำลังเริ่มปรากฏออกมาเท่านั้น จึงได้แต่ตั้งข้อสังเกตเบื้องต้นไว้

ตารางที่ ๓๒ ความสามารถในภาษาอังกฤษ

สถานภาพ	พูด			ฟัง			เขียน		
	ดี	พอใช้	ไม่ได้	ดี	พอใช้	ไม่ได้	ดี	พอใช้	ไม่ได้
เพศ	$X^2 = 0.2334$			$X^2 = 0.0445$			$X^2 = 0.2024$		
ชาย	๗.๖	๗๒.๐	๒๐.๕	๘.๓	๗๐.๕	๒๑.๒	๑๒.๑	๗๕.๐	๑๒.๙
หญิง	๕.๒	๘๐.๓	๑๕.๕	๗.๐	๘๒.๔	๑๐.๖	๑๖.๒	๗๖.๘	๗.๐
อายุ	$X^2 = 0.6693$			$X^2 = 0.2744$			$X^2 = 0.7605$		
๑๓-๑๕ ปี	๕.๕	๗๕.๒	๒๑.๒	๖.๑	๗๑.๒	๒๒.๗	๑๒.๑	๗๗.๓	๑๐.๖
๑๖-๑๘ ปี	๗.๖	๗๓.๙	๑๘.๕	๑๐.๑	๗๕.๖	๑๔.๓	๑๕.๑	๗๓.๑	๑๑.๘
๑๙-๒๕ ปี	๕.๕	๘๐.๙	๑๔.๖	๕.๖	๘๒.๐	๑๒.๔	๑๕.๖	๗๘.๗	๖.๗
การศึกษา	$X^2 = 0.3645$			$X^2 = 0.2347$			$X^2 = 0.2444$		
ม.๑-๓	๖.๘	๗๒.๖	๒๐.๕	๙.๖	๖๙.๙	๒๐.๕	๑๕.๑	๗๕.๐	๑๑.๐
ม.๔-๖	๓.๘	๘๐.๘	๑๕.๔	๓.๘	๗๘.๒	๑๗.๙	๑๑.๕	๗๖.๙	๑๑.๕
ปวช.๑-๓	๕.๘	๖๙.๖	๒๕.๖	๘.๗	๗๕.๔	๑๕.๙	๑๘.๘	๖๘.๑	๑๓.๐
มล.๑-๔	๗.๕	๘๓.๓	๙.๓	๙.๓	๘๕.๒	๕.๖	๑๑.๑	๘๗.๐	๑.๙
ครอบครัว	$X^2 = 0.0022$			$X^2 = 0.4443$			$X^2 = 0.222๑$		
๑-๔ คน	๕.๕	๗๑.๕	๒๕.๒	๖.๖	๗๙.๑	๑๕.๓	๑๑.๐	๗๖.๙	๑๒.๑
๕-๘ คน	๒.๕	๗๙.๕	๑๘.๐	๕.๗	๗๗.๐	๑๗.๒	๑๒.๓	๗๗.๙	๙.๘
> ๙ คน	๑๕.๘	๗๗.๐	๘.๒	๑๓.๑	๗๒.๑	๑๕.๘	๒๓.๐	๗๐.๕	๖.๖

พัฒนาการของบูรณาการทางสังคมจีน-ไทย

ความเปลี่ยนแปลงในครอบครัว การศึกษาและการใช้ภาษาของเยาวชนจีนอย่างค่อยเป็นค่อยไปและอย่างต่อเนื่อง มาตั้งแต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ได้มีส่วนทำให้เห็นพัฒนาการของบูรณาการทางสังคมของเยาวชนจีน ในประเทศไทยอย่างชัดเจน ทั้งที่เป็นการบูรณาการแบบการปรองดองคือ ยังนิยมแบบจีนและแบบไทยไปพร้อมๆ กัน และเป็นการบูรณาการแบบการเชื่อมประสานคือค่อยๆ ลดความนิยมแบบจีนและเพิ่มความนิยมแบบไทย ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อระหว่างการเชื่อมประสานกับการผสมกลืนกลายเป็น ดั้งมีขั้นตอนการพัฒนาของบูรณาการทางสังคมจีน-ไทยดังนี้

๑. **บูรณาการทางครอบครัว** เยาวชนจีนในปัจจุบันไม่เห็นด้วยกับระบบครอบครัวชายไทยที่ยึดบุตรชายเป็นแกนหลักของครอบครัว แม้ว่าในทางวัฒนธรรมเยาวชนจีนยังคงเชื่อมั่นในความกตัญญูต่อบิดามารดา แต่ความกตัญญูนี้ไม่จำเป็นต้องผูกขาดอยู่กับบุตรชายอีกต่อไป บุตรสาวก็มีความกตัญญูไม่น้อยไปกว่าบุตรชาย บุตรชายหรือบุตรสาวจึงสามารถช่วยดูแลกิจการและบิดามารดา ในยามชราภาพได้ทัดเทียมกัน ประกอบกับเยาวชนจีนมีการศึกษามากขึ้น จึงมีความเชื่อมั่นในอนาคตแห่งการทำงานมาก การหวังพึ่งพิงบุตรในเชิงการค้าและการเลี้ยงดูจึงลดน้อยกว่าความคิดของคนสมัยรุ่นพ่อแม่

การลดความผูกพันทางครอบครัวที่จะทำให้อายุขัยมีขนาดเล็กลง ทำให้เยาวชนจีนลดความผูกพันในแซ่ของตนมากขึ้น แซ่จึงมิใช่สิ่งที่จะกำหนดความเป็นญาติอีกต่อไป ยิ่งเยาวชนจีนเปลี่ยนไปใช้นามสกุลไทย ความผูกพันในแซ่ก็ยิ่งลดน้อยลงไปเท่านั้น สมาคมแซ่จึงไม่มีบทบาทต่อเยาวชนจีนอีกต่อไป และความจำเป็นที่เยาวชนจีนจะต้องเข้าสมาคมแซ่ก็ไม่มี เนื่องจากเยาวชนจีนไม่มีความรู้สึกโดดเดี่ยวอย่างคนจีนต่างด้าวอีกต่อไป เยาวชนจีนจึงหันไปเข้ากลุ่มสมาคมศิษย์เก่าของโรงเรียนที่ตนศึกษาผ่านมา และเมื่อออกไปประกอบอาชีพก็จะเข้าสมาคมการค้า ซึ่งมีความจำเป็นต่อธุรกิจของตนมากกว่าสมาคมแซ่

การที่ขนาดครอบครัวของเยาวชนจีนเล็กลงไป ได้มีส่วนกระทบต่อความคิดในเรื่องเพศของเยาวชนจีนอย่างมาก เยาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการที่พ่อเป็นใหญ่ในครอบครัว เพราะแกนความกตัญญูอยู่ที่เพศชาย ตามคำสอนของขงจื้อ เยาวชนจีนในปัจจุบันมีความคิดว่า บุตรชายและบุตรสาวมีความสำคัญเท่ากันในครอบครัว การนับญาติก็ไม่ควรจะเอาแต่ญาติข้างพ่ออย่างคติจีน หรือเอาแต่ญาติข้างแม่อย่างคติไทย ควรนับญาติทั้งสองฝ่าย การรับมรดกก็ไม่ควรจะเอาอย่างคติจีนที่ให้บุตรชายมากกว่าบุตรสาว หรือเอาอย่างคติไทยที่ให้บุตรสาวมากกว่าบุตรชาย ควรรับมรดกเท่าๆ กัน

เมื่อนำครอบครัวของเยาวชนจีนเล็กลง การสมรสของบุตรชายและการนำสะใภ้เข้าบ้าน ก็หมดความจำเป็นลงไปมาก ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนชายจีนสามารถเลือกครองได้อย่างอิสระ ไม่ต้องจำกัดแต่เชื้อชาติจีนอย่างกับสมัยรุ่นพ่อแม่ จึงมีแนวโน้มว่าเยาวชนจีนจะสมรสข้ามชาติพันธุ์มากขึ้น เมื่อแต่งงานแล้ว เยาวชนจีนนิยมแยกครอบครัวใหม่ไปอยู่ต่างหาก เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องอยู่บ้านเจ้าบ่าวตามคติจีน และอยู่บ้านเจ้าสาวตามคติไทย

เมื่อบุตรชายชาวจีนไม่จำกัดว่าจะต้องอยู่บ้านบิดามารดา แล้วบิดามารดาที่ชราภาพจะอยู่กับใคร เยาวชนจีนส่วนใหญ่เห็นว่า สมควรอยู่กับบุตรชาย แต่เรื่องนี้เป็นการไม่ตายตัว บิดามารดาจีนสามารถอยู่กับบุตรสาวก็ได้ หรือบุตรชายจะซื้อห้องแถวข้าง ๆ บ้านบิดามารดาอยู่อาศัยก็ได้ มีแนวโน้มเป็นไปได้มากกว่า ชาวจีนผู้ชราภาพจะต้องอยู่กับบุตรสาวในบ้านเดิมมากขึ้น หรือนำห้องแถวเดิมมาเป็นร้านค้า แล้วต่างแยกย้ายไปซื้อบ้านจัดสรรเป็นที่พักผ่อน ส่วนกลางวันจะขับรถมาทำการค้าที่ร้านค้าเดิมของบิดามารดา

๒. บูรณาการทางการศึกษา บูรณาการทางครอบครัวที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของเยาวชนจีน มีสาเหตุสำคัญมาจากบูรณาการทางการศึกษาของเยาวชนจีน การที่เยาวชนจีนเข้ารับการศึกษาไทยแทนการศึกษาจีน เพราะสามารถเรียนเป็นวิชาชีพได้ แต่ระบบการศึกษาจีนที่ปรากฏในเมืองไทย มีเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น และชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ก็เป็นชนชั้นกลาง ไม่สามารถส่งบุตรหลานไปเรียนที่

ฮ่องกง หรือ สิงคโปร์ได้ จึงนิยมส่งเยาวชนจีนเข้ารับการศึกษไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณวุฒิสูง ๆ จะได้ประกอบอาชีพดี ๆ ได้ในอนาคต

เยาวชนจีนส่วนใหญ่มีทัศนะว่า ชายและหญิงควรมีความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งแตกต่างจากทัศนะเดิมของชาวจีนที่เน้นการศึกษาเฉพาะเพศชาย เมื่อเยาวชนสตรีจีนมีการศึกษาสูง จึงมีความสามารถประกอบกรงานมากขึ้น เยาวชนสตรีจีนส่วนใหญ่ในอนาคตจะทำงานนอกบ้าน เทียบเท่าเทียมไ้ล้กับเยาวชนชายจีน ซึ่งจะเป็นทางนำไปสู่การบูรณาการทางครอบครัวเงินได้รวดเร็วขึ้น เพราะคติจีนที่เป็นอุปสรรคแห่งบูรณาการทางครอบครัวเงินก็คือ การถือบุตรชายเป็นใหญ่ในท้เรื่อง เมื่อบุตรสาวมีความสำคัญขึ้นมา บูรณาการทางครอบครัวเงิน-ไทยก็มีหนทางเป็นไปไ้ได้มากขึ้น

๓. บูรณาการทางการใช้ภาษา เมื่อเยาวชนจีนบูรณาการทางการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เยาวชนจีนค่อยๆ ลดความสามารถในการใช้ภาษาจีนลง และค่อยๆ เพิ่มความสามารถในการใช้ภาษาไทยมากขึ้น ดังจะเห็นว่าเยาวชนจีนนั้นเกือบทั้งหมดจะเขียนหนังสือจีนไม่ได้ ครึ่งหนึ่งอาจจะฟังภาษาจีนได้และน้อยกว่าครึ่งหนึ่งอย่างแน่นอนที่พูดภาษาจีนได้ ในขณะที่เยาวชนจีนส่วนใหญ่เขียน ฟัง และพูดภาษาไทยได้ดี แม้ว่าเยาวชนจีนในปัจจุบันจะสามารถพูดภาษาจีนได้บ้างและพูดภาษาไทยได้ดี แต่ในอนาคตก็เชื่อมั่นได้ว่า เยาวชนจีนรุ่นใหม่ๆ จะไม่สามารถพูดภาษาจีนได้และอาจฟังภาษาจีนไม่รู้เรื่องก็ได้

บูรณาการทางสังคมของเยาวชนจีนในปัจจุบัน กำลังพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมีเป้าหมายที่ตัวแบบไทย (Thai model) และมีตัวเร่งที่การศึกษาไทย ยิ่งเยาวชนจีนมีการศึกษาไทยเพิ่มมากขึ้นเท่าใด โอกาสที่จะบูรณาการทางสังคมก็มีสูงขึ้นเท่านั้น และเชื่อมั่นได้ว่าในอนาคตอันใกล้จะไม่มีเยาวชนจีนอีกต่อไป เพราะเยาวชนจีนจะกลายเป็นชาวไทยอย่างค่อนข้างสมบูรณ์ด้วยระบบการศึกษาไทย

สรุป

บูรณาการทางสังคมของเยาวชนจีนในปัจจุบัน เป็นผลพวงของนโยบายการจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพและโรงเรียนจีนในอดีต กล่าวคือการจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพทำให้ชาวจีนรุ่นปู่ย่า ขาดการติดต่อทางวัฒนธรรมกับชาวจีนบนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งเป็นการตัดรากฐานทางวัฒนธรรมจีนของชาวจีนโพ้นทะเล ส่วนการจำกัดจำนวนโรงเรียนจีนเป็นการปิดกั้นมิให้มีการต่อรากฐานทางวัฒนธรรมจีนอีกต่อไป ติดตามด้วยกฎหมายไทยบังคับให้เยาวชนสัญชาติไทย (ลูกจีน) ต้องเข้ารับการศึกษไทย ทำให้เยาวชนจีนรุ่นใหม่เติบโตขึ้นมาด้วยความคิดสมัยใหม่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้อย่างรวดเร็ว จึงมีผลทำให้เกิดการบูรณาการทางครอบครัวจีนอย่างได้ผลเด่นชัด ประกอบกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป เยาวชนจีนทั้งชายและหญิง จึงมีบทบาทอย่างทัดเทียมกันทั้งเรื่องกิจการภายในครอบครัว และการประกอบกิจกรรมภายนอกบ้าน

บทที่ ๕

บูรณาการทาง เศรษฐกิจของ เยาวชนจีน

การที่ชุมชนชาวจีนในประเทศไทยอยู่อย่าง เจริญสงบมานาน ได้มีผลต่อการเอื้ออำนวยให้ชาวจีนหลายชั่วอายุคน ค่อยๆ รุกเข้าครอบงำเศรษฐกิจของไทยอย่าง ต่อเนื่อง อาจกล่าวได้ว่า พลังทางการเงินของชาวจีนได้ส่งผลสะท้อนต่อทุกสาขาทางเศรษฐกิจของไทย ดังจะเห็นได้จากการประมาณการว่า ร้อยละ ๓๐ ของชาวจีนอยู่ในวงการค้าและธุรกิจ ร้อยละ ๑๖ อยู่ในวงการอุตสาหกรรม ร้อยละ ๘ อยู่ในวงการประมงและการเกษตร และอีกร้อยละ ๖ อยู่ในวงการเหมืองแร่ (Skinner, ๑๙๕๓ : ๓) และเมื่อชุมชนของกรุงเทพมหานครขยายออกไปในบริเวณรอบนอกของกรุงเทพมหานคร ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้ติดตามออกไปตามการเติบโตนี้ โดยได้มีการประมาณการว่า ครึ่งหนึ่งของการค้าในบริเวณรอบนอกของกรุงเทพมหานครเป็นของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ยิ่งกว่านั้น ธุรกิจของชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่ยังได้ครอบคลุมถึง เมืองธุรกิจขนาดใหญ่ของไทยทั่วทุกภาค เป็นต้นว่า ภูเก็ต หาดใหญ่ เชียงใหม่ ชลบุรี นครราชสีมาและขอนแก่น รวมทั้งพ่อค้าคนกลางและพ่อค้าจรรระดับหมู่บ้านเชื้อสายจีน ยังได้ทำการค้าครอบคลุมพื้นที่ภาคชนบทแทบทุกตำบล

พฤติกรรมทาง เศรษฐกิจของชาวจีน ที่ค่อย ๆ บูรณาการระบบเศรษฐกิจของชุมชนชาวจีน เข้ากับระบบเศรษฐกิจไทย โดยยอมรับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบเศรษฐกิจระดับชาติ (Amyot, ๑๙๖๘ : ๒๑๙) มิใช่ว่าจะเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะชาวจีนยังพยายามรักษาการค้า ๒ ระบบอยู่อีก ดังจะเห็นว่าชาวจีนรุ่นปู่ย่าค้าขายภายในชุมชนชาวจีน และค้าขายกับชุมชนชาวไทย จนระบบเศรษฐกิจของชุมชนชาวจีนมีความเข้มแข็งมากกว่าระบบเศรษฐกิจของชุมชนชาวไทย ทำให้ระบบเศรษฐกิจของชาวจีนรุ่นปู่ย่า-รุ่นพ่อแม่ได้รับการต่อต้านจากรัฐบาลไทยในระยะหนึ่ง ต่อมาจึงค่อย ๆ คลี่คลายไปทางความร่วมมือระหว่างกัน เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทาง เศรษฐกิจภายในชุมชนชาวจีน ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการพัฒนาค่านิยมของชาวจีนรุ่นลูกหลานให้เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติในปัจจุบัน

นโยบายการสงวนอาชีพและที่ดิน

ก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕ ชาวจีนรุ่นแรกได้ก่อร่างสร้างตัว จนกระทั่งฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นเป็นลำดับ และเป็นปึกแผ่นอย่างสงบเรียบร้อย แม้ว่ารัฐบาลของกษัตริราชระชาจะได้อริสัถึงอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชุมชนชาวจีน ก็ไม่กระทำการรุนแรงต่อชาวจีน ชาวจีนจึงทำการค้าขายอย่างเสรีและสามารถดำรงความเป็นเงินได้มาก หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก รัฐบาลอเมริกาธิปไตยในขณะนั้นต้องการลดจำนวนข้าราชการไทยลง และส่งเสริมให้ประกอบอาชีพค้าขาย เพื่อช่วยเหลืระบบราชการในทางอ้อม ถือได้ว่าเป็นระยะที่ผู้นำไทยคิดว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาวจีนมีความขัดแย้งกับชาวไทย แต่ก็ไม่ม่เหตุการณัใดเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจรัฐ จนกระทั่งจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เป็นหัวหน้ารัฐบาลใน พ.ศ. ๒๔๘๑ จึงได้มีการนำเอานโยบายเป็นปฏิบัตั้ทางเศรษฐกิจต่อชาวจีนมาใช้ เพื่อจำกัดขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของชาวจีนรุ่นปู้ย่า โดยการขจัดชาวจีนออกไปจากวงการค้าบางชนิดและเพื่อสำรองอาชีพการงานไว้ให้กับผู้มีสัญชาติไทยทำ

การสกัดกั้นอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๗ โดยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามน่าจะมีสาเหตุมาจากความต้องการปิดกั้นมิให้ชาวจีนขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของตนออกไปเป็นอำนาจทางการเมือง (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๑๑๖) โดยผ่านการเลือกตั้ง ประกอบกับชาวจีนสามารถเข้าครอบงำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชาติเกือบทุกแขนง ทำให้รัฐบาลชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องออกกระเบียบชลอการเติบโตทางธุรกิจของชาวจีนในหลายด้าน และประกาศสงวนอาชีพให้ชาวไทยทำเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้นว่า การเข้าควบคุมกิจการค้าข้าว ค่าเกลือ และค่าน้ำมันกับผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน (Landon, ๑๙๔๑ : ๒๕๙) การโอนกิจการโรงงานยาสูบและโรงฆ่าสัตว์มาเป็นของรัฐ (Skinner, ๑๙๕๗ : ๒๖๒-๒๖๗, ๔๑๑) การให้สัมปทานรังนกแก่องค์การของรัฐบาล และสงวนอาชีพการประมง การขั้บรรดรับจ้างและขั้เรือแก่ผู้มีสัญชาติไทย

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มรสุมทาง เศรษฐกิจของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้ทวน
กลับมาอีกระลอกหนึ่ง เหมือนสมัยชาวจีนรุ่นปู่ย่า ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๔๙๗ จอม
พล ป.พิบูลสงครามได้กลับมา เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง จึงได้มีการนำนโยบาย
ลดอำนาจทาง เศรษฐกิจของชาวจีนอีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีการตราเป็นพระราชบัญญัติ
ผ่านรัฐสภา กฎหมายเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือการฝึกวิชาชีพและธุรกิจการ
ค้าให้กับคนสัญชาติไทย การเพิ่มความเข้มงวดกับอาชีพและธุรกิจของชาวต่างด้าว
การขยายการควบคุมอุตสาหกรรมภายในประเทศและการจัดตั้งวิสาหกิจ เพื่อขยาย
กิจการทาง เศรษฐกิจของชาวไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ในกรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการได้มีการเปิดวิทยาลัยเทคนิค
โรงเรียนอาชีวศึกษาและโรงเรียนสารพัดช่างขึ้น เพื่อให้เยาวชนไทยที่สำเร็จตั้งแต่
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้เข้ามาศึกษาเพื่อฝึกหัดงานช่าง เทคนิคต่างๆ เป็นต้น
ว่า การพิมพ์ดีด ชวเลข บัญชี ช่างไม้ ช่างไฟฟ้า ช่างรถยนต์ ช่างกลึงโลหะ ช่าง
ตัดและตัดผม ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า การทำอาหาร ช่างทำดอกไม้ และอื่น ๆ อาชีว
ศึกษาจึงได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลอย่างมาก ชาวไทยและชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มี
สัญชาติเป็นจำนวนมากได้เข้าเรียนในโรงเรียนช่างเหล่านี้ เพราะสามารถหาอาชีพ
ทำได้ที่ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ทั้งชาวไทยชาวจีนจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษา
อย่าง เล็งผลเลิศในอนาคตของบุตรหลาน

ในด้าน การส่งเสริมอาชีพให้กับชาวไทย รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกา
ตามพระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. ๒๔๘๕ สำหรับสงวนอาชีพให้ชาวไทย
โดยเฉพาะ ในพ.ศ. ๒๔๙๒ รัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพ
ไว้สำหรับเฉพาะคนไทยฉบับที่ ๑ โดยสงวนอาชีพการทำหรือการหล่อพระพุทธรูป
การทำเครื่องเขินและเครื่องถม การขับขี่ยกรยานสามล้อรับจ้าง รถจักรยานสาม
ล้อยนต์สาธารณะและรถยนต์สาธารณะ การทำนาและนาเกลือ การตัดผมและการ
เรียงพิมพ์อักษรไทย ในพ.ศ. ๒๔๙๕ รัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ ๒ สงวน
อาชีพการตัดผมสตรี การแต่งผมสตรีและการตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี ในพ.ศ. ๒๕๐๓ ได้มี
การร่างพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ ๓ สงวนอาชีพการเลี้ยงไหม การทำผลิตภัณฑ์เกี่ยว

กับเส้นไหมและการทอผ้าไหม และในพ.ศ. ๒๕๐๘ รัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ ๕ สงวนอาชีพคุ้มครองแก่ชาวไทย การสงวนอาชีพเหล่านี้เป็นเรื่องปกป้องอาชีพของคนที่มีสัญชาติไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ปกติทางเศรษฐกิจ แต่ในอดีตที่มีชาวจีนรุ่นพ่อแม่เป็นชาวต่างด้าวจำนวนมาก การสงวนอาชีพมีผลกระทบต่อจิตใจชาวจีนพอสมควร ในด้านที่เป็นตัวเร่งหรือเหตุผลว่าเป็นที่ชาวจีนควรบูรณาการเข้าเป็นชาวไทย แม้ว่าในทางปฏิบัติแล้ว การสงวนอาชีพจะมีผลกระทบต่อชาวจีนต่างด้าวน้อยมากก็ตาม (ยพเรศ มิลลิแกน, ๒๕๑๐ : ๘๔-๘๕)

ในการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามในระยะแรกก็มีนโยบายการสงวนที่ดินให้ชาวไทย โดยการตราพระราชบัญญัติที่ดินใน ส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๔๘๖ ซึ่งได้กำหนดให้คนต่างด้าวที่จะมีที่ดิน ต้องได้รับอนุญาตเฉพาะกรณีและโดยการจำกัดจำนวนในอันที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัย ประกอบกิจการในด้านพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรม และสถาปนสถาน (สื่ อากาศกฤษ, ๒๕๐๕ : ๑๕-๑๖) ต่อมาในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามใน ระยะที่สอง ได้ตราพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ กำหนดให้ คนต่างด้าวที่มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ได้ตามสนธิสัญญา ให้อยู่ในบังคับตามพระ - ราชบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดินด้วย นอกจากนั้นกระทรวงมหาดไทยยังได้ออกกฎ กระทรวงวางระเบียบปิดกั้นมิให้คนต่างด้าวครอบครองที่ดินอย่างเข้มงวด เป็นต้นว่า ไม่อนุญาตให้บุตรของคนต่างด้าวอายุต่ำกว่า ๑๗ ปีบริบูรณ์มีสิทธิ์ซื้อที่ดิน ไม่ยอมให้ ภรรยาของคนต่างด้าวรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน บุตรภรรยาของคนต่างด้าวไม่มีสิทธิ์ซื้อ ที่ดินให้แก่บิดาหรือสามีที่เป็นคนต่างด้าวได้ สิ่งเหล่านี้เป็นการจำกัดวงเศรษฐกิจของ ชาวจีนในรุ่นปู่ย่าอย่างมาก (Mills, ๑๙๖๕ : ๑๒๙) แต่ได้เริ่มผ่อนคลายในช่วง ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เกิดในเมืองไทย เมื่อชาวจีนรุ่นพ่อแม่สามารถครอบครองที่ดินได้ แล้ว ชาวจีนในรุ่นลูกหลานก็ไม่มีปัญหาในเรื่องเหล่านี้ ความรู้สึกผูกพันกับแผ่นดิน ไทยในฐานะเจ้าของประเทศและในฐานะแผ่นดินมารดา จึงแนบแน่นกว่าชาวจีนรุ่น พ่อแม่เป็นอย่างมาก

มาตรการหลายประการที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นนั้น มีส่วนช่วยเหลือให้ชาวไทยได้เข้าสู่งานการค้าและธุรกิจได้อย่างไม่ค้อมมืออุปสรรค ส่วนชาวจีนนั้น ในฐานะที่มีการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นและมีประสบการณ์ทางการค้าสูง จึงได้รับผลกระทบบ้างเพียงเล็กน้อย สำหรับชาวจีนที่อยู่ในต่างจังหวัดอาจได้รับผลกระทบมากกว่า เพราะเป็นผลกระทบส่วนบุคคลมากกว่าเป็นกลุ่มบุคคล และประกาศของรัฐบาลเกือบทั้งหมดมีผลโดยตรงต่อชาวจีนต่างด้าวเท่านั้น

นโยบายสงวนอาชีพและที่ดินของรัฐบาลในขณะนั้น มีผลต่อชาวจีนในกรุงเทพมหานครไม่มากนัก เป็นเพราะชาวจีนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เกิดในเมืองไทยเป็นส่วนใหญ่ จึงได้รับสัญชาติไทยโดยกำเนิดและได้รับการยกเว้นจากมาตรการทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย ส่วนอาชีพที่รัฐบาลออกประกาศสงวนให้ชาวไทยเป็นการเฉพาะนั้น ก็เป็นคนละอาชีพกับชาวจีน ประกอบกับชาวจีนต่างด้าวที่มีอยู่ประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คนทั่วประเทศ ก็เป็นจำนวนประชากรที่น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับชาวจีนที่มีอยู่ในเวลานั้น ชาวจีนต่างด้าวบางส่วนได้แปลงสัญชาติเป็นไทย บางส่วนเปลี่ยนชื่อแซ่เป็นไทย มีภรรยาไทย เมื่อประกอบอาชีพใดที่ต้องห้าม ก็จะทำในนามของชื่อภรรยา สิ่งที่รัฐบาลไทยได้กระทำลงไป แม้จะไม่ประสบความสำเร็จ ในด้านการระดมพลชนชาวไทยเข้าสู่งานการค้าของประเทศได้อย่างมาก รัฐบาลไทยก็ได้ประสบความสำเร็จในด้านการเตรียมชาวไทยจำนวนมาก ให้เข้าสู่งานการค้าได้ในปัจจุบัน และแม้รัฐบาลจะไม่ประสบความสำเร็จในการปิดกั้นทางเศรษฐกิจของชาวจีนได้ทั้งหมด แต่กระแสของการสงวนอาชีพและที่ดินก็ได้ผลักดันให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการบูรณาการเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจไทยของเยาวชนจีนในปัจจุบัน

ความเปลี่ยนแปลงในอาชีพ

นโยบายการสงวนอาชีพและที่ดินของรัฐบาลหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะมีผลกระทบอย่างมากต่อชาวจีนที่ค่อนข้างยากจน เพราะมีอาชีพที่สอดคล้องกับการสงวนอาชีพ ส่วนชาวจีนอีกจำนวนหนึ่งที่เป็นชนชั้นกลางได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย เพราะชาวจีนเหล่านี้มีอาชีพช่างเครื่องยนต์ ช่างกลึง ช่างไม้หรือเป็นเจ้าของร้านขายของชำ นโยบายการสงวนอาชีพนี้ แทนที่จะเป็นการสร้างความสมดุลงระหว่างชาวไทยกับชาวจีนในวงการค้าและธุรกิจ ชาวจีนกลับยิ่งบูรณาการทางเศรษฐกิจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจให้กับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ให้โดดเด่นยิ่งขึ้นทั้งด้านรูปแบบการค้า ฐานะทางธุรกิจและอาชีพ

๑. รูปแบบการค้า ชาวจีนเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อการค้าของไทยอย่างมากในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ และมีอิทธิพลทางธุรกิจเรื่อยมา จนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือตั้งแต่ชาวจีนรุ่นปู่ย่าเรื่อยลงมาถึงชาวจีนรุ่นพ่อแม่ เพราะชาวจีนเข้ามาทำการค้าในลักษณะ เป็นนายหน้าหรือพ่อค้าคนกลางในกิจการค้าขายทั้งภายในและต่างประเทศ สาเหตุที่ชาวจีนทำได้เช่นนี้เป็นเพราะชาวจีนมีการสะสมเงินทุนมาถึง ๒-๓ชั่วอายุคน ชาวจีนจึงมีเงิน มีฐานะทางสังคมดี พูดได้หลายภาษา เข้าใจถึงความต้องการของตลาดไทย มีเครือข่ายการขายส่งและปลีกที่ครอบคลุมไปทั่วประเทศ มีความรับผิดชอบสูงต่อสัญญาการค้าขายด้วยปากเปล่า รู้จักคนในรัฐบาลที่มีตำแหน่งสูงๆ และสามารถเอื้ออำนวยให้การค้าขายมีความสะดวก

ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่จะทำธุรกิจหรือการค้าแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ชาวจีนในรุ่นปู่ย่าได้รับความสำเร็จมาแล้ว กล่าวคือในการจัดโครงสร้างองค์กรธุรกิจ ชาวจีนจะจัดโครงสร้างอย่างง่าย ๆ โดยเน้นที่ตัวบุคคลมากกว่าระบบและหลักการ เน้นความสามารถของบุคคลมากกว่าตำแหน่งหน้าที่ของบุคคล ห้างร้านของชาวจีนจึงมีการจัดองค์กรแบบเถ้าแก่-หลงจู-เจ้าโกย-ลูกจ้าง ส่วนวิธีการทำงานจะเน้นความเชื่อมั่นของบุคคลมากกว่าเอกสารทางการค้า ห้างร้านของชาวจีนจะใหญ่จะเล็กจึงขึ้นอยู่กับขนาดของครอบครัวเหมือนกัน เพราะชาวจีนนิยมจ้างญาติมิตรที่เป็นชาวจีนมาทำการค้าร่วมกัน (Hafner, ๑๙๘๓) มากกว่าการจ้างชาวไทย

เยาวชนจีนในปัจจุบัน เริ่มไม่ค่อยจะเห็นคล้อยตามบุพการี ในด้านรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม เยาวชนจีนส่วนใหญ่ชอบรูปแบบการค้าสมัยใหม่มากกว่าแบบครอบครัว โดยเฉพาะเยาวชนจีนที่มีการศึกษาสูงขึ้น ก็ยังต้องการทำการค้าแบบสมัยใหม่ แม้ว่าเยาวชนจีนเหล่านี้ จะยังช่วยพ่อแม่ค้าขายเป็นส่วนใหญ่อยู่ในปัจจุบันก็ตาม (ตารางที่ ๓๓) แสดงว่า รูปแบบการค้าของเยาวชนจีนในอนาคตจะมีรูปแบบสมัยใหม่มากขึ้น เพราะการทำการค้าแบบสมัยใหม่จะไม่มีการยึดตัวบุคคล ที่ต้องไปเน้นที่การจ้างชาวจีนมาทำงานเท่านั้น การค้าแบบสมัยใหม่ไม่คำนึงถึงตัวบุคคล แต่คำนึงถึงระบบและหลักการ จึงสามารถจ้างบุคคลที่มีความสามารถทุกเชื้อชาติเข้ามาทำงานร่วมกันได้

ในเรื่องรูปแบบการค้านี้ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่บางส่วนได้เคยทำสำเร็จมาแล้ว ดังจะเห็นว่าในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา ชาวตะวันตกได้เข้ามาตั้งบริษัทห้างร้านในกรุงเทพมหานคร เพื่อค้าขายแข่งกับชาวจีน ทำให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีความคิดทันสมัย ได้ค่อย ๆ เรียนรู้การประกอบธุรกิจแบบตะวันตก ทั้งด้านขนาดเทคนิค และรูปแบบธุรกิจ ทั้งตลาดภายในและระหว่างประเทศ ด้วยประสบการณ์เหล่านี้ การสะสมทุนอย่างต่อเนื่อง และการเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ ของการทำอุตสาหกรรม ทำให้ชาวตะวันตกไม่สามารถเข้ามาแทนที่การผูกขาดกิจการค้า และกิจการอุตสาหกรรมของชาวจีนได้ (Ayal, ๑๙๖๖ : ๑๐,๑๑) เพราะชาวจีนรุ่นพ่อแม่สามารถแข่งขันกับชาวตะวันตกได้ทางหนึ่ง ส่วนอีกทางหนึ่งชาวจีนได้บูรณาการเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่ไม่พึ่งพาคนชาติเดียวกันอีกต่อไป รูปแบบการค้าสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นมาแล้วในสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ก็มีแนวโน้มจะเกิดเพิ่มขึ้นในสมัยเยาวชนจีน ซึ่งเป็นรูปแบบที่รวมชาวจีน-ชาวไทยให้มาทำงานร่วมกันได้ ภายใต้ชื่อบริษัทเป็นภาษาไทยบ้าง ภาษาอังกฤษบ้าง

ตารางที่ ๓๓ รูปแบบของการค้าและการช่วยเหลือแม่ค้าชาย

สถานภาพ	รูปแบบของการค้า			การช่วยเหลือแม่ค้าชาย		
	ครอบครัว	สมัยใหม่	ไม่แน่ใจ	เคย	ไม่เคย	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.4443$			$X^2 = 0.6509$		
ชาย	๑๕.๒	๖๗.๔	๑๗.๔	๖๑.๔	๒๘.๘	๙.๘
หญิง	๑๓.๔	๖๗.๖	๑๙.๐	๖๖.๒	๒๓.๙	๙.๙
อายุ	$X^2 = 0.0493$			$X^2 = 0.3660$		
๑๓ - ๑๕ ปี	๒๑.๒	๕๔.๕	๒๔.๒	๕๙.๑	๒๘.๘	๑๒.๑
๑๖ - ๑๘ ปี	๑๒.๖	๖๗.๒	๒๐.๒	๖๘.๑	๒๑.๐	๑๐.๙
๑๙ - ๒๕ ปี	๑๑.๒	๗๗.๕	๑๑.๒	๖๑.๘	๓๑.๕	๖.๗
การศึกษา	$X^2 = 0.0997$			$X^2 = 0.2588$		
ม.๑ - ๓	๒๐.๕	๕๔.๘	๒๔.๗	๕๗.๕	๒๘.๘	๑๓.๗
ม.๔ - ๖	๑๖.๗	๖๒.๘	๒๐.๕	๖๖.๗	๒๔.๔	๙.๐
ปวช.๑ - ๓	๑๐.๑	๗๒.๕	๑๗.๔	๗๓.๙	๑๘.๘	๗.๒
มล.๑ - ๔	๗.๔	๘๕.๒	๗.๔	๕๕.๖	๓๕.๒	๙.๓
ครอบครัว	$X^2 = 0.0997$			$X^2 = 0.3660$		
๑ - ๔ คน	๙.๙	๖๕.๙	๒๔.๒	๕๗.๑	๒๙.๗	๑๓.๒
๕ - ๘ คน	๑๕.๖	๗๑.๓	๑๓.๑	๖๔.๘	๒๖.๒	๙.๐
> ๙ คน	๑๘.๐	๖๒.๓	๑๙.๗	๗๒.๑	๒๑.๓	๖.๖

๒. ฐานะทางธุรกิจ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีความมั่งคั่งในปัจจุบันส่วนใหญ่ จะมีการสะสมทุนมาตั้งแต่ชาวจีนรุ่นปู่ย่า ที่มีการค้าขายปลี๊กและส่ง เป็นพื้นฐาน ต่อมาจึง ขยับฐานะทางธุรกิจมาเป็นเจ้าของบริษัทส่งสินค้าออกไปยุโรปและอเมริกา และส่ง สินค้าจากต่างประเทศเพื่อส่งให้ร้านค้าปลี๊กชาวจีนในกรุงเทพมหานคร (Simoniya, ๑๙๖๑ : ๖๓)

ชาวจีนที่เป็นนายหน้าและพ่อค้าคนกลาง ซึ่งได้สะสมทุนจนสามารถทำ ธุรกิจกับต่างประเทศเหล่านี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อมีประสบการณ์กับ เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้ชาวจีนเหล่านี้ได้เรียนรู้ที่จะ ทำธุรกิจภายในประเทศ ควบคู่กับธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะหลังสงคราม โลกครั้งที่ ๒ วงการค้าและอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของชาวจีน มีเป้าหมายแห่งการ ขายอยู่ภายในประเทศ และเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กจำพวกรองเท้า จักรยาน ยางล้อ สบู่ และผงซักฟอก ต่อมาได้มีการขยายอุตสาหกรรมออกไปเป็นการประมง ไม้ขีดไฟ แบตเตอรี่ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องกีฬา เสื้อผ้า แก้ว เครื่องสำอางค์ สรา และน้ำปลา กิจการอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้สร้าง เศรษฐีใหม่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ขึ้นมา จำนวนหนึ่ง เศรษฐีใหม่เหล่านี้มีธุรกิจที่แตกต่างกัน มีขนาดเล็ก และจ้างแรงงาน หลายน้อยคน สินค้าที่ผลิตขึ้นนี้ได้เข้ามาทดแทนสินค้าที่ส่งมาจากต่างประเทศ ทำให้ สินค้าต่างประเทศที่ส่งเข้ามาลดปริมาณลง กิจการทางอุตสาหกรรมเหล่านี้สามารถ ทำให้ชาวจีนสะสมทุนได้เพิ่มขึ้นอีก และสามารถทำอุตสาหกรรมที่ใหญ่ขึ้นในปัจจุบัน

ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ที่สามารถตั้งตัวได้ จากการสะสมทุนของชาวจีนรุ่นปู่ย่า และได้เลื่อนฐานะของตน จนกลายเป็นเจ้าของกิจการการค้าและอุตสาหกรรม เป็น ชาวจีนที่โชคดี ที่เติบโตในวงการค้าก่อนที่จะชาวต่างประเทศจะได้ขยายอิทธิพลเข้ามา แข่งขันด้วย และก่อนที่ชาวไทยจะได้ตื่นตัวรุกเข้ามาทำธุรกิจแข่งขันกับชาวจีน โดยเฉพาะเป็นชาวจีนตัวอย่างที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงในด้านความขยันขันแข็ง อดทน มัธยัสถ์ และมีจิตใจค้าขาย ชาวจีนจึงมีคติสอนเยาวชนจีนให้เอาอย่างบรรพบุรุษ จึง ปรากฏว่าเยาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่ต้องการเป็นลูกจ้าง แต่ต้องการเป็นเจ้าของร้าน

และส่วนใหญ่มิต้องการรับราชการ แต่ต้องการค้าขายเพื่อเป็นเจ้าของร้านของตนเอง โดยเฉพาะชาวชนจีนที่ยังมีการศึกษาสูงขึ้น มีแนวโน้มจะยิ่งทำการค้าขายมากขึ้น (ตารางที่ ๓๔)

เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ชาวจีนรุ่นลูกรุ่นหลานที่มีการศึกษาจะมีความต้องการรับราชการมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ ๐.๐๒ ของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เข้ารับราชการ (Skinner, ๑๙๕๓ : ๓๐๘) เพราะชาวชนจีนทุก ๑ ใน ๕ คนต้องการรับราชการในปัจจุบัน ซึ่งน่าจะมิใช่เพราะราชการให้เงินเดือนสูง แต่เป็นด้วยการตั้งตัวแบบชาวจีนสมัยเก่าที่มีโอกาสลดน้อยลงไปอย่างมาก ชาวชนจีนส่วนใหญ่มื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีทางเลือกอยู่ ๒ ทางเท่านั้น คือทำงานเป็นข้าราชการหรือทำงานเป็นลูกจ้างของเอกชน แม้ว่าชาวชนจีนจะเลือกเป็นลูกจ้างของเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ก็ด้วยหวังว่าจะได้เต้าออกมาเป็นเจ้าของกิจการในอนาคต โดยมีโอกาสที่จะตั้งร้านค้าเล็ก ๆ ได้เท่านั้น แต่ความหวังแบบนี้กำลังเปลี่ยนไป เพราะการเป็นลูกจ้างของบริษัทในปัจจุบันเป็นอาชีพที่หารายได้ให้สูงมาก ถ้าลูกจ้างมีความสามารถ และรู้ช่องทางในการค้าขายสินค้า ก็สามารถก้าวหน้าในตำแหน่งจนเป็นผู้บริหารระดับสูงได้ ดังจะเห็นว่าชาวจีนรุ่นพ่อแม่จำนวนหนึ่ง ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของกิจการ แต่เป็นลูกจ้างของบริษัทในตำแหน่งผู้บริหาร ก็สามารถแสวงหาความมั่งคั่งให้แก่อนตนเองได้ โดยเฉพาะในกิจการส่งสินค้าออกและส่งสินค้าเข้าจากฮ่องกง และสิงคโปร์ (Uchida, ๑๙๕๖ : ๕๑)

๓. อาชีพ ตามประเพณีจีนแล้ว ครอบครัวใดชำนาญงานในด้านใด ลูกหลานจะทำงานด้านนั้นสืบทอดกันไป และที่น่าสังเกตเป็นอย่างมากก็คือ ชาวจีนกลุ่มภาษาใดจะจับกลุ่มประกอบการค้าในแนวเดียวกัน เป็นต้นว่า ชาวจีนแต้จิ๋วจะทำการค้าขายส่ง-ปลีกทั้งสินค้าภายในประเทศและสินค้าต่างประเทศ จนสามารถขยายกิจการค้าเป็นห้างสรรพสินค้าใหญ่โตได้ในปัจจุบัน ชาวจีนไท่หล้านั้นด้านโรงแรม โรงเลื่อย โรงน้ำแข็งและร้านกาแฟ ชาวจีนกวางตุ้งถนัดทางภัตตาคาร ซ่อมรถยนต์

ตารางที่ ๓๔ ฐานะทางธุรกิจและอาชีพที่ต้องการ

สถานภาพ	ฐานะทางธุรกิจที่ต้องการ			อาชีพที่ต้องการ		
	เจ้าของ	ลูกจ้าง	ไม่แน่ใจ	ค้าขาย	ราชการ	ไม่แน่ใจ
เพศ	$x^2 = 0.0056$			$x^2 = 0.0287$		
ชาย	๖๖.๗	๑๒.๑	๒๑.๒	๕๒.๓	๒๒.๐	๒๕.๘
หญิง	๕๙.๙	๒๖.๘	๑๓.๔	๕๐.๐	๒๖.๑	๒๓.๙
อายุ	$x^2 = 0.4733$			$x^2 = 0.0500$		
๑๓-๑๕ ปี	๕๙.๑	๑๙.๗	๒๑.๒	๔๗.๐	๒๑.๒	๓๑.๘
๑๖-๑๘ ปี	๖๗.๒	๑๖.๐	๑๖.๘	๔๔.๕	๒๗.๗	๒๗.๗
๑๙-๒๕ ปี	๖๐.๗	๒๔.๗	๑๔.๖	๖๒.๙	๒๑.๓	๑๕.๗
การศึกษา	$x^2 = 0.0256$			$x^2 = 0.0047$		
ม.๑-๓	๕๖.๒	๒๓.๓	๒๐.๕	๓๙.๗	๒๗.๔	๓๒.๙
ม.๔-๖	๗๓.๑	๑๑.๕	๑๕.๔	๕๓.๘	๑๗.๙	๒๘.๒
ปวช.๑-๓	๕๓.๖	๒๖.๑	๒๐.๓	๔๖.๔	๓๖.๒	๑๗.๔
มล.๑-๔	๗๐.๔	๑๘.๕	๑๑.๑	๖๘.๕	๑๓.๐	๑๘.๕
ครอบครัว	$x^2 = 0.0804$			$x^2 = 0.0896$		
๑-๔ คน	๖๑.๕	๑๖.๕	๒๒.๐	๕๔.๙	๑๘.๗	๒๖.๔
๕-๘ คน	๖๒.๓	๒๐.๕	๑๗.๒	๔๖.๗	๒๕.๔	๒๗.๙
> ๙ คน	๖๗.๒	๒๓.๐	๙.๘	๕๔.๑	๒๙.๕	๑๖.๔

ช่างกลึง โรงพิมพ์ ชาวจีนและกษัตริย์ทางการทหารองเท้า เครื่องหนังและตัดเย็บเสื้อผ้า และชาวจีนฮกเกี้ยนกษัตริย์การค้าขายใบชาและยางธรรมชาติ (Skinner, ๑๙๕๓ : ๓๑๕-๓๑๖)

ลักษณะการยึดกุมวิชาชีพของชาวจีนตามกลุ่มภาษานี้ ได้กำลังเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ในสมัยที่ชาวตะวันตกได้เข้ามาค้าขายในวงการค้าของไทย เพราะชาวตะวันตกได้เข้ามาขยายโอกาสในวงการอุตสาหกรรม การค้าและธุรกิจสมัยใหม่ ทำให้ชาวจีนทุกกลุ่มภาษาที่มีคุณภาพทางการศึกษาสูง สามารถขยายวิชาชีพได้มากกว่าบรรพบุรุษ แม้ว่าสถานการณ์การครอบครองสายอาชีพใดสายอาชีพหนึ่ง โดยกลุ่มภาษาพูดจีนหนึ่ง ๆ จะสามารถประกันความมั่นคงทางธุรกิจเป็นต้นว่า ชาวแคะและชาวไหหลำได้ก่อตั้งสมาคมวิชาชีพของตนเองขึ้นมา เพื่อควบคุมกิจการค้าภายในกลุ่ม แต่ถ้ากลุ่มภาษาพูดจีนใดอ่อนแอลง กลุ่มภาษาพูดจีนอื่นจะเข้ามาแข่งขันทันที เป็นต้นว่า ชาวจีนแต้จิ๋วได้เข้ามาแข่งขันกับกิจการค้าของชาวจีนกวางตุ้งในธุรกิจโรงแรม และกับกิจการค้าเครื่องยนต์ของชาวไหหลำในธุรกิจ

การที่ชาวจีนในกลุ่มภาษาเดียวกัน ยากที่จะผูกขาดอาชีพในกลุ่มของตนต่อไป เพราะเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนรุ่นพ่อแม่ในกลุ่มภาษาเดียวกัน ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่สมาคมกลุ่มภาษาจีนต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทำอาชีพในกลุ่มภาษาจีนอื่นได้ แต่เนื่องจากการทำอาชีพหนึ่ง ๆ นาน ๆ ทำให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่มีความชำนาญในอาชีพนั้นมาก จึงยากแก่การเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ในกลุ่มภาษาจีนใด จึงยังสามารถรักษาสถานภาพของอาชีพเดิมในกลุ่มของคนได้เป็นส่วนใหญ่

ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่ไม่ยอมดำรงวิชาชีพของชาวจีนรุ่นปู่ย่าน่าจะมีจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นจำนวนที่เกิดในเมืองไทย และได้รับการศึกษาแผนใหม่จากโรงเรียนฝรั่งในย่านสัมพันธวงศ์ และจากโรงเรียนไทยในย่านบางรัก โดยหันไปประกอบอาชีพทำงานตามบริษัทฝรั่งหรือทางด้านอุตสาหกรรมใหม่ ๆ สถานะการเปลี่ยนแปลงทางอาชีพนี้ได้เกิดขึ้นกับเยาวชนจีนในปัจจุบันอีกครั้งหนึ่ง ดังจะเห็นว่าเยาวชนจีนมีความ

คาดหวังที่จะประกอบอาชีพที่แตกต่างไปจากบิดามารดาของตนเป็นอย่างมาก จากการศึกษาพบว่าชาวจีนรุ่นพ่อแม่จะเปิดร้านค้าขายสินค้าต่างๆ ตั้งแต่ร้านขายยา ร้านกาแฟ ร้านของชำ ร้านเครื่องเขียนและอื่นๆ อีกมาก ซึ่งเป็นกิจการที่ไม่ต้องอาศัยความรู้มาก แต่ต้องอาศัยการสะสมทุนมาระยะหนึ่ง ส่วนอาชีพที่เยาวชนจีนคาดหวังที่จะทำในอนาคตก็คือ นายแพทย์ อาจารย์ ทหาร วิศวกร เภสัชกร ก่อสร้าง ธนาคาร การเงินและการประกันภัย (ตารางที่ ๓๕) อาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพของผู้มีการศึกษามากแล้วทั้งสิ้น แสดงว่าเยาวชนจีนจะมีแนวโน้มยึดอาชีพลูกจ้างบริษัทในระยะหนึ่งก่อน ต่อจากนั้นจึงจะแยกมาประกอบธุรกิจส่วนตัวอย่างอิสระตามสาขาอาชีพ

มีข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับเยาวชนจีนที่มีอายุน้อยหรือการศึกษาน้อย จะมุ่งมีชีวิตไปทางวิชาชีพที่เด่นชัด ไม่ว่าจะเป็นได้รับเงินมากหรือน้อย เป็นต้นว่า แพทย์ พยาบาล ครู อาจารย์ ทหาร วิศวกร เภสัชกร การก่อสร้าง ส่วนเยาวชนจีนที่มีอายุมากหรือมีการศึกษาสูงจะเลือกอาชีพที่ค่อนข้างไปทางการเป็นลูกจ้างของบริษัท ซึ่งเรื่องนี้มีใช้เปลี่ยนแปลงประหลาด เพราะการที่เยาวชนจีนมุ่งสาขาวิชาชีพเฉพาะด้านเช่นนั้นเป็นเพราะสาขาวิชาชีพสามารถออกมาตั้งร้านเป็นอิสระ หรือถ้าทำงานเป็นลูกจ้างก็มีรายได้สูง เยาวชนจีนเหล่านี้จึงต้องแข่งขันกันอย่างมากในการศึกษา ซึ่งเยาวชนจีนส่วนใหญ่มักจะได้เปรียบชาวไทย เพราะครอบครัวจีนมีฐานะ เศรษฐกิจปานกลางจึงสามารถส่งเยาวชนจีนให้เรียนได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ครอบครัวไทยมีอาชีพทางการเกษตรที่มีฐานะค่อนข้างยากจน จึงไม่ค่อยมีกำลังส่งบุตรหลานให้เรียนได้สูงๆ โดยเฉพาะการเรียนตามสาขาวิชาชีพต้องใช้จ่ายมากกว่าการเรียนในวิชาทางสังคมศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์

ตารางที่ ๓๕ อาชีพของเยาวชนจีนในอนาคต

สถานภาพสังคม	ไม่แน่ใจ	ธนาคารประกัน-ภัย	พ่อค้าต่างๆ	แพทย์ครูทนาย	โรงงานต่างๆ	โรงแรมท่องเที่ยว	ขายของชำ	ช่างต่างๆ	ข้าราชการ-วิสาหกิจ
รุ่นอายุ	$X^2 = 0.0000$								
พ่อ	๓๑.๑	๕.๑	๑๐.๙	๘.๘	๒.๙	๑.๘	๒๕.๙	๘.๘	๕.๐
แม่	๔๕.๖	๒.๒	๗.๓	๑.๘	๓.๓	๒.๒	๒๘.๑	๗.๓	๒.๒
ลูก	๙.๑	๓๓.๙	๘.๐	๒๒.๖	๑.๘	๖.๖	๕.๑	๕.๘	๖.๙
เพศ	$X^2 = 0.0๘๒๕$								
ชาย	๕.๓	๓๒.๖	๑๑.๔	๒๕.๘	๑.๕	๖.๘	๕.๓	๗.๖	๓.๘
หญิง	๑๒.๗	๓๕.๒	๔.๙	๑๙.๗	๒.๑	๖.๓	๔.๙	๔.๒	๙.๙
อายุ	$X^2 = 0.0000$								
๑๓-๑๕ ปี	๙.๑	๒๘.๘	๗.๖	๑๙.๗	-	๔.๕	๔.๕	๑๘.๒	๗.๖
๑๖-๑๘ ปี	๑๒.๖	๒๖.๑	๔.๒	๓๔.๕	๑.๗	๖.๗	๖.๗	๒.๕	๕.๐
๑๙-๒๕ ปี	๔.๕	๔๘.๓	๑๓.๕	๙.๐	๓.๕	๗.๙	๓.๕	๑.๑	๙.๐
การศึกษา	$X^2 = 0.0000$								
ม.๑-๓	๙.๖	๓๐.๑	๖.๘	๒๓.๓	-	๕.๕	๒.๗	๑๓.๗	๘.๒
ม.๔-๖	๓.๘	๑๕.๔	๒.๖	๔๗.๔	๒.๖	๙.๐	๑๐.๓	๖.๔	๒.๖
ปวช.๑-๓	๒๑.๗	๕๐.๗	๗.๒	๒.๙	-	๔.๓	๒.๙	๑.๔	๘.๗
มลิ.๑-๔	-	๔๔.๔	๑๘.๕	๑๑.๑	๕.๖	๗.๔	๓.๗	-	๙.๓
ครอบครัว	$X^2 = 0.๕๕๒๕$								
๑-๔ คน	๙.๙	๓๔.๑	๕.๕	๑๙.๘	๒.๒	๑๒.๑	๓.๓	๗.๗	๕.๕
๕-๘ คน	๑๐.๗	๓๒.๐	๙.๐	๒๔.๖	๒.๕	๒.๕	๖.๖	๔.๙	๗.๔
> ๙ คน	๔.๙	๓๗.๗	๙.๘	๒๓.๐	-	๖.๖	๔.๙	๔.๙	๘.๒

ความเปลี่ยนแปลงทางโลกทัศน์ของชนชั้น

ชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยในระยะแรก เข้ามาแบบเลื้อยผืนหมอนใบ ต่อมาด้วยการทำงานอย่างหนัก มัธยัสถ์และการช่วยเหลือระหว่างคนจีนด้วยกัน ทำให้ชาวจีนในรุ่นต่อมาสามารถลืมตาอ้าปากได้ มีฐานะดีขึ้น ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นแรก ๆ เป็นชาวจีนที่ไม่มีทักษะทางวิชาชีพและไม่ค่อยมีความรู้ มีแต่แรงกายและความเฉลียวฉลาด จนเมื่อชาวจีนรุ่นพ่อแม่สามารถยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนสู่ชนชั้นกลางและสูงแล้วเท่านั้น โลกทัศน์ทางชนชั้นจึงได้ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป

ชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ได้อาศัยทรัพย์สินเป็นกฏแฉกสำคัญที่จะส่ง เสริมตนเองสู่ชนชั้นกลางและสูงของสังคมไทย เพราะชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีทรัพย์สินมาก ได้สร้างเกียรติคุณต่อสังคมไทย ด้วยการเป็นกรรมการในสมาคมของชุมชนชาวจีน ช่วยเหลือและสนับสนุนทางการเงินแก่มูลนิธิที่ทำคุณประโยชน์แก่บ้านเมือง นับเป็นเวลาหลายสิบปี นอกจากนั้นเพื่อเป็นการรักษาและขยายฐานทางธุรกิจของชาวจีน ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้เริ่มแต่งงานกับคนในตระกูลชั้นสูงของไทย เพื่อยกฐานะทางสังคมอีกโสดหนึ่งด้วย ชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่จึงรู้จักใช้ทรัพย์สินเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอนาคตให้แก่บุตรหลาน

ในชุมชนชาวจีนย่านเยาวราช-บางรัก นักวิชาการและนักวิชาชีพไม่ใช้เป็นบุคคลสำคัญ เพราะค่านิยมจีนจะนับถือคนมีทรัพย์สินเป็นสำคัญ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ที่มีบิดามารดา กำลังอยู่ในภาวะสร้างตัว จึงต้องออกจากโรงเรียนในระดับประถมศึกษา และต้องเข้าสู่วงการค้าของครอบครัวทันที เพื่อฝึกฝนการค้าขาย จะมีชาวจีนรุ่นพ่อแม่จำนวนน้อยเท่านั้นที่มีโอกาสเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา และสูงขึ้นไปในระดับวิทยาลัย ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีโอกาสเรียนไปถึงชั้นมหาวิทยาลัย ก็ไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนชาวจีน เนื่องจากชาวจีนที่มีการศึกษาล้วนใหญ่จะเข้ารับราชการ เป็นขุมกำลังความคิดของสังคมไทย แต่โลกทัศน์ของชาวจีนเช่นนี้กำลังมีการเปลี่ยนแปลงไป เมื่อชาวจีนมีชนชั้นทางเศรษฐกิจสูงขึ้น

ชนชั้นสูงของชาวจีนแต่ดั้งเดิมมา ประกอบด้วยผู้นำทางธุรกิจและผู้บังคับ มีทั้งชาวจีนต่างดาวและชาวจีนที่เกิดในไทย มีทั้งทำธุรกิจและรับราชการ โดยชนชั้นสูงทางธุรกิจของชาวจีนส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งสูงในสมาคมจีนต่างๆ ส่วนชนชั้นสูงทางราชการที่มีเชื้อสายจีน จะเป็นผู้ประสานผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มพ่อค้าชั้นสูงชาวจีนกับกลุ่มข้าราชการชั้นสูงชาวไทยที่มีอำนาจทางการเมือง ชนชั้นสูงชาวจีนเหล่านี้แต่ก่อนมาเคยนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนที่ฮ่องกงและสิงคโปร์ ต่อมาจึงเริ่มเปลี่ยนเป็นส่งไปศึกษาต่อยังยุโรปและอเมริกา เมื่อชาวจีนรุ่นลูกศึกษาสำเร็จกลับมาก็สามารถช่วยพ่อแม่ขยายการค้าแบบตะวันตก และสามารถติดต่อส่งสินค้าไทยไปตะวันตกและส่งสินค้าตะวันตกเข้ามาขายในตลาดเมืองไทย การค้าขายจึงมิใช่เป็นระบบกึ่งสื่อติดต่อไป ที่พ่อแม่เป็นผู้ควบคุมรายได้และรายจ่ายของสมาชิกในครอบครัวทุกคน แต่หันไปใช้การให้เงินเดือนแทน

ชนชั้นกลางของชาวจีน ซึ่งถือเป็นชนส่วนใหญ่ของชาวจีนในประเทศไทย เป็นชนชั้นที่เติบโตมาจากชนชั้นที่ค่อนข้างยากจนในอดีต ชนชั้นกลางชาวจีนจะมีอาชีพค้าขายในรูปบริษัทห้างร้านต่าง ๆ และเป็นชนชั้นที่ไม่สามารถส่งบุตรหลานไปเรียนต่างประเทศอย่างกับชนชั้นสูงชาวจีนได้ ชนชั้นกลางชาวจีนเป็นชนชั้นที่ต้องตกอยู่ภายใต้การปฏิบัติตามนโยบายการสงวนอาชีพ และนโยบายจำกัดจำนวนโรงเรียนจีน ชนชั้นกลางชาวจีนเหล่านี้จึงได้ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ตามอิทธิพลของสังคมไทย ยินยอมให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือไทยได้สูง ๆ แทนที่จะให้ออกมาฝึกงานตามห้างร้านเหมือนอย่างในอดีต การเปลี่ยนแปลงในโลกทัศน์นี้ได้สืบทอดมาถึงเยาวชนจีนในปัจจุบัน ดังจะเห็นว่าเยาวชนจีนมีความต้องการที่จะศึกษาเล่าเรียนให้ถึงขั้นสูงสุดในระดับอุดมศึกษา แทนการออกไปค้าขายฝึกงานอย่างกับชาวจีนในรุ่นพ่อแม่ ภายหลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา และมีข้อที่น่าสังเกตว่า เยาวชนจีนที่อยู่ในครอบครัวขนาดเล็ก จะต้องการเรียนให้สูงมากกว่าเยาวชนจีนที่อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ เพราะถ้าครอบครัวจีนใดเป็นครอบครัวใหญ่ เยาวชนจีนที่เป็นลูกคนโตอาจจะต้องออกจากโรงเรียนเมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อช่วยเหลือครอบครัว และเปิดโอกาสให้น้อง ๆ ได้มีโอกาสเรียน

สูงขึ้นไป (ตารางที่ ๓๖) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า เจ้าของร้านชาวจีนในปัจจุบันมีการศึกษาน้อยกว่าลูกจ้างชาวจีน (สมบุรณ์ สุขสำราญและคณะ, ๒๕๓๐ : ๑๐๐)

โลกทัศน์ของชนชั้นกลางชาวจีน ยังมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการควบคุมรายรับ-รายจ่ายของบ้าน โดยหัวหน้าครอบครัวคนเดียว กล่าวคือ การค้าขายของชนชั้นกลางชาวจีนส่วนใหญ่จะใช้ระบบครอบครัวในสมัยของชาวจีนรุ่นปู่ย่า เพราะครอบครัวยังยากจนอยู่ เมื่อถึงสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ครอบครัวฐานะมาเป็นชนชั้นกลางแล้ว การค้าขายจึงใช้ระบบกึ่งครอบครัวกึ่งสมัยใหม่ มีการแยกเงินของครอบครัวออกจากเงินเดือนส่วนตัว เมื่อมาถึงเยาวชนจีนปัจจุบัน เยาวชนจีนส่วนใหญ่ต้องการแยกระบบครอบครัวออกไป ถ้าตนเองทำงานได้ก็จะเก็บเงินเป็นส่วนตัว ไม่เข้ากองกลางของครอบครัวอีกต่อไป โดยเฉพาะเยาวชนจีนที่มีการศึกษาสูงขึ้น จะยิ่งต้องการเป็นอิสระในการทำงาน และการเก็บรักษาเงินที่ตนเองหามาได้ (ตารางที่ ๓๖) ปรัชญาการเช่นนี้สามารถนำมาอธิบายได้ว่า บริษัทแบบกึ่งครอบครัวกึ่งสมัยใหม่ของชาวจีนรุ่นพ่อแม่จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับว่า บริษัทห้างร้านแบบนี้สามารถปรับไปเป็นแบบสมัยใหม่ได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ ชาวจีนรุ่นลูกหลานอาจจะไม่ยอมทำงานกับครอบครัวต่อไปก็ได้ เพราะเยาวชนจีนต้องการแสดงความสามารถ ต้องการเงินเดือน และต้องการความอิสระในการทำงาน ซึ่งบริษัทครอบครัวของชาวจีนรุ่นพ่อแม่อาจจะไม่สามารถให้ได้ทั้งหมด

สำหรับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เป็นชนชั้นกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งมีอาชีพทางช่างกล ช่างกลึง ช่างไม้ ช่างเขียน ช่างแกะสลัก ช่างไฟฟ้า โลกทัศน์ของชาวจีนเหล่านี้ยังเปลี่ยนแปลงน้อย เพราะค่านิยมของช่างได้ถูกกำหนดโดยทักษะดั้งเดิม นายช่างจีนเหล่านี้แม้จะได้รับการยกย่องจากชนชั้นกลางชาวจีน แต่ก็มีรายได้ไม่มากนัก ถ้าเป็นครอบครัวขนาดกลางก็จำเป็นต้องให้เยาวชนจีนที่เป็นบุตร ออกมาฝึกอาชีพช่างหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ ๓๖ การเก็บเงินส่วนตัวและความสำคัญของการค้ากับการศึกษา

สถานภาพ	การเก็บเงินส่วนตัว			การค้ากับการศึกษา		
	ตนเอง	พ่อแม่	ไม่แน่ใจ	การค้า	เรียน	ไม่แน่ใจ
เพศ	$x^2 = 0.9073$			$x^2 = 0.9722$		
ชาย	๖๒.๑	๒๒.๐	๑๕.๙	๒๖.๕	๕๒.๓	๒๑.๒
หญิง	๖๔.๑	๒๑.๘	๑๔.๑	๒๑.๑	๖๓.๔	๑๕.๕
อายุ	$x^2 = 0.0322$			$x^2 = 0.0539$		
๑๓-๑๕ ปี	๕๐.๐	๓๔.๘	๑๕.๒	๑๕.๒	๖๙.๗	๑๕.๒
๑๖-๑๘ ปี	๖๓.๙	๑๙.๓	๑๖.๘	๒๕.๒	๕๘.๘	๑๖.๐
๑๙-๒๕ ปี	๗๑.๙	๑๕.๗	๑๒.๔	๒๘.๑	๔๘.๓	๒๓.๖
การศึกษา	$x^2 = 0.0006$			$x^2 = 0.0963$		
ม.๑-๓	๔๗.๙	๓๗.๐	๑๕.๑	๙.๖	๗๒.๖	๑๗.๘
ม.๔-๖	๖๙.๒	๑๑.๕	๑๙.๒	๒๖.๙	๕๙.๐	๑๔.๑
ปวช.๑-๓	๕๙.๔	๒๗.๕	๑๓.๐	๓๓.๓	๔๗.๘	๑๘.๘
มล.๑-๔	๗๙.๖	๙.๓	๑๑.๑	๒๕.๙	๕๐.๐	๒๔.๑
ครอบครัว	$x^2 = 0.4596$			$x^2 = 0.0005$		
๑-๔ คน	๖๓.๗	๑๗.๖	๑๘.๗	๑๗.๖	๕๖.๐	๒๖.๔
๕-๘ คน	๖๐.๗	๒๔.๖	๑๔.๘	๑๘.๙	๖๕.๖	๑๕.๖
> ๙ คน	๖๗.๒	๒๓.๐	๙.๘	๔๒.๖	๔๕.๙	๑๑.๕

ส่วนชนชั้นค้าชาวจีนซึ่ง เป็นกลุ่มที่ใช้แรงงานในการยังชีพเป็นต้นว่า ทาบ
เร่ แผงลอย ช่างตัดผม ชานาชาวไร่ ยังคงมีโลกทัศน์เหมือนเดิม ที่มุ่งหวังแต่จะมี
รายได้สูงขึ้นเท่านั้น บางครั้งชาวจีนเหล่านี้จะร่วมทำการค้าขายกับชาวไทยตาม
ตลาดสดและแผงลอยข้างถนน

ความเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ

องค์การทาง เศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของชาวจีนคือครอบครัว ชาวจีนตั้งแต่รุ่น
ปู่ย่ามาแล้ว ได้ปรับบ้านห้องแถวให้กลายเป็นร้านค้าเล็ก ๆ หรือบริษัทไปทั่วทุกหนทุก
แห่งในประเทศไทย องค์การทาง เศรษฐกิจเล็ก ๆ เหล่านี้จะมีสมาชิกในครอบครัว
ไม่ว่าจะเป็นภรรยา บุตร ญาติ ล้วนแล้วแต่กลายเป็นสมาชิกหรือลูกจ้างขององค์การ
ไปในตัว มีพ่อบ้านหรือหัวหน้าครอบครัวเป็นเจ้าของ ธุรกิจครอบครัวแบบนี้เสียค่าใช้จ่าย
ต่ำ จึงสามารถแข่งขันกับชาวต่างประเทศได้ ในวงการค้าปลีกทั่วไปในกรุงเทพ
มหานครจึง เต็มไปด้วยบ้านเรือนที่เป็นร้านค้าคหาลแล้วคหาลแล้ว ถนนบางสายอาจจะ
เต็มไปด้วยร้านค้าที่ขายของชนิดเดียวกัน แต่ชาวจีนก็ยังคงแข่งขันกันต่อไป ลูกค้าจะ
ได้รับความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าจากย่านเหล่านี้ และชาวจีนเองก็สามารถ
ควบคุมการค้าซึ่งกันและกันได้โดยมีประสิทธิภาพ

ก่อนที่ระบบการเงินของประเทศไทยจะมีสถาบันการเงิน เป็นต้นว่าธนา-
คาร เต็มไปดเป็นปีกแผ่นอย่างทุกวันนี้ ชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่รู้จักการหมุนเงินผ่าน
ระบบแชร์ คือการหาสมาชิกชาวจีนจำนวนหนึ่งมาเป็นสมาชิกของวงแชร์ ซึ่งวงหนึ่ง
จะมีสมาชิกประมาณ ๑๒ คนเป็นอย่างต่ำ แล้วกำหนดวงเงินที่ทุกคนจะต้องนำมาจ่าย
ให้กองกลางทุกเดือน แล้วให้สมาชิกที่เดือนก่อนมาประมูลให้ดอกเบี้ยวเงินในแต่
ละเดือน ใครให้ดอกเบี้ยสูงสุด จะได้เงินกองกลางก้อนนั้นไปในเดือนนั้น ใครได้
เงินไปแล้วก็ไม่มีสิทธิประมูลดอกเบี้ยอีกต่อไป แต่มีหน้าที่ต้องนำเงินมาชำระแวง
แชร์ทุกเดือนจนการประมูลวงแชร์ครบทุกคน ด้วยระบบแชร์นี้ทำให้ชาวจีนสามารถหา
เงินทุนได้รวดเร็วขึ้นและ เงินทุนที่ได้รับมา ก็สามารถนำไปประกอบการค้า เมื่อได้
กำไรก็นำกำไรมาชำระ เงินแวงแชร์ทุกเดือนจนครบกำหนด

ชาวจีนถือว่าการเล่นแชร์เป็นเรื่องปกติ และชาวจีนจะเล่นกันทุกเพศทุกวัย เยาวชนจีนปัจจุบันก็เช่นกัน จากการสำรวจพบว่าเยาวชนจีนทุก ๑ ใน ๓ คนจะเคยเล่นแชร์มาก่อน แต่มีอีก ๒ ใน ๓ คนไม่เคยเล่นแชร์มาก่อน (ตารางที่ ๓๗) แสดงว่าเยาวชนจีนมีส่วนน้อยเท่านั้นที่รู้จักการเล่นแชร์ ถ้าเป็นเช่นนั้นก็มีแนวโน้มว่าเยาวชนจีนจะใช้การระดมทุนผ่านสถาบันการเงินอย่างเป็นทางการเป็นกิจลักษณะ มากกว่าที่จะระดมทุนจากเพื่อนพ้องอย่างกรณีของการตั้งวงแชร์

นอกจากนั้นเยาวชนจีนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยกับการนำบ้านมาทำเป็นร้านค้า (ตารางที่ ๓๗) ซึ่งเป็นทัศนคติที่ขัดแย้งกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่อย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากเยาวชนจีนได้รับการศึกษามากขึ้น มีความสามารถมากขึ้น มีความเชื่อมั่นตนเองสูงขึ้น มีความคิดที่เป็นสมัยใหม่ จึงเห็นว่าควรแยกที่อยู่อาศัยออกจากสถานประกอบการค้า ที่อยู่อาศัยก็ควรเป็นแบบบ้านจัดสรรตามชานเมือง ส่วนร้านค้าก็อยู่ในย่านธุรกิจการค้า ยิ่งกว่านั้นเยาวชนจีนส่วนใหญ่ยังไม่ต้องการร่วมทำงานกับพี่น้องหรือทำงานแบบเก่าที่ไม่มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างเด่นชัด (ตารางที่ ๓๗) การแยกตัวนี้ออกไปประกอบอาชีพที่แตกต่างจากอาชีพของพ่อแม่ จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้อย่างมาก ความเปลี่ยนแปลงในองค์การทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของชาวจีนในรุ่นลูกหลานนี้ จะมีส่วนทำให้เกิดระบบศูนย์การค้า สำนักงานที่เช่าตามอาคารสูง ๆ และบ้านจัดสรรอย่างขนาดใหญ่ในอนาคต ซึ่งเป็นแนวโน้มที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมการเกษตรในอนาคต

องค์การทางเศรษฐกิจแบบครอบครัว อาจจะดำรงอยู่ได้ภายใต้ระบบการนำบ้านมาเป็นร้านค้าเพื่อลดต้นทุน การนำบุตรภรรยามาเป็นลูกจ้างเพื่อลดค่าจ้าง และการเน้นความสามารถของบุคคลที่จะทำงานได้ทุกอย่างภายในร้าน องค์การเช่นนี้อาจจะดำรงอยู่ได้ในสภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่มีการแข่งขันกันมาก บุตรหลานมีการศึกษาน้อยจะต้องยึดร้านค้าของพ่อแม่เป็นที่ทำกิน องค์การทางเศรษฐกิจแบบครอบครัวจึงต้องพึ่งพิงสมาคมกลุ่มภาษาพูดจีน ในฐานะศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนข่าวสารการค้า แต่สภาพการเช่นนี้กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่สมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่

๓๓ การเล่นเกม การนำมาเป็นร้านค้า พ้องร่วมกันทางการค้า และหน้าทางการทำงาน

สถานภาพ	การเล่นแชร์	นำบ้านมาเป็นร้านค้า	พ้องร่วมกันทางการค้า	หน้าทางการทำงาน
สังคม	ไม่เคย	ไม่แน่ชัด	ร่วมกัน	ไม่แน่ชัด
	รวม	ไม่แน่ชัด	แยกกัน	ไม่แน่ชัด
	รวม	ไม่แน่ชัด	ไม่แน่ชัด	รวม
เพศ	$X^2 = 0.6206$	$X^2 = 0.0343$	$X^2 = 0.0434$	$X^2 = 0.0329$
ชาย	๓๕.๖	๖๒.๑	๒.๓	๒๓.๕
หญิง	๓๖.๖	๖๒.๐	๑.๔	๒๕.๐
อายุ	$X^2 = 0.0429$	$X^2 = 0.๓๐๐๖$	$X^2 = 0.๓๐๓๓$	$X^2 = 0.๕๒๘๖$
๑๓-๑๕ ปี	๒๕.๒	๓๑.๒	๔.๕	๓๕.๕
๑๖-๑๘ ปี	๓๖.๑	๖๓.๐	๐.๘	๒๓.๕
๑๙-๒๕ ปี	๔๕.๙	๕๓.๙	๑.๑	๓๖.๕
การศึกษา	$X^2 = 0.๑๒๑๑$	$X^2 = 0.๑๑๕๕$	$X^2 = 0.๖๘๓๓$	$X^2 = 0.๘๑๒๓$
ม.๑-๓	๒๕.๗	๓๑.๒	๔.๑	๓๕.๕
ม.๔-๖	๓๕.๖	๖๔.๑	๑.๓	๒๕.๕
ปวช.๑-๓	๔๕.๙	๕๓.๖	๑.๔	๓๖.๕
มถ.๑-๕	๕๒.๖	๕๓.๕	-	๒๕.๕
ครอบครัว	$X^2 = 0.๓๖๐๓$	$X^2 = 0.๐๓๒๖$	$X^2 = 0.๐๕๕๓$	$X^2 = 0.๕๓๓๓$
๑-๔ คน	๓๐.๘	๖๕.๑	๑.๑	๓๐.๕
๕-๘ คน	๓๕.๒	๖๓.๓	๒.๕	๒๕.๕
> ๙ คน	๔๕.๙	๕๒.๕	๑.๖	๓๖.๕

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือ การเกิดองค์การทาง เศรษฐกิจที่เป็นทางการขึ้นมาในลักษณะของสมาคมธุรกิจและวิชาชีพ สมาคมการค้าดั้งเดิมของชาวจีนจะมีสมาชิกน้อย ซึ่งประกอบด้วยนายจ้างและลูกจ้าง กิจกรรมหลักของสมาคมการค้าเหล่านี้คือ การฝึกอบรมทักษะวิชาชีพให้สมาชิกและป้องกันการแข่งขันจากองค์การอื่น ต่อมาสมาคมการค้าของชาวจีนได้เปลี่ยนรูปเป็นสมาคมธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วยนายจ้างและเจ้าของกิจการเท่านั้น สมาคมธุรกิจจีนเหมาะสำหรับเป็นพื้นฐานแห่งอำนาจทางเศรษฐกิจของชาวจีนในระยะแรก ๆ ด้วยมีหน้าที่หลักหลายประการ คือ การส่งข่าวเกี่ยวกับการค้า การคาดคะเนแนวโน้มเศรษฐกิจ การกำหนดนโยบายธุรกิจให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลไทย การให้ความช่วยเหลือแก่ชาวจีนต่างด้าวที่ยากจน การกำหนดราคาสินค้าและการกำหนดข้อจำกัดของการแข่งขันทางการค้า

ในขณะที่บริษัทของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นบริษัทสมัยใหม่ กึ่งครอบครัว สมาคมธุรกิจจีนได้ค่อย ๆ เติบโตขึ้นและแผ่อิทธิพลออกไปมาก จนสามารถพัฒนาการเชื่อมโยงบริษัทต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แล้วรวมตัวกันเป็นสมาคมใหญ่ (Syndicates) สมาคมธุรกิจขนาดใหญ่จึงสามารถควบคุมแขนงงานทางการค้าและอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ โดยใช้ระบบการควบคุมผ่านการกำหนดราคา โควต้าของบริษัสมาชิกและการประสานการผลิตให้สอดคล้องกัน เป็นต้นว่าสมาคมธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๕๕)

ความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของการจับกลุ่มของชาวจีนรุ่นพ่อแม่จากสมาคมกลุ่มภาษาพูดจีนไปสู่สมาคมธุรกิจจีน เป็นสภาวะการณ์สากลที่ต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเยาวชนจีนส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ดังจะเห็นว่าเยาวชนจีนต้องการร่วมสมาคมการค้าตามกลุ่มธุรกิจมากกว่ากลุ่มภาษาพูดจีน (ตารางที่ ๓๘) แสดงว่าสมาคมกลุ่มภาษาพูดจีนจะยังมีบทบาทในอนาคตลดลงกว่าในสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่ และสภาพการณ์แบบนี้สมาคมกลุ่มภาษาพูดจีนได้ช่วยเหลือชาวจีนต่างด้าวในรุ่นปู่ย่าที่ยากจน หรือช่วยเหลือไกล่เกลี่ยความขัดแย้งทางการค้าระหว่างชาวจีน

ตารางที่ ๓๘ การเข้าร่วมสมาคมการค้ากลุ่มและการทำการค้าร่วมกับคนไทย

สถานภาพ	การร่วมสมาคมการค้ากลุ่ม			การทำการค้าร่วมกับคนไทย		
	ภาษา	ธุรกิจ	ไม่แน่ใจ	ได้	ไม่ได้	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.0685$			$X^2 = 0.0669$		
ชาย	๑๑.๕	๕๕.๕	๔๓.๒	๗๘.๐	๖.๑	๑๕.๙
หญิง	๙.๙	๕๙.๒	๓๑.๐	๘๖.๖	๑.๕	๑๒.๐
อายุ	$X^2 = 0.๕๖๖๐$			$X^2 = 0.๓๗๖๐$		
๑๓-๑๕ ปี	๗.๖	๔๗.๐	๔๕.๕	๘๑.๘	๕.๕	๑๓.๖
๑๖-๑๘ ปี	๑๑.๘	๕๒.๑	๓๖.๑	๘๕.๐	๕.๐	๑๐.๙
๑๙-๒๕ ปี	๑๑.๒	๕๗.๓	๓๑.๕	๘๐.๙	๑.๑	๑๘.๐
การศึกษา	$X^2 = 0.๓๖๕๕$			$X^2 = 0.๑๗๖๐$		
ม.๑-๓	๑๑.๐	๕๖.๖	๕๒.๕	๘๐.๘	๕.๕	๑๓.๗
ม.๔-๖	๑๒.๘	๕๗.๕	๓๙.๗	๘๕.๙	๕.๑	๙.๐
ปวช.๑-๓	๗.๒	๖๕.๒	๒๗.๕	๘๗.๐	๑.๕	๑๑.๖
มล.๑-๔	๑๑.๑	๕๑.๙	๓๗.๐	๗๕.๑	๑.๙	๒๕.๑
ครอบครัว	$X^2 = 0.๒๙๒๓$			$X^2 = 0.๐๑๖๓$		
๑-๔ คน	๕.๕	๕๑.๖	๔๒.๙	๘๑.๓	-	๑๘.๗
๕-๘ คน	๑๒.๓	๕๓.๓	๓๕.๕	๘๑.๑	๕.๑	๑๕.๘
> ๙ คน	๑๕.๘	๕๒.๕	๓๒.๘	๘๖.๙	๘.๒	๕.๙

รุ่นพ่อแม่ได้หมดไปหรือกำลังจะหมดลงไปทุกที จึงเป็นไปได้อย่างมากว่าเขาวงเงินจะอาศัยกลุ่มธุรกิจที่เป็นทางการในการดำเนินทางธุรกิจต่อไป และหมดความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสมาคมกลุ่มภาษาพูดจีนอีกต่อไป

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา นักธุรกิจชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้ประสบกับภาวะการชกกันทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการตื่นตัวทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย ซึ่งมีผลทำให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่รู้สึกถึงความไม่มีเสถียรภาพทางธุรกิจ และรัฐบาลไทยไม่สามารถปล่อยให้ชาวจีนขยายวงการธุรกิจที่ใหญ่โต จนทางการไม่สามารถเข้าควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนอย่างในอดีตได้ ภายใต้สภาวะแห่งความกดดันนี้ ผู้นำธุรกิจจีนได้ประนีประนอมกับผู้นำไทย โดยผู้นำธุรกิจจีนได้ตกลงที่จะทำธุรกิจตามเป้าหมายของรัฐบาลไทย คือการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย โดยใช้ ๓ วิธีการคือ

๑. การรับรองกิจการ โดยการตั้งข้าราชการชั้นนำของไทยเข้าร่วมในคณะกรรมการบริษัทขนาดใหญ่

๒. การจัดตั้งบริษัทใหม่ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างชาวจีนผู้ลงทุนและบริหารงาน กับข้าราชการชั้นนำไทย ผู้นำมติและเปิดทางให้มีการค้าขายได้อย่างสะดวก

๓. การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ โดยใช้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีสัญชาติไทยเข้าบริหารงานร่วมกับชาวไทย ทั้งในระดับคณะกรรมการและคณะช่วยอำนวยการ

ด้วยวิธีการเหล่านี้ ทำให้ธุรกิจประกันภัย ธนาคาร การส่งสินค้าออก-การส่งสินค้าเข้า โรงภาพยนตร์และอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยชาวจีนและชาวไทยร่วมกัน และด้วยการที่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้ร่วมมือกับข้าราชการไทยอย่างใกล้ชิด ทำให้ชาวจีนสามารถขยายบริษัทการค้าและธุรกิจได้อย่างกว้างขวางเกินขอบเขตของกรุงเทพมหานคร (Jiang, ๑๙๖๖ : ๖๐)

เมื่อชนชั้นนำของไทยกับจีนได้ร่วมมือกันค้าขายมานาน จึงเกิดการแต่งงานระหว่างบุตรหลานชั้น (Harris, ๑๙๖๓ : ๓๐) อันเนื่องมาจากความใกล้ชิดของครอบครัวประการหนึ่ง ก็กับการส่งบุตรหลานไปเรียนต่างประเทศแล้วเกิดชอบพอ

กันอีกประการหนึ่ง ได้นำไปสู่การบริหารธุรกิจที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นในชาวจีนรุ่นลูก ชาวจีนรุ่นลูกนี้เทียบได้กับรุ่นเยาวชนจีนในปัจจุบัน , แต่อาจมีปู่ย่าที่มาจากเมืองจีนก่อน พ.ศ. ๒๔๖๐ จึงเป็นรุ่นที่มีอายุมากกว่าเยาวชนจีนในปัจจุบัน แต่โดยความรู้สึกแล้ว อาจจะไม่แตกต่างกัน คือมีความรู้สึกของความเป็นไทยมากขึ้น เพราะเป็นผู้มีการศึกษาดี มีสัญชาติไทย มีบิดามารดาที่เกิดในเมืองไทยและมีฐานะดี ทำให้สถานการณ์ที่บริษัทธุรกิจการค้า จำต้องอาศัยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หมดไป การทำธุรกิจจึงเปิดกว้างและมีความชอบธรรมมากขึ้น (Mills, ๑๙๖๔ : ๑๓๐)

ความรู้สึกที่ชาวจีนต้องจ้างลูกจ้างชาวจีนนั้นได้หมดไปตั้งแต่สมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่ เพราะสภาพจากการค้าไม่เอื้ออำนวยให้ทำเช่นนั้นได้ จากสภาพกดดันของการสงวนอาชีพ และการห้ามชาวจีนต่างด้าวอพยพเข้าเมืองไทยอีก เมื่อแรงงานระดับล่างขาดไป ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงต้องจ้างชาวไทยทดแทน ส่วนชาวจีนในรุ่นลูกรุ่นหลานที่เป็นเยาวชนจีนอยู่ในทวี่วันนี้ ก็ได้พัฒนาโลกทัศน์จนเกือบจะเป็นไทยทั้งร่างกาย และจิตใจ เยาวชนจีนเหล่านี้สามารถทำงานร่วมกับชาวไทยได้อย่างสามัคคี (ตารางที่ ๓๙) เพราะการเรียนหนังสือไทย ทำให้มีเพื่อนไทย พูดภาษาไทย กินอาหารไทยและโลกทัศน์ก็กลายเป็นแบบไทยไปหมด การทำงานร่วมกับชาวไทยจึงเหมือนทำงานร่วมกับชนชาติเดียวกัน แต่ถ้าเยาวชนจีนเหล่านี้ทำงานร่วมกับชาวจีนฮ่องกง สิงคโปร์หรือไต้หวัน จะรู้สึกว่าการทำงานกับชาวต่างชาติโดยที่ตนเองเป็นคนไทย

พัฒนาการของบรรณาการทาง เศรษฐกิจจีน-ไทย

เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาเมืองไทยอย่างต่อเนื่องจนถึงประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐ ชาวจีนได้มาอาศัยอยู่รวมกันบริเวณเขาวราช จนบริเวณนี้กลายเป็นย่านชาวจีนที่มีประชากรจีนอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในกรุงเทพมหานคร ชุมชนชาวจีนที่ก่อตัวขึ้นนี้ก็เหมือนกับชุมชนชาวไทย ที่ต้องมีชีวิตทางเศรษฐกิจ ในลักษณะการค้าขายและการให้บริการ ชีวิตทางเศรษฐกิจของชาวจีนมีพื้นฐานอยู่ที่ครอบครัว อาศัยบ้านเรือนเป็น

ร้านค้า อาศัยบุตรภรรยาเป็นลูกจ้าง เมื่อร้านค้าเจริญขึ้นกลายเป็นบริษัทห้างร้าน ก็เป็นบริษัทแบบครอบครัว ระบบเศรษฐกิจของชาวจีนเช่นนี้ถือเป็นระบบการค้าขายแบบจีน

การค้าขายของชาวจีนเมื่อเติบโตถึงขั้นหนึ่งแล้ว จะไม่สามารถทำการค้าขายอยู่เฉพาะในชุมชนชาวจีนได้ ชาวจีนจำต้องค้าขายกับชาวไทยด้วย ในระยะแรกที่ชาวจีนค้าขายกับชาวไทยนั้น ชาวจีนยังนิยมการค้าแบบ ๒ ระบบอยู่ คือการค้าขายภายในชุมชนชาวจีนระบบหนึ่งกับการค้าขายกับชาวไทยอีกระบบหนึ่ง ต่อมาการค้าขายภายในชุมชนชาวจีนได้มีความเข้มแข็งขึ้น มากกว่าการค้าขายกับชุมชนชาวไทย เพราะชาวจีนเป็นพ่อค้า ชาวไทยเป็นชาวไร่ชาวนา ชาวจีนจึงได้เปรียบในฐานะพ่อค้าคนกลางตลอดมา

เมื่อวงการการค้าขายของชาวจีนขยายใหญ่ขึ้น ชาวจีนย่อมมีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น จนรัฐบาลไทยเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลไทยจึงได้กระตุ้นให้ชาวไทยเข้าสู่วงธุรกิจและการค้าขาย เพื่อแข่งขันและถ่วงดุลย์ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ทางหนึ่ง กับอีกทางหนึ่งรัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายสงวนอาชีพและที่ดินสำหรับชาวไทยโดยเฉพาะ ผลปรากฏว่ารัฐบาลไทยไม่ได้ประสบความสำเร็จในการระดมชาวไทยเข้าสู่วงการค้าของประเทศ แต่ประสบความสำเร็จในการสร้างกระแสกดดันให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่บรรณาการทางเศรษฐกิจเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของชาติอย่างเต็มที่ บรรณาการทางเศรษฐกิจจึงเริ่มตั้งแต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ จนกระทั่งประสบความสำเร็จในสมัยเขาวงกตเงินปัจจุบัน ดังจะสังเกตุได้จาก

๑. **บรรณาการทางอาชีพ** เขาวงกตเงินในปัจจุบันไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการค้าอย่างครอบครัว แต่ต้องการรูปแบบการค้าสมัยใหม่ แม้ว่าเขาวงกตเงินเหล่านี้จะยังคงช่วยเหลือพ่อแม่ประกอบการค้าของครอบครัว แต่ก็ไม่ประสงค์จะประกอบตลอดไปโดยส่วนใหญ่อแล้ว ภายหลังจากเขาวงกตเงินสำเร็จการศึกษาแล้ว จะออกไปประกอบอาชีพตามบริษัทห้างร้านเป็นหลักก่อน เพื่อแสวงหาประสบการณ์ มีน้อยคนที่จะอยู่ทำงานกับพ่อแม่ เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น ก็จะออกมาตั้งบริษัทห้างร้านของตนเอง ดังนั้น สาขาอาชีพที่เขาวงกตเงินต้องการทำจึงมีแนวโน้มไปทางวิชาชีพธนาคาร ประกัน

ภัย แพทย์ พยาบาล อาจารย์ ครู ทนายและช่างสาขาต่าง ๆ เยาวชนจีนอีก
ส่วนหนึ่งจะมุ่งเข้ารับราชการ ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าชาวจีนรุ่นพ่อแม่เป็นอย่างมาก
โครงสร้างทางอาชีพของ เยาวชนจีนจึงมุ่งไปสายวิชาชีพกับสายราชการ มากกว่า
การเปิดร้านค้าชนิดต่างๆ อย่างกับสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่

๒. **บูรณาการทางชนชั้น** ในสมัยชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่ ซึ่งเป็นสมัยที่
กำลังสร้างฐานะของครอบครัว ชาวจีนเหล่านี้ไม่ค่อยเห็นคุณค่าของการศึกษา แต่ให้
ความสำคัญกับทรัพย์สินมาก บุตรหลานของชาวจีนในยุคนั้น จึงต้องออกจากโรงเรียน
ในระดับประถมศึกษา แล้วเข้าสู่การค้าเป็นเด็กฝึกงาน เมื่อชาวจีนรุ่นพ่อแม่มี
ฐานะกลายเป็นชนชั้นกลาง มีใช้ชนชั้นต่ำอย่างชาวจีนรุ่นปู่ย่า ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงเปิด
โอกาสให้เยาวชนจีนสามารถเรียนต่อไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย และ เยาวชนจีนก็
ชอบที่จะเรียนสูงๆ การยกระดับรายได้ของครอบครัวจีนเป็นชนชั้นกลาง และการ
เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนจีน ถือเป็นบูรณาการทางชนชั้นอย่างหนึ่ง จาก
การที่ชาวจีนอยู่คนละชนชั้นกับชาวไทยในอดีตได้หมดไป รวมทั้งโลกทัศน์แห่งชนชั้น
ของเยาวชนจีน ก็ปรับเข้าใกล้เดียวกับโลกทัศน์แห่งชนชั้นของชาวไทย

๓. **บูรณาการทางกิจกรรมเศรษฐกิจ** ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ประสบความสำเร็จ
ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ก็ด้วยการนำบ้านมาเป็นร้านค้า นำบุตรภรรยามาเป็นลูก
จ้าง พี่น้องทำงานร่วมกัน ไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่การทำงานในบริษัทครอบครัว เข้า
ร่วมสมาคมกลุ่มภาษาพูดจีนและจ้างลูกจ้างชาวจีนด้วยกัน แต่ในปัจจุบัน เยาวชนจีน
ไม่มีความคิดเห็นเป็นอย่างนี้ เยาวชนจีนต้องการบูรณาการไปสู่กิจกรรมทาง เศรษฐ-
กิจที่เป็นสมัยใหม่มากขึ้น กล่าวคือต้องการแยกร้านค้าออกจากที่อยู่อาศัย ให้โอกาส
ทางการศึกษาแก่สมาชิกของครอบครัว พี่น้องแยกกันทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ในบริษัท
ครอบครัวที่ถูกทำให้เป็นบริษัทสมัยใหม่ ต้องการเข้าร่วมกับสมาคมธุรกิจและสามารถ
ทำงานกับชาวไทยได้อย่างสนิทสนม โดยเฉพาะการทำกิจกรรมทาง เศรษฐกิจร่วมกับ
ชาวไทยได้นี้ ถือเป็นบูรณาการทาง เศรษฐกิจที่สำคัญ ที่เยาวชนจีนสามารถทำงานได้
ทั้งกับคนจีนและคนไทย

พัฒนาการแห่งบูรณาการทาง เศรษฐกิจจีน-ไทย เกิดจากสภาวะที่มีการ ค่อยๆ หล่อหลอมอาชีพ ชนชั้นและกิจกรรมทาง เศรษฐกิจเข้าด้วยกันระหว่าง เยาวชน จีนกับสังคมไทย โดยมีแนวโน้มจะ เป็นไปได้ว่า เยาวชนจีนจะบูรณาการทาง เศรษฐกิจเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของชาติ ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความทันสมัยมาก ชน ตามสภาพแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

สรุป

แต่ตั้ง เดิมมานั้น ร้านค้าของชาวจีน มีลักษณะ เป็นกิจกรรมของครอบครัว เยาวชนจีนในอดีตจึงมีโอกาสดึงงานการค้าขายกับครอบครัว ตั้งแต่เด็กๆ และมีความรู้ทางธุรกิจจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง นอกจากนี้ชาวจีนยังจับกลุ่มค้าขายกันเอง โดยใช้ภาษาจีนเป็นสื่อ และชาวจีนยังมีหลักการค้าขายที่ไวเนื้อ เชื้อใจกันมาก การทำสัญญาจะทำได้ง่ายๆ ชาวจีนยังมีความรู้สึก ว่า ชาวไทยค้าขายไม่เป็น ชาวจีนจึงไม่ยอมทำการค้าขายกับชาวไทย ยกเว้นการค้าขายในฐานะ เป็นพ่อค้าคนกลาง ชาวจีนมีความรู้สึกแบ่งแยกกับคนไทยเสมอว่า ชาวจีนเป็นพ่อค้า ชาวไทยเป็นข้าราชการ

สถานการณ์ทาง เศรษฐกิจดังที่กล่าวมา ได้ค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะ ที่มีพัฒนาการของบูรณาการทาง เศรษฐกิจ ภายหลังจากที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้มีนโยบายสงวนอาชีพให้แก่ชาวไทย ซึ่ง เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวไทยเป็นพ่อค้า และปิดกั้นโอกาสของการขยายตัวทางการค้าของชาวจีน และทำเป็นนโยบายอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนกระทั่งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผลก็คือ ชาวจีนได้ยินยอมบูรณาการทาง เศรษฐกิจเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจไทยสมัยใหม่ โดยเริ่มจากการยินยอมให้เยาวชนจีนในปัจจุบัน มีโอกาสศึกษาหาความรู้ทางวิชาชีพอย่างเต็มที่ เยาวชนจีนจึงสามารถบูรณาการ เข้าสู่สังคมไทยในด้าน เศรษฐกิจ คือนิยมประกอบวิชาชีพที่ต้องใช้ความรู้ระดับสูง และต้องการทำงานแบบสมัยใหม่ ไม่ใช้ระบบครอบครัวอีกต่อไป และที่สำคัญเยาวชนจีนสามารถทำงานร่วมกับชาวไทยได้อย่าง เป็นมิตรสหาย

บทที่ ๖

บูรณาการทางการเมืองของ เยาวชนจีน

ชาวจีนต่างด้าวและชาวไทยได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบมานานเป็นศตวรรษนับตั้งแต่ต้นราชวงศ์จักรี ทำให้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบูรณาการทางการเมืองต่อชาวจีนต่างด้าว จวบจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือในปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างชาวจีนกับชาวไทยอย่างรุนแรงที่ย่านเยาวราช ซึ่งสืบเนื่องมาจากสาเหตุทางการเมือง กล่าวคือหลังสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใหม่ๆ ประเทศจีนได้รับการยกย่องว่าเป็น ๑ ใน ๕ มหาอำนาจ ชาวจีนในไทยจึงถือตัวว่าเป็นจีนอย่างเต็มที่ และด้วยเหตุที่ถือว่าไทยเป็นประเทศแพ้สงคราม ชาวจีนจึงจัดงานฉลองชัยชนะของชาติจีนขึ้น ในงานนี้มีการประดับธงจีนดเว้นการประดับธงไทย ทำให้ชาวไทยในกรุงเทพมหานครไม่พอใจ จึงเกิดการต่อสู้กันขึ้น ตำรวจจึงได้เข้าปราบปรามอย่างรุนแรงด้วยอาวุธสงครามถึง ๓ วัน เรื่องจึงยุติลงได้ (Purcell, ๑๙๕๑ : ๑๙๐-๑๙๒) และจากเหตุการณ์นี้ทำให้รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้สร้าง "รัฐนิยม" ขึ้นทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง จึงเกิดกระแสกดดันให้ชาวจีนเกิดความจำเป็นต้องบูรณาการทางการเมือง เพื่อให้มีสิทธิทางการเมืองทัดเทียมกับชาวไทย

บูรณาการทางการเมืองได้เริ่มตั้งแต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ที่ได้รับแรงกดดันมาจากนโยบายกีดกันทางการเมือง แต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ก็ได้เรียกร้องอะไร เนื่องจากอยู่ในระยะการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวร่วมกับชาวจีนรุ่นปู่ย่า จนกระทั่งระยะเวลาไ้ผ่านพ้นมาถึงยุคชาวจีนรุ่นลูก (ที่ ๆ ของเยาวชนจีนปัจจุบัน) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในสถานภาพทางการเมือง และในความโน้มเอียงทางการเมือง ในหนทางที่จะมุ่งเข้าสู่ระบบการเมืองด้วยความเปลี่ยนแปลง เช่นนี้ จึงกลายเป็นพัฒนาการของบูรณาการทางการเมืองระหว่างเยาวชนจีนกับระบบการเมืองไทยอย่างค่อยเป็นค่อยไป

นโยบายการกีดกันทางการเมือง

ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์เขาวราช (พ.ศ. ๒๔๔๘) แล้ว รัฐบาลได้พยายามกีดกันทางการเมืองต่อชาวจีน เพื่อให้ชาวจีนเข้ามามีอำนาจทางการเมือง โดยปล่อยให้ชาวจีนมีอำนาจทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว และพยายามหาทางลดทอนอำนาจทางเศรษฐกิจของชาวจีน ความพยายามที่จะลดทอนอำนาจทางเศรษฐกิจของชาวจีน และการปิดกั้นมิให้ชาวจีนมีโอกาสเปลี่ยนอำนาจทางเศรษฐกิจให้เป็นอำนาจทางการเมือง รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้กระทำโดยการออกเป็นกฎหมาย ๔ ฉบับดังนี้

๑. กฎหมายการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๔ โดยกำหนดให้ผู้ซึ่งเกิดในประเทศไทยที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว (ชาวจีนรุ่นพ่อแม่) มีสิทธิเลือกตั้งได้ก็ต่อเมื่อได้เรียนหนังสือไทย จนได้รับประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือได้รับราชการโดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี และยังกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งทางการเมืองจะต้องมีบิดาเป็นคนสัญชาติไทย (ชาวจีนรุ่นลูก)

๒. พระราชบัญญัติการกระทำที่ไม่เป็นไทย พ.ศ. ๒๔๙๕ กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ไม่ว่าจะเป็นการยุยง แนะนำ ช่มชู้ คบหาสมาคม ชุมนุม สมาคม ให้ความช่วยเหลือ เยี่ยมเยียน หรือโฆษณาให้ผู้อื่นหลงเชื่อในลัทธิคอมมิวนิสต์ มีความผิดต้องได้รับโทษ อันเป็นการกวาดล้างชาวจีนที่นิยมคอมมิวนิสต์ในรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่

๓. พระราชบัญญัติการเข้ารับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้กำหนดให้บุคคลที่เกิดจากบิดาต่างด้าว ไม่ต้องถูกเรียกเข้ารับการเกณฑ์ทหาร จึงเท่ากับว่ารัฐบาลไทยไม่มีความไว้วางใจในความจงรักภักดีของชาวจีนรุ่นพ่อแม่

๔. พระราชบัญญัติการถือสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้กำหนดให้บุคคลใดที่เกิดจากบิดาคนไทยหรือมารดาคนไทยภายในพระราชอาณาจักรถือเป็นคนไทยโดยกำเนิด ฉะนั้นเด็กที่ทั้งบิดาและมารดาเป็นชาวจีน จึงไม่ได้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นคนไทยโดยกำเนิด แม้จะเกิดในแผ่นดินไทย ยิ่งกว่านั้นยังได้มีการออกกฎหมายเพื่อห้ามการ

แปลงสัญชาติ ถ้าจะแปลงสัญชาติต้อง เป็นบุคคลที่มีระยะการพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี โดยไม่ขาดช่วงตอนและต้องมีความรู้หนังสือไทยตามที่ระบุไว้ในมติของคณะรัฐมนตรี

การกีดกันทางการเมืองสำหรับชาวจีนต่างด้าวของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้กระทำมิใช่ต่อชาวจีนต่างด้าวเท่านั้น แต่ยังทำต่อลูกของชาวจีนต่างด้าวด้วย ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงไม่ได้รับการส่งเสริมให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะ เป็นพลเมืองไทย เริ่มตั้งแต่ไม่ยอมให้สัญชาติตามการกำเนิด ปิดกั้นการแปลงสัญชาติ ไม่สามารถเข้ารับราชการทหารได้ แม้แต่จะเป็นเพียงทหารเกณฑ์ ไม่มีสิทธิที่จะไปลงคะแนนเสียง แม้ว่าจะ เป็นชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เกิดในไทย และไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งทางการเมือง จนกว่าจะมีบิดาเป็นคนสัญชาติไทย นั่นคือชาวจีนจะมีสิทธิแห่งความเป็นพลเมือง เพื่อประกอบกิจกรรมทางการเมืองได้ จะต้อง เป็นชาวจีนรุ่นลูกเท่านั้น

โดยโครงสร้างทางสังคมของชุมชนชาวจีนกรุงเทพฯ มีสมาคมจีนที่เป็นทางการเป็นผู้มีอำนาจ ความสำคัญของสมาคมเหล่านี้ ส่วนหนึ่งมาจากความจริงที่ว่าชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่ ไม่สามารถมีบทบาทโดยตรงต่อการเมืองไทย เมื่อไม่มีสิทธิมีเสียงในทางการเมืองไทยทุกอย่าง จึงเป็นที่เข้าใจว่าชาวจีนมีเสียงสนับสนุนน้อยในสภา เมื่อนโยบายของรัฐบาลมีที่ท่าว่าจะสวนทางกับผลประโยชน์ของชาวจีน สมาคมจีนเหล่านี้จะพยายามปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของชาวจีน โดยการขอร้องอย่างสันติ การดำเนินการแบบการทูตของสมาคมจีนได้รับความสำเร็จบ้าง ล้มเหลวบ้าง โดยไม่มีหลักประกันอันใด สมาคมจีนจึง เป็นสถาบันกึ่ง เศรษฐกิจกึ่งการเมือง

นโยบายกีดกันทางการเมืองต่อชาวจีน แม้ว่าจะมีผลต่อชาวจีนรุ่นพ่อแม่ แต่ได้ทำให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ตระหนักถึงสถานการณ์ความเป็นจริงที่ว่า ถึงแม้ชาวจีนจะสร้างฐานะทาง เศรษฐกิจจนร่ำรวยเพียงใด ก็ยังเป็นพลเมืองชั้นสอง ก็อาจถูกปราบปรามถูกเนรเทศได้ทุกเมื่อ ตามกระแสการเมืองที่ผันผวนไปในแต่ละยุค ชาวจีนจึงจำเป็นต้องบูรณาการเข้าเป็นพลเมืองชั้นหนึ่งให้ได้ในรุ่นลูกหลาน เพื่อให้ได้รับสิทธิทางการเมืองอย่างเต็มที่ และมากพอที่จะปกป้องทรัพย์สินสมบัติของบรรพบุรุษที่

ส่งสมัวถึงสองชั่วอายุ ปรากฏการณ์ที่ว่านี้ได้เกิดขึ้นให้เห็นแล้ว จากกรณีที่ชาวจีนรุ่นลูก ไม่ยอมดำเนินวิธีการทางการทูตแบบสมาคมจีนอย่างชาวจีนรุ่นพ่อแม่ แต่ชาวจีนรุ่นลูกได้เริ่มแสวงหาอำนาจทางการเมืองโดยตรง ด้วยการสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งทางการเมืองทั้งท้องถิ่นและระดับชาติ

ความเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในวิวัฒนาการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย รัฐสภาจะเปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางและชนชั้นที่มั่งคั่ง เข้ามามีอำนาจทางการเมืองด้วย ส่วนในสังคมไทยที่มีชนชั้นกลางและชนชั้นที่มั่งคั่ง เป็นชาวจีนรวมอยู่ด้วย นักการเมืองและข้าราชการไทยจึงอาศัยนโยบายและมาตรการต่าง ๆ จากัดบทบาททางการเมืองของชาวจีนตลอดมา โดยเฉพาะการควบคุมมิให้สมาคมการค้า มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองและเกี่ยวข้องกับการเมือง (Skinner, ๑๙๕๗ : ๒๖๑-๒๙๖) รัฐบาลไทยในปัจจุบันเพิ่งจะยอมรับและเปิดโอกาสให้สมาคมการค้าและหอการค้าต่าง ๆ เข้ามามีบทบาททางการเมือง ในด้านของการมีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนทางเศรษฐกิจ ภายใต้โครงสร้างของก.ร.อ. (สมบูรณ์ สุขสำราญและคณะ, ๒๕๓๐ : ๑๐๔-๑๐๕) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิทธิของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวจีน ได้รับการยอมรับในชาวจีนรุ่นลูกหรือเยาวชนไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของพลเมือง สิทธิทางการเมือง และสิทธิการเลือกตั้ง

๑. สิทธิของพลเมือง ชาวจีนรุ่นปู่ย่าอาจไม่คิดถึงเรื่องสิทธิของพลเมืองไทย เพราะชาวจีนต่างดาวเหล่านี้ที่ประสงค์จะเป็นพลเมืองไทย ต้องมีคุณสมบัติหลายประการ คือ ต้องอาศัยอยู่ในเมืองไทยติดต่อกันเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๕ ปี ต้องเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และมีความรู้เกี่ยวกับหนังสือไทยตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ ชาวจีนต่างดาวส่วนหนึ่งจึงต้องยอมเสียค่าธรรมเนียมคนต่างดาว เพราะไม่สามารถโอนสัญชาติเป็นไทยได้ และมีฐานะไม่ดี อีกส่วนหนึ่งเป็นชาวจีนที่ร่ำรวยที่ต้องการถือหนังสือเดินทางประเทศไทย เพื่อสะดวกในการเดินทางค้าขายระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Coughlin, ๑๙๖๐ : ๑๗๖-๑๗๗)

ชาวจีนรุ่นปู่ย่าท้อพอพเข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่เด็ก ๆ จะสามารถเพิ่มพูนคุณสมบัติที่จะโอนสัญชาติเป็นไทยได้ แต่ก็ไม่รับโอนสัญชาติ คงรักษาสถานภาพของพลเมืองจีน ไปจนกว่าจะมีอายุเลยการเกณฑ์ทหาร เนื่องจากชีวิตของค้าหาหารสำหรับพลทหารในอดีต มีแต่ความยากลำบาก บิดามารดาจีนยังวิตกกังวลไปถึงเรื่องที่บุตรชายจะน่านิสัยที่ไม่ดีติดตัวมาจากชีวิตของการเป็นทหาร เป็นต้นว่า ความเกียจคร้าน นอกจากนั้นตามวัฒนธรรมจีน บุตรชายต้องอยู่รับใช้บิดามารดา การเป็นทหารไทยจึงเป็นการขัดแย้งต่อแนวคิดน้อยอย่างยิ่ง จึงมีโอกาสเพียงสถานที่ที่จะสร้างความเป็นไทยได้โดยการสมรสข้ามชาติพันธุ์ เพื่อเพิ่มพูนความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทย และคลายความจงรักภักดีต่อแผ่นดินจีน (Freyn, ๑๙๖๐ : ๖๖๐)

สำหรับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เกิดในประเทศไทย ตามกฎหมายสัญชาติของไทย ฉบับแรกที่ตราออกมาใน พ.ศ. ๒๔๕๖ ถือว่าบุคคลที่เกิดในแผ่นดินไทยจะเป็นพลเมืองไทย โดยไม่เกี่ยวข้องกับสัญชาติของบุพการี ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงควรมีสัญชาติไทยโดยกำเนิด แต่หลังจากที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสัญชาติใน พ.ศ. ๒๔๕๕ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ต้องกลับไปมีสัญชาติจีน เพราะถือสัญชาติตามบิดามารดา มิได้ถือแผ่นดินเกิดอย่างแต่ก่อน ซึ่งได้สร้างความสับสนกับหลักสากลนิยมอย่างมาก จนในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ จึงมีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ให้กลับมามีข้อความเดิม คือให้สัญชาติตามแผ่นดินเกิด ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงมีสัญชาติไทย

เขาวชนจีนในปัจจุบันที่เป็นชาวจีนรุ่นที่ ๓-๔ ต่างได้รับสัญชาติไทย ไม่ว่าจะพิจารณาในด้านสัญชาติของบิดามารดาหรือแผ่นดินเกิด และความรู้สึกแบ่งแยกชาวจีนกับชาวไทยอย่างที่เกิดกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ก็ไม่ได้ปรากฏออกมา เพราะเขาวชนจีนส่วนใหญ่ถือว่าตนเองเป็นชาวไทย เป็นพลเมืองไทยเท่ากับชาวไทยและมีสิทธิของพลเมืองไทยอย่างเต็มที่ (ตารางที่ ๓๙) เขาวชนจีนอาจคำนึงถึงความเป็นพลเมืองไทย ไม่จำเพาะแต่ที่ได้เกิดมาบนผืนแผ่นดินไทยเท่านั้น แต่ด้วยสภาพแวดล้อมทั้งหมดในสังคมไทยได้ค่อย ๆ อบรมกล่อมเกล้าให้เขาวชนจีนกลายเป็นไทย มีจิตสำนึกที่จงรักภักดีต่อเมืองไทยอย่างธรรมชาติ ข้อพิสูจน์ที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือ การเกณฑ์ทหารชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เกิดในไทยและเป็นพลเมืองไทย ตามสิทธิและหน้าที่แล้วต้องเกณฑ์

ตารางที่ ๓๙ ความเป็นพลเมืองไทย-จีน สถิติของพลเมือง สถิติทางการเมืองและสถิติการไปเลือกตั้ง

สถานภาพ	ความเป็นพลเมืองไทย-จีน	สถิติของพลเมือง	สถิติทางการเมือง	การไปเลือกตั้ง
สังคม	เท่ากัน	ไม่เท่ากัน	มีบ้าง	ไม่มี
	ไม่เท่ากัน	ไม่เท่ากัน	ไม่เท่ากัน	ไม่เท่ากัน
เพศ	$X^2 = 0.0397$	$X^2 = 0.0320$	$X^2 = 0.0072$	$X^2 = 0.0044$
ชาย	๘๑.๘	๗๕.๐	๗๕.๐	๗๗.๓
หญิง	๘๘.๕	๘๙.๕	๘๙.๕	๘๘.๗
อายุ	$X^2 = 0.4342$	$X^2 = 0.4666$	$X^2 = 0.0069$	$X^2 = 0.0439$
๑๓-๑๕ ปี	๘๘.๘	๗๖.๖	๗๖.๖	๗๖.๗
๑๖-๑๙ ปี	๗๙.๘	๗๙.๘	๗๙.๘	๘๐.๙
๑๙-๒๕ ปี	๘๖.๕	๗๖.๕	๗๖.๕	๗๕.๓
การศีกษา	$X^2 = 0.2347$	$X^2 = 0.0044$	$X^2 = 0.0000$	$X^2 = 0.0069$
ม.๑-๓	๘๖.๓	๘๖.๓	๘๖.๓	๘๖.๓
ม.๔-๖	๗๘.๒	๗๘.๒	๗๘.๒	๗๘.๖
ปวช.๑-๓	๘๒.๖	๘๘.๖	๘๘.๖	๘๘.๖
มล.๑-๔	๘๗.๐	๘๗.๐	๘๗.๐	๘๗.๐
ครอบครัว	$X^2 = 0.2347$	$X^2 = 0.2320$	$X^2 = 0.4666$	$X^2 = 0.0000$
๑-๔ คน	๘๑.๓	๗๙.๑	๗๙.๑	๗๖.๗
๕-๘ คน	๘๕.๒	๘๕.๒	๘๕.๒	๘๕.๒
> ๙ คน	๘๒.๐	๘๒.๐	๘๒.๐	๘๒.๐

ทหารเพื่อไปรับใช้ชาติบ้านเมือง แต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยากเป็นทหาร เพราะกลัวการสูญเสียโอกาสในการค้าขาย (S.Y.Lee, ๑๙๖๑ : ๔๑๑) ยิ่งกว่านั้นชาวจีนรุ่นพ่อแม่ยังมีความผูกพันอยู่กับชุมชนชาวจีนอย่างแน่นแฟ้น การถูกแยกออกไปอยู่ค่ายทหาร จะทำให้ชาวจีนเหล่านี้สูญเสียความมั่นใจเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและบริการทางสังคมจากชุมชนชาวจีน สำหรับเยาวชนจีนการเกณฑ์ทหารเป็นสิ่งปกติและไม่ได้รับรู้สึกลัวการตัดขาดออกจากสังคมจีน เพราะเยาวชนจีนส่วนใหญ่มองชุมชนชาวจีนเป็นสิ่งค้ำชูสังคมหนึ่งๆของสังคมไทย ถ้าใครไม่ได้เรียนวิชาทหารรักษาดินแดนหรือ รด. ก็ต้องไปเกณฑ์ทหารทุกคน และถึงเยาวชนจีนจะเรียนวิชาทหารก็ต้องไปฝึกทหารตามค่ายทหารในต่างจังหวัด เยาวชนจีนจึงเห็นว่าการรับใช้ชาติโดยการเกณฑ์ทหาร เป็นสิ่งที่พลเมืองไทยทุกคนต้องทำตามกฎหมาย

๒. สิทธิทางการเมือง สิทธิทางการเมืองเป็นสิทธิที่ติดต้ามมาจากสิทธิของความเป็นพลเมือง พลเมืองที่จะมีสิทธิทางการเมืองอย่างเต็มที่จะต้องเป็นพลเมืองชั้น ๑ มีใช้ชั้น ๒ หรือชั้น ๓ เมื่อเป็นเช่นนี้ชาวจีนรุ่นปู่ย่าซึ่งเป็นพลเมืองชั้น ๓ คือเป็นชาวต่างด้าวที่มีเชื้อชาติและสัญชาติจีน จึงไม่มีสิทธิทางการเมืองในประเทศไทย ส่วนชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่มีเชื้อชาติจีนและสัญชาติไทย เป็นพลเมืองไทยชั้น ๒ ซึ่งมีสิทธิทางการเมืองบ้างเล็กน้อย เป็นต้นว่า มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ แต่ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๔ ที่ได้บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั่วไปต้องมีบิดาเป็นไทย แต่เงื่อนไขได้ระบุไว้ในกฎหมายเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๙ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงได้รับสิทธิทางการเมืองตามสัญชาติไทย และถ้ามีคุณสมบัติครบตามกฎหมายเลือกตั้ง ก็สามารถสมัครเข้ารับเลือกตั้งได้ทุกตำแหน่งทางการเมือง

ถ้าพิจารณาโดยข้อเท็จจริงแล้ว ชาวจีนรุ่นปู่ย่าต้องการโอนสัญชาติเป็นไทย เพราะสามารถประหยัลดค่าธรรมเนียมคนต่างด้าวและมีสิทธิของพลเมืองไทยที่จะอาศัยอยู่ในเมืองไทยได้ตลอดไป ไม่ต้องผันผวนไปตามสภาวะทางการเมืองที่ไม่มีความแน่นอน ส่วนชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่สนใจแต่สิทธิทางการเมืองค้าขายเท่านั้น มี

ส่วนน้อยเท่านั้นที่คิดถึงการมีสิทธิทางการเมือง เป็นต้นว่า สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือสิทธิของการสมัครแข่งขันตำแหน่งทางการเมือง

สำหรับรัฐบาลไทยก็ได้ตระหนัก ถึงเรื่องสิทธิทางการเมืองของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ โดยมาจากสาเหตุที่ว่า ชาวจีนรุ่นพ่อแม่บางคน แม้ว่าจะมีสัญชาติไทย แต่ก็มีกิจกรรมผูกพันอยู่กับจีนแผ่นดินใหญ่อ่างแนบแน่น (Mitchison, ๑๙๖๑ : ๗๒) ทำให้ชาวจีนเหล่านี้พยายามถือ ๒ สัญชาติตามกฎหมายจีน เพราะรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ยังยอมรับว่า ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ยังเป็นชาวจีนอยู่ และไม่ยอมรับเป็นพลเมืองไทย (Williams, ๑๙๖๖ : ๑๒๒) ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่ยังยอมรับว่าตนเป็นชาวจีน ทั้งที่เกิดในไทย เพราะเข้าใจในสาระสำคัญผิดไปว่า ถ้าตราใบที่ตนยังเป็นชาวจีน รัฐบาลจีนจะสามารถให้ความคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์จากรัฐบาลไทยได้ เรื่องนี้ทำให้รัฐบาลไทยพยายามหามาตรการทางการเมืองมาป้องกัน มิให้ชาวจีนที่นิยมคอมมิวนิสต์เผยแพร่ความคิดเห็นออกไปในหมู่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ซึ่งจะเป็นการเสริมฐานให้ชาวจีนที่นิยมคอมมิวนิสต์มีอำนาจต่อชาวจีนเพิ่มขึ้น แต่ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ไม่ทราบเจตนารมณ์ของรัฐบาลไทย จึงเข้าใจว่ารัฐบาลไทยใช้เรื่องคอมมิวนิสต์เป็นข้ออ้างในการจำกัดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีน

เยาวชนจีนปัจจุบันเติบโตขึ้นมาในบรรยากาศทางการเมืองที่ประเทศไทยไม่เคยค้าสมาคมกับประเทศจีนในช่วงแรก เพราะเดินตามนโยบายต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกา และประเทศไทยเจริญสัมพันธไมตรีกับจีนในช่วงหลัง เพราะเดินตามนโยบายของสหรัฐอเมริกาอีกเช่นกัน ซึ่งทั้งสองช่วงประเทศไทยไม่มีความขัดแย้งกับจีนอย่างรุนแรง จนต้องกระทบมาถึงเยาวชนจีน เยาวชนจีนส่วนใหญ่อังมีความเป็นพลเมืองไทยมากกว่าชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ที่ถูกรัฐบาลไทยตั้งข้อสงสัยในความเป็นพลเมืองไทยมาตลอด และมีสิทธิทางการเมืองอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเยาวชนจีนที่มีการศึกษาสูงขึ้น จะยังคิดว่าตนมีสิทธิทางการเมืองมากจนทัดเทียมกับราษฎรไทย (ตารางที่ ๓๙) สามารถไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่และสามารถสมัครแข่งขันในตำแหน่งทางการเมือง และยังนับวันจะมีเยาวชนจีนเข้าสู่วงการเมืองไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยมี การเจริญรอยตามเยาวชนจีนรุ่นพี่ที่เข้าสู่วงการ

เมืองไทยเป็นจำนวนมากอยู่ในรัฐสภาไทยปัจจุบัน แม้ว่าจะมีกฎหมายเลือกตั้งกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิทางการเมืองไว้สูง เยาวชนจีนก็สามารถบรรลุได้อย่างสบาย เพราะ เยาวชนจีนส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาสูงและมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่จะก้าวสู่การเมืองไทยได้อย่างปราศจากอุปสรรค

ความเปลี่ยนแปลงในสถานภาพทางการเมือง

การที่ชาวจีนได้รับบทเรียนจากกระแสต่อต้านชาวจีนในทศวรรษที่ ๒๕๙๐ ทำให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้พัฒนาองค์การของชุมชนจีนขึ้น อย่างรวมศูนย์อำนาจในด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งผู้นำชาวจีนได้เข้าเป็นพันธมิตรกับชนชั้นปกครองไทย เพื่อให้องค์การจีนได้เชื่อมโยงกับอำนาจทางการเมืองของชนชั้นปกครองไทย ทำให้สถานภาพทางการเมืองของชาวจีนได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นลักษณะจำเพาะของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ส่วนในปัจจุบันสถานภาพทางการเมืองของ เยาวชนจีนไม่เหมือนกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ กล่าวคือ จากการต้องพึ่งพาชนชั้นปกครองไทย ได้กลายมาเป็นการแสวงหาอำนาจทางการเมือง เพื่อเป็นชนชั้นนำใหม่ในรูปของสมาชิกพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง ผู้แทนราษฎร นักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการในกระทรวงที่มีอำนาจทางการเมือง ความเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่ง

๑. สมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ เมื่อชาวจีนโพ้นทะเล เลมารวมกลุ่มตั้งชุมชนขึ้นในกรุงเทพมหานคร ชาวจีนรุ่นปู่ย่าส่วนใหญ่ได้รวมตัวกันก่อตั้งสมาคมกลุ่มภาษาพูดและสมาคมแห่งชาติต่าง ๆ ขึ้น ส่วนชาวจีนรุ่นพ่อแม่ส่วนใหญ่ได้รวมตัวกันก่อตั้งสมาคมธุรกิจต่าง ๆ โดยที่ตนเองยังเป็นสมาชิกของกลุ่มภาษาพูดและสมาคมแห่งชาติสำหรับเยาวชนจีนส่วนใหญ่ต้องการเป็นสมาชิกของสมาคมการค้า แต่ไม่ต้องการเป็นสมาชิกของสมาคมแม่และกลุ่มภาษาพูด สมาคมของชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการปกครองกันเอง บริการทางสังคม และประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ส่วนสมาคมในทัศนะของ เยาวชนจีนมีจุดเน้นไปทางเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก

เนื่องจากชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่ไม่ได้รับความไว้วางใจจากผู้นำไทย ชาวจีนเหล่านี้จึงได้รับการส่งเสริมให้โดดเดี่ยวออกจากชีวิตทางการเมืองไทย และด้วยปัจจัยทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ประโยชน์ทางการค้าและบริการทางสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นสมาชิกในชุมชนชาวจีน ทำให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ให้ความสำคัญกับการเลือกผู้นำชาวจีนในสมาคมการค้าต่าง ๆ มากกว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเสียอีก (Close, ๑๙๖๕ : ๓๙๗)

ส่วนรัฐบาลไทยได้ให้การยอมรับบทบาทและเกียรติภูมิของผู้นำจีนเหล่านี้ในการทำหน้าที่ประสานกิจกรรมของสมาคมการค้ากับชุมชนชาวจีนในระดับกว้าง เป็นต้นว่า แทนที่รัฐบาลไทยจะเข้าควบคุมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของชาวจีนในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดโดยตรง รัฐบาลไทยได้ปล่อยให้ผู้นำจีนเป็นผู้ประนีประนอมความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสมาคมการค้ากันเอง

ผู้นำชุมชนชาวจีนรุ่นพ่อแม่ตระหนักดีว่า แม้สมาคมการค้าจีนจะมีความแข็งแกร่งเพียงใด ชาวจีนก็มีโอกาสอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจ มาเป็นฐานอำนาจในการต่อรองทางการเมืองกับผู้นำไทยได้ (Morell and Samudavanija, ๑๙๘๑ : ๑๕๔) เพราะพิจารณาการเติบโตทางเศรษฐกิจของชาวจีนแล้ว จะมีลักษณะเป็นการร่วมมือระหว่างผู้นำสมาคมจีนกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไทย จนกลายเป็นประเพณีของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ที่ใช้สำหรับการเลือกชาวจีนที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจเป็นผู้นำสมาคมจีน ชาวจีนที่จะเป็นผู้นำได้จะต้องมีความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับผู้นำไทย ซึ่งความผูกพันนี้มีความสำคัญกว่ากฎหมายที่คุ้มครองชาวจีนเสียอีก (Mills, ๑๙๖๔ : ๑๓๐) ผู้นำสมาคมจีนจึงได้พยายามทำงานในหน้าที่ของตน โดยไม่พยายามไปผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายพื้นฐานที่กำหนดโดยรัฐบาลไทย ดังจะเห็นว่าการเจรจาหรือท่าความตกลงกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย ผู้นำสมาคมจีนจะสร้างภาพพจน์ให้เห็นว่า พวกตนต้องการรักษานโยบายที่เป็นอยู่ตลอดไป

ชาวจีนรุ่นปู่ย่าและรุ่นพ่อแม่จำเป็นต้องพึ่งพิงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไทย ก็ด้วยความจำเป็นในฐานะพลเมืองไทยชั้น ๒ แต่เยาวชนจีนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ที่เติบโตเป็นพลเมืองไทยชั้น ๑ เห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ตารางที่ ๕๐ บุคคลที่ปรึกษาได้เมื่อมีปัญหาและการค้าต้องพึงข้าราชการ

สถานภาพ	บุคคลที่ปรึกษาได้เมื่อมีปัญหา			การค้าต้องพึงข้าราชการ			
สังคม	ส.ส.	ข้าราชการ	ชาวจีน	ไม่แน่ใจ	จำเป็น	ไม่จำเป็น	ไม่แน่ใจ
เพศ	$X^2 = 0.6673$			$X^2 = 0.4550$			
ชาย	๑๔.๔	๗.๖	๓๓.๓	๔๔.๗	๒๙.๕	๔๕.๕	๒๕.๐
หญิง	๑๔.๘	๕.๒	๓๒.๔	๔๘.๖	๒๖.๘	๕๒.๘	๒๐.๔
อายุ	$X^2 = 0.3765$			$X^2 = 0.2947$			
๑๓-๑๕ ปี	๑๕.๒	๓.๐	๓๐.๓	๕๑.๕	๒๑.๒	๕๕.๕	๒๔.๒
๑๖-๑๘ ปี	๑๔.๓	๕.๙	๓๙.๕	๕๐.๓	๒๕.๒	๕๒.๑	๒๒.๗
๑๙-๒๕ ปี	๑๔.๖	๗.๙	๒๕.๘	๕๑.๗	๓๗.๑	๔๑.๖	๒๑.๓
การศึกษา	$X^2 = 0.0353$			$X^2 = 0.2222$			
ม.๑-๓	๑๖.๔	๖.๘	๒๗.๔	๔๙.๓	๑๙.๒	๕๗.๕	๒๓.๓
ม.๔-๖	๖.๕	๓.๘	๔๑.๐	๔๘.๗	๒๕.๖	๕๑.๓	๒๓.๑
ปวช.๑-๓	๒๑.๗	๗.๒	๓๙.๑	๓๑.๙	๓๑.๙	๔๒.๐	๒๖.๑
มถ.๑-๔	๑๔.๘	๕.๖	๒๐.๔	๕๙.๓	๓๘.๙	๔๔.๔	๑๖.๗
ครอบครัว	$X^2 = 0.0663$			$X^2 = 0.2222$			
๑-๔ คน	๑๑.๐	๓.๓	๒๗.๕	๕๘.๒	๒๘.๖	๔๑.๘	๒๙.๗
๕-๘ คน	๑๗.๒	๗.๔	๓๑.๑	๔๔.๓	๒๖.๒	๕๒.๕	๒๑.๓
> ๙ คน	๑๔.๘	๖.๖	๔๔.๓	๓๔.๔	๓๑.๑	๕๔.๑	๑๔.๘

ตำแหน่งทางการเมือง เพื่อที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมือง โดยไม่ต้องพึ่งพิง
นักการเมืองหรือข้าราชการอีกต่อไป

ชาวจีนรุ่นลูกที่เข้าสู่การเมืองส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด และมีพี่น้อง
หลายคน เมื่อพี่น้องน้องประสบความสำเร็จทางธุรกิจ อีกคนหนึ่งจะเข้าสู่พรรคการ
เมือง โดยเฉพาะคนที่มีการศึกษาสูงที่สุดของครอบครัว แต่สถานการณ์เช่นนี้ไม่ค่อย
เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในย่านชาวจีนใหญ่ ๆ เยาวชนจีนส่วนใหญ่จึง
ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และไม่คิดที่จะเข้าสมัครชิงตำแหน่งทางการเมือง
ทั้งที่เยาวชนจีนมากกว่า ๑ ใน ๓ เห็นควรที่จะเล่นการเมือง โดยเฉพาะเยาวชน
จีนที่มีการศึกษามากขึ้น จะยังเห็นควรที่จะเล่นการเมือง (ตารางที่ ๔๑) ดังนั้น
เยาวชนจีนในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะเล่นการเมืองในอนาคตมากขึ้น ซึ่งสุด
แล้วแต่ระดับการศึกษา ฐานะทางครอบครัวและความจำเป็นของบริษัทในครอบครัว
ยังการเมืองไทยมีลักษณะ เป็นธุรกิจทางการเมือง (political business)
เยาวชนจีนจะถูกผลักดันให้เข้าสู่การเมืองมากยิ่งขึ้น เพราะการแข่งขันทางธุรกิจ
ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์จะเป็นระบบยิ่งขึ้น และกลุ่มผลประโยชน์จะสัมพันธ์กับพรรค
การเมืองอย่างแนบแน่น เมื่อกลุ่มผลประโยชน์ของชาวจีนรุ่นพ่อแม่บริจาคเงินให้
พรรคการเมือง ย่อมต้องการตอบแทนบ้าง การสนับสนุนชาวจีนรุ่นลูกหลานให้เข้า
สู่พรรคการเมือง จึงเป็นวิธีการประกันผลประโยชน์ได้อย่างแน่นอนกว่าที่จะไปสนับสนุน
ส.ส. คนอื่น

๓. สมาชิกของระบบราชการ ชาวจีนรุ่นปู่ย่ารับทราบเรื่องข้าราชการ
ว่าเป็นผู้มีอำนาจ ที่จะอนุมัติหรือไม่อนุมัติให้ทำอะไรก็ได้ในวงการค้า ส่วนชาว
จีนรุ่นพ่อแม่ก็รับทราบเรื่องเช่นนี้เหมือนกัน แต่ก็มีชีวิตยืนยาวมาจนได้เห็นการแยกขั้ว
ราชการออกจากนักการเมือง ในส่วนหนึ่งชาวจีนรุ่นพ่อแม่ยังคงเห็นว่า ข้าราชการ
เป็นผู้มีอำนาจจึงสามารถรับสินบนได้ แต่อีกส่วนหนึ่งเห็นว่า ระบบราชการให้เงิน
เดือนน้อย ทำให้ข้าราชการต้องคอร์รัปชัน กินเล็กกินน้อย ในทัศนะของชาวจีนรุ่นพ่อแม่
แม่ อาชีพข้าราชการเป็นอาชีพที่ยากจน มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงและมีอำนาจ

ตารางที่ ๕๑ การเป็นสมาชิกพรรค การเล่นการเมือง
และการสมัครชิงตำแหน่งทางการเมือง

สถานภาพ	การเป็นสมาชิกพรรค			ชาวจีนควรเล่นการเมือง			การสมัครชิงตำแหน่ง		
	เป็น	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	ควร	ไม่ควร	ไม่แน่ใจ	เคยคิด	ไม่คิด	ไม่แน่ใจ
เพศ	$x^2 = 0.2994$			$x^2 = 0.8334$			$x^2 = 0.9447$		
ชาย	๘.๓	๖๖.๗	๒๕.๐	๓๙.๔	๒๑.๒	๓๙.๔	๑๕.๙	๖๒.๑	๒๒.๐
หญิง	๗.๗	๗๔.๖	๑๗.๖	๓๙.๔	๒๓.๙	๓๖.๖	๙.๙	๗๒.๕	๑๗.๖
อายุ	$x^2 = 0.3622$			$x^2 = 0.2900$			$x^2 = 0.7287$		
๑๓-๑๕ ปี	๓.๐	๗๗.๓	๑๙.๗	๓๑.๘	๒๔.๒	๔๓.๙	๑๒.๑	๖๕.๒	๒๒.๗
๑๖-๑๘ ปี	๙.๒	๗๑.๔	๑๙.๓	๓๗.๐	๒๔.๔	๓๘.๗	๑๒.๖	๗๑.๔	๑๖.๐
๑๙-๒๕ ปี	๑๐.๑	๖๕.๒	๒๔.๗	๔๘.๓	๑๙.๑	๓๒.๖	๑๓.๕	๖๔.๐	๒๒.๕
การศึกษา	$x^2 = 0.4277$			$x^2 = 0.0039$			$x^2 = 0.9242$		
ม.๑-๓	๔.๑	๗๘.๑	๑๗.๘	๓๑.๕	๒๖.๐	๔๒.๕	๑๓.๗	๖๕.๘	๒๐.๕
ม.๔-๖	๖.๔	๗๐.๕	๒๓.๑	๔๓.๖	๒๐.๕	๓๕.๙	๑๑.๕	๗๑.๘	๑๖.๗
ปวช.๑-๓	๑๐.๑	๖๘.๑	๒๑.๗	๒๗.๕	๓๓.๓	๓๙.๑	๑๑.๖	๖๙.๖	๑๘.๘
มลิ.๑-๔	๑๓.๐	๖๔.๘	๒๒.๒	๕๙.๓	๗.๔	๓๓.๓	๑๔.๘	๑๖.๑	๒๔.๑
ครอบครัว	$x^2 = 0.9732$			$x^2 = 0.0042$			$x^2 = 0.2296$		
๑-๔ คน	๘.๘	๖๓.๗	๒๗.๕	๓๖.๓	๑๘.๗	๔๕.๑	๑๓.๒	๖๑.๕	๒๕.๓
๕-๘ คน	๘.๒	๗๐.๕	๒๑.๓	๔๓.๔	๑๗.๒	๓๙.๓	๑๓.๙	๖๖.๔	๑๙.๗
> ๙ คน	๖.๖	๘๒.๐	๑๑.๕	๓๖.๑	๓๙.๓	๒๔.๖	๙.๘	๗๘.๗	๑๑.๕

ตารางที่ ๔๒ กระทรวงที่ต้องการเข้ารับราชการมากที่สุด

สถานภาพ	ภลา	มหาดไทย	พาณิชย์	อุตสาหกรรม	คมนาคม	ต่าง	ยุติธรรม	ศึกษาธิการ	สาธารณสุข	คลัง	เกษตร	สำนัก	วิทยา	รัฐวิสาหกิจ	ไม่รับราชการ
ชาย	๑๑.๔	๖.๑	๑๔.๙	๔.๓	๑.๕	๘.๓	-	๐.๘	๒.๓	๐.๘	๑.๕	๑.๕	๖.๑	๕.๓	๒๗.๓
หญิง	๒.๑	๒.๘	๑๘.๓	๔.๒	๐.๗	๒๑.๘	๑.๔	๓.๐	๓.๕	๒.๑	๒.๑	๑.๔	๗.๐	๙.๒	๑๖.๒
อายุ															
๑๓-๑๕ ปี	๓.๖	๓.๐	๑๖.๗	๖.๑	-	๒๘.๘	-	๖.๑	๕.๕	-	๓.๐	-	๔.๕	๓.๐	๑๖.๗
๑๖-๑๘ ปี	๙.๒	๓.๔	๑๖.๘	๓.๔	๑.๗	๑๐.๑	๑.๗	๕.๐	๔.๒	๐.๘	๒.๕	๐.๘	๙.๒	๒.๕	๒๘.๕
๑๙-๒๕ ปี	๒.๒	๖.๗	๒๒.๕	๑๐.๑	๑.๑	๑๒.๔	-	๑.๑	-	๓.๔	-	๓.๔	๔.๕	๑๖.๙	๑๕.๘
การศึกษ															
ม.๑-๓	๖.๘	๑.๔	๑๗.๘	๔.๑	-	๒๗.๔	-	๘.๒	๕.๕	-	๒.๗	-	๖.๘	๒.๗	๑๖.๕
ม.๔-๖	๑๑.๕	๕.๑	๑๕.๔	๙.๐	๑.๓	๙.๐	๑.๓	๑.๓	๓.๘	-	๓.๘	-	๑๑.๕	๑.๓	๒๕.๖
ปวช.๑-๓	๕.๘	๕.๘	๑๗.๔	๒.๙	๒.๙	๑๑.๖	๑.๔	๕.๘	๑.๔	๑.๔	-	๒.๙	๒.๙	๑๐.๑	๒๗.๕
มล.๑-๔	-	๕.๖	๒๕.๙	๙.๓	-	๑๓.๐	-	-	-	๕.๖	-	๓.๗	๓.๗	๑๘.๕	๑๕.๘
ครอบครัว															
๑-๔ คน	๕.๕	๔.๔	๑๗.๖	๖.๖	๑.๑	๑๑.๐	-	๖.๖	-	๓.๓	๑.๑	๑.๑	๖.๖	๖.๖	๒๘.๖
๕-๘ คน	๔.๑	๓.๓	๑๙.๗	๘.๒	๐.๘	๑๖.๔	๑.๖	๒.๕	๕.๙	๐.๘	๒.๕	๑.๖	๖.๖	๕.๙	๒๒.๑
> ๙ คน	๑๓.๑	๖.๖	๑๘.๐	๑.๖	๑.๖	๑๙.๗	-	๓.๓	๓.๓	-	๑.๖	๑.๖	๖.๖	๑๓.๑	๙.๙

X^๒ = ๐.๐๐๑๐๐

X^๒ = ๐.๐๐๐๐๒

X^๒ = ๐.๐๐๐๐๐

X^๒ = ๐.๑๙๑๖

ความเปลี่ยนแปลงในความโน้มเอียงทางการเมือง

ชาวจีนในรุ่นปู่ย่าซึ่ง เป็นชาวจีนต่างด้าวที่อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ ย่อม มีความผูกพันกับครอบครัวที่อยู่เมืองจีน ชาวจีนในรุ่นนี้จึงพยายามสะสมเงิน เพื่อส่ง เป็นโพยก๊วน (remittance) ไปให้ครอบครัวลงทุนทำการค้า ซื้อไร่นาหรือสำหรับการยังชีพ (Creder, ๑๙๖๗ : ๓๖๓) เงินสะสมโพยก๊วนนี้ถือเป็นความมั่นคงในชีวิตอย่างหนึ่งของชาวจีนรุ่นปู่ย่าที่หวังจะกลับไปเมืองจีนตอนชราภาพ โดยไม่ได้หวังอะไรจากระบบการเมืองไทย แต่หลังจากรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนได้เข้าจัดระเบียบที่ดิน เป็นของรัฐ การค้าขายเป็นของชุมชนแล้ว ชาวจีนรุ่นปู่ย่าจึงเริ่มรู้สึกว่า โอกาสที่จะกลับไปประเทศจีนคงไม่มีอีกแล้ว (Elegant, ๑๙๕๙ : ๒๒) ส่วนชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่เกิดในเมืองไทยและเติบโตขึ้นมาในยุคนของอำมาตยาธิปไตยไทยสลับด้วยยุคนิยมชาติไทย ทำให้มีความโน้มเอียงที่ไม่ดีต่อการเมือง และรู้สึกว่าถักรัฐบาลไทยก็ตกกันทางด้านการค้า (สมบูรณ์ สุขสำราญ, ๒๕๓๐ : ๑๐๖-๑๐๙) ซึ่งทั้ง ๒ เรื่องนี้จะศึกษาว่าได้เกิดกับเขาวชนจีนหรือไม่

๑. ความสำนึกทางการเมือง ในฐานะที่เขาวชนจีนเติบโตขึ้นมาในระบบการเมืองไทย ย่อมจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของการเมืองไทยและความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองโดยส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาวชนจีนรุ่นนี้เป็นรุ่นหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นปีที่เกิดการล้มล้างรัฐบาลแห่งอำมาตยาธิปไตย และนำประชาธิปไตยมาสู่บ้านเมือง ด้วยสภาพบ้านเมืองแบบประชาธิปไตย ที่มีการเลือกตั้งบ่อย ๆ ได้ทำให้เขาวชนจีนส่วนใหญ่มีความสำนึกทางการเมืองในด้านที่ว่า ตนเองย่อมได้รับผลกระทบจากการเมืองไทยอย่างแน่นอน เขาวชนจีนส่วนใหญ่จึงเห็นสมควรที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองไทย (ตารางที่ ๕๓)

แม้ว่าเขาวชนจีนส่วนใหญ่จะยอมรับผลกระทบจากการเมืองไทย ก็เป็นเพียงความเห็นด้านการเมืองเท่านั้น คือระหว่างการเมืองกับพลเมืองซึ่งไม่รวมไปถึงเรื่องการค้าขาย เขาวชนจีนก็เช่นเดียวกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่บ้างเห็นว่า การค้าขายเป็นอิสระจากการเมืองได้ บ้างเห็นว่าการค้าขายไม่อาจเป็นอิสระจากการเมือง แต่เขาวชนจีนส่วนใหญ่เห็นว่าวิถีชีวิตทางการค้าขายของชาวจีนสามารถเป็น

ตารางที่ ๕๓ ความเป็นอิสระจากการเมืองไทย
ความสำนึกทางการเมือง และอคติต่อการเมือง

สถานภาพ	ความเป็นอิสระจากการเมือง			ความสำนึกทางการเมือง			อคติต่อการเมือง		
	อิสระ	ไม่อิสระ	ไม่แน่ใจ	มี	ไม่มี	ไม่แน่ใจ	มี	ไม่มี	ไม่แน่ใจ
เพศ	$\chi^2 = 0.5610$			$\chi^2 = 0.8560$			$\chi^2 = 0.0534$		
ชาย	๕๙.๑	๘.๓	๓๒.๖	๖๕.๒	๑๐.๖	๒๔.๒	๕๗.๖	๒๕.๘	๑๖.๗
หญิง	๕๗.๗	๙.๒	๓๓.๑	๖๒.๐	๑๒.๐	๒๖.๑	๕๓.๐	๓๕.๒	๒๑.๘
อายุ	$\chi^2 = 0.0042$			$\chi^2 = 0.9834$			$\chi^2 = 0.5554$		
๑๓-๑๕ ปี	๖๕.๒	๑.๕	๓๓.๓	๕๕.๕	๙.๑	๓๖.๔	๕๒.๔	๓๑.๘	๒๕.๘
๑๖-๑๘ ปี	๖๕.๗	๗.๖	๒๗.๗	๖๖.๔	๑๐.๙	๒๒.๗	๕๒.๙	๒๗.๔	๑๗.๖
๑๙-๒๕ ปี	๕๕.๙	๑๕.๗	๓๙.๓	๖๖.๓	๑๓.๕	๒๐.๒	๕๑.๗	๓๑.๕	๑๖.๙
การศึกษา	$\chi^2 = 0.0242$			$\chi^2 = 0.0410$			$\chi^2 = 0.9524$		
ม.๑-๓	๖๗.๑	๑.๕	๓๑.๕	๕๒.๑	๑๓.๗	๓๕.๒	๓๘.๕	๓๕.๒	๒๗.๕
ม.๔-๖	๕๖.๕	๑๒.๘	๓๐.๘	๖๖.๗	๑๑.๕	๒๑.๘	๕๙.๐	๒๕.๕	๑๖.๗
ปวช.๑-๓	๖๓.๘	๗.๒	๒๙.๐	๖๓.๘	๕.๘	๓๐.๕	๕๕.๑	๓๑.๙	๑๓.๐
มล.๑-๕	๕๒.๖	๑๕.๘	๕๒.๖	๗๕.๑	๑๕.๘	๑๑.๑	๕๖.๓	๓๓.๓	๒๐.๕
ครอบครัว	$\chi^2 = 0.0027$			$\chi^2 = 0.0336$			$\chi^2 = 0.3799$		
๑-๕ คน	๕๗.๓	๘.๘	๕๕.๐	๖๕.๘	๗.๗	๒๗.๕	๕๖.๒	๒๙.๗	๒๕.๒
๕-๘ คน	๕๖.๖	๑๐.๗	๓๒.๘	๕๙.๐	๑๐.๗	๓๐.๓	๕๓.๓	๒๗.๙	๑๘.๙
> ๙ คน	๗๘.๗	๕.๙	๑๖.๕	๗๐.๕	๑๘.๐	๑๑.๕	๕๙.๒	๓๗.๗	๑๓.๑

อิสระจากการเมืองไทย (ตารางที่ ๕๓) แสดงว่า ชาวชนจีนมีความสำนึกทางการเมืองอยู่ในระดับที่คับแคบ คือยอมรับผลกระทบทางการเมืองที่มีต่อพลเมือง แต่ไม่มีผลต่อการค้าขาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในข้อเท็จจริง ทักษะเช่นนี้ เป็นทักษะที่สามารถเกิดได้กับประชาชนในประเทศกำลังพัฒนา ที่เพิ่งจะเป็นประชาธิปไตยได้ไม่นาน เพราะประชาชนยังไม่เข้าใจกลไกแห่งประชาธิปไตยดีพอ ที่จะพิจารณาถึงกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทั้งกระบวนการ

การที่ชาวชนจีนมีทักษะที่คับแคบ ทำให้ชาวชนจีนมีอคติต่อการเมืองมากถึงครึ่งหนึ่งของชาวชนจีนที่ทำการสัมภาษณ์ (ตารางที่ ๕๓) โดยเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องน่ากลัว ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ซึ่งเป็นการนำเอาทัศนคติของการเมืองสมัยอาณานิคมมาตีตรา มาอธิบายการเมืองแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ด้วยเหตุที่ว่าการเมืองสมัยอาณานิคมมีข้าราชการเป็นใหญ่ จึงกีดกันนักการเมืองและพยายามต่อต้านนักการเมืองด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้การเมืองมีความผันผวน ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัยสำหรับบุคคลทั่วไป จนเกิดคำกล่าวขึ้นมาในสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่ว่า "การเมืองเป็นเรื่องสกปรก" ทั้งที่การเมืองเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์อันเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ การเมืองไม่มีทางที่จะสกปรกได้ มีแต่ผู้มีอำนาจจะใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม จนเกิดบรรยากาศแห่งความกลัวและเกลียดชังการเมือง หรืออาจเป็นไปได้ว่า ชาวชนจีนได้เห็นการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันทุกรูปแบบ ทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง บางคนชนะการเลือกตั้ง บางคนพ่ายแพ้ หากความแน่นอนไม่ได้ จึงมีความไม่มั่นใจการเมือง

๒. การเมืองกับธุรกิจ เมื่อชาวชนจีนส่วนใหญ่มองภาพความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับธุรกิจเฉพาะในระดับล่าง การเมืองกับการค้าขายตามห้องแถวย่อมมีความสัมพันธ์กันน้อย จะเห็นว่าการค้าขายสามารถเป็นอิสระจากการเมืองได้ และมีความเห็นไปว่าการเมืองไทยเปิดโอกาสให้กับชาวจีนอย่างเต็มที่ในการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ ๕๔) ทั้งที่จริงแล้วคำว่า "ชาวจีน" ในปัจจุบันมิใช่ชาวต่างชาติ แต่เป็นคนไทยที่มีเชื้อสายมาจากจีน ระบบการเมืองไทยจึงไม่มีความจำเป็นต้องไปจำกัดการค้าขายของคนไทยที่มีเชื้อสายมาจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลก แต่การเมือง

ตารางที่ ๔๔ การเมืองเปิดโอกาสให้ค้าขาย และราชการขัดขวางธุรกิจจีน

สถานภาพ	การเมืองเปิดโอกาสให้			ราชการขัดขวางธุรกิจจีน		
	เต็มที่	บ้าง	ไม่แน่ใจ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
เพศ	$x^2 = 0.3906$			$x^2 = 0.0779$		
ชาย	๕๙.๘	๒๖.๕	๑๓.๖	๓๒.๖	๓๗.๙	๒๙.๕
หญิง	๖๗.๖	๒๐.๔	๑๒.๐	๒๔.๖	๕๑.๔	๒๓.๙
อายุ	$x^2 = 0.๕๖๐๕$			$x^2 = 0.๐๐๐๒$		
๑๓-๑๕ ปี	๖๘.๒	๑๖.๗	๑๕.๒	๖.๑	๕๖.๑	๓๗.๙
๑๖-๑๘ ปี	๖๔.๗	๒๓.๕	๑๑.๘	๓๖.๑	๓๙.๕	๒๔.๔
๑๙-๒๕ ปี	๕๙.๖	๒๘.๑	๑๒.๔	๓๔.๘	๔๓.๘	๒๑.๓
การศึกษา	$x^2 = 0.๙๕๒๘$			$x^2 = 0.๐๐๐๔$		
ม.๑-๓	๖๗.๑	๒๐.๕	๑๒.๓	๑๑.๐	๕๖.๒	๓๒.๙
ม.๔-๖	๕๙.๐	๒๘.๒	๑๒.๘	๔๖.๒	๓๐.๘	๒๓.๑
ปวช.๑-๓	๖๕.๒	๒๑.๗	๑๓.๐	๒๔.๖	๔๗.๘	๒๗.๕
มล.๑-๔	๖๘.๘	๒๒.๒	๑๓.๐	๓๑.๕	๔๖.๓	๒๒.๒
ครอบครัว	$x^2 = 0.๘๕๕๒$			$x^2 = 0.๐๘๒๖$		
๑-๔ คน	๖๓.๗	๒๒.๐	๑๔.๓	๓๓.๐	๓๘.๕	๒๘.๖
๕-๘ คน	๖๑.๕	๒๕.๔	๑๓.๑	๒๙.๕	๔๑.๘	๒๘.๗
> ๙ คน	๖๘.๙	๒๑.๓	๙.๘	๑๙.๗	๖๐.๗	๑๘.๗

ไทยก็ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการลงทุนจากต่างประเทศ อย่างค่อนข้างเข้มงวด บางก็ได้รับการส่งเสริมการลงทุน บางก็ไม่ได้รับ ซึ่งเป็นการเมืองระดับชาติทั้งสิ้น ระบบการเมืองไทยจึงมิได้เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติทุกชาติอย่างเสรี แต่มีกฎหมายและระเบียบตามกฎหมายเพียงแต่เขาวชนจีนอาจลี้มตัวไปว่า ตนเองเป็นคนไทย เกิดในเมืองไทย มีสิทธิพลเมืองไทย ชาวจีนที่เขาวชนจีนเห็นอยู่คาชด้นก็มีสถานภาพเช่นเดียวกับเขาวชนจีน คือเป็นคนไทย

เมื่อการเมืองไทยเป็นแบบประชาธิปไตย ประชาชนไทยย่อมมีเสรีภาพแห่งการค้าขายเป็นธรรมดา ซึ่งรวมไปถึงเขาวชนจีนที่เป็นลูกหลานของชาวจีนด้วย เขาวชนจีนจึงมีส่วนน้อยที่คิดว่าระบบราชการสามารถขัดขวางการค้าขายของชาวจีนได้ โดยเฉพาะเขาวชนจีนที่มีการศึกษาสูงขึ้น จะยิ่งทราบว่าราชการไม่สามารถเข้ามาขัดขวางการค้าขายของชาวจีนได้ตามกฎหมาย (ตารางที่ ๔๔) เพราะระบบราชการก็อยู่ภายใต้ระบบการเมืองอีกทอดหนึ่ง นักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายข้าราชการเป็นผู้ปฏิบัติตาม ข้าราชการจึงไม่มีอิทธิพลหรืออำนาจที่จะให้คณะให้โทษแก่ห้างร้านบริษัทต่าง ๆ ได้อย่างแต่ก่อน ยิ่งการเมืองเป็นแบบกลุ่มผลประโยชน์ ข้าราชการจะมีบทบาทต่อวงการการค้าขายลดน้อยลงทุกขณะ

พัฒนาการของบูรณาการทางการเมืองจีน-ไทย

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกอาจจะยินยอมให้ชาวต่างด้าวมีอำนาจทางเศรษฐกิจได้ แต่ไม่มีประเทศใดจะยอมให้ชาวต่างชาติมีอำนาจทางการเมือง การที่ชาวต่างด้าวจะมีอำนาจทางการเมืองได้นั้น จำต้องเป็นไปตามขั้นตอนแห่งพัฒนาการของบูรณาการทางการเมืองในรุ่นลูกหลาน และความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศกับชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นผู้อาศัย จะสามารถคลี่คลายไปตามรุ่นอายุ เพราะกฎหมายที่ร่างขึ้นตามนโยบายทางการเมืองที่ปิดกั้นการมีอำนาจทางการเมืองของชาวต่างด้าว จะค่อย ๆ หมดสภาพบังคับเข้ากับลูกหลานของชาวต่างด้าว ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคนต่างสัญชาติ จึงสามารถแก้ไขได้

ด้วยวิธีบูรณาการทางการเมืองผ่านรุ่นอายุ ส่วนความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคนต่างเชื้อชาติ สามารถแก้ไขได้ด้วยการสมรสข้ามชาติพันธุ์

ชาวจีนอพยพในรุ่นแรก ๆ ซึ่งเป็นชาวจีนรุ่นปู่ย่าหรือรุ่นทวดของเยาวชนจีนปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายในการเข้าสู่ประเทศไทย เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจเท่านั้น ชาวจีนรุ่นปู่ย่าจึงพยายามสร้างฐานะของครอบครัว และมีการรวมตัวทางเศรษฐกิจโดยผ่านทางสมาคมกลุ่มภาษาพูด จนชาวจีนรุ่นปู่ย่ามีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น และสามารถยึดกุมอำนาจเศรษฐกิจไว้ได้เป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายที่จะมิให้ชาวจีนรุ่นปู่ย่าสามารถแปลงอำนาจทางเศรษฐกิจมาเป็นฐานอำนาจทางการเมืองได้ จึงได้ดำเนินมาตรการ ๒ ประการคือ การส่งเสริมให้ชาวไทยค้าขายมากขึ้น และการห้ามมิให้ชาวต่างด้าวเล่นการเมืองทุกรูปแบบ โดยไม่ให้สิทธิของพลเมืองไทย จะให้ได้ก็แต่สิทธิของชาวต่างชาติ เพื่อประกอบการค้าขายเท่านั้น

เมื่อมาถึงชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดในเมืองไทย แต่ด้วยกระแสแห่งการแบ่งแยกการเมืองกับเศรษฐกิจ ทำให้ชาวจีนรุ่นปู่ย่าไม่นิยมให้ลูกไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ส่วนระบบการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตยก็ไม่นิยมให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเช่นกัน เพราะเป็นการเมืองระบบปิดที่ไม่มีการเลือกตั้งทั่วไป ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ซึ่งมีความเป็นไทยพอสมควร จึงได้ร่วมมือกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เพื่อให้เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการเมืองมากขึ้น โดยด้านหนึ่งชาวจีนรุ่นพ่อแม่ทำการค้าต่อไป อีกด้านหนึ่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เป็นนักการเมือง จะเปิดทางสะดวกทางการเมืองให้ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงบูรณาการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองได้บ้างเล็กน้อย โดยการให้บุตรของตนสมรสกับบุตรของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะจะเกิดกับผู้นำชุมชนชาวจีน

ในปัจจุบันที่ระบบการเมืองไทยเป็นแบบประชาธิปไตย และมีการเลือกตั้งทั่วไป เยาวชนจีนได้เติบโตขึ้นมาในบรรยากาศแห่งเสรีภาพและด้วยสภาพแวดล้อมของสังคมไทย ได้หล่อหลอมกลม่อมเกลางจนเยาวชนจีนมีความเป็นไทยมากกว่าบรรพบุรุษ ทิศนะทางการเมืองจึงบูรณาการเข้าสู่การเมืองไทยดังนี้

๑. **บูรณาการมีส่วนร่วมทางการเมือง** เยาวชนจีนส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีความรู้สึกว่าเป็นพลเมืองคนหนึ่ง ความรู้สึกเช่นนี้มีมาซึ่งเกิดจากกฎหมายรับรองความเป็นพลเมืองไทย อย่างที่เคยเกิดกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ที่จิตใจถูกอบรมสั่งสอนจากชาวจีนรุ่นปู่ย่าให้เป็นจีน แต่กลายเป็นไทยเพราะเกิดและเติบโตในเมืองไทย ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงอาจมีความขัดแย้งทางความรู้สึกในความเป็นจีน-ไทยบ้าง ส่วนเยาวชนจีนนั้นไม่ได้ถูกอบรมให้เป็นจีนอย่างสมบูรณ์ แต่สภาพแวดล้อมทางสังคมมีส่วนอย่างมากต่อการทำให้ความรู้สึกของเยาวชนจีนเป็นไทย เยาวชนจีนส่วนใหญ่จึงรู้สึกว่าตนเองเป็นพลเมืองไทยเท่ากับคนไทยทุกคน มีสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นไทยเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเยาวชนจีนมีสิทธิทางการเมืองอย่างเต็มที่ ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด เยาวชนจีนส่วนใหญ่จึงเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยต้องการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และถ้ามีโอกาสก็จะสมัครชิงตำแหน่งทางการเมืองอีกด้วย

๒. **บูรณาการในสถานภาพทางการเมือง** เมื่อเยาวชนจีนมีสิทธิของพลเมืองไทยและมีสิทธิทางการเมือง เยาวชนจีนจึงไม่คิดพึงพิงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่อย่างบรรพบุรุษอีกต่อไป แต่ได้แยกสถานภาพทางการเมืองออกเป็น ๒ ด้าน ด้านหนึ่งเยาวชนจีนต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์เมื่อยามมีปัญหาจะได้ปรึกษาหารือกันได้ ส่วนอีกด้านหนึ่งเยาวชนจีนมีแนวโน้มที่จะเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองมากขึ้น เพื่อหาหนทางเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้นว่า เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเชื่อมโยงสถานภาพในกลุ่มผลประโยชน์กับในพรรคการเมืองเข้าด้วยกัน ยิ่งกว่านั้นเยาวชนจีนยังมีแนวโน้มต้องการเป็นข้าราชการมากขึ้น ซึ่งสามารถนำมาเสริมสถานภาพทางการเมืองของเยาวชนจีนได้ในอนาคต

๓. **บูรณาการในความนิยมเอียงทางการเมือง** เยาวชนจีนปัจจุบันมีจิตสำนึกทางการเมืองมากพอสมควร ทำให้เยาวชนจีนเหล่านี้ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองไทยอย่างถ่องแท้ แต่ด้วยเหตุที่เยาวชนจีนยังไม่เข้าใจกระบวนการทางการเมืองที่มากพอ ทำให้มีทัศนคติแบ่งแยกการค้าออกจากการเมือง เพราะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่มั่นคงและสิ้นเปลือง ไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน เยาวชนจีนที่มี

ทัศนภาพอันคับแคบ เช่นนี้ มีเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น ส่วนเยาวชนจีนที่มีโลกทัศน์กว้าง
ก็มี โดยเฉพาะเยาวชนจีนที่มีการศึกษาสูงขึ้น จะยังมีความโน้มเอียงทางการเมือง
ในทางสร้างสรรค์มากขึ้น

พัฒนาการของบูรณาการทางการเมืองของเยาวชนจีนในปัจจุบันเป็นพัฒนา
การที่ผ่านขั้นตอนแห่งการปรับตัวมาถึง ๔ ช่วงอายุคน กาลเวลาได้เป็นเงื่อนไขสำคัญ
ของสังคมไทย ซึ่งเปรียบเสมือนเข้าหลอมใหญ่ที่ค่อย ๆ หลอมเยาวชนจีนกับเยาวชน
ไทยเข้าด้วยกัน แม้ว่าจะมีคุณสมบัติต่างกันทางชาติพันธุ์ แต่สังคมไทยก็มีสารพัน
คือการมีสัญชาติไทย เป็นตัวประสานให้เยาวชนทั้งสองมีการปรองดองทางการเมือง
เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สถาบันการเมืองไทยในอนาคตให้เป็นอีกแผ่นดินสีไป

สรุป

ระบบการเมืองไทยเป็นระบบการเมืองของชาวไทย ที่มีอำนาจทางการเมือง
เมืองครอบคลุมทุกกลุ่มเชื้อชาติภายในประเทศ ชาวจีนอพยพในรุ่นปู่ย่าและรุ่นทวดได้
เคยถูกปฏิเสธจากชาวไทยเจ้าของประเทศ ที่จะให้เข้ามีส่วนร่วมในอำนาจทางการเมือง
จนกระทั่งชาวจีนได้สืบลูกหลานถึงเยาวชนจีนปัจจุบัน ซึ่งนับเป็นชาวจีนรุ่นลูก
หลาน ระบบการเมืองไทยก็ได้พัฒนาจนเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และเปิดโอกาสให้
เยาวชนจีนที่เป็นพลเมืองไทย สามารถบูรณาการทางการเมืองไทยได้ เพื่อระดม
สรรพกำลังของชนในชาติ เข้ามีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทางการเมือง โดยไม่คำนึง
ถึงเชื้อชาติอีกต่อไป แต่ได้คำนึงถึงสัญชาติแทน

สถาบันการเมืองไทยได้มีการปรับเปลี่ยน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ๆ
เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของทั้งชาวจีนชาวไทย และด้วยเหตุที่บูรณาการ
ทางการเมืองเป็นบูรณาการแห่งอำนาจ เยาวชนจีนที่ได้รับการบูรณาการทางการเมือง
เมือง จึงสามารถแสวงหาอำนาจทางการเมืองโดยตรง โดยการสมัครเข้ารับเลือก
ตั้งในตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ และโดยอ้อมคือการเป็นสมาชิกของสถาบันการเมือง
เมืองในระดับต่าง ๆ เยาวชนจีนจึงมีโอกาستهاเทียบเท่ากับชาวไทยทั่วไป ในกระบวนการ
ทางการเมืองไทย

บทที่ ๓ สรุปและวิเคราะห์

การศึกษาบูรณาการของ เยาวชนจีนในแนวการศึกษาแบบการ เมืองพลวัต เป็นการศึกษาที่เน้นพฤติกรรมของชาวไทยที่มีต่อชาวจีน ซึ่งมีลักษณะ เป็นการ เมือง และพฤติกรรมของชาวจีนที่มีต่อชาวไทย ซึ่งมีลักษณะ เป็นการ เปลี่ยนแปลงทาง ชุมชน ชาวจีน รวมทั้งความคาดหวังของ เยาวชนจีนเกี่ยวกับบูรณาการทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งมีลักษณะ เป็นพัฒนาการแห่งค่านิยมในการมีส่วนร่วมทาง สังคมไทย

การศึกษาบูรณาการของ เยาวชนจีนที่ผ่านมา ได้พิจารณาบูรณาการใน ลักษณะ ระบบการ เมืองไทยทั้งระบบ ที่มีอิทธิพลต่อการ เปลี่ยนแปลงทาง โครงสร้าง ของชุมชนชาวจีน ดังจะ เห็นว่า บูรณาการแห่งชาติไทยเป็นกระบวนการที่มีการ กำหนดนโยบายสาธารณะ มาตั้งแต่ต้นสมัยการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ด้วยความใจกว้างของผู้นำไทยในอดีต และด้วยพฤติกรรมแห่งการปรองดองด้วย เมตตาธรรมของชาวไทย ส่วนชาวจีนได้ตระหนักถึงนโยบายการเมือง เหล่านี้ และ ได้นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมยอมรับวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมืองไทย โดยเฉพาะการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของชาวจีนในชั้นบุตรหลาน ได้มี ส่วนผลักดันให้กระบวนการบูรณาการ ได้ก้าวไปถึงขั้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ คือการระดมสรรพกำลังของ เยาวชนจีนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทย โดยที่กระบวนการบูรณาการเป็นไปในลักษณะสร้างสรรค์ ทำให้ เยาวชนจีนในปัจจุบัน มีความคาดหวังที่จะบูรณาการเข้าอยู่ในวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมืองไทยดังนี้

๑. ความคาดหวังเกี่ยวกับบูรณาการทางวัฒนธรรม มีจุดเริ่มต้นมาจากการ เปลี่ยนแปลงหลักความ เชื่อทางศาสนาของ เยาวชนจีนเป็นสำคัญ เนื่องจาก ศาสนาเป็นที่มาแห่งพิธีกรรมและ เทศกาลเป็นส่วนใหญ่ เมื่อ เยาวชนจีนยอมรับความ เชื่อแบบเถรวาทของชาวไทยบางส่วน โดยเริ่มจากการคลายความ เชื่อในลัทธิขงจื้อ เต๋าและมหายาน การปฏิบัติตามรูปแบบของศาสนาทั้งสาม จะคง เหลือแต่ที่เป็นหลักๆ

แล้วหันไปรับการปฏิบัติตามแบบเถรวาทเข้ามาผสมผสานบางส่วน การปรองดองทางความเชื่อในศาสนา นี้ ถือเป็นการพัฒนาบูรณาการทางวัฒนธรรมในระดับรากเหง้าที่สำคัญ ซึ่งมีผลทำให้ความคาดหวังทางวัฒนธรรมของ เยาวชนจีนมีลักษณะ บูรณาการมากยิ่งขึ้น

๑.๑ **บูรณาการทางศาสนา** เยาวชนจีนยังคงยึดมั่นในหลักความกตัญญูต่อบุพการี จึงยังเชื่อการบูชาบรรพบุรุษตามลัทธิขงจื้อ ในขณะที่เดียวกันก็ไหว้เจ้าตามลัทธิเต๋าและกราบไหว้พระโพธิสัตว์ตามนิกายมหายาน โดยเชื่อว่าจะอำนวยการให้ทำมาค้าขายและคุ้มครองให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข นอกจากนี้เยาวชนจีนยังเคารพพระพุทธรูป ทำบุญตักบาตร อุปสมบท ทอดผ้าป่าและทอดกฐินตามหลักเถรวาทแบบไทย เพื่อเป็นศิริมงคลแก่ชีวิต ที่สำคัญเยาวชนจีนไม่เชื่อเรื่องวิญญาณอีกต่อไป และมีพระภิกษุและวัดเถรวาทเป็นภาพแห่งชีวิตที่บริสุทธิ์ เยาวชนจีนจึงได้มาถึงจุดแห่งการปรองดองทางความเชื่อระหว่างลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า มหายานและเถรวาทจนแยกกันไม่ออก

๑.๒ **บูรณาการทางพิธีกรรม** เยาวชนจีนยังมีความเชื่อในพิธีกรรมจีน ๓ พิธีคือ แต่งงาน แซ่ยัดและกงเต็ก ทั้งสามพิธีนี้ เยาวชนจีนได้ตัดรายละเอียดที่เกี่ยวกับพิธีด้านวิญญาณออกไป แล้วนำพิธีแบบเถรวาทเข้ามาเสริม กล่าวคือพิธีแต่งงานเน้นการคารวะหน้าชาแบบจีนและทำบุญตักบาตรแบบไทย พิธีกงเต็กเน้นการสวดศพแบบมหายานและเผาศพแบบเถรวาท และพิธีแซ่ยัดเน้นการเลี้ยงโต๊ะจีนและการทำบุญตักบาตร การผสมผสานพิธีกรรมแบบจีน-ไทยนี้ น่าจะเกิดขึ้นมาในสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่ ส่วนเยาวชนจีนได้รับทอดทักษะที่ผสมผสานเหล่านี้มาอีกทอดหนึ่ง

๑.๓ **บูรณาการทางเทศกาล** ในบรรดาเทศกาลจีนนั้น เยาวชนจีนมีความเห็นด้วยกับเทศกาลตรุษจีนและเซ็งเม้งมากที่สุด เพราะเยาวชนจีนถือว่า ตรุษจีนเป็นเทศกาลปีใหม่ที่ต้องรักษาไว้ เช่นเดียวกับเทศกาลสงกรานต์ของชาวไทย ส่วนเซ็งเม้งก็ต้องรักษาไว้ เพราะเป็นเทศกาลที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ทั้งสองเทศกาลนี้ เยาวชนจีนได้มีความเชื่อที่จะนำพิธีกรรมแบบไทยเข้ามาผสมผสานในเทศกาลตรุษจีนจะมีการกราบไหว้พระพุทธรูปและทำบุญตักบาตร นอกเหนือจาก

การบูชาบรรพบุรุษและไหว้เจ้า ในเทศกาลเซ็งเม้งจะมีการทำบุญอุทิศกรวดน้ำแก่ส่วนกุศลไปถึงบรรพบุรุษ นอกเหนือจากการไปเคารพวงจ้อยที่สุสานจีน แสดงว่าความคาดหวังในเทศกาลจีนของเยาวชนจีน เป็นความคาดหวังแบบบูรณาการ ที่สามารถรองดองรูปแบบจีน-ไทยเข้าด้วยกัน ส่วนเทศกาลสารทจีน ชนมเจ้า ไหว้พระจันทร์ กินเจ เป็นเทศกาลที่เยาวชนจีนมีแนวโน้มว่า จะไม่เห็นด้วยมากชั้นในอนาคต

เยาวชนจีนที่เติบโตขึ้นมาในสังคมไทย ย่อมได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากสถาบันทางสังคมไทยเป็นธรรมดา การที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนสู่เยาวชนจีนจึงกระทำได้ทางเดียวคือผ่านสถาบันครอบครัวจีน แต่ครอบครัวจีนก็รับหน้าที่นี้ได้ไม่เต็มที่ เพราะเยาวชนจีนมีเวลาอยู่กับครอบครัว น้อยกว่าอยู่ที่โรงเรียนและอยู่กับเพื่อน บิดามารดาของเยาวชนจีน จึงเลือกถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเป็นหลัก และการมีจิตใจค้าขายเป็นรองแก่บุตรหลาน เยาวชนจีนจึงยังคงมีความเชื่อในรูปแบบทางศาสนา พิธีกรรม และเทศกาลจีน เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและการอำนวยการค้าขายมีความเจริญรุ่งเรือง

๒. ความคาดหวังเกี่ยวกับบูรณาการทางสังคม บูรณาการทางสังคมของเยาวชนจีนในปัจจุบัน เป็นผลพวงของนโยบายจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพและโรงเรียนจีนในอดีต กล่าวคือการจำกัดจำนวนชาวจีนอพยพ ทำให้ครอบครัวจีนในไทยเกิดภาวะโดดเดี่ยวทางสังคม ส่วนการจำกัดจำนวนโรงเรียนจีน ทำให้การศึกษาและการใช้ภาษาจีนไม่สามารถสืบทอดต่อไปได้ เยาวชนจีนที่เติบโตมาในสภาวะเช่นนี้ ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องบูรณาการกับสังคมไทยดังนี้

๒.๑ บูรณาการทางครอบครัว เยาวชนจีนในปัจจุบันไม่เห็นด้วยกับครอบครัวขนาดใหญ่ การถือบุตรชายเป็นหลักของครอบครัว การนับญาติตามแซ่ การเลือกคู่ครองที่มีเชื้อชาติจีนและการนำสะใภ้เข้าบ้านฝ่ายชาย ตามคติจีนเกี่ยวกับครอบครัว ในเรื่องนี้ เยาวชนจีนกลับเห็นว่าครอบครัวขนาดเล็กจะเหมาะสมกับการครองชีพในปัจจุบัน บุตรชายบุตรสาวมีความเท่าเทียมกันทุกด้าน การนับญาติตามนามสกุลไทย ความมีอิสระในการเลือกคู่ครองและการแยกครอบครัวหลังจากแต่งงาน

หรือยินยอมให้นำลูกเขยเข้าบ้านฝ่ายหญิง ตามคติไทย แม้ว่าเยาวชนจีนจะมีความเห็นเช่นนั้น แต่แนวการปฏิบัติมีการอะลุ่มอล่วยระหว่างคติจีนกับคติไทย แสดงว่าความคาดหวังเกี่ยวกับครอบครัวของเยาวชนจีนมีลักษณะบูรณาการ คือการมีความปรองดองทางความเชื่อตามสภาพแวดล้อม

๒.๒ บูรณาการทางการศึกษา เยาวชนจีนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับคติจีนที่ว่า การศึกษาจำเป็นสำหรับชาย งานบ้านจำเป็นสำหรับหญิง และชาวจีนต้องเรียนหนังสือจีน เพราะภาษาจีนมีความศิวิลซ์กว่าภาษาอื่น เยาวชนจีนปัจจุบันกลับมีความเห็นว่า ชายและหญิงควรมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน และการเรียนหนังสือไทยเป็นสิ่งจำเป็น เพราะสามารถเรียนจนถึงระดับสูงทางวิชาชีพได้ แต่หนังสือจีนในไทยเรียนได้เพียงชั้นประถมศึกษาเท่านั้น นอกจากนั้นเยาวชนจีนยังนิยมเรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อสามารถทำงานในระดับสูงได้ เยาวชนจีนเกือบทั้งหมดจึงได้ผ่านขั้นตอนการบูรณาการทางการศึกษา เข้าสู่ขั้นการผสมกลืนกลายกับการศึกษาไทยอย่างแนบแน่น

๒.๓ บูรณาการทางภาษา เมื่อเยาวชนจีนผสมกลืนกลายกับการศึกษาไทยได้ส่งผลให้เยาวชนจีนเกือบทั้งหมดเขียนหนังสือจีนไม่ได้ มีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่อาจจะฟังภาษาจีนได้บ้าง และมีไม่ถึง ๑ ใน ๕ ที่สามารถพูดภาษาจีนได้ ในขณะที่เยาวชนจีนทั้งหมดเขียน ฟังและพูดภาษาไทยได้อย่างดี ภาษาไทยจึงกลายเป็นภาษาการค้าที่เข้ามาทดแทนภาษาจีน ที่นิยมใช้เป็นภาษาการค้าในสมัยชาวจีนรุ่นพ่อแม่ จึงกล่าวได้ว่า เยาวชนจีนได้พัฒนาการมาถึงขั้นการผสมกลืนกลายทางภาษาไทยแล้ว

เมื่อพิจารณาความเปลี่ยนแปลงในครอบครัว การศึกษาและการใช้ภาษาของเยาวชนจีนอย่างค่อยเป็นค่อยไปและอย่างต่อเนื่อง ภาพแห่งพัฒนาการทางพฤติกรรมที่เยาวชนจีนบูรณาการเข้าสู่ตัวแบบครอบครัวไทย และการผสมกลืนกลายเข้าสู่ระบบการศึกษาและการใช้ภาษาไทย ได้ปรากฏออกมาอย่างเด่นชัด จนสามารถกล่าวได้ว่า ด้วยพื้นฐานแห่งบูรณาการทางสังคมของเยาวชนจีน ความคาดหวังของเยาวชนจีนมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมไทยมากยิ่งขึ้นในอนาคต และถอยห่างออกจากชุมชนชาวจีนยิ่งขึ้น

๓. ความคาดหวัง เกี่ยวกับบูรณาการทาง เศรษฐกิจ บูรณาการทาง เศรษฐกิจของ เยาวชนจีนในปัจจุบัน เป็นผลของนโยบายสงวนอาชีพและรัฐนิยมในอดีต กล่าวคือชาวจีนรุ่นพ่อแม่ได้ประสบกับภาวะที่รัฐบาลได้ส่งเสริมและกระตุ้นให้ชาวไทย เข้าสู่การค้าขาย เพื่อแข่งขันกับชาวจีน โดยใช้มาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างกระแสกดดันให้ชาวจีนรุ่นพ่อแม่บูรณาการทาง เศรษฐกิจ เข้าสู่ระบบ เศรษฐกิจของชาติ กระแสกดดันนี้เป็นกระแสต่อเนื่องมาถึง เยาวชนจีนด้วย โดย เยาวชนจีนมีแนวโน้มที่จะบูรณาการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ของไทย ดังนี้

๓.๑ บูรณาการทางอาชีพ เยาวชนจีนในปัจจุบันไม่เห็นด้วยกับรูปแบบ การค้าอย่างครอบครัวจีน ที่ทำบ้านเป็นร้านค้า นายตรกรรยามาเป็นลูกจ้าง มีหัวหน้าครอบครัวเป็นเจ้าแก แม้ว่าเยาวชนจีนส่วนใหญ่จะยังคงช่วยพ่อแม่ทำงานค้าขายที่บ้าน เยาวชนจีนก็ยังเห็นว่า การค้าขายควรเป็นรูปแบบสมัยใหม่ ในลักษณะ บริษัทห้างร้าน โดยแยกที่อยู่อาศัยกับสถานที่ประกอบการค้า เยาวชนจีนจึงไม่ต้องการดำรงอาชีพค้าขายของบิดามารดาที่ไม่ต้องการความรู้ความสามารถระดับสูง แต่ต้องการประกอบอาชีพด้านธนาคาร ประกันภัย แพทย์ พยาบาล อาจารย์ ทนาย ความ ช่าง รัฐวิสาหกิจและรับราชการ ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องมีความรู้จึงจะทำได้ อย่างไรก็ตาม เยาวชนจีนยังมีความคิดเห็นที่ตรงกับบิดามารดา ตรงที่ว่าไม่ต้องการ เป็นลูกจ้างตลอดไป เมื่อประกอบอาชีพในระยะหนึ่ง ก็จะสะสมทุนเพื่อตั้งกิจการของตนเอง การเปลี่ยนแปลงในอาชีพนี้ถือได้ว่าเป็นบูรณาการทางอาชีพที่สำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อวงการค้าของไทยในอนาคต

๓.๒ บูรณาการทางชนชั้น เยาวชนจีนส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวชนชั้น กลางขึ้นไป จึงไม่เห็นด้วยกับการให้ความสำคัญแก่ทรัพย์สินมากกว่าการศึกษา ในลักษณะที่ต้องออกจากโรงเรียนมาเป็นเด็กฝึกงานตั้งแต่เรียนสำเร็จเงินชั้นมัธยมศึกษา เยาวชนจีนส่วนใหญ่ในปัจจุบันต้องการเรียนสูง ๆ จนถึงระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็น ความคาดหวัง เช่นเดียวกับครอบครัวชนชั้นกลางของไทย แสดงว่าเยาวชนจีนมีแนวโน้มที่จะบูรณาการเข้ากับชนชั้นกลางของไทยในอนาคต

๓.๓ **บูรณาการทางกิจกรรมเศรษฐกิจ** เยาวชนจีนส่วนใหญ่มองไม่เห็น
 ด้วยกับการทำการค้าแบบเก่า ที่ภายในห้างร้านมีพนักงานร่วมกัน และมีหน้าที่
 รวม ๆ กันไป รวมทั้งต้องจ้างลูกจ้างชาวจีนและร่วมมือกับสมาคมกลุ่มภาษาพูดจีน
 เยาวชนจีนปัจจุบันกลับเห็นว่า บริษัทห้างร้านควรมีลักษณะทันสมัย ที่มีการแบ่งหน้าที่
 กันทำอย่างแน่นอน มีลูกจ้างเป็นชาวไทยได้ และเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมธุรกิจ
 เฉพาะสาขา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการบูรณาการเข้าสู่กิจกรรมเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่
 ของไทย

พัฒนาการแห่งความคาดหวัง ในบูรณาการทางเศรษฐกิจของเยาวชนจีน
 เกิดจากสภาวะที่มีการค่อย ๆ หล่อหลอมอาชีพ ชนชั้นและกิจกรรมเศรษฐกิจเข้าด้วย
 กันระหว่างเยาวชนจีนกับสังคมไทยสมัยใหม่ โดยมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ว่า ความ
 คาดหวังของเยาวชนจีนจะมีลักษณะเป็นไปตามความเป็นจริงของระบบเศรษฐกิจไทย
 ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ที่ชี้ให้เห็นการบูรณาการทางเศรษฐกิจขั้นในหมู่
 เยาวชนจีน

๔. **ความคาดหวังเกี่ยวกับบูรณาการทางการเมือง** บูรณาการทางการเมือง
 ของเยาวชนจีนในปัจจุบัน เป็นภาวะที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขรุ่นอายุและสภาพแวดล้อม
 ล้อมทางการเมืองไทย กล่าวคือตามนโยบายการเมืองในสมัยชาวจีนรุ่นปู่ย่า ได้
 ปิดกั้นมิให้ชาวจีนต่างด้าวเข้ามามีอำนาจทางการเมืองได้ทุกทาง โดยการตรากฎ-
 หมายเลือกตั้งที่ห้ามชาวต่างด้าวเข้ามายังเกี่ยวกับการเมือง ต่อมาชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่
 มีสัญชาติไทยและมีสิทธิทางการเมือง แต่สภาพแวดล้อมทางการเมืองไทยในสมัย
 อาณาตยาธิปไตย ไม่เปิดโอกาสให้ ชาวจีนรุ่นพ่อแม่จึงเข้าสัมพันธ์กับผู้นำทางการเมือง
 ไทย เพื่อหาเกราะคุ้มครองการดำเนินงานถึงเยาวชนจีน ซึ่งเป็นรุ่นที่เติบโต
 มาในสภาพการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงมีโอกาสบูรณาการเข้าสู่ระบบการเมือง
 ไทยได้ดังนี้

๕.๑ **บูรณาการมีส่วนร่วมทางการเมือง** เยาวชนจีนที่เติบโตขึ้นมาใน
 สภาพแวดล้อมที่มีการบูรณาการทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ ย่อมมีความรู้สึก
 เป็นพลเมืองไทย และย่อมมีความคาดหวังที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งการ

ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง และการสมัครชิงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับชาวจีนรุ่นพ่อแม่ แสดงว่าเยาวชนจีนมีแนวโน้มจะบูรณาการเข้ากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

๔.๒ บูรณาการในสถานภาพทางการเมือง เยาวชนจีนส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นพลเมืองไทยอย่างเต็มที่ เยาวชนจีนจึงมีแนวโน้มที่จะรับราชการและเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองมากขึ้น เพื่อที่จะแสวงหาโอกาสเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองและราชการในระดับสูงในอนาคต ซึ่งถือเป็นแนวโน้มของการบูรณาการเข้าสู่สถานภาพทางการเมืองอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

๔.๓ บูรณาการในความนิยมเอียงทางการเมือง เยาวชนจีนปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มทัศนภาพ กลุ่มแรกมีทัศนภาพที่คับแคบ ที่ต้องการแยกการค้ำออกจากการเมือง ถือว่างานการเมืองเป็นเรื่องสิ้นเปลือง ไม่คุ้มค่า กลุ่มสองมีทัศนภาพกว้าง ที่รู้ว่าการบริหารเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการเมืองที่ครอบคลุมสารัตถะในรัฐทั้งหมด อันเกี่ยวกับการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม โดยเฉพาะ เยาวชนจีนที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีความนิยมเอียงทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ จึงมีแนวโน้มที่เป็นไปได้ว่า เยาวชนจีนที่กำลังเติบโตขึ้นและมีการศึกษาสูงขึ้นจะมีบูรณาการในความนิยมเอียงทางการเมืองแบบสร้างสรรค์มากขึ้น

ในปัจจุบันนี้ เยาวชนจีนเป็นผู้มีสิทธิของพลเมืองไทยอย่างเต็มที่ จึงมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป แต่ด้วยการอบรมสั่งสอนของชาวจีนรุ่นพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกหลานเอาดีทางด้านค้าขาย จึงมีเยาวชนจีนบูรณาการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจมากกว่าระบบการเมือง นอกจากเยาวชนจีนจะได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับอาชีวะ ก็จะมีแนวโน้มบูรณาการเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

กมล จันทรสาร. อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเลและบทบาทของคนจีนในประเทศไทย
สมัยปัจจุบัน. พระนคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๐๖.

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. ผู้รวบรวม. ชาวจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา,
๒๕๑๗.

_____ . ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, ๒๕๑๕.
ประยงค์ อนันทวงศ์. แลหลังจีน. กรุงเทพฯ : บารุงสาส์น, ๒๕๒๕.

เย็นเกียรติภิกขุ. พระพุทธศาสนานอัตรนิกายจีน. พระนคร : โรงพิมพ์ธนาคาร
ออมสิน, ๒๕๐๑.

ราชวรมณี, พระ. พุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สยามสมาคม,
๒๕๑๓.

วันเทศกาลสำคัญ ๆ ตามประเพณีโบราณ. เบญจิง : สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ,
๑๙๘๕.

สมบูรณ์ สุขสำราญและคณะ. ชุมชนชาวจีน : ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง.
กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป. ลัทธิของเพื่อน. ตอนลัทธิศาสนาของจีน ภาค ๕
ตอน ๑, ๒๕๗๕.

เสถียร โพธิ์นันทะ. เมธีตะวันออก. พระนคร : บรรณาการ, ๒๕๑๒.

วิทยานิพนธ์

พิชัย รัตนพล. "วิวัฒนาการควบคุมโรงเรียนจีน" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐ-
ประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๒.

ภาวดี ทรงประเสริฐ. "นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทย พ.ศ.
๒๕๗๕-๒๕๐๐" วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐.

มัลลิกา เรืองระพี. "บทบาทของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และศิลปกรรมในสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์" วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

ยพรรค์ มิลลิแกน. "บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐.

สุชาดา ตันตสุรฤกษ์. "วิทยกาน : การส่งเงินกลับประเทศโดยชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

Books

Allen, Francis B. **Socio-Cultural Dynamics : An Introduction to Social Change.** New York : Macmillan, ๑๙๓๑.

Almond, Gabriel A. and Powell, G. Bingham, Jr. **Comparative Politics : System, Process, and Policy.** Boston : Little, Brown and Company, ๑๙๗๘.

Amyot, Jacques. **The Chinese and National Integration in Southeast Asia.** Bangkok : Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, ๑๙๗๒.

Baker, Hugh David Robert. **Chinese Family and Kinship.** London : The Macmillan Press, ๑๙๗๙.

Barnett, H.G. **Innovation : The Basic of Cultural Change.** New York : McGraw-Hill, ๑๙๕๓.

Bchrman, Beatrice. **Minority Group : Segregation and Integration.** New York : Columbia University Press, ๑๙๕๕.

- Bernard, William and Eisenstadt, S.N. **The Cultural Integration of Immigrants.** Paris : Imprimeries Reunies de Chambiry, ୧୯୫୯.
- Boonsanong Punyodyana. **Chinese-Thai Differential Assimilation in Bangkok An Exploratory Study.** Ithaca : Cornell University, ୧୯୩୭.
- Burkhardt, V.R. **Chinese Creeds and Customs.** Hongkong : The South China Morning Post, Ltd., ୧୯୫୯.
- Chen, Su-Ching. **China and Southeastern.** Chungking : China Institute of Pacific Relations, ୧୯୫୫.
- Coughlin, Richard J. **Double Identity : The Chinese in Modern Thailand.** Hongkong : Hongkong University Press, ୧୯୬୦.
- Credner, Wilhelm. **Siam : The Land of The Thai.** Washington, D.C. : Army Translation Service, ୧୯୬୩.
- Elegant, Robert S. **The Dragon's Seed : Peking and the Oversea Chinese.** New York : St. Martin's Press, ୧୯୫୯.
- Encyclopaedia Britannica.** Chicago : Encyclopaedia Britannica, Inc., ୧୯୬୫.
- Fitzgerald, C.P. **The Third China : The Chinese Communities in Southeast Asia.** Vancouver : University of British Columbia, ୧୯୬୫.
- Freedman, Maurice. **Lineage Organization in Southeastern China.** London : The Athlone Press, ୧୯୫୮.
- Fridell, Elmer A. **Baptists in Thailand and the Philippines.** Philadelphia : The Judson Press, ୧୯୫୬.

- Fried, Morton H. **Colloquium on Oversea Chinese.** New York :
Institute of Pacific Relations, ୧୯୬୧.
- Geertz, Clifford . "The Integrative Revolution : Primordial
Sentiments and Civil Politics in the New States." In
Old Societies and New Nations. Edited by Clifford
Geertz. New York : Free Press, ୧୯୬୩.
- Gerth, Hans and Mills, C. Wright. **Charactor and Social Struc-
ture.** New York : Harcourt, Brace and World, ୧୯୫୩.
- Hinton, Harold C. **Communist China in World Politics.** Boston
: Houghton Mifflin Company, ୧୯୬୬.
- Hsu, Francis L.K. **Under the Ancestors' Shadow : Chinese Cul-
ture and Personality.** New York : Columbia University
Press, ୧୯୫୫.
- Kroeber, A.L. **The Nature of Culture.** Chicago : University of
Chicago Press, ୧୯୫୩.
- Landon, Kenneth P. **The Chinese in Thailand.** New York :
Institute of Pacific Relations, ୧୯୫୧.
- Lang, Olga. **Chinese Family and Society.** New Haven : Yale
University Press, ୧୯୫୬.
- Latourette, Kenneth Scott. **The Chinese : Their History and
Culture.** New York : Macmillan Company, ୧୯୬୬.
- Mills, Lennox A. **Southeast Asia : Illusion and Reality in
Politics and Economics.** Minneapolis : University of
Minnesota Press, ୧୯୬୫.

Misra, R.P. "The Changing Perception of Development Problems."

In **Changing Perception of Development Problem.** by
R.P. Misra and M. Henjo. Singapore : Huntsmen offset
Printed, ୧୯୬୦.

Mitchison, Lois, **The Overseas Chinese.** London : Bodley Head
Ltd., ୧୯୬୦.

Morell, David and Chi-anan Samudavanija. **Political Conflict
in Thailand : Reform, Reaction and Revolution.** Cam-
bridge : Oelgeachlager, Gunn & Hain, ୧୯୬୦.

Parson, Talcott and Shils, Edward A.(eds.). **Toward a General
Theory of Action.** Cambridge : Harvard University
Press, ୧୯୫୦.

Porcell, Victor. **The Chinese in Southeast Asia.** London : Ox-
ford University Press, ୧୯୬୧.

Skinner, G. William. **Chinese Society in Thailand : An Ana-
lytical History.** Ithaca : Cornell University Press,
୧୯୫୯.

_____. **Leadership and Power in the Chinese Community of
Thailand.** Ithaca : Cornell University Press, ୧୯୫୯.

Somboon Suksamran. **Buddhism and Politics in Thailand.** Singa-
pore : Institute of Southeast Asian Studies, ୧୯୬୩.

Somboon Suksamran and Others. **Chinese Communities in Bangkok
: Continuity and Change.** Bangkok : The Thai Studies
Programme, Chulalongkorn University, ୧୯୬୧.

- Sorokin, Pitirim A. **Society, Culture, and Personality : Their Structure and Dynamics.** New York : Harper & Row, ၁၉၄၈.
- Sumna, William Graham. **Folkways.** Boston : Ginn and Company, ၁၉၀၆.
- Thompson, Virginia McLean. **Labor Problems in Southeast Asia.** New Haven : Yale University Press, ၁၉၄၈.
- _____. **Thailand : The New Siam.** New York : Macmillan Co., ၁၉၄၆.
- Thomas, W. La Verne and Anderson, Robert J. **Sociology : The Study of Human Relationship.** New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc., ၁၉၆၂.
- Tylor, E.B. **Primitive Culture.** London : John Murray, ၁၉၀၉.
- U.S. Information Agency, Research and Reference Services. **The Oversea Chinese in Thailand : A Communication Fact Book (R-၈၆-၁၁).** Washington, D.C. : USIA, ၁၉၆၁.
- Weiner, Myron. "Political Integration and Palitical Development." In **Political Modernization : A Reader in Comparative Political Change.** Edited by Claude E. Welch Jr. Belmont : Wadsworth Publishing Company, ၁၉၆၉.
- Wells, Kenneth E. **Thai Buddhism : It Rites and Activities.** Bangkok : The Police Printing Press, ၁၉၆၀.
- William, Lea E. **The Future of Overseas Chinese in Southeast Asia.** New York : McGraw-Hill Book Company, ၁၉၆၁.

Articles

- Ayal, Eliezer B. "Private Enterprise and Economic Progress in Thailand." *The Journal of Asian Studies*. ୫୬ (November ୧୯୧୬) : ୧୦, ୧୧.
- Beinder, Leonard. "National Integration and Political Development." *American Political Science Review*. ୧୯ (September ୧୯୨୯) : ୬୫୫-୬୬୧.
- Close, Alexandra. "Thailand's Border Alarms." *Far Eastern Economics Review*. ୫୯ (May ୫୯, ୧୯୨୯) : ୩୯୯.
- Easton, David. "An Approach to the Analysis of Political Systems." *World Politics*. ୯ (April ୧୯୬୯) : ୩୯୯-୬୦୦.
- Frey, Hubert. "The Chinese in Thailand." *Far Eastern Economics Review*. ୫୦ (December ୫୯, ୧୯୨୦) : ୬୯୯.
- Hsi-Chun, Lin. "Causes of Anti - Chinese Movement in Siam." Translated by Lin Yu. *The China Critic*. ୧୫ (January ୧୯୩୬) : ୯.
- Jiang, Joseph P.L. "The Chinese in Thailand : Past and Present." *Journal of Southeast Asian History*. ୧୫ (March ୧୯୨୬) : ୩୯.
- Kroeber, A.L. and Parson, Talcott. "The Concepts of Culture and Social System." *American Sociological Review*. ୫୯ (October ୧୯୯୯) : ୯୯୫-୯୯୯.
- Landon, Kenneth Perry. "The Problems of Chinese in Thailand." *Pacific Affairs*. ୧୯ (୧୯୬୦) : ୧୯୯.

- Megggers, Betty J. "Environmental Limitation on the Development of Culture." *American Anthropologist*. ୫୬ (October ୧୯୫୫) : ୯୦୧-୯୧୯.
- Moore, Harvey C. "Cumulation and Cultural Process." *American Anthropologist*. ୫୬ (June ୧୯୫୫) : ୩୫୩-୩୬୩.
- Moore, Wilbert E. "A Reconsideration of Theories of Social Change." *American Sociological Review*. ୧୫ (December ୧୯୫୦) : ୯୧୦-୯୧୯.
- Ogburn, Willam F. "Stationary and Changing Societies". *American Journal of Sociology*. ୫୩ (July ୧୯୪୯) : ୧୬-୩୧.
- Shesif, Muzafer. "Integrating Field World and Laboratory in Small-Group Research." *American Sociological Review*. ୧୯ (December ୧୯୫୫) : ୩୫୯-୩୬୧.
- Skinner, G. William. "The Thailand Chinese : Assimilation in a Changing Society." *Asia*. (Autumm ୧୯୫୫) : ୯୬.
- Uchida, Naosaku. "Economic Activities of the Chinese in South East Asian." *Asian Affairs*. ୧ (March ୧୯୫୬) : ୫୧.
- _____. "Overseas Chinese Problem in Southeast Asian Nation." *Asian Affairs*. ୫ (October ୧୯୬୦) : ୩୫.
- Winch, Robert and Ktsanes, Thamas and Virginia. "The Theory of Complementary Needs in Mate Selection : An Analytic and Descriptive Study." *American Sociological Review*. ୧୯ (June ୧୯୫୫) : ୩୫୧-୩୫୯.
- Yu, Lin. "Twin Loyalties in Siam." *Pacific Affairs*. ୯ (June ୧୯୩୬) : ୧୯୩-୧୯୯.

Others

Simoniya, N.A. **Oversea Chinese in Southeast Asia : A Russian Study.** (JPRS : ๓๔๔๒) Cornell University Data Paper No.๔๕. Ithaca : Cornell University, ๑๙๖๑.

Tan-Gatue, Belen. **Chinese and Chinese-Thai Relations.** Cornell Southeast Asia Program. Far Eastern Studies ๖๐๑ Fall, ๑๙๕๕.

โครงการวิจัยบูรณาการของ เยาวชนจีนในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

เรียน ผู้กรอกแบบสอบถาม

โครงการวิจัยบูรณาการของ เยาวชนจีนในประเทศไทย เป็นโครงการวิจัย
หนึ่ง ที่มีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนปีสันติภาพของโลก โดยผู้วิจัยต้องการค้นคว้าศึกษา
แนวโน้มของบูรณาการของ เยาวชนจีนในสังคมไทยว่ามีลักษณะอย่างไร จึงสามารถ
ทำให้ชาวจีนกับชาวไทยสามารถอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขและมีความสมานฉันท์ การค้น
พบทางวิชาการในโครงการนี้ จะสามารถช่วยชี้นำสังคมอื่นที่มีปัญหาบูรณาการ ให้มี
หนทางไปสู่สันติภาพและสันติสุขได้

การศึกษาวิจัยนี้ ได้ทำการเก็บข้อมูลตามโรงเรียน วิทยาลัย และมหา-
วิทยาลัยอย่างกว้างขวาง ในลักษณะเน้นภาพรวม การตอบแบบสอบถามของท่านจะ
เป็นความลับ และข้อมูลที่ตอบจะผ่านกรรมวิธีของคอมพิวเตอร์ จนได้ข้อมูลรวม ซึ่ง
ไม่สามารถจำแนกได้ว่า ข้อมูลที่ท่านตอบอยู่ตรงส่วนใดของข้อมูล ท่านจึงสามารถไว้
วางใจและกรอกแบบสอบถามอย่างสบายใจ

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อของท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาตอบ
แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้หวังไว้ว่า จะได้นำความเอื้อเฟื้อของท่าน ไปสู่การสนับสนุน
สันติภาพของโลก

รองศาสตราจารย์ ดร.พลศักดิ์ จิรโกศิริ

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

แบบสัมภาษณ์ / แบบสอบถาม

โครงการวิจัยบูรณาการของ เยาวชนจีนในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

ผู้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....

ผู้ถูกสัมภาษณ์อายุ.....ปี เพศ..... ระดับการศึกษาชั้น.....

ตอนที่ ๑

บูรณาการทางวัฒนธรรม

๑. ลัทธิขงจื๊อ

๑.๑ ท่านกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วหรือไม่

๑) กราบไหว้   ๒) ไม่ได้กราบไหว้   ๓) ไม่ทราบ, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๑.๒ ท่านคิดว่าผู้เข่าเจ้าเป็นต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่หรือไม่

๑) จำเป็น   ๒) ไม่จำเป็น   ๓) ไม่ทราบ, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๒. ลัทธิเต๋า

๒.๑ ท่านสักการะบูชาเจ้าที่ในบ้านหรือไม่

๑) บูชา   ๒) ไม่บูชา   ๓) ไม่ทราบ, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๒.๒ ท่านคิดว่าธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญที่เราควรเช่นไหว้บูชาหรือไม่ (เช่นต้นไม้ใหญ่)

๑) ควร   ๒) ไม่ควร   ๓) ไม่ทราบ, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๓. มหายาน

๓.๑ ท่านเคารพบูชาเจ้าแม่กวนอิมหรือไม่

๑) เคารพ   ๒) ไม่เคารพ

๓) ไม่ทราบ, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๓.๒ การสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ที่มีผลต่อคนหมู่มากควรทำอะไร

๑) สร้างสะพาน-ถนน   ๒) สร้างโบสถ์วิหาร

๓) ไม่ทราบ, ไม่ตอบ

๓.๓ วิญญาณของบุคคลที่ตายไปแล้ว สามารถกลับมาเกิดใหม่ได้อีก

๑) เชื่อ   ๒) ไม่เชื่อ

๓) ไม่รู้, ไม่ทราบ, ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ

๖.๒ พิธีแต่งงานควรจัดแบบใด

- ๑) แบบจีน มีการไหว้ฟ้าดิน คำนับน้ำชา เช่นไหว้บรรพบุรุษ
 ๒) แบบไทย ทำบุญตักบาตร รดน้ำสังข์
 ๓) แบบฝรั่ง ทำพิธีในโบสถ์คริสต์ เลี้ยงฉลอง
 ๔) แบบผสมจีน - ไทย
 ๕) แบบผสมจีน - ฝรั่ง
 ๖) แบบไทย - ฝรั่ง
 ๗) ไม่รู้, ไม่ทราบ, ไม่ตอบ

๖.๓ ภายหลังการแต่งงานแล้ว คู่บ่าวสาวควรไปอยู่บ้านของฝ่ายใด

- ๑) ฝ่ายเจ้าบ่าว
 ๒) ฝ่ายเจ้าสาว
 ๓) แยกมาอยู่ต่างหาก
 ๔) แล้วแต่สภาพการณ์, ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่แน่ใจ

๖.๔ ท่านเห็นด้วยกับขั้นตอนการแต่งงานแบบจีนในขั้นตอนใด

- โปรดวงกลมตัวเลขหน้าขั้นตอนนั้น (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)
 ๑) แม่สื่อ
 ๒) ขบวนรับตัวเจ้าสาว
 ๓) การดูตัว
 ๔) การประกาศตัวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
 ๕) การเทียบดวงชะตา
 ๖) การประกาศตัวต่อชุมชน
 ๗) การหมั้น
 ๘) การคารวะน้ำชาต่อผู้อาวุโส
 ๙) ซิงเปง
 ๑๐) ตั้งคู่

๗. แชยิด

๗.๑ การจัดพิธีแชยิดควรจัดให้กับคนในวัยใด

- ๑) วัยเด็ก
 ๒) วัยรุ่น
 ๓) ผู้ใหญ่
 ๔) ผู้มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป
 ๕) ทุกวัย
 ๖) ไม่รู้, ไม่ทราบ, ไม่ตอบ

๗.๒ ถ้าที่บ้านบิดามารดาเคยจัดงานแชยิด ท่านชอบหรือไม่

- ๑) ชอบ
 ๒) ไม่ชอบ
 ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ, ไม่เคยจัด

๗.๓ ในวันเกิด บุคคลควรจะทำบุญตักบาตรหรือถวายสังฆทานให้พระสงฆ์หรือไม่

- ๑) ควร
 ๒) ไม่ควร
 ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ, ทำไม่เป็น

๘. กงเต็ก

๘.๑ การจัดพิธีศพควรจัดแบบฝังที่สุสานหรือเผาศพที่วัด

- ๑) ฝัง   ๒) เผา   ๓) ไม่ตอบ, ไม่รู้, เรื่องของคนอื่น

๘.๒ พิธีศพแบบกงเต็ก ท่านคิดว่าขั้นตอนใดควรรักษาไว้

โปรดวงกลมหัวข้อที่ท่านคิดว่าขั้นตอนที่ควรทำ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ๑) บอกกล่าวเจ้าที่ถึงการตาย   ๘) การหาทำเลฝังศพ
 ๒) การแต่งตัวศพและการบรรจุศพ   ๙) เคลื่อนศพสู่สุสาน
 ๓) การตั้งตะเกียงวิญญาณ   ๑๐) การตั้งแท่นสถิตวิญญาณ
 ๔) ประภาศพิธีกงเต็กต่อชุมชน   ๑๑) พิธีชั่งข้าว
 ๕) การตั้งศพ   ๑๒) การไว้ทุกข์ ๑๐๐ วัน
 ๖) การไว้ทุกข์ในพิธีศพ   ๑๓) การทำบุญรายวัน
 ๗) การส่งวิญญาณ   ๑๔) การเปลื้องเครื่องทุกข์

๙. ครุชจีน

๙.๑ ในวันครุชจีน ท่านได้ทำอะไรบ้าง

โปรดวงกลมตัวเลขหัวข้อที่ท่านได้ทำ

- ๑) ช่วยบิดามารดาชำระบัญชี   ๘) ส่งสัมค่านับปีใหม่
 ๒) ทำความสะอาดบ้าน   ๙) ปิดกระดาศค้าขวัญอวยพรปีใหม่
 ๓) บุษาบรพบุรุษ   ๑๐) ดุษตะปาประจำปี
 ๔) ไหว้เจ้า   ๑๑) ทำบุญตักบาตร
 ๕) เช้นผีจระจัด   ๑๒) ไหว้พระพุทธรูป
 ๖) แตะเอ๊ย   ๑๓) เช้นไหว้ศาลพระภูมิ
 ๗) ตั้งเครื่องบูชาเทพเจ้า   ๑๔) ที่บ้านไม่ได้จัดครุชจีน

๑๐. เช็งเม้ง

๑๐.๑ ในวันเช็งเม้ง ท่านได้ทำอะไรบ้าง (โปรดวงกลมตัวเลขหัวข้อที่ท่านทำ)

- ๑) บุษาบรพบุรุษที่บ้าน   ๒) บุษาบรพบุรุษที่สุสาน
 ๓) ไม่ได้บุษาบรพบุรุษ   ๔) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่ทราบ

๑๐.๒ ท่านเห็นด้วยกับการไปบูชาบรรพบุรุษที่สุสานจีนหรือไม่

- ๑) เห็นด้วย   ๒) ไม่เห็นด้วย   ๓) ไม่มีความเห็น, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๑๐.๓ ท่านเห็นด้วยกับการบูชาบรรพบุรุษที่บ้านหรือไม่

- ๑) เห็นด้วย   ๒) ไม่เห็นด้วย   ๓) ไม่มีความเห็น, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๑๑. ชนม์จ้าง

๑๑.๑ เทศกาลชนม์จ้าง เป็นเทศกาลที่แสดงออกของชาวจีนต่อเรื่องอะไร

- ๑) ความซื่อสัตย์   ๒) ความอดทนสมบูรณ์

- ๓) ความเคารพเจ้า การไหว้เจ้า   ๔) อื่น ๆ

- ๕) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่ทราบ

๑๑.๒ ที่บ้านของท่านมีการไหว้เจ้าด้วยชนม์จ้างในเทศกาลชนม์จ้างหรือไม่

- ๑) ไหว้   ๒) ไม่ไหว้   ๓) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่ทราบ

๑๑.๓ ท่านเห็นด้วยกับเทศกาลชนม์จ้างหรือไม่

- ๑) เห็นด้วย   ๒) ไม่เห็นด้วย   ๓) ไม่มีความเห็น, ไม่ตอบ, ไม่รู้

๑๒. สารทจีน

๑๒.๑ สารทจีนเป็นเทศกาลอะไร

- ๑) ทาบุญทำทาน   ๒) บูชาบรรพบุรุษ

- ๓) เช่นผีจรจัดไร้ญาติ   ๔) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่แน่ใจ

๑๒.๒ เทศกาลสารทจีนจะมีการทำพิธีกรรมอะไร

- ๑) เทกระดาษ   ๒) ไหว้เจ้าตามศาลเจ้าจีน

- ๓) บูชาบรรพบุรุษ   ๔) เช่นผีจรจัดไร้ญาติ

- ๕) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่แน่ใจ

๑๒.๓ บ้านของท่านมีการจัดวันสารทจีนหรือไม่

- ๑) มี   ๒) ไม่มี   ๓) ไม่รู้, ไม่แน่ใจ, ไม่ตอบ

๑๒.๔ ท่านเห็นด้วยกับวันสารทจีนหรือไม่

- ๑) เห็นด้วย   ๒) ไม่เห็นด้วย   ๓) ไม่มีความเห็น, ไม่ตอบ

๑๓. ไหว้พระจันทร์

๑๓.๑ เทศกาลไหว้พระจันทร์จัดขึ้นมาเพื่อรำลึกถึงใคร

- ๑) เจ้าแม่กวนอิม   ๒) เจ้าหญิงเซียงง้อ   ๓) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่แน่ใจ

๑๓.๒ ที่บ้านของท่านยังจัดเทศกาลไหว้พระจันทร์อยู่หรือไม่

- ๑) ยังจัดอยู่   ๒) ไม่ได้จัดแล้ว   ๓) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่แน่ใจ

๑๓.๓ ท่านเห็นด้วยกับการจัดพิธีไหว้พระจันทร์หรือไม่

- ๑) เห็นด้วย   ๒) ไม่เห็นด้วย   ๓) ไม่มีความเห็น, ไม่ตอบ

๑๔. กินเจ

๑๔.๑ เทศกาลกินเจมีจุดมุ่งหมายอะไร

- ๑) รักษาพระเพณีนไว้   ๒) ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์
๓) ดำรงความเป็นจีน   ๔) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่ได้กินเจ

๑๔.๒ ที่บ้านของท่านกินเจหรือไม่

- ๑) กินเจ   ๒) ไม่กินเจ   ๓) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่ทราบ

๑๔.๓ เมื่อถึงเทศกาลกินเจ ท่านร่วมกินเจกับครอบครัวหรือไม่

- ๑) กินเจ   ๒) ไม่ร่วมกินเจ   ๓) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่ทราบ

ตอนที่ ๒

บูรณาการทางสังคม

๑. ครอบครัว

๑.๑ สมาชิกในครอบครัวของท่านมีใครบ้าง โปรดวงกลมหน้าชื่อที่เป็นสมาชิกในครอบครัว

- ๑) ปู่   ๒) ย่า   ๓) ตา   ๔) ยาย   ๕) พ่อ
๖) แม่   ๗) พี่ชาย   ๘) พี่สาว   ๙) น้องชาย   ๑๐) น้องสาว
๑๑) พี่สะใภ้   ๑๒) น้องสะใภ้   ๑๓) หลานชาย   ๑๔) หลานสาว   ๑๕) ลุง
๑๖) ป้า   ๑๗) อาชาย   ๑๘) อาหญิง   ๑๙) น้าชาย   ๒๐) น้าสาว

รวม ชาย _____ คน   หญิง _____ คน

- ๑.๒ ท่านชอบครอบครัวแบบใด
- ๑) ปู่ ย่า พ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้อง   ๒) ปู่ ย่า พ่อ แม่ ลูก
๓) พ่อ แม่ ลูก   ๔) ไม่ตอบ, ไม่ทราบ, ไม่แน่นอน
- ๑.๓ ชาวจีนที่มีแซ่เดียวกับท่าน เป็นญาติของท่านทุกคนหรือไม่
- ๑) นับเป็นญาติทุกคน   ๒) นับเป็นญาติเพียงบางคนที่ เป็นญาติพี่น้อง
๓) ไม่ทราบ, ไม่ตอบ, ไม่แน่ใจ
- ๑.๔ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงสังสรรค์กับสมาคมแซ่ของท่านหรือไม่
- ๑) เคย   ๒) ไม่เคย   ๓) ไม่รู้, ไม่ตอบ, ไม่ทราบ
- ๑.๕ ในครอบครัวของท่าน ใครเป็นใหญ่ในบ้าน
- ๑) พ่อเป็นใหญ่   ๒) แม่เป็นใหญ่
๓) เป็นใหญ่เท่ากันทั้งพ่อและแม่   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๖ ท่านคิดว่าบุตรชายหรือบุตรหญิง ใครสำคัญกว่ากัน
- ๑) บุตรชายสำคัญกว่า   ๒) บุตรสาวสำคัญกว่า
๓) สำคัญเท่ากัน   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๗ ญาติแท้ของท่าน ท่านนับจากญาติฝ่ายใด
- ๑) เฉพาะฝ่ายพ่อ   ๒) เฉพาะฝ่ายแม่
๓) ทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๘ มรดกของพ่อแม่ ควรยกให้แก่ลูกชายหรือลูกสาว
- ๑) ลูกชาย   ๒) ลูกสาว
๓) แบ่งเท่า ๆ กัน   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๙ เมื่อพ่อแม่ชราภาพ พ่อแม่ควรอยู่กับใคร
- ๑) ลูกชายคนโต   ๒) ลูกชายคนใดก็ได้
๓) ลูกสาว   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๑๐ การเลือกคู่ครอง ควรเลือกชาวจีนหรือชาวไทย
- ๑) ชาวจีน   ๒) ชาวไทย
๓) เชื้อชาติไม่สำคัญ ขอให้เป็นคนดี   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ

- ๑.๑๑ คนแก่เดียวกันที่ไม่เป็นญาติพี่น้องกัน แต่งงานกันได้หรือไม่
 ๑) ได้   ๒) ไม่ได้   ๓) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๑๒ การหย่าร้างระหว่างสามีภรรยา ควรเป็นสิทธิของฝ่ายใด
 ๑) ฝ่ายสามี   ๒) ฝ่ายภรรยา
 ๓) ทั้งสองฝ่าย   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๑๓ ถ้าท่านจะมีบ้านของตนเอง ท่านจะซื้อบ้านแบบใด
 ๑) ห้องแถว   ๒) ทาวน์เฮ้าส์   ๓) บ้านจัดสรรที่มีบริเวณ
 ๔) คอนโดมิเนียม   ๕) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่นอน

๒. การศึกษา

- ๒.๑ ท่านคิดว่า ระดับการศึกษาใดเหมาะสมสำหรับท่าน
 ๑) ชั้นประถมศึกษา   ๒) ชั้นมัธยมศึกษา   ๓) อาชีวศึกษา
 ๔) บริณญาตรี   ๕) บริณญาโท   ๖) บริณญาเอก
- ๒.๒ ท่านต้องการเรียนสาขาวิชาใดในอนาคต
 ๑) แพทย์ศาสตร์   ๑๑) สังคมวิทยา   ๒๑) ศึกษาศาสตร์
 ๒) หัตถแพทย์   ๑๒) รัฐศาสตร์   ๒๒) พลศึกษา
 ๓) พยาบาล   ๑๓) พาณิชยศาสตร์   ๒๓) นิเทศศาสตร์
 ๔) เกษตรศาสตร์   ๑๔) เศรษฐศาสตร์   ๒๔) นิติศาสตร์
 ๕) เทคนิคการแพทย์   ๑๕) ภูมิศาสตร์   ๒๕) สังคมสงเคราะห์
 ๖) จิตแพทย์   ๑๖) ประวัติศาสตร์   ๒๖) เกษตรศาสตร์
 ๗) วิทยาศาสตร์   ๑๗) ภาษาศาสตร์   ๒๗) วนศาสตร์
 ๘) วิศวกรรมศาสตร์   ๑๘) ภาษาไทย   ๒๘) สิ่งแวดล้อม
 ๙) สถาปัตยกรรม   ๑๙) ศิลปศึกษา   ๒๙) ประชากรศึกษา
 ๑๐) คอมพิวเตอร์   ๒๐) โบราณคดี   ๓๐) สัตวแพทย์
- ๒.๓ ชายและหญิงควรได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่
 ๑) ชายควรเรียนสูงกว่า   ๒) หญิงควรเรียนสูงกว่า
 ๓) ชายและหญิงควรเรียนสูงเท่ากัน   ๔) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ

ตอนที่ ๓

บูรณาการทาง เศรษฐกิจ

๑. อาชีพ

- ๑.๑ ท่านต้องการมีอาชีพในห้างร้านบริษัท หรือเป็นเจ้าของร้าน
 ๑) เจ้าของร้าน ๒) พนักงานในห้างร้านบริษัท ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๑.๒ ท่านต้องการมีอาชีพค้าขาย หรือรับราชการไหม
 ๑) ค้าขาย ๒) ข้าราชการไทย ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๑.๓ ท่านชอบทำการค้าขายแบบครอบครัวเงินหรือแบบบริษัทสมัยใหม่
 ๑) แบบครอบครัวเงิน ๒) แบบบริษัทสมัยใหม่ ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๑.๔ ท่านเคยช่วยค้าขายภายในร้านค้าของพ่อแม่หรือไม่
 ๑) เคย ๒) ไม่เคย ๓) ไม่ตอบ, ไม่รู้, ไม่แน่ใจ
- ๑.๕ อาชีพที่ท่านหวังว่าจะทำในอนาคต และอาชีพของพ่อแม่ในปัจจุบัน

อาชีพ	อาชีพในอนาคต ของท่าน	อาชีพปัจจุบัน	
		พ่อ	แม่
๑) ธนาคาร การเงิน ประกันภัย			
๒) พ่อค้าทองคำ อัญมณี ข้าว ไม้ สรา ผ้า เครื่องจักรกล ชา กาแฟ			
๓) นายแพทย์ อาจารย์ ครู หนาย วิศวกร ผู้รับเหมา เกษีษกร			
๔) โรงงานยาง โรงน้ำแข็ง โรงเลื่อย โรงสี โรงงานยาสูบ โรงงานพอกหนัง			
๕) โรงแรม การท่องเที่ยว กัดตาการ			
๖) ร้านของชำ ร้านกาแฟ ร้านขายยา ร้านเครื่องเขียน ร้านขายสินค้า ร้านเนื้อสัตว์			
๗) ช่างพิมพ์ ตัดเสื้อ ตัดผม ช่างกลึง ช่างเฟอร์นิเจอร์ เสริมสวย ซ่อมรถยนต์			
๘) ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ			

๒. รายได้และชนชั้น

- ๒.๑ ถ้าท่านทำการค้าหรือมีเงินเดือน ท่านจะเก็บไว้ที่ใคร
- ๑) ตนเอง   ๒) พ่อแม่   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๒.๒ ท่านคิดว่าการค้าหาเงินกับการศึกษาหาความรู้ สิ่งใดสำคัญกว่ากัน
- ๑) การค้าหาเงิน   ๒) การศึกษาหาความรู้   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๒.๓ ในเรื่องที่ดิน บ้าน และร้านค้า ท่านต้องการให้พ่อแม่ซื้อสิ่งใดมากที่สุด
- ๑) ที่ดิน   ๒) บ้านและที่ดิน   ๓) บ้าน
- ๔) ร้านค้า   ๕) ต้องการให้เช่าเท่านั้น   ๖) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓. กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- ๓.๑ ท่านเคยเล่นแชร์กับเพื่อน ๆ หรือไม่
- ๑) เคย   ๒) ไม่เคย   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๓.๒ ท่านคิดว่า ควรจะนำบ้านที่อยู่อาศัยมาเป็นร้านค้าหรือไม่
- ๑) ควร   ๒) ไม่ควร   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๓.๓ ท่านคิดว่า สมาชิกของครอบครัวทุกคน ควรมาช่วยกันทำการค้าอย่างเดียวกันหรือไม่
- ๑) ควรทำร่วมกัน   ๒) ควรแยกกันทำ   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๓.๔ การทำงาน ควรแบ่งหน้าที่กันทำหรือควรร่วมกันทำงานทุกหน้าที่
- ๑) แบ่งหน้าที่กันทำ   ๒) ร่วมกันทำงานทุกหน้าที่   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๓.๕ การทำการค้า ควรเข้าร่วมสมาคมการค้ากลุ่มภาษาพูดจีนเดียวกัน หรือควรเข้าร่วมสมาคมการค้าธุรกิจประเภทเดียวกัน
- ๑) ควรเข้าร่วมสมาคมภาษาพูดจีน   ๒) ควรเข้าร่วมสมาคมธุรกิจ
- ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๓.๖ ท่านสามารถทำการค้าร่วมบริษัทเดียวกับคนไทยได้หรือไม่
- ๑) ได้   ๒) ไม่ได้   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๓.๗ ท่านคิดว่า ควรจะรักษาประเพณีการแต่ะเอี้ยหรือบอนส์ไว้หรือไม่
- ๑) ควรรักษาไว้   ๒) ไม่ควรรักษาไว้   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

ตอนที่ ๔

บูรณาการทางการเมือง

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

- ๑.๑ ชาวจีนและชาวไทยมีสิทธิเสรีภาพของความเป็นพลเมืองเท่าเทียมกันหรือไม่
- ๑) เท่าเทียมกัน   ๒) ไม่เท่าเทียมกัน   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๑.๒ ท่านคิดว่า ท่านมีสิทธิในการค้าขาย การเดินทาง เลือกที่อยู่อาศัย ซื่อที่ดิน เลือกศึกษาหาความรู้หรือไม่
- ๑) มีสิทธิเต็มที่   ๒) มีสิทธิไม่เต็มที่   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๑.๓ ท่านมีสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สส. หรือไม่
- ๑) มีสิทธิ   ๒) ไม่มีสิทธิ   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๑.๔ ถ้ามีการเลือกตั้งทั่วไปในอนาคต และถ้าท่านถึงวัยที่จะมีสิทธิทางการเมือง ท่านจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือไม่
- ๑) ไปลงคะแนนเสียง   ๒) ไม่ไปลงคะแนนเสียง
- ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๒. สถานภาพทางการเมือง

- ๒.๑ ท่านคิดที่จะเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในอนาคตหรือไม่
- ๑) เป็นสมาชิก   ๒) ไม่เป็นสมาชิก   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๒.๒ ชาวจีนควรเล่นการเมือง เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมืองหรือไม่
- ๑) ควร   ๒) ไม่ควร   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๒.๓ ท่านคิดที่จะเล่นการเมือง โดยสมัครเป็นสมาชิกสภาเขต หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคตหรือไม่
- ๑) เคยคิด   ๒) ไม่เคยคิด   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ
- ๒.๔ ชาวจีนที่มีปัญหาเดือดร้อน ควรปรึกษาหารือกับใคร
- ๑) นักการเมือง (ส.ส.)   ๒) ข้าราชการ
- ๓) ชาวจีนด้วยกัน   ๔) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๒.๕ การค้าขายของชาวจีน จำเป็นต้องอาศัยบารมีของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ช่วยคุ้มครองหรือไม่

- ๑) จำเป็น   ๒) ไม่จำเป็น   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๒.๖ ในอนาคต ถ้าท่านจะรับราชการ ท่านคิดจะเป็นข้าราชการในกระทรวงใด

- ๑) กลาโหม   ๒) มหาดไทย   ๓) พาณิชย
๔) อุตสาหกรรม   ๕) คมนาคม   ๖) ต่างประเทศ
๗) ยุติธรรม   ๘) ศึกษาธิการ   ๙) สาธารณสุข
๑๐) คลัง   ๑๑) เกษตร-สหกรณ์   ๑๒) สำนักนายกรัฐมนตรี
๑๓) วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี   ๑๔) ทบวงมหาวิทยาลัย
๑๕) รัฐวิสาหกิจ   ๑๖) ไม่ต้องการรับราชการ
๑๗) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓. ความนิยมเอียงทางการเมือง

๓.๑ วิถีชีวิตทางการค้าของชาวจีนจะเป็นอิสระจากการเมืองไทยในอนาคตหรือไม่

- ๑) เป็นอิสระ   ๒) ถูกควบคุม   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓.๒ ชาวจีนควรรู้เรื่องการเมืองไทยบ้าง ควรจะเรียนรู้สภาพบ้านเมืองบ้างเพราะชาวจีน จะได้รับผลกระทบจากการเมืองเสมอ ท่านมีความสนใจทางการเมืองเป็นเช่นนี้บ้างหรือไม่

- ๑) เป็นเช่นนี้   ๒) ไม่เป็นเช่นนี้   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓.๓ ท่านคิดว่า ระบบการเมืองไทยเปิดโอกาสให้ชาวจีนได้ค้าขายอย่างเต็มที่หรือไม่

- ๑) เต็มที่   ๒) ไม่ค่อยเต็มที่   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓.๔ "การเมืองเป็นเรื่องน่ากลัว ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย" ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่

- ๑) เห็นด้วย   ๒) ไม่เห็นด้วย   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓.๕ ท่านคิดว่า ระบบราชการขัดขวางการทำธุรกิจการค้าของชาวจีนหรือไม่

- ๑) ขัดขวาง   ๒) ไม่ขัดขวาง   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓.๖ "ถ้าเป็นข้าราชการก็ต้องโกง ถ้าไม่โกงก็ไม่มีเงินกินหรือไม่รวย" ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่

- ๑) เห็นด้วย   ๒) ไม่เห็นด้วย   ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

๓.๗ วิธีการปกครองที่ทำให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้ง ส.ส. เพื่อไปจัดตั้งรัฐบาลนั้น เป็นวิธีการปกครองที่ดีหรือเหมาะสมหรือไม่

- ๑) ดีและเหมาะสม   ๒) ไม่ดี ไม่เหมาะสม
- ๓) ไม่แน่ใจ, ไม่รู้, ไม่ตอบ

